Елисавета Вълчинова-Чендова • Пенка Марчева
Ваня Ангелска • Теодора Ватева-Балабанова

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

МУЗИКА

за 4. клас

• КЛЕТ БЪЛГАРИЯ •

Книга за учителя по музика за 4. клас

Автори
© Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова, 2018
© Пенка Илиева Марчева, 2018
© Ваня Димитрова Ангелска, 2018
© Теодора Иванова Ватева-Балабанова, 2018

Графичен дизайн
© Ивац Иванов Христов, 2018

Илюстрации
© Биляна Тодорова Караманолева, 2018

Издател
© „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ" ООД, 2019

ISBN 978-954-18-1419-2

Възпроизвеждането на това издание или на отделни негови части под каквато и да е форма без изричното писмено съгласие на „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ" ООД е престъпление.

ПРЕДГОВОР

Уважаеми колеги,

С учебния комплект по музика за четвърти клас на издателство „Булвест 2000" приключваме цикъла на обучението по този учебен предмет в начален етап от основната образователна степен. Както в съдържателен, така и в структурен аспект той следва концепцията на комплектите по музика за първи, втори и трети клас. И в тази книга за учителя вие ще намерите методически бележки, свързани със структурата на учебното съдържание по музика за 4. клас, представено чрез учебника на „Клет България". В нея са включени още годишно тематично разпределение, както и нотни текстове на песните, заемащи основно място в музикалния материал към учебника. За ваше улеснение ще откриете и кратко описание на останалите елементи на комплекта – звуконосители и електронен продукт.

И тази година ние, авторският колектив, не сме изневерили на една от основните ни идеи, да ви предложим съдържателни дейности, реализирани чрез музикален материал, чийто подбор е плод на задълбочени музикални наблюдения и анализи. Отново сме се постарали да ви предоставим технология за работа, която включва съдържателно и структурно разработване на всеки урок в неговите основни етапи от всички типове, присъстващи в учебната програма.

Темите, които предлагаме, са примерни и отворени. Вие можете да ги допълвате или съкращавате съобразно вашите разбирания за постигане на очакваните резултати, заложени в учебната програма, както и според възможностите на учениците.

Надяваме се да успеем да провокираме творческите ви способности за създаване на идеи, които ще обогатят педагогическата ви дейност.

От авторите

ЦЕЛ И ОСОБЕНОСТИ НА МУЗИКАЛНООБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС В ЧЕТВЪРТИ КЛАС СПОРЕД УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Според учебната програма образователното съдържание по музика за четвърти клас предполага „надграждане на базисните знания, умения и отношения, които са натрупани в процеса на обучение в първи, във втори и в трети клас и са свързани с различните аспекти на музикалното изкуство и с изграждането на музикалноизпълнителски, музикалноаналитични, познавателни, социални и други компетентности у ученика“[1]. Ключовата фраза в тези педагогически насоки е *надграждане на базисни музикални знания и компетентности*. Реализацията на този процес протича на основата на образователно съдържание, структурирано в конкретни теми. За да очертаем процеса на надграждане на знанията, уменията и компетентностите на учениците в начален етап на образование, ще бъде направен кратък анализ на учебните програми. Базова основа представляват теми, свързани с основни музикални дейности, които вие добре познавате:

- Пеене на песни
- Ритмичен съпровод
- Слушане на музика
- Елементи на музикална изразност („Музикална изразност“ във втори клас и „Тембър, характер, динамика“ в четвърти клас)
- Метрум („Метрум и размер“ в трети клас)
- Музикални жанрове
- Музика и движение („Музика и танц“ в четвърти клас).

Тези теми присъстват в обучението по музика във всички класове от първи до четвърти и надграждането чрез тях може да се проследи в пълния цикъл на музикалното обучение в началното училище. Свързани с основните музикални дейности, те създават условия за формиране на опита на ученика, съобразен с възрастовите му особености и неговото светоусещане. На тази база се създават възможности за формиране на умения, предполагащи разпознаване и осмисляне на ролята на ключови музикалноизразни средства, чрез които малките ученици изграждат модели за разбиране и съпреживяване на музикалното съдържание. Конкретни акценти в този процес са темите, върху които се работи в първи, втори и трети клас, като:

- Вокална и инструментална музика
- Тонови трайности (върху нея се работи в първи и втори клас)
- Посока на движение на мелодията („Мелодическо движение“ във втори клас).

Всяка от тези теми притежава проекция и в следващите класове. Например дейностите, свързани с темата „Вокална и инструментална музика“, присъстваща в първи, втори и трети клас, предпоставят обобщението, до което ще достигнат малките ученици чрез темите „Музикални инструменти“ и „Видове оркестри“ в четвърти клас.

Надграждащ характер притежават и знанията и уменията на учениците, които се развиват чрез темите „Авторска и народна музика“ и „Музиката днес“ (във втори и трети клас). Чрез тях учениците от началния образователен етап имат възможност за музикални наблюдения, свързани с функционирането на музиката като социален феномен. Обобщенията, до които се очаква да достигнат, са насочени към мястото ѝ в живота на хората, специфичните роли на участниците в музикалнокомуникативния акт – композитор – изпълнител – слушател, отношението авторска и фолклорна музика.

По отношение на тенденцията за надграждане в процеса на развитие на знанията, уменията и компетентностите на учениците от 1. – 4. клас специален акцент бихме искали да поставим върху темата „Еднаквост, различие, подобие“ (в трети клас), запознаваща с основни принципи на формообразуване. Чрез нея се овладяват уменията на учениците да определят еднаквост, различие и подобие в песни от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства, следователно тя притежава надграждащ характер по отношение на темата „Пеене на песни“, присъстваща в музикалното обучение за всички класове в началния етап. Върху тези умения се работи и чрез темата „Метрум“ в четвърти клас. Надграждането се осъществява чрез определяне на еднаквост, различие и подобие не само в песни от училищния репертоар, но и в подходящи инструментални пиеси с помощта на графични средства.

Чрез темата „Елементи на нотописа“ (трети клас) се поставят основите на нотната грамотност на малкия ученик. Чрез нея той овладява писмените белези в музикалния език. Отношението

[1] Учебна програма по музика за 4. клас (общообразователна подготовка) https://www.mon.bg/bg/1690

„музикален тон – нота“ е третото в началния етап на образование от вида „означаемо – означаващо“, след „число – цифра“ и „звук – буква“. Надграждането по отношение на нотописа се осъществява в четвърти клас с едноименната тема „Начална нотна грамотност“, чрез която се развиват следните умения:

— Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.
— Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни.
— Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.[2]

Проследявайки развоя на представяне на музикалното съдържание по музика в учебните програми на началния етап на образование, достигаме до четвърти клас. Ново образователно съдържание присъства в темата „Музика и съвременни технологии“.

Чрез нея се очаква от ученика в четвърти клас да:

— познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика;
— коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията, в концертни изяви и др.;
— познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис;
— има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.[3]

За да систематизираме основната информация от направения до момента кратък анализ на учебните програми по музика, свързан с надграждането в процеса на формиране на знания и умения на ученика от началния етап на образование, чийто логичен край е обучението в четвърти клас, ще използваме следната таблица:

Глобални теми	1. клас	2. клас	3. клас	4. клас
Пеене на песни	V	V	V	V
Ритмичен съпровод	V	V	V	V
Слушане на музика	V	V	V	V
Елементи на музикална изразност (Музикална изразност във втори клас) (Тембър, характер, динамика в четвърти клас)	V	V	V	V
Метрум (В трети клас „Метрум и размер“)	V	V	V	V
Музикални жанрове	V	V	V	V
Музика и движение (Музика и танц в четвърти клас)	V	V	V	V
Музикални инструменти	V			V
Вокална и инструментална музика	V	V	V	
Тонови трайности	V	V		
Посока на движение на мелодията (Мелодическо движение във втори клас)	V	V	V	
Българска народна музика и обредност (Фолклорна музика и обреди в четвърти клас)	V			V
Авторска и народна музика		V	V	
Елементи на нотописа			V	
Музика и съвременни технологии				V
Начална нотна грамотност				V
Еднаквост, различие, подобие			V	
Музиката днес			V	
Видове оркестри				V

Таблица 1. Разпределение на глобалните теми от учебното съдържание по музика в начален етап по класове

[2] Пак там.

[3] Пак там.

От последната графа на таблицата са видни теми, чрез които е представено учебното съдържание по музика в четвърти клас. Разпределението на новите понятия е съсредоточено в няколко от тях:

Тембър, характер, динамика
— Музикални инструменти
— Видове оркестри
— Метрум
— Начална нотна грамотност
— Музика и съвременни технологии

За ваше улеснение разпределението на новите понятия по теми представяме и таблично:

Тема	Нови понятия
Тембър, характер, динамика	– тембър
Музикални инструменти	– клавишни инструменти – електрически и електронни инструменти
Видове оркестри	– оркестър от народни инструменти – духов оркестър – симфоничен оркестър
Метрум	– дайчово хоро
Начална нотна грамотност	– паузи – стойности
Музика и съвременни технологии	– грамофон – магнетофон – компактдиск – аудиотехника – тонколони – усилватели – микрофони

Таблица 2. Теми на новите понятия от учебната програма по музика за 4. клас

Овладяването на новите понятия в представения учебен комплект се реализира на основата на знания и умения, които четвъртокласиците са усвоили до момента. Например при запознаване с понятието „симфоничен оркестър" е добре учителят да актуализира знанията за хор и оркестър, за да се направи аналогия; да се припомнят основните групи музикални инструменти; да се разграничи същността на симфоничния оркестър от тази на познатите видове оркестри.

И в учебната програма по музика за четвърти клас са включени възможности за изграждане на **междупредметни връзки чрез конкретни дейности на основата на ключови компетентости**.

Например върху *Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите* в обучението по музика в четвърти клас са създадени възможности за:

— прилагане на математически понятия и закономерности при осмислянето на по-важните елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо;
— свързване на основните съотношения между тоновите трайности със съответните нотни стойности;
— коментиране на музикални произведения, посветени на различни природни обекти и явления; осъзнаване на влиянието на технологиите и човешката дейност върху музикалното изкуство[4].

Разпределение на учебното време

Годишният хорариум според учебната програма включва 51 часа, разпределени по следния начин:
— за нови знания – 50%;
— за затвърдяване на новите знания и за обобщение – 35%;
— за наблюдение в извънучилищна обучаваща среда – 10%;
— за диагностика на входното и на изходното равнище – 5%.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТИПОВЕТЕ УРОЦИ, ПРЕДСТАВЕНИ В УЧЕБНИКА

В **уроците за нови знания** присъстват познатите вече дейности – разучаване на песен и възприемане на нова музикална творба. Към всяка от тези дейности са предвидени задачи, чрез които се овладяват включените в учебната програма нови понятия и умения. Продължава традицията за нагледно представяне на песента за разпяване

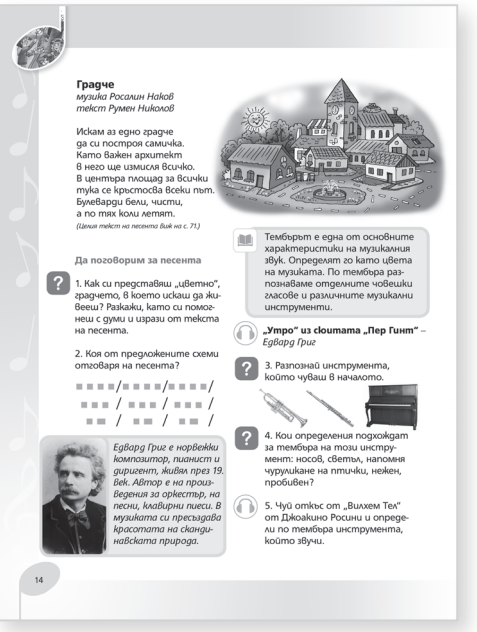
Градче
музика Росалин Наков
текст Румен Николов

Искам аз едно градче
да си построя самичка.
Като важен архитект
в него ще измисля всичко.
В центъра площад за всички
тука се кръстосва всеки път.
Булеварди бели, чисти,
а по тях коли летят.
(цяля текст на песента виж на с. 71)

Да поговорим за песента

1. Как си представяш „цветно", градчето, в което искаш да живееш? Разкажи, като си помогнеш с думи и изрази от текста на песента.

2. Кое от предложените схеми отговаря на песента?

Едвард Григ е норвежки композитор, пианист и диригент, живял през 19. век. Автор е на произведения за оркестър, на песни, клавирни пиеси. В музиката си пресъздава красотата на скандинавската природа.

Тембърът е една от основните характеристики на музикалния звук. Определят го като цвета на музиката. По тембъра разпознаваме отделните човешки гласове и различните музикални инструменти.

„Утро" из сюитата „Пер Гинт" – Едвард Григ

3. Разпознай инструмента, който чуваш в началото.

4. Кои определения подхождат за тембъра на този инструмент: носов, светъл, наподобява чуруликане на птички, нежен, пробиващ?

5. Чуй откъс от „Вилхем Тел" от Джоакино Росини и определи по тембъра инструмента, който звучи.

14

[4] Пак там.

чрез стилизация в очертанията на нота. В този вид уроци е добавена нова рубрика – „Да поговорим за песента“, в която са включени въпроси, отнасящи се до нейното текстово съдържание и музикално послание.

Специално място в учебника е отделено на новата тема „Музика и съвременни технологии“. В два поредни урока за нови знания, съдържащи песните „Дядовият грамофон“, написана за учебника, и „Къде остана детството“ из филма „Войната на таралежите“, е разработено овладяването на новите понятия (представени в цветни карета) на практическа основа.

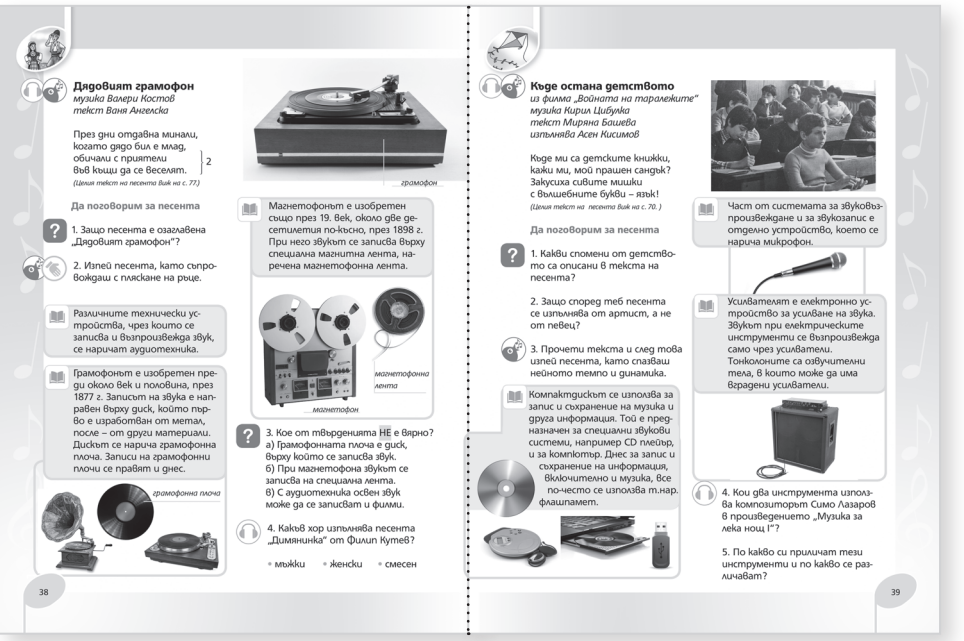

Дядовият грамофон
музика Валери Костов
текст Ваня Ангелска

През дни отдавна минали,
когато дядо ви е млад,
обичали с приятели
във къщи да се веселят. | 2
(Цяля текст на песента Вий на с. 77)

Да поговорим за песента

1. Защо песента е озаглавена „Дядовият грамофон“?
2. Изпей песента, като съпровождаш с пляскане на ръце.

Различните технически устройства, чрез които се записва и възпроизвежда звук, се наричат аудиотехника.

Грамофонът е изобретен преди около век и половина, през 1877 г. Записът на звука е направен върху диск, който първо е изработван от метал, после – от други материали. Дискът се нарича грамофонна плоча. Записи на грамофонни плочи се правят и днес.

грамофонна плоча

грамофон

Магнетофонът е изобретен сравно през 19. век, около две десетилетия по-късно, през 1898 г. При него звукът се записва върху специална магнитна лента, наречена магнетофонна лента.

магнетофонна лента

магнетофон

3. Кое от твърденията НЕ е вярно?
а) Грамофонната плоча е диск, върху който се записва звук.
б) При магнетофона звукът се записва на специална лента.
в) С аудиотехника освен звук може да се записват и филми.

4. Какъв хор изпълнява песента „Димянинка“ от Филип Кутев?
• мъжки • женски • смесен

38

Къде остана детството
из филма „Войната на таралежите“
музика Кирил Цибулка
текст Миряна Башева
изпълнява Асен Кисимов

Къде ми са детските книжки,
каки ми, мой прашен сандък?
Закусиха сивите мишки
с вълшебните букви – язък!
(Цяля текст на песента Вий на с. 70.)

Да поговорим за песента

1. Какви спомени от детството са описани в текста на песента?
2. Защо според теб песента се изпълнява от артист, а не от певец?
3. Прочети текста и след това изпей песента, като слагаш нейното темпо и динамика.

Компактдискът се използва за запис и съхранение на музика и друга информация. Той е предназначен за специални звукови системи, например CD плейър, и за компютър. Днес за запис и съхранение на информация, включително и музика, все по-често се използва т.нар. флашпамет.

Част от системата за звуковъзпроизвеждане и за звукозапис е отделно устройство, което се нарича микрофон.

Усилвателят е електронно устройство за усилване на звука. Звукът при електрическите инструменти се възпроизвежда само чрез усилватели. Тонколоните са озвучителни тела, в които може да има вградени усилватели.

4. Кои два инструмента използва композиторът Симо Лазаров в произведението „Музика за лека нощ I“?
5. По какво си приличат тези инструменти и по какво се различават?

39

Уроците за упражнение съдържат задачи от по-високо познавателно ниво. Това е обосновано от целта на този тип урочни единици, която е свързана със затвърдяване на знания и приложението им. Ключов елемент на този вид уроци е именно приложението в различни условия на наученото в предходния час. Възможност за това е включване на музикален материал не само от този час, но и от предишни учебни часове. От учениците в четвърти клас с помощта на учителя се очаква да успеят да установят обвързаността между новите знания и тези, които са придобитите до момента. В част от уроците за упражнение присъстват танцова дейност и свирене с детски музикални инструменти. По този начин се създават възможности за затвърдяване на знанията и уменията на практическа основа. И в учебника за четвърти клас са включени звукови картини, включително и такива върху текстова основа, чието пресъздаване подпомага процеса на развитие на артистичността и способностите за ансамблово музициране на четвъртокласниците.

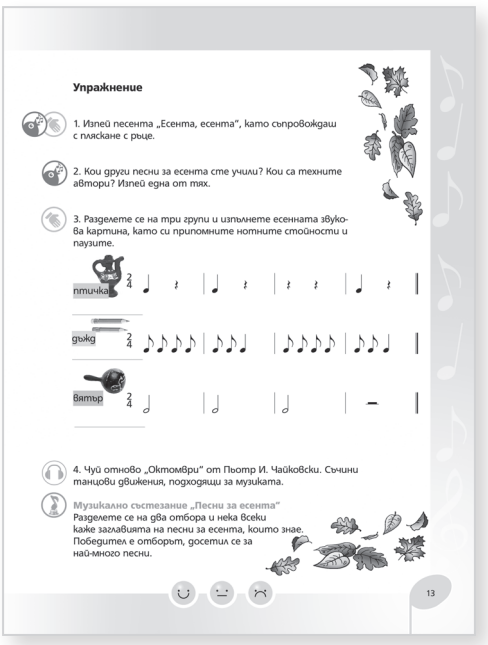

Упражнение

1. Изпей песента „Есента, есента“, като съпровождаш с пляскане с ръце.
2. Кои други песни за есента сте учили? Кои са техните автори? Изпей една от тях.
3. Разделете се на три групи и изпълнете есенната звукова картина, като си припомните нотните стойности и паузите.

4. Чуй откъса „Октомври“ от Пьотр И. Чайковски. Съчини танцови движения, подходящи за музиката.

Музикално състезание „Песни за есента“
Разделете се на два отбора и нека всеки каже заглавията на песни за есента, които знае. Победител е отборът, досетил се за най-много песни.

13

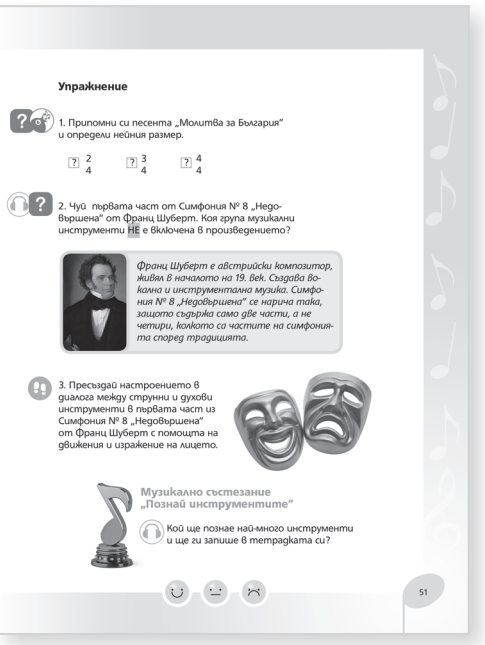

Упражнение

1. Припомни си песента „Молитва за България“ и определи нейния размер.

2 4 | 3 4 | 4 4

2. Чуй първата част от Симфония № 8 „Недовършена“ от Франц Шуберт. Коя група музикални инструменти НЕ е включена в произведението?

Франц Шуберт е австрийски композитор, живял в началото на 19. век. Създава вокална и инструментална музика. Симфония № 8 „Недовършена“ се нарича така, защото съдържа само две части, а не четири, колкото са частите на симфонията според традицията.

3. Пресъздай настроението в диалога между струнни и духови инструменти в първата част из Симфония № 8 „Недовършена“ от Франц Шуберт с помощта на движения и изражение на лицето.

Музикално състезание „Познай инструментите“
Кой ще познае най-много инструменти и ще ги запише в тетрадката си?

51

Нова е и рубриката „Музикално състезание“, която присъства и в уроците за нови знания. Чрез нея учениците имат възможност да затвърдят наученото в условията на музикалнопедагогическа дейност със състезателен елемент, което провокира интереса им.

Разгръщаната през годините концепция за развитие на емоционалните умения на малките ученици чрез средствата на музиката в четвърти клас получава свое логично продължение. Основавайки се на теорията за художествените емоции (Холопова), и тази година са предложени задачи, чрез които да се развива „емоционалният речник“ на четвъртокласниците.[5] Своеобразен акцент в този аспект представлява урокът „Музиката изразява, музиката изобразява“. Беседата в него е представена картинно чрез използване на елементи от авторско помагало „Карти за емоционално развитие чрез изкуство“[6].

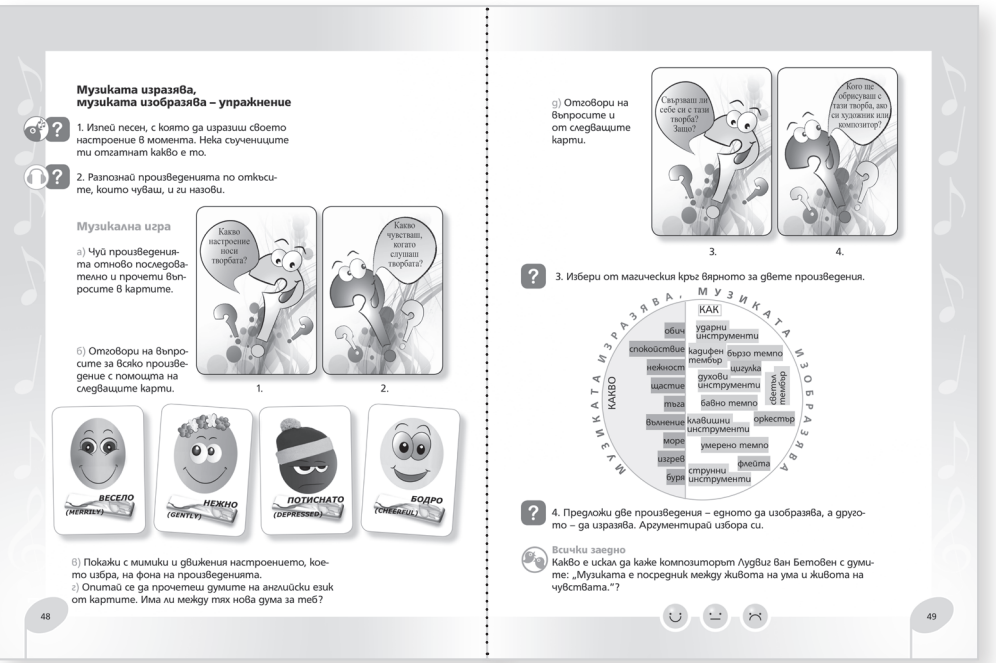

Както в уроците за упражнение, така и в тези за нови знания е представена допълнителна информация, отнасяща се до темата или музикалния материал, свързани с учебното съдържание в съответния час.

Основна педагогическа цел на **уроците за обобщение** е обобщаване на информация, свързана с дадена глобална тема, и изграждане на умения за нейното практическо приложение. За първи път в учебника за четвърти клас този вид уроци съдържат мисловни карти. Това е педагогическа техника, която създава възможности за изграждане на връзки, отнасящи се до конкретно понятие. Чрез тях се развиват уменията на четвъртокласниците за систематизиране на информация с помощта на схема. Чрез визуално представяне на образователното съдържание, свързано с ключово понятие, е предоставена възможност да се осмисли обвързаността на понятия, притежаващи различно равнище на обобщеност, като движението на мисълта е от общото към частното.

Уроците за обобщение в представения учебник са свързани със следните акценти от учебното съдържание, обобщаващи знания и музикалнослухови представи за:

— музикални инструменти – струнни, духови, ударни и клавишни, изучени до момента, включително в първи, втори и трети клас;
— видове оркестри – групи музикални инструменти и принадлежността им към отделни видове оркестри;
— аудиотехника – средства за звукозапис, звуковъзпроизвеждане и за усилване на звука.

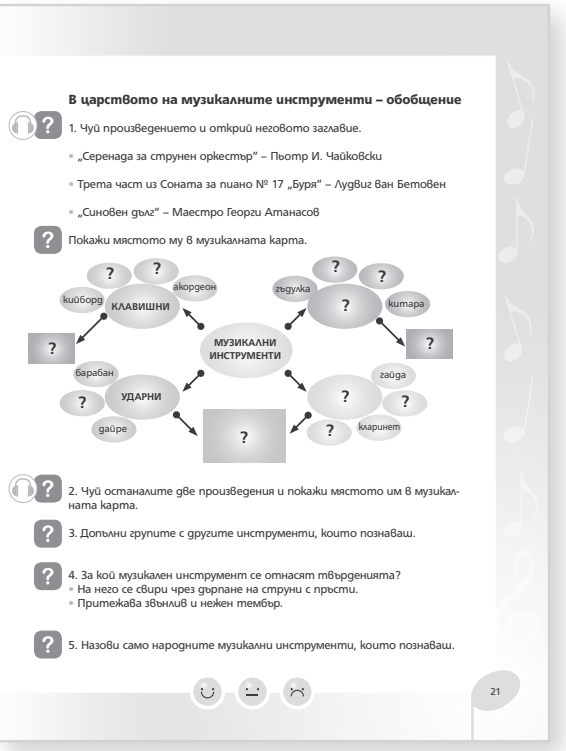

[5] Марчева, Пенка. Развитие на емоционална интелигентност в началното училище чрез средства на изкуството – Списание „Педагогика“, Година LXXXIX, Книжка 6, 2017, с. 741 – 751 [Инд./Реф. в: WEB OF SCIENCE /JCR].

[6] Марчева, П., Карти за емоционално развитие чрез изкуство – Color Studio, София ISBN978-619-90071-6.

Часовете, предвидени за наблюдение в извънучилищна среда, са обвързани с учебното съдържание, но подходът, който е поставен в основата им, е ситуационен. Използвайки възможностите на определени ситуации, четвъртокласниците могат да обогатят музикалния си опит в извънучилищна среда. Особено важна при провеждане на тези часове е предварителната беседа, както и задачите, които учителят би могъл да постави на учениците. За улеснение съдържанието на тези часове е разработено и в учебника. Тематичните акценти в него са:

— Да опазим природата
— Първи ноември
— Концерт матине
— В звукозаписното студио
— Пролетни празници.

Освен творческите задачи, характерни за тези часове, новото е, че в учебника за четвърти клас сме предложили и сценарии на фолклорен обред (пеперуда), който може да бъде реализиран както в класната стая, така и на сцена.

Народни обичаи – наблюдение

Предлагаме ви сценарий за обичая Пеперуда.

- Украсете класната стая с върбови клонки.
- Изберете изпълнители на пеперуда, стопанка, пеперударки (дружки на пеперудата), хора от селото и влезте в техните роли, като изпълните сценария:

1. Стопанката казва: „Добре дошли, моми пеперударки! Добре дошла и ти, пеперудо! Дай, Боже, дребен дъжд да напои земята“.

2. Стопанката слага сито над главата на пеперудата и рони дребни трохи от тесто през него, като нарича: „Както се рони брашното през ситото, тъй да се рони дъждецът за житото. Попейте ми песента за пеперудата“.

3. Пеперударките пеят песента „Лит летела пеперуда“, а пеперудата танцува.

4. Стопанката подава ситото на пеперудата: „Я, пеперудо, търкулни ситото, за да видим каква ще е годината!“.

5. Пеперудата търкулва ситото. То пада нагоре.

6. Всички: „Ситото падна нагоре. Сита, сита ще е годината!“.

7. Стопанката: „Сполай ти, пеперудо! Сполай и на вас, пеперударки! Вземете моите дарове“. (Дарява ги с царевични зърна, боб и брашно.)

8. Пеперудата: „Сполай ти, стопанке, а ние ще отидем и в друга къща. И там ще попеем. И там ще потанцуваме за дъжд и берекет. Даровете ще раздадем“.

9. Пеперудата и пеперударките излизат, като пеят песента.

59

И чрез часовете за наблюдение е отделено подобаващо място на новата тема в учебната програма за четвърти клас – „Музика и съвременни технологии“. В два поредни часа чрез темите „В звукозаписното студио“ и „Музей на аудиотехниката“ е създадена възможност четвъртокласниците да наблюдават и да приложат наученото за развоя на музикалните технологии от уроците за нови знания.

Часовете за диагностика (входящо, междинно и изходно равнище) съдържат педагогодиагностичен инструметариум, чрез който се установява равнището на знания, умения и компетентности на учениците в началото и в края на учебната година, както и в края на първи срок. Във всеки от предложените педагогически инструменти е заложена приемственост с предходен и следващ етап.

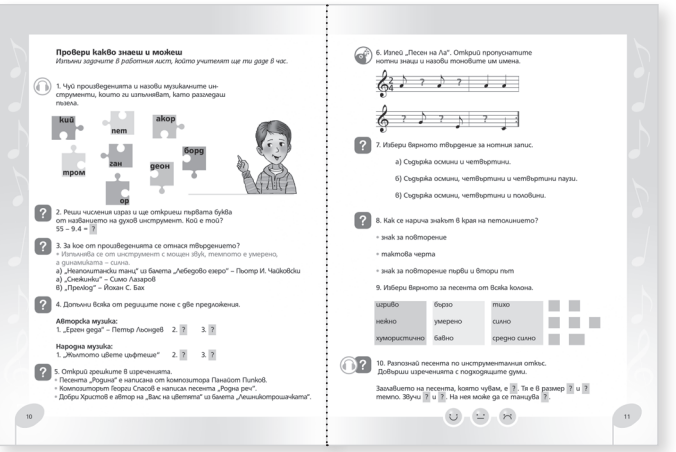

Провери какво знаеш и можеш

Изпълни задачите в работния лист, който учителят ще ти даде в час.

1. Чуй произведенията и назови музикалните инструменти, които ги изпълняват, като разгледаш пъзела.

кий, пет, акор, тром, ган, деон, борд, ор

2. Реши числения израз и ще открием първата буква от названието на духов инструмент. Кой е той?
55 – 9.4 = ?

3. За кое от произведенията се отнася твърдението?
- Изпълнява се от инструмент с мощен звук, темпото е умерено, а динамиката – силна.

а) „Неапоритански танц“ из балета „Лебедово езеро“ – Пьотр И. Чайковски
а) „Снежинки“ – Симо Лазаров
в) „Прелюд“ – Йохан С. Бах

4. Допълни всяка от редиците поне с две предложения.

Авторска музика:
1. „Ерген деда“ – Петър Льондев 2. ? 3. ?

Народна музика:
1. „Жълтото цвете цьфтеше“ 2. ? 3. ?

5. Открий грешките в изреченията.
- Песента „Родина“ е написана от композитора Панайот Пипков.
- Композиторът Георги Спасов е написал песента „Родна реч“.
- Добри Христов е автор на „Валс на цветята“ из балета „Лешникотрошачката“.

10

6. Изпей „Песен на Ла“. Открий пропуснатите нотни знаци и назови тоновите им имена.

7. Избери вярното твърдение за нотния запис.

а) Съдържа осмини и четвъртини.
б) Съдържа осмини, четвъртини и четвъртини паузи.
в) Съдържа осмини, четвъртини и половини.

8. Как се нарича знакът в края на петолинието?
- знак за повторение
- тактова черта
- знак за повторение първи и втори път

9. Избери вярното за песента от всяка колона.

игриво	бързо	тихо
нежно	умерено	силно
хумористично	бавно	средно силно

10. Разпознай песента по инструменталния откъс. Довърши изреченията с подходящите думи.

Заглавието на песента, която чувам, е ?. Тя е в размер ? и ? темпо. Звучи ? и ?. На нея може да се танцува ?.

11

Решението на по-голяма част от задачите е обвързано с практическа дейност – изпълнителска или възприемателна. Както и в преходните учебници, така и в този задачите, предвидени за часовете за диагностика, са конструирани върху основата на таксономия на познавателните цели на Б. Блум и колектив. Всяка от тях е ориентирана към определена компетентност, присъстваща като очакван резултат в учебната програма. Предложените диагностики са разработени в два варианта – за учебника и в работен лист за ученика, поместен в приложението на книгата за учителя.

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на постиженията на четвъртокласниците е регламентилано в учебната програма. Акцетът е поставен върху следните изисквания:

— Оценяването на индивидуалните постижения на учениците по музика в четвърти клас се осъществява предимно устно и стимулира музикалнатаим изява, свързана с пеене и с възприемане на музиката.
— Резултатите на учениците, установени на входно и изходно равнище чрез писмени форми на оценяване, се съхраняват в портфолиото на ученика.
— Критериите за оценяване на писмените работи се обсъждат предварително с класа и се прилагат и за самооценяване на ученика. В тях не се включва възпроизвеждане на определения и на теоретични знания.[7]

Както в учебниците за първи, втори и трети клас, така и в този за четвърти са създадени **възможности за самооценяване** на постиженията на учениците. В представения учебен комплект те присъстват във всички часове с изключение на уроците за нови знания.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНИЯ КОМПЛЕКТ

Учебникът започва с пътеводител, в който са включени кратки отговори на въпроса „Какво съдържат различните видове уроци във вашия учебник?“ и е представено цветовото означаване на всеки от тях. Следва легенда от стилизирани знаци, които онагледяват основните дейности и служат за ориентир на учениците и учителя.

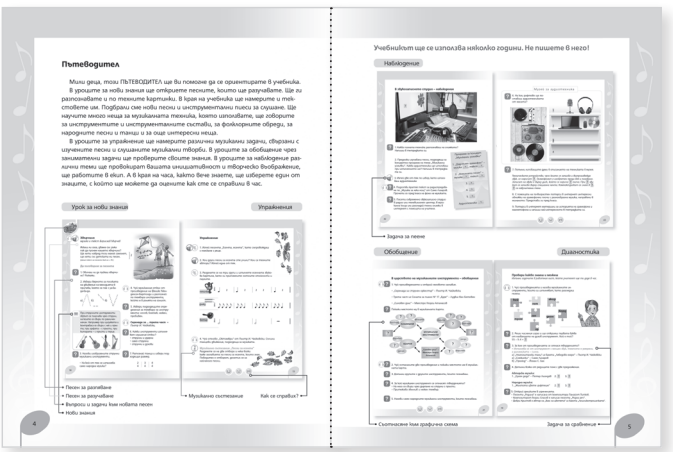

[7] Учебна програма по музика за 4. клас (общообразователна подготовка)

Практическите музикални дейности – пеене, слушане, съпровод, танцуване, са означени с познатите вече пиктограми. Присъстват и две нови, чрез които визуално се представят новите рубрики „Всички заедно“ и „Музикално състезание“. Новите понятия в уроците за нови знания са ясно отграничени с помощта на цветни карета.

По голяма част от уроците за нови знания и за упражнение са представени върху един разтвор. Някои от тях са разработени и на отделни разтвори. В отделни разтвори е представен диагностичният инструментариум за входно и изходно равнище.

Задачите, присъстващи във всички типове уроци, са пряко обвързани със знанията на учениците, усвоени към съответния момент, със слуховия им опит, както и с музикалните им умения. Те са конструирани в различни формати съобразно педагогическите цели и разнообразието на дейностите в музикалнообразователния процес в четвърти клас.

Илюстративният материал в учебника включва богат набор от илюстрации, снимки, схеми, таблици и нотни примери, които са органично обвързани със съдържанието, като го допълват с визуална информация и улесняват неговата достъпност.

Вторият елемент в представения образователен комплект са **звуконосителите**, съдържащи музикален материал, както следва:

— песни за разучаване и инструментални съпроводи;
— произведения за възприемане;
— звукови примери.

Музикалният материал, включен в комплекта, е съобразен с възрастовите особености на четвъртокласниците. При подбора му авторският екип е воден от няколко съществени фактора:

1. художествена стойност, способстваща изграждане на естетически критерии и ценностна система на учениците;

2. запеваемост на песните, на чиято основа се овладяват нови понятия, формират се знания и се изграждат музикални умения, включени като очакван резултат в учебната програма;

3. включване на произведения за възприемане, свързани с композитори и изпълнители, които са олицетворение на най-високите достижения на българската и световната музикална култура.

В песенния материал, предвиден в учебника по музика за четвърти клас, могат да се проследят няколко тематични линии:

— **песни, написани специално за учебника** – „Дядовият грамофон“ – музика В. Костов, „Четвъртокласници“ – музика Х. Агасян, с която се затваря цикълът от песенен материал, подходящ за откриване на учебната година;

— **песни от представители на първото поколение български композитори:** „Родна реч“ и „Коледе, леде“ – Добри Христов, „Де е България?“ – Панайот Пипков;

— **патриотични песни** – „Вятър ечи“ – Д. Чинтулов, „Тих бял Дунав“ – по музика на И. Караджов и текст И. Вазов;

— **песни от български филми за деца** като „Къде остана детството“ из филма „Войната на таралежите“, композирана от К. Цибулка по текст на М. Башева;

— **песни от съвременни композитори** като „Усмихната песен“ по музика и текст на Й. Владев, „Сурва, сурва година“, композирана от В. Кушев, „Хвърчило“ – Б. Мирчев, „Роден дом“ и „Молитва за България“ от Х. Агасян, „Градче“ по музика на Р. Наков и др.;

— **фолклорни образци** – „Върви вземи“ – родопска народна песен, „Огреяла месечинка“, „Ой, Лазаре“, „Лит летела пеперуда“ и др.;

— **песни на други етноси и народи** – „Нова година“ – арменска песен, и др.

Музикалният материал за възприемане също е включен на основата на факторите, разгледани при подбора на песните. По-голяма част от произведенията са тематично, интонационноо и жанрово обвързани с песните. В почти всички уроци за нови знания, в които се въвеждат понятия, чрез музикалния материал за възприемане са създадени възможности за осмислянето им. Всички творби се отличават с ярка звукоизобразителност и звукоизразителност. И в този учебник, както и в останалите – за първи, втори и трети клас, присъстваат произведения за слушане, които създават възможности за реализация на ясни междупредметни връзки.

В съдържанието на електронния продукт са включени същите аудиофайлове, както в звуконосителите, което улеснява музикалнопедагогическата дейност на тези колеги, които ще предпочетат работата и с него. Образователното съдържание в него отговаря на това в учебника. Включени са интернет ресурси, които разнообразяват и допълват учебния материал. Чрез тях са предоставени възможности за реализация на междупредметни връзки. В някои от уроците в електронния продукт присъстват и допълнителни задачи. Тяхното предназначение е да стимулират развитието на музикалните способности, познавателните умения и творческите възможности на четвъртокласниците. Както по отношение и на предходните електронни продукти, отново бихме искали да подчертаем, че и този не бива да се разглежда като алтернатива, а по-скоро като средство, чрез което съвременният музикалнообразователен процес може да стане още по-интерактивен и интересен. Това може да се постигне чрез използване на различни медийни формати като изображения, анимации, видеоматериали, които не могат да бъдат представени в учебника. Целта им е да стимулират желанието на учениците за общуване с музикално изкуство, както и да помогнат на учителите, които биха искали да използват повече възможности на информационните технологии в педагогическата практика.

В **книгата за учителя** са включени учебна програма и примерно годишно разпределение на учебното съдържание. В него освен темите присъстват музикален материал, основни очаквани резултати, ключови компетентости, междупредмет връзки към всяка урочна единица.

Следвайки традицията, започната с книгите за учителя от предходните класове, и в тази методическите насоки са представени в схематичен вид. Включени са кратки бележки за всяка дейност в урока. В тях се съдържат цел и мотивация на конкретната дейност, както и отношението ѝ към овладяване на определено понятие и умение. По този начин авторският екип се надява максимално да подпомогне подготовката на учителя за всеки учебен час.

В книгата на учителя могат да бъдат намерени и нотни текстове на песните, което създава възможност за изпълнение на инструменталния съпровод от учителя.

ПРЕДИМСТВА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКА В ЧЕТВЪРТИ КЛАС ЧРЕЗ ПРЕДСТАВЕНИЯ УЧЕБЕН КОМПЛЕКТ

По отношение на педагогическата технология:

- ✓ Логичност, последователност и системност при структуриране на учебното съдържание.
- ✓ Ясна структурираност на всеки урок съобразно неговия вид и съдържание.
- ✓ Яснота и точност при конструиране на учебни задачи от различен формат, съобразно вида и педагигечските цели на уроците.
- ✓ Наличие на готови дидактически тестове, разработени в два варианта – за учебника и работен лист за ученика, способстващи пълноценното провеждане на часовете за диагностика.
- ✓ Обособеност на информацията, свързана както с нови знания, така и с интересни факти в конкретни рубрики.
- ✓ Богатство на възможности за реализация на междупредметни връзки.

По отношение на музикалния материал:

- ✓ Прецизно подбран, разнообразен, запеваем песенен материал, съобразен със светоусещането на учениците.
- ✓ Присъствие на музикални творби за възприемане от различни стилове и композиторски школи, тясно обвързани с овладяване на музикалното съдържание, предвидено към всяка от темите.
- ✓ Наличие на нотни текстове на целия песенен материал за разучаване, както и на допълнителни песни.

В края на тези уводни думи бихме искали да изразим надеждата си, че както с комплекта за четвърти клас, така и с тези за първи, втори и трети сме успели да реализираме идеята си за комплексен, цялостен подход в обучението по музика на учениците от началния етап. Надяваме се, че е направена крачка към музикално обучение, което се отличава с емоционалност, познавателност и интерактивност, осъществена чрез взаимодействието ученик – учител – музика.

ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ
по учебния предмет МУЗИКА за ТРЕТИ КЛАС

Първи учебен срок

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
1	1	Четвъртокласници	Нови знания	Изразява лични предпочитания и изпълнява по избор песни от училищния и/или извънучилищния репертоар. Аргументира избора си на предпочитана песен. Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Третокласници* – муз. Х. Агасян, т. А. Жекова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Четвъртокласници* – муз. Х. Агасян, т. А. Жекова • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Дъга* – муз. В. Чучков, т. Д. Шопов • Дискусия • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
2		Да си припомним	Упражнение	Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората. Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• Актуализиране на знания от предходната година • Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Родина* – муз. Г. Спасов, т. М. Исаев; *Родна реч* – муз. Д. Христов, т. Р. Босилек • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Валс на цветята* из балета *Лешникотрошачката* – П. И. Чайковски; *Бела и веселите ноти* – муз. П. Льондев, т. В. Ангелова • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
3	2	Провери какво знаеш и можеш	Диагностика – входно ниво	Разпознава песен по характерен ритъм. Назовава най-малко пет имена на български и чужди композитори, свързани с изучавания музикален материал. Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.	• Изпълнителска и възприемателна дейност – задачи за проверка на знанията: *Неаполитански танц* из балета *Лебедово езеро* – П. И. Чайковски; *Снежинки* – С. Лазаров; *Прелюд в ре мажор* – Й. С. Бах; Валс № 2, оп. 64 – Ф. Шопен (изп. на акордеон); *Песен на Ла* – муз. П. Льондев, т. В. Ангелова; *Завило се е вито хоро* – нар. песен • Тестово формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
4		Есента, есента	Нови знания	Определя еднаквост, различие и подобие в песни от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства. Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти. Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Четвъртокласници* – муз. Х. Агасян, т. А. Жекова • Изпълнителска дейност (*разучаване на нова песен*): *Есента, есента* – муз. В. Кушев, т. Р. Шоселова • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Октомври* из *Годишните времена* – П. И. Чайковски • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
5	3		Затвърдяване на нови знания	Разпознава метрума на музика в 2/4 и 3/4. Участва в съчиняването на тематични звукови картини. Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Есента, есента* – муз. В. Кушев, т. Р. Шоселова • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Октомври* из *Годишните времена* – П. И. Чайковски • Танцова дейност • Музикално състезание по зададена тема • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
6		Градче	Нови знания	Знае смисъла на понятието *тембър* и го използва правилно. Подбира подходящи определения за тембъра на изучаваните инструменти. Осъзнава ролята на тембъра като изразно средство. Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката. Проследява характерни изразни средства в инструментални произведения.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Есента, есента* – муз. В. Кушев, т. Р. Шоселова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Градче* – муз. Р. Наков, т. Р. Николов • Беседа (за новата песен) • Беседа (въвеждане на ново понятие – *тембър*) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Утро* из *Пер Гинт* – Е. Григ (фрагмент); увертюра към операта *Вилхем Тел* – Дж. Росини (финал) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
7	4		Затвърдяване на нови знания	Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др. Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Градче* – муз. Р. Наков, т. Р. Николов • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Утро* из *Пер Гинт* – Е. Григ (фрагмент), увертюра към операта *Вилхем Тел* – Дж. Росини (финал); *Гласът на гайдата* – муз. П. Льондев, т. В. Ангелова (трети клас); *Звуков пример № 1* (музикални инструменти) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
8		Да опазим природата	Наблюдение	Участва в съчиняването на тематични звукови картини. Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората. Разпознава по тембър изучавани инструменти.	• Извънучилищна дейност • Изпълнителска дейност: *Градче* – муз. Р. Наков, т. Р. Николов • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: песни и музикални примери от предходни години, свързани с темата • Дискусия по зададена тема • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
9	5	Хвърчило	Нови знания	Разпознава размера на музика в 3/4. Анализира видове мелодическо движение по слух. Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти. Познава принципите на звукоизвличане при струнните инструменти. Разграничава народните инструменти от останалите.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Есента, есента* – муз. В. Кушев, т. Р. Шоселова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Хвърчило* – муз. и т. Б. Мирчев • Беседа (за новата песен) • Беседа (актуализиране на опорни понятия – *струнни инструменти*, и въвеждане на нови знания за тях) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Концерт за цигулка и оркестър в e moll, първа част* – Ф. Менделсон-Бартолди; *Серенада за струнен оркестър* – П. И. Чайковски • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
10		Съкровище	Нови знания	Определя характер и тембър в музикални примери. Разпознава учени духови инструменти. Подбира подходящи определения за тембъра на изучаваните духови инструменти. Отнася изучаваните инструменти към съответната група. Четене и обсъждане на текстове на песни.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Хвърчило* – муз. и т. Б. Мирчев • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Съкровище* – муз. В. Кушев, т. Т. Балова • Беседа (за новата песен) • Беседа (актуализиране на опорни понятия – *духови и ударни инструменти*, и въвеждане на нови знания за тях) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Вариации за кларинет и малък оркестър* – Дж. Росини; марш *Синовен дълг* – М. Г. Атанасов (от втори клас) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
11	6	Роден дом	Нови знания	Познава по тембър и външен вид клавишни музикални инструменти и принципите на звукообразуване. Проследява мелодия с помощта на графичен модел в подходящи инструментални творби.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Съкровище* – муз. В. Кушев, т. Т. Балова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Роден дом* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова • Беседа (за новата песен) • Работа със словесен текст (на новата песен) • Беседа (въвеждане на ново понятие – *клавишни инструменти*) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Соната за пиано № 17 „Буря“, трета част* – Л. ван Бетовен; *Прелюд в ре мажор* за орган – Й. С. Бах (от трети клас) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
12		В царството на музикалните инструменти	Обобщение	Разграничава народните инструменти от останалите. Определя пианото, акордеона, органа и кийборда към групата на клавишните инструменти. Познава принципите на звукоизвличане при струнните инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група.	• Изпълнителска дейност: *Роден дом* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова • Слушане на музика – систематизиране и обобщаване на знанията по зададена тема: Серенада за *струнен оркестър* – П. И. Чайковски; *Соната за пиано № 17 „Буря“*, трета част – Л. ван Бетовен; *Синовен дълг* – М. Г. Атанасов • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
13	7	Де е България?	Нови знания	Разграничава по тембър мъжки хор. Разпознава метрума и размера на музика в 4/4 в подходящи примери. Сравнява и анализира изучаваните метруми.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Роден дом* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Беседа (за новата песен) • Работа със словесен текст (на новата песен) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Химн на народните будители* – муз. и т. Д. Христов • Дискусия по зададена тема • Устно формиращо оценяване от учителя	
14		Ден на будителите	Наблюдение	Има елементарна представа за търсене, съхранение на музикална и друга информация с помощта на съвременните технологии. Посещение на тематични концерти, свързани с официални празници. Подбира патриотични песни, подходящи за официални празници.	• Извънкласна и извънучилищна дейност • Изпълнение на музика: *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Химн на народните будители* – муз. и т. Д. Христов • Беседа (по зададена тема) • Работа в екип (творческа задача по зададена тема) • Систематизиране и обобщаване на знания • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
15	8	С песен да раста	Нови знания	Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Хвърчило* – муз. и т. Б. Мирчев • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *С песен да раста* – муз. В. Кушев, т. М. Маринова • Беседа (за новата песен) • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Гласът на кукувичката* – муз. П. Льондев, т. В. Ангелова (трети клас) • Музикално състезание • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
16		Вятър ечи	Нови знания	Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи, четвъртина с точка и осмина. Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Вятър ечи* – муз. и т. Д. Чинтулов • Беседа (за новата песен) • Беседа (актуализиране на опорни понятия и въвеждане на нови знания за тях) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Фест марш* за духов оркестър – Й. Щраус-баща • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
17	9		Затвърдяване на нови знания	Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. Разграничава равномерна от неравномерна пулсация.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Вятър ечи* – муз. и т. Д. Чинтулов • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Фест марш* (за духов оркестър) – Й. Щраус-баща; *Хорце* (за пиано) – К. Милетков • Работа с нотен текст • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
18		На гурбет отидох	Нови знания	Разграничава равномерна от неравномерна пулсация на четири. Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката. Свързва метрума на дайчово хоро с графичен модел.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *На гурбет отидох* – нар. песен • Беседа (за новата песен) • Беседа (ново понятие – *дайчово хоро*) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Горнооряховско дайчово хоро* – изп. ОНМ на БНР • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
19	10		Затвърдяване на нови знания	Определя еднаквост, различие и подобие в песни от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства. Разграничава народните инструменти от останалите.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *На гурбет отидох* – нар. песен • Слушане на музика по зададени параметри: *Горнооряховско дайчово хоро* – изп. ОНМ на БНР • Беседа (допълнителни знания) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
20		Върви вземи	Нови знания	Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. Анализира графични символи на нотния запис и изпълнява по нотен запис изучаваните нотни стойности, определя размера на песента. Разграничава подходяща музика за изпълнение на право хоро, дайчово хоро и ръченица.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *На гурбет отидох* – нар. песен • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Върви вземи* – нар. песен • Беседа (за новата песен) • Работа със словесен текст (на новата песен) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Горнооряховско дайчово хоро* – изп. ОНМ на БНР; *Ловешко дайчово хоро* (акордеон и оркестър) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
21	11		Затвърдяване на нови знания	Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. Анализира графични символи на нотния запис. Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. Подбира подходяща музика за изпълнение на право хоро и ръченица. Импровизира движения по разнообразна музика.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Върви вземи* – нар. песен • Работа с нотен текст • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Треклянско хоро* (право хоро), *Пайдушко хоро* (от трети клас), ръченица (по избор), *Ловешко дайчово хоро* • Музикално състезание (танцова дейност) • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
22		Коледе, леде	Нови знания	Коментира музиката и спецификата на обреда коледуване. Анализира видове мелодическо движение по слух и с помощта на графични модели. Разграничава по тембър мъжки хор. Разпознава по тембър изучаваните инструменти.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Върви, вземи* – нар. песен • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Коледе, леде* – муз. Д. Христов, т. нар.; *Коледно дърво* – муз. И. Ангелов, т. Б. Мирчев • Беседа (нови песни) • Беседа (фолклорни празници) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Подхвръкнало*, *Дойне* (коледарска нар. песен) • Музикално състезание • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
23		Нова година	Нови знания	Коментира музиката и спецификата на Нова година и Сурва. Използва основни елементи на нотописа – петолиние, сол ключ, ноти и паузи, като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Коледно дърво* – муз. И. Ангелов, т. Б. Мирчев • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Нова година* – арменска песен, б. т. В. Берберян-Гарабедян • Беседа (за новата песен) • Работа със словесен текст (на новата песен) • Работа с нотен текст (на новата песен) • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Сурва, сурва година* – муз. В. Кушев, т. И. Василев-Гайдаров • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: валс *Виенска кръв* – Й. Щраус-син • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
24	12	Коледа и Нова година	Затвърдяване на нови знания	Съпровожда по нотен запис музика в размери 4/4. Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера, жанра и стила на музиката. Разграничава равномерна от неравномерна пулсация на четири. Сравнява и анализира графични модели на изучаваните метруми. Импровизира движения по разнообразна музика.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Коледе, леде* – муз. Д. Христов, т. народен; *Сурва, сурва година* – муз. В. Кушев, т. И. Василев-Гайдаров; *Коледно дърво* – муз. И. Ангелов, т. Б. Мирчев • Слушане на музика (изпълнение) и задачи по зададени параметри: *Jingle Bells* (англ. песен) • Слушане на музика и танцова дейност: валс *Виенска кръв* – Й. Щраус-син • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
25		Коледно-новогодишен концерт	Наблюдение	Подбира музика за предстоящ празник на класа. Проявява търпимост, уважение и подкрепа в процеса на груповото музициране, умения за работа в екип. Организация и подготовка на проекти за училищни тържества, сценични музикалнотворчески изяви и др. Посещение на сутрешен концерт.	• Извънкласна и извънучилищна дейност • Работа в екип • Проектна дейност (изпълнителска и възприемателна): програма от учени песни, свързани с темата • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
26	13	Усмихната песен	Нови знания	Познава съвременни електрически и електронни музикални инструменти. Познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика. Сравнява различни интерпретации на едно и също музикално произведение.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Нова година* – арменска песен, б. т. В. Берберян-Габрабедян • Изпълнителска дейност (разучаване): *Усмихната песен* – муз. и т. Й. Владев • Беседа (за новата песен) • Беседа (нови понятия – *електрически и електронни муз. инструменти*) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Звуков пример № 2* (акустична и ел. китара); Тема из *Соната за пиано № 17 „Буря“*, трета част – Л. ван Бетовен (синтезатор) • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
27			Затвърдяване на нови знания	Коментира възможностите на електрическите и електронните инструменти. Съпровожда по нотен запис музика в размер 4/4. Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Усмихната песен* – муз. и т. Й. Владев • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: из *Звуков пример № 2* (електрическа китара); музикални примери от интернет • Работа с компютри и информационни технологии • Дискусия • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
28	14	Дядовият грамофон	Нови знания	Познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика. Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *На гурбет отидох* – нар. песен • Изпълнителска дейност (разучаване): *Дядовият грамофон* – муз. В. Костов, т. В. Ангелска • Беседа (за новата песен) • Беседа (нови понятия – *аудиотехника, грамофон, магнетофон*) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Димянинка* – обр. Ф. Кутев • Работа с компютри и информационни технологии • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
29		Къде остана детството	Нови знания	Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. Коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията, в концертни изяви и др.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Хвърчило* – муз. и т. Б. Мирчев • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Къде остана детството* из филма *Войната на таралежите* – муз. К. Цибулка, т. М. Башева • Беседа (за новата песен) • Беседа (нови понятия – *компактдиск, микрофон, тонколони, усилватели*) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Музика за лека нощ I* – С. Лазаров • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учителя	
30	15	Аудиотехника	Затвърдяване на нови знания	Коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията, в концертни изяви и др. Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Дядовият грамофон* – муз. В. Костов, т. В. Ангелска; *Къде остана детството* из филма *Войната на таралежите* – муз. К. Цибулка, т. М. Башева • Слушане на музика и задачи по определени параметри: музикален материал по избор • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
31		Аудиотехника	Обобщение	Познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика. Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис.	• Изпълнителска дейност: *Дядовият грамофон* – муз. В. Костов, т. В. Ангелска • Слушане на музика – систематизиране и обобщаване на знанията по зададена тема: Тема из *Соната за пиано № 17 „Буря“*, трета част – Л. ван Бетовен (синтезатор), *Звуков пример № 2* – В. Костов • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
32 33	16	В звукозаписното студио	Две наблюдения	Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.	• Извънучилищна дейност • Изпълнителска и възприемателна дейност: песни и музикални примери по избор, свързани с темата • Работа в екип и самостоятелна работа • Работа с компютри и информационни технологии • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
34	17	Вече зная	Затвърдяване на нови знания	Пее песни от училищния репертоар – авторски и народни. Свързва народни танци с подходяща музика. Назовава инструменти и групи в състава на оркестъра от народни инструменти. Разпознава по тембър музикални инструумнети и групи музикални инструменти. Свързва метрум с графичен запис.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Върви вземи* – нар. песен, *На гурбет отидох* – нар. песен; *Роден дом* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова; *Дядовият грамофон* – муз. В. Костов, т. В. Ангелска • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Утро* из *Пер Гинт* – Е. Григ • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
35		Провери какво знаеш и можеш в края на първи срок	Диагностика (междинно ниво)	Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. Познава принципите на звукоизвличане при ударните, струнните и духовите инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група. Проследява характерни изразни средства в инструментални произведения.	• Изпълнителска и възприемателна дейност – задачи за проверка на знанията: *Вятър ечи* – муз. и т. Д. Чинтулов; *Концерт за цигулка и оркестър в ми минор, първа част* – Ф. Менделсон-Бартолди; *Горнооряховско дайчово хоро* • Тестово формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
36	18	Музиката изразява, музиката изобразява	Затвърдяване на нови знания	Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др. Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Къде остана детството* из филма *Войната на таралежите* – муз. К. Цибулка, т. М. Башева • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Утро* из *Пер Гинт* – Едвард Григ (фрагмент); *Концерт за цигулка и оркестър в ми минор*, първа част – Ф. Менделсон-Бартолди • Дискусия (систематизиране и обобщаване на знанията) • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

Втори учебен срок

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
37	18	Молитва за България	Нови знания	Изработва графични модели на песни от училищния репертоар. Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на симфоничния оркестър. Познава принципите на звукоизвличане при ударните, струнните и духовите инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Роден дом* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Молитва за България* – муз. Х. Агасян, т. А. Мутафова • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Симфония № 8 Недовършена*, първа част – Ф. Шуберт • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учител	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
38	19		Затвърдяване на нови знания	Разпознава метрума на музика в 4/4. Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти.	• Изпълнителска дейност и задачи по определени параметри: *Молитва за България* – муз. Х. Агасян, т. А. Мутафова • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Симфония № 8 Недовършена*, първа част – Ф. Шуберт • Музикално състезание (систематизиране и обобщаване на знанията) • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
39	20	Васил Левски	Нови знания	Познава основните групи и инструменти в състава на духовия оркестър. Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. Проследява динамика в подходящи инструментални творби. Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на духовия оркестър.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Молитва за България* – муз. Х. Агасян, т. А. Мутафова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Васил Левски* – муз. М. Шоселова, т. А. Жекова • Беседа (за новата песен) • Беседа (ново понятие – *духов оркестър*) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: марш *Родина* – Н. Братанов • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учител	
40	21	Национален празник на България	Затвърдяване на нови знания	Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове. Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера, жанра и стила на музиката. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• Изпълнителска дейност и задачи по зададени параметри: *Васил Левски* – муз. М. Шоселова; *Вятър ечи* – муз. и т. Д. Чинтулов; *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: марш *Родина* – Н. Братанов; марш *Синовен дълг* – муз. М. Г. Атанасов • Систематизиране и обобщаване на знанията • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
41	22	Огреяла месечинка	Нови знания	Коментира присъствието на разнообразна музика в концертни изяви и др. Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Върви Вземи* – нар. песен • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Огреяла месечинка* – нар. песен • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Щастието* – муз. К. Милетков, т. Б. Мирчев • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учител	
42	23	Видове оркестри	Обобщение	Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на духовия и симфоничния оркестър. Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове.	• Изпълнителска дейност и задачи по зададени параметри: *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Слушане на музика – систематизиране и обобщаване на знанията и задачи по зададени параметри: *Есен* из *Годишните времена* – А. Вивалди; *Симфония № 8 „Недовършена“*, първа част – Ф. Шуберт; марш *Родина* – Н. Братанов • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
43	24	Ой, Лазаре	Нови знания	Коментира музика и спецификата на обредите в лазаруването и Цветница. Определя еднаквост, различие и подобие в песни. Разграничава народните инструменти от останалите.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Огреяла месечинка* – нар. песен • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Ой, Лазаре* – нар. песен • Беседа (за новата песен и фолклорните празници) • Беседа (ново понятие – *оркестър от народни инструменти*) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Цветница* – муз. М. Шоселова, т. А. Жекова; *Право хоро* • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учител	
44	25		Затвърдяване на нови знания	Разпознава метрум на музика в 2/4, 3/4, 4/4. Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• Изпълнителска дейност и задачи по зададени параметри: *Ой, Лазаре* – нар. песен • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Право хоро*; *Цветница* – муз. М. Шоселова, т. А. Жекова • Работа с нотен текст • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
45	26	Лит летела пеперуда	Нови знания	Съпровожда по нотен запис музика в размер 4/4. Слуша музика с определени задачи. Коментира музиката и спецификата на обредите в българския фолклор.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Ой, Лазаре* – народна песен • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Лит летела пеперуда* – нар. песен • Беседа (за новата песен) • Беседа (допълнителни знания за обичая пеперуда) • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *Пеперуда* – нар. песен • Систематизиране и обобщаване на знанията • Устно формиращо оценяване от учител	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
46	27	Народни обичаи	Наблюдение	Изпълнява народни песни, свързани с изучаваните обреди и обичаи, пеперуда. Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората. Коментира отразяването на народните традиции и обреди по електронните медии.	• Извънучищна дейност • Работа в екип (сценарий за фолклорен обред) • Изпълнителска дейност: *Ой, Лазаре* – нар. песен; *Лит летела пеперуда* – нар. песен • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
47	28	Аз обичам да чета	Нови знания	Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. Разпознава метрум на музика в 2/4, 3/4, 4/4. Коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Де е България?* – муз. П. Пипков, т. И. Вазов • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Аз обичам да чета* – муз. Г. Тимев, т. А. Декало • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Майски празник* – Ж. Леви (духов оркестър); *Химн на св. св. Кирил и Методий* – муз. П. Пипков, т. Ст. Михайловски • Дискусия по зададена тема • Устно формиращо оценяване от учител	
48	29	Тих бял Дунав	Нови знания	Възпроизвежда мелодията и ритъма според индивидуалните си възможности. Съпровожда песни и подходящи инструментални откъси от училищния репертоар.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Васил Левски* – муз. М. Шоселова, т. А. Жекова • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Тих бял Дунав* – муз. И. Караджов, т. И. Вазов • Беседа (за новата песен) • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Де е България?* – орк. за духов оркестър (трети клас) • Дискусия по зададена тема • Устно формиращо оценяване от учител	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
49	30	На танцовата сцена	Затвърдяване на нови знания	Разпознава песен по характерен ритъм. Разпознава изучаваните жанрове, изпълнени от различни инструментални формации в непозната музика. Подбира подходяща музика за изпълнение на право хоро и ръченица. Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.	• Изпълнителска дейност и задачи по зададени параметри: *Ой, Лазаре* – нар. песен; *Сладкопойна чучулига* – муз. Е. Манолов, т. Ц. Калчев • Слушане на музика и задачи по зададени параметри: *Право хоро*, *Мъри Ивано* – нар. песен; ръченица (по избор) • Работа с компютри и информационни технологии • Музикално състезание (танцова дейност) • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Вид на урочната единица	Очаквани резултати	Методи (дейности)	Забележки и коментари
50	31	Провери какво знаеш и можеш в края на годината	Диагностика – изходно ниво	Анализира по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на оркестъра от народни инструменти, духовия и симфоничния оркестър. Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове. Назовава най-малко пет имена на български и чужди музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания музикален материал. Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис.	• Изпълнителска и възприемателна дейност – задачи за проверка на знанията: *Вятър ечи* – попул. мелодия, т. Д. Чинтулов; *Тих бял Дунав* – муз. И. Караджов, т. И. Вазов; *Де е България?* – за духов оркестър; *Серенада за струнен оркестър* – П. И. Чайковски; увертюра *Вилхем Тел* – Дж. Росини (финал); *Право хоро* • Тестово формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	
51	32	Босоного лято	Нови знания	Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера, жанра и стила на музиката.	• Изпълнителска дейност (разпяване): *Усмихната песен* – муз. и т. Й. Владев • Изпълнителска дейност (разучаване на нова песен): *Босоного лято* – муз. С. Лобошки, т. К. Кирянова • Слушане на музика и задачи по определени параметри: *На море с приятели* – муз. Х. Агасян, т. Т. Йотова; песни от училищния репертоар • Формиращо оценяване/самооценяване чрез скала от стилизирани знаци	

Тема: „Четвъртокласници“

Урок за нови знания (с. 7)

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с песента за разпяване „Третокласници” (музика Хайгашод Агасян, текст Ангелина Жекова). Учениците се насочват към темата за първия учебен ден. Очаква се възпроизвеждане на интонацията, метроритмиката и установеното темпо на песента. Целта е актуализиране на музикалнослуховите представи на учениците и знанията им за основни музикалноизразни средства – *ритъм и темпо.*

Основна част:

1. След разучаване на песента „Четвъртокласници“ от учениците се изисква да отговорят какви искат да бъдат в четвърти клас, като изразят собствено мнение и се аргументират.

2. Задача № 2 е свързана с определяне на настроението на песента.

3. В отделно каре е дадена информация за композитора Хайгашод Агасян, като се акцентира, че той е автор на песните за първия учебен ден от учебниците по музика на издателство „Булвест 2000“. Четвъртокласниците могат да свържат името му и с портретната снимка на композитора.

4. При задача № 3 след прослушване на песента „Дъга“ (музика Виктор Чучков, текст Димитър Шопов) се очаква избор от зададени прилагателни за музиката на песента. Верни отговори: весела, енергична, танцувална.

6. Задача № 4 „Какви нови песни научи през лятото?“ цели учениците да споделят мнението си за музиката, която са слушали през лятото, и да представят според възможностите си пред класа техни любими песни. Задачата дава възможност да се изпълнят песни от извънучилищния репертоар.

Заключителна част:

Акцентира се върху новата песен „Четвъртокласници“ и изпълняване на песни от извънучилищния репертоар.

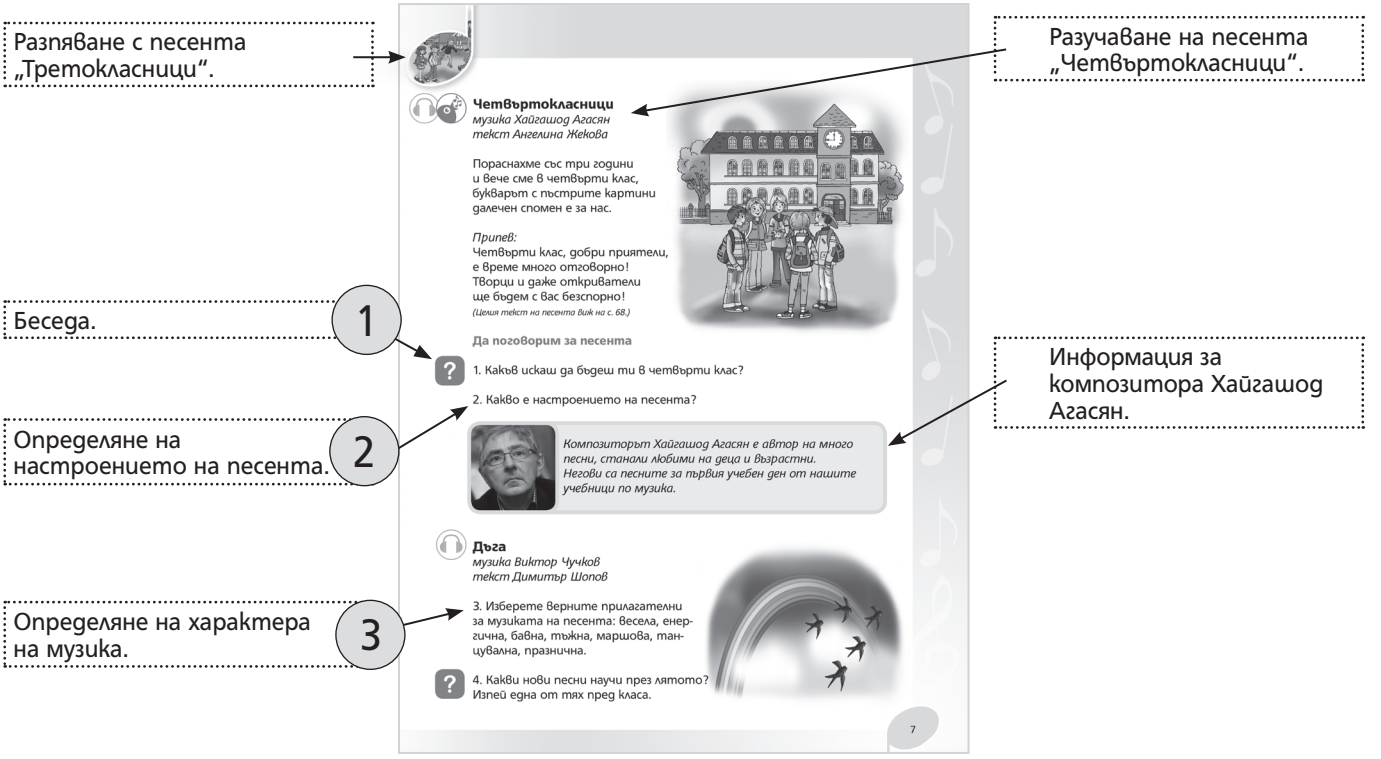

Тема: Да си припомним, е забавно
Урок за обобщение (с. 8 – 9)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с припомняне на разучени в предходната година песни, които да бъдат включени в програма за благотворителен концерт в дом за стари хора, който впоследствие би могъл да се реализира. Целта е да се преговорят някои творби, като се предоставят възможности на учениците да изразят свои лични предпочитания по отношение на музикалния материал от училищния и/или извънучилищния репертоар.

Основна част:

2. Задачата актуализира знания за имената на авторите, чиито произведения са включени в концертната програма. Верни отговори: „Родина“ – музика Георги Спасов, текст Младен Исаев; „Родна реч“ – музика Добри Христов, текст Ран Босилек; „Бела и веселите ноти“ – музика Петър Льондев, текст Васка Ангелова.

3. „Изпей песните „Родина“ и „Родна реч“, изучени в трети клас, и открий общото между тях.“, е задача, която се реализира на основата на музикалномисловна дейност, изразяваща са в сравнение на двете песни. Верен отговор: „В началото мелодията има възходяща посока“.

4. Чрез задачите за танцово-двигателна дейност и проектите на костюми, свързани с „Валс на цветята“ из балета „Лешникотрошачката“ от Пьотр И. Чайковски, се цели да се стимулират артистичността, културната компетентност и уменията за изразяване чрез творчество на учениците.

5. Актуализиране на знанията на четвъртокласниците за последователността на тоновите имена.

6. Задачата е логично продължение на предходната, тъй като преговорената последователност на тоновите имена се обвързва със съответните на тях нотни знаци. Грешката е във втората нота *сол*, която трябва да се замени с *ла*.

Задачите 7, 8, 9 и 10 представят възможност да се предложи песен в жанра на право хоро, да се подбере подходящият за нея метрум, след което да се изпее със солист и хор и да се изиграе. Такива могат да бъдат: „Завило се е вито хоро“ (трети клас), „Седнало е Джоре“ (втори клас) и др.

Заключителна част:

Обобщават се основните дейности в часа.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

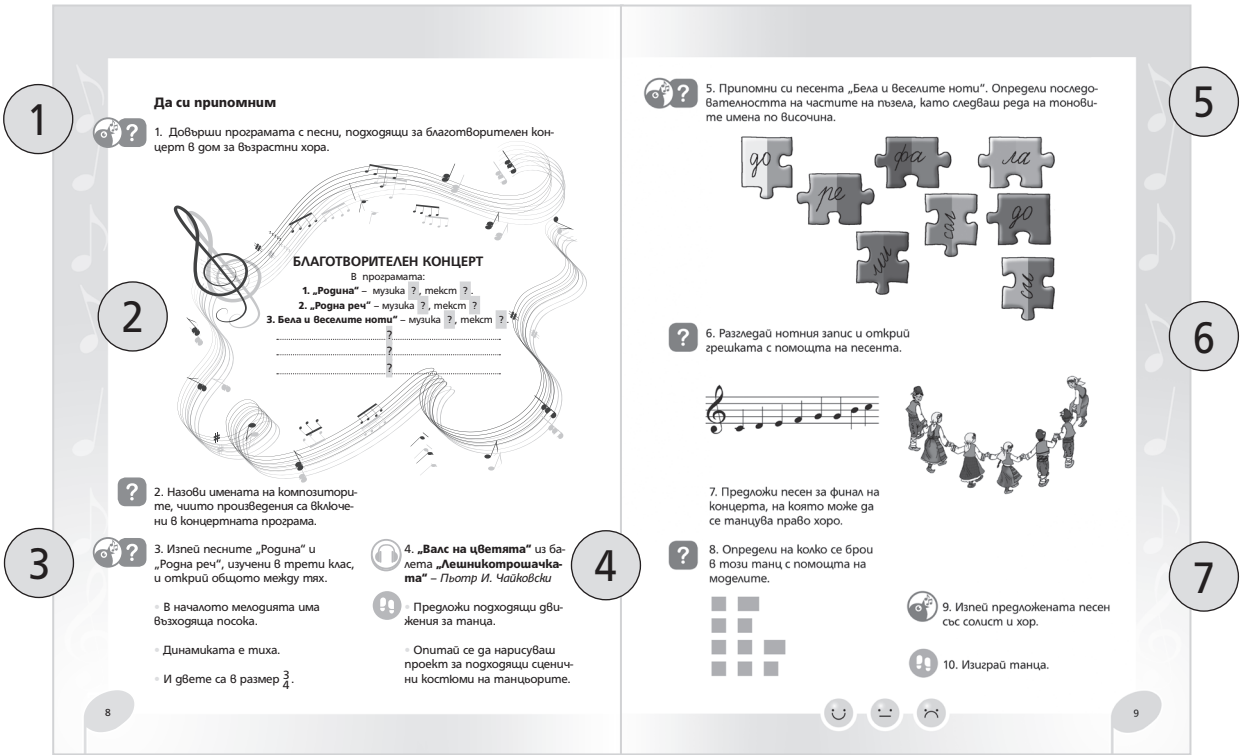

Тема: Провери какво знаеш и можеш

Урок за диагностика (с. 10 – 11)

Общи инструкции:

Задачите във входното ниво са 10 на брой и са разработени в два варианта – за учебника и във формата на работен лист за ученика, поставен в приложенията към книгата за учителя. Всяка от тях цели установяване на постигнат очакван резултат към конкретна област на компетентност от учебната програма по музика за трети клас. По този начин е създадена възможност за сравнение на получените резултати в края на трети и началото на четвърти клас.

И в този диагностичен инструмент задачите са отнесени към едно от шестте познавателни нива на класификацията на Б. Блум и колектив (описание в таблица). Предвид същността на това диагностично ниво музикалният материал, включен към задачите, съдържа произведения, които присъстват в образователното съдържание, представено в учебника за трети клас.

Методически насоки:

1. Задачата „Чуй произведенията и назови музикалните инструменти, които ги изпълняват, като разгледаш пъзела." предполага разпознаване на изучавани инструменти по тембър.

Музикален материал:

а) „Неаполитански танц" из балета „Лебедово езеро" – Пьотр И. Чайковски

б) „Снежинки" – Симо Лазаров

в) „Прелюд в ре мажор" – Йохан С. Бах

2. Чрез задачата „Реши числения израз и ще откриеш първата буква от названието на духов инструмент. Кой е той?" е създадена междупредметна връзка с математика.

3. „За кое от произведенията се отнася твърдението: Изпълнява се от инструмент с мощен звук, темпото е умерено, а динамиката – силна." е задача за свързване на тембър, темпо и динамика с изучавано произведение.

4. Чрез задачата „Допълни всяка от редиците поне с две предложения." се създават възможности за диагностициране на нивото на развитие на умението за разграничаване на народна и авторска музика в училищния и извънучилищния репертоар.

5. Включването на задача за откриване на грешки в изречения е обвързано със знанията на учениците за български и чуждестранни композитори и техните творби, присъстващи в музикалния материал за трети клас.

6. Чрез задачата „Изпей „Песен на Ла". Открий пропуснатите нотни знаци и назови тоновите им имена." се установява нивото на развитие на умението на четвъртокласниците за разпознаване на разположението на нотите върху петолинието и съответстващите им тонови имена.

7. Задачата предполага разпознаване на графичния белег на четвъртина и осмина нота.

8. „Как се нарича знакът в края на петолинието?" е задача, свързана със знание за предназначението на „знак за повторение".

9. Чрез задачата „Избери вярното за песента от всяка колона." се установява умението на учениците за елементарен анализ на музикалноизразни средства – характер, темпо, динамика и метрум.

10. Разпознаването на песента „Завило се е вито хоро" по инструментален откъс, определянето на размера, темпото, характера и жанра предоставят възможности на изява и оценка на умението за осмислянето на жанра като комплекс, идея, присъстваща и развивана и в останалите учебници – за първи, втори и трети клас.

Ключ на отговорите:

1. тромпет, кийборд, орган, акордеон

2. тромпет

3. „Неаполитански танц" из балета „Лебедово езеро" – Пьотр И. Чайковски

4. Учениците записват в празните места заглавия на познати авторски и народни песни от училищния и извънучилищния репертоар.

5.

- Песента „Родина" е написана от композитора Георги Спасов.
- Композиторът Добри Христов е написал песента „Родна реч".
- Пьотр И. Чайковски е автор на „Валс на цветята" из балета „Лешникотрошачката".

6. ла, ла, ла, фа, ре

7. Съдържа осмини и четвъртини.

8. знак за повторение

9. хумористично, умерено, средно силно, първи метричен модел – равномерна пулсация на 2

10. „Завило се е вито хоро", две четвърти, бързо темпо, весело, игриво, право хоро

Таблица на задачите, включени в диагностика в началото на учебната година (входно равнище)

№ задача	Очакван резултат – знания, умения и отношения	Област на компетентност	Познавателно ниво	Критерии и показатели за оценка
1	Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти.	Музикални инструменти	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
2	Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти.	Музикални инструменти	Знание	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
3	Разпознава инструментална творба по характер, темпо, динамика и тембър.	Тембър, характер, динамика	Приложение	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
4	Разграничава народната и авторската музика в училищния репертоар.	Авторска и народна музика	Знание	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 4 т.
5	Назовава три имена на композитори на песни и инструментални произведения от училищния репертоар.	Авторска и народна музика	Знание	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 4 т.
6	Познава разположението на нотите върху петолинието и съответстващите им тонови имена.	Елементи на нотописа	Разбиране	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 5 т.
7	Свързва изучаваните нотни стойности със съответните тонови трайности.	Елементи на нотописа	Разбиране	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
8	Знае предназначението на обозначението „знак за повторение”.	Елементи на нотописа	Знание	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
9	Определя темпо, динамика и характер на музиката в подходящи примери.	Елементи на музикалната изразност	Анализ	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 6 т.
10	Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове.	Музикални жанрове	Анализ	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 6 т.

Скала за оценяване на постиженията на учениците чрез получен тестов бал:

Максимален брой точки: 31
31 – 22 т. – отлично представяне – усмихнато личице
21 –11 т. – добро представяне – сериозно личице
10 – 0 т. – слабо представяне – тъжно личице

Скала за самооценяване от учениците:
31 – 22 т. – успях да се справя без помощ – усмихнато личице
21 – 11 т. – справих се, но допуснах грешки – сериозно личице
10 – 0 т. – беше ми трудно – тъжно личице

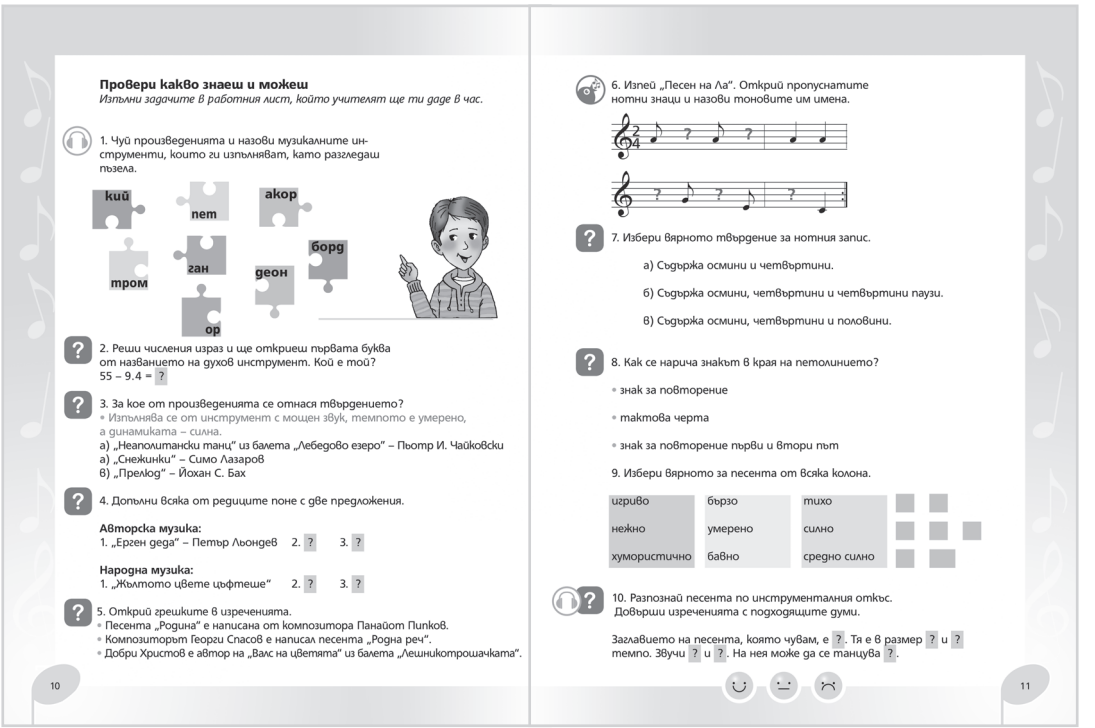

Провери какво знаеш и можеш
Изпълни задачите в работния лист, който учителят ще ти даде в час.

1. Чуй произведенията и назови музикалните инструменти, които ги изпълняват, като разгледаш пъзела.

кий пет акор тром ган борд деон ор

2. Реши числения израз и ще откриеш първата буква от названието на духов инструмент. Кой е той?
55 – 9.4 = ?

3. За кое от произведенията се отнася твърдението?
• Изпълнява се от инструмент с мощен звук, темпото е умерено, а динамиката – силна.
а) „Неаполитански танц" из балета „Лебедово езеро" – Пьотр И. Чайковски
а) „Снежинки" – Симо Лазаров
в) „Прелюд" – Йохан С. Бах

4. Допълни всяка от редиците поне с две предложения.

Авторска музика:
1. „Ерген деда" – Петър Льондев 2. ? 3. ?

Народна музика:
1. „Жълтото цвете цъфтеше" 2. ? 3. ?

5. Открий грешките в изреченията.
• Песента „Родина" е написана от композитора Панайот Пипков.
• Композиторът Георги Спасов е написал песента „Родна реч".
• Добри Христов е автор на „Валс на цветята" из балета „Лешникотрошачката".

10

6. Изпей „Песен на Ла". Открий пропуснатите нотни знаци и назови тоновите им имена.

7. Избери вярното твърдение за нотния запис.
а) Съдържа осмини и четвъртини.
б) Съдържа осмини, четвъртини и четвъртини паузи.
в) Съдържа осмини, четвъртини и половини.

8. Как се нарича знакът в края на петолинието?
• знак за повторение
• тактова черта
• знак за повторение първи и втори път

9. Избери вярното за песента от всяка колона.

игриво	бързо	тихо
нежно	умерено	силно
хумористично	бавно	средно силно

10. Разпознай песента по инструменталния откъс.
Довърши изреченията с подходящите думи.

Заглавието на песента, която чувам, е ?. Тя е в размер ? и ? темпо. Звучи ? и ?. На нея може да се танцува ?.

11

Тема: „Есента, есента“
Урок за нови знания (с. 12)

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с песента „Четвъртокласници“ (музика Хайгашод Агасян, текст Ангелина Жекова), като насоката на учителя да е към изразяване на емоционално отношение и артистичност при изпълнението.

Основна част:

1. Първата задача, свързана с новата песен „Есента, есента“ (музика Вячеслав Кушев, текст Румяна Шоселова), е насочена към работа с нейния текст, като учениците трябва да открият думите, с които поетът описва есента. Очаква се те да бъдат насърчавани от учителя да аргументират избора си.

2. Избор на подходящото за характера на звучене, динамиката и темпото на песента. Верни отговори: игриво; средно силна; умерено.

3. Разграничаване на еднаквост, подобие и контраст при сравняване на две мелодии чрез използване на графични модели. Верен отговор: в) различно.

4. Задачата дава възможност за самостоятелна изява, като същевременно с това развива уменията за работа в екип и спазване на интонацията, метроритмиката и установеното темпо на песента.

5. След прослушването на музикалното произведение „Октомври“ от Пьотр И. Чайковски учениците трябва да разпознаят инструмента, който чуват. Верен отговор: пиано.

6. Актуализиране на знанията за изучените музикални инструменти пиано, орган и синтезатор и откриване на общото между тях. Верен отговор: и при трите инструмента има клавиши.

Заключителна част:

Обобщават се изучаваните видове мелодическо движение и се свързват с графичен модел, актуализират се знанията за характер, динамика и темпо и знанията за клавишни музикални инструменти.

Разпяване с песента „Четвъртокласници“.

Беседа върху текста на песента. 1

Изпяване със солист и хор. 4

Разпознаване на музикален инструмент, изпълняващ „Октомври“. 5

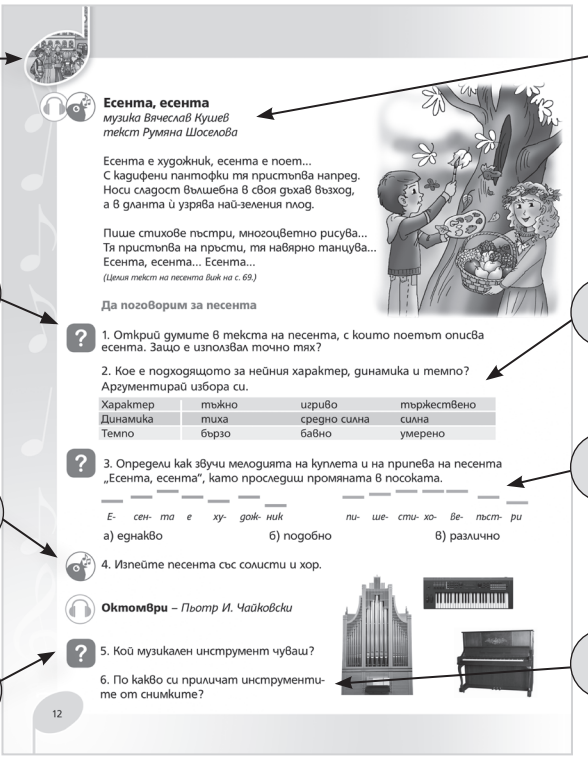

Разучаване на песента „Есента, есента“.

Избор на определения за характера на музиката и темпото на песента. 2

Проследяване на посоката на движение на мелодията на куплета и на припева. 3

Сравняване на инструментите от снимките. 6

Тема: „Есента, есента“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 13)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с песента „Есента, есента”, като пеенето се съпровожда с пляскане с ръце. Очаква се учениците да съобразяват изпълнението на съпровода с метрума, темпото и динамиката на музиката.

Основна част:

2. Целта на задачата е с насочване и подкрепа от учителя четвъртокласниците тематично да актуализират изучени песни и техните автори. Те могат да представят и подходящи песни от извънучилищния репертоар.

3. Изпълнение на есенна звукова картина с помощта на детски музикални инструменти и подръчни материали. Очаква се учениците да си припомнят изучените нотни стойности и паузи и да изпълнят тематичната звукова картина, разделени на три групи.

4. Затвърдяване на музикалнослухови представи за произведението „Октомври“ от Пьотр И. Чайковски от предходния час и съчиняване на танцови движения, подходящи за музиката. Насърчават се учениците да импровизират танцови движения.

Заключителна част

В музикалното състезание „Песни за есента“ целта е учениците да се включат активно. Обобщават се дейностите в часа и резултатите от музикалното състезание.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

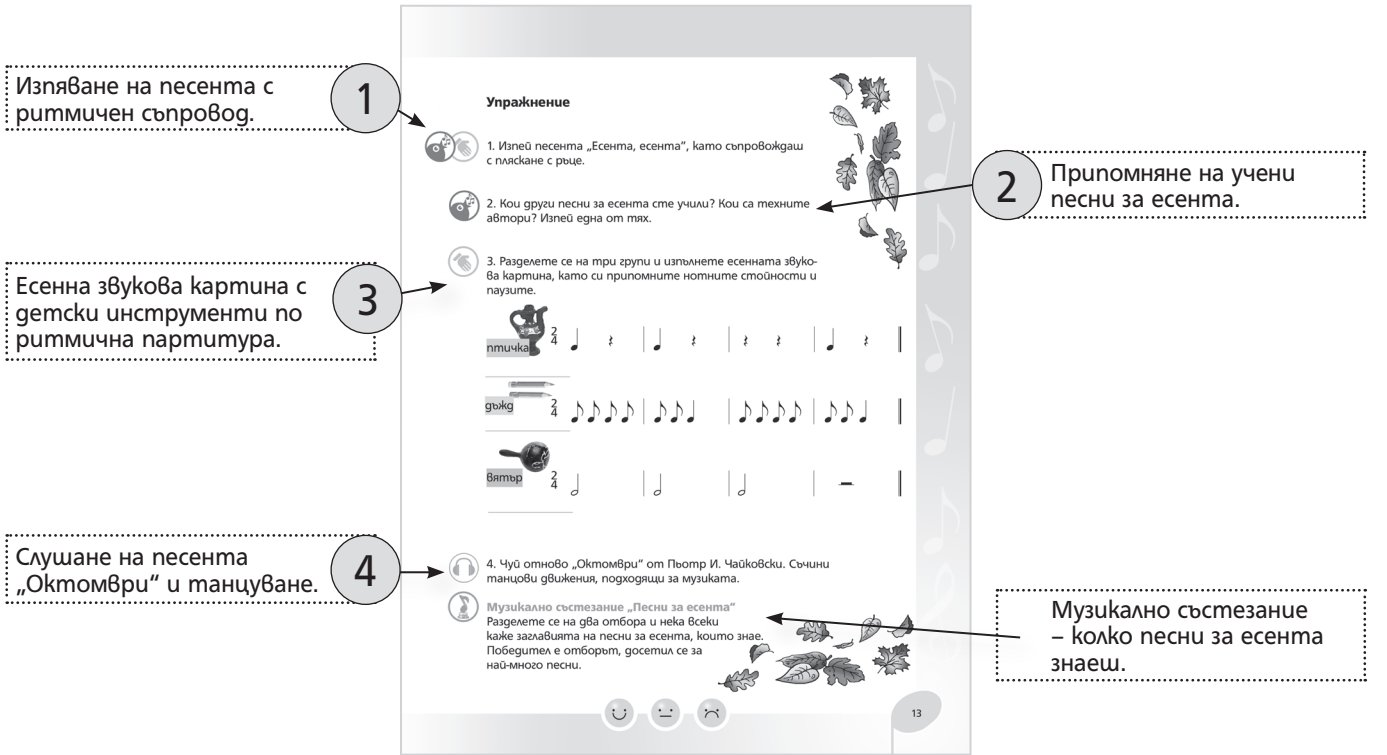

Тема: „Градче“
Урок за нови знания (с. 14)
Ново понятие: *тембър*

Въвеждаща част:

Разпяването в урока се осъществява чрез песента „Есента, есента“. Желателно е учителят да провокира учениците да изразят своето отношение към „цветното“ и „пъстро“ настроение в нея.

Основна част:

1. Задачата е свързана с новата песен за разучаване „Градче“ (музика Росалин Наков, текст Румен Николов), като се провокира въображението на учениците и уменията им да работят с конкретен поетичен текст. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. Определяне на размера на песента чрез избор на подходящата графична схема. Верен отговор: четири квадрата, 4/4.

3. Въвеждане на новото понятие „тембър“ чрез разпознаване на тембъра на инструмента, който се откроява в началото на пиесата за възприемане, и свързването му със снимките на три контрастни по тембър инструмента. Верен отговор: флейта. При слушане на пиесата е желателно учителят да насочва вниманието на учениците и при следващи прозвучавания на флейтата.

Допълнителна информация за автора на музиката, композитора Едвард Григ.

4. Задачата е свързана с предходната – учениците трябва да изберат подходящи определения за тембъра на флейтата. Верни отговори: „светъл“, „напомня чуруликане на птички“, „нежен“.

5. Задачата е отново за разпознаване на тембър. Творбата за възприемане е финалът на увертюрата „Вилхем Тел“ от Джоакино Росини. Учениците трябва да определят характера на музиката като контрастен в сравнение с предходната задача, да разпознаят по тембър инструмента, като го свържат с подходящата снимка в задача 3. Верен отговор: тромпет.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за тембър и за изучавани инструменти. Желателно е учениците да си припомнят и други инструменти освен флейта и тромпет, например цигулка, китара и т.н.

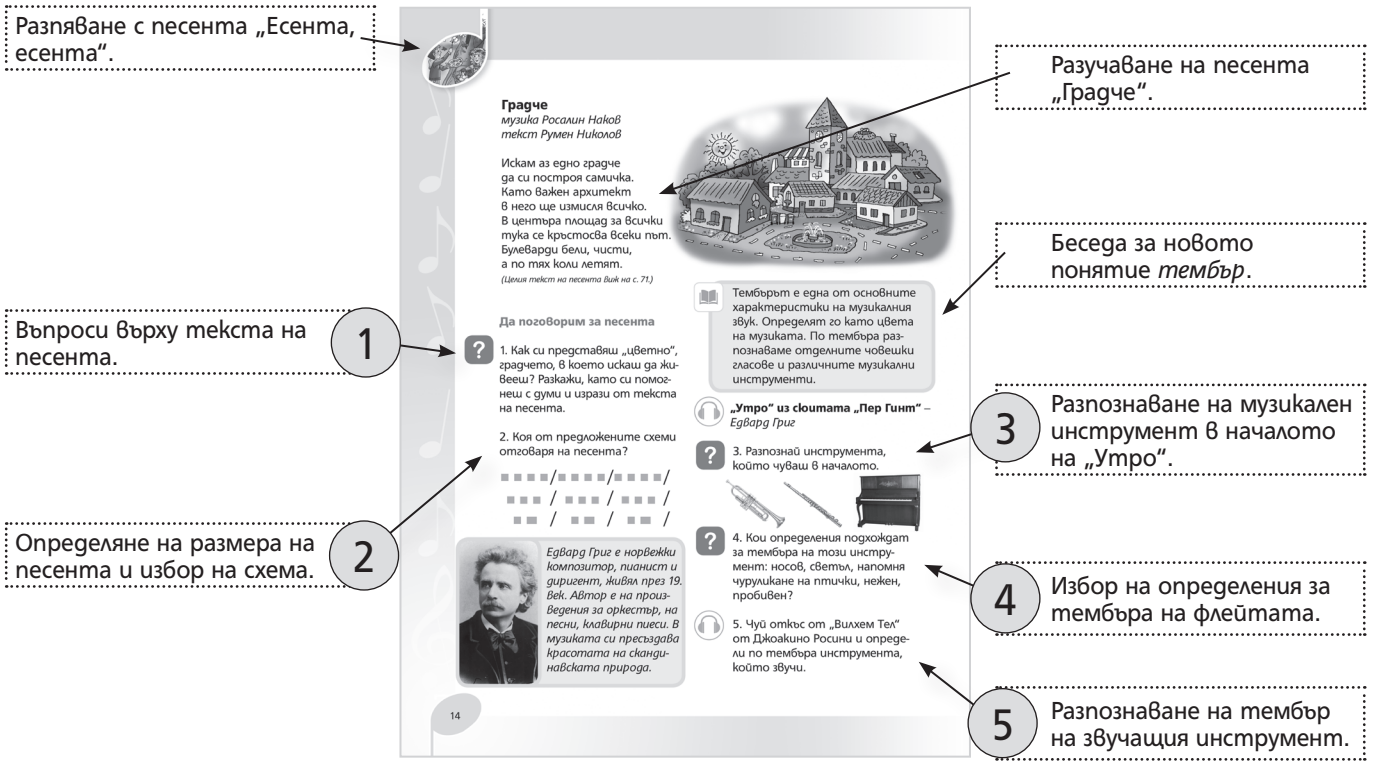

Тема: „Градче“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 15)

Въвеждаща част:

1. Затвърдяване на песента „Градче“, като пеенето е съпроводено с подчертаване на ритъма чрез почукване по чина, имитиращо ударни инструменти.

Основна част:

2. Целта на задачата е учениците да си припомнят двете музикални пиеси за възприемане от предходния час, като свържат характера на музиката им с подходящото изречение и допълнят определението за динамика. Верен отговор: за „Утро“ – „Красива природна картина, природата се събужда, динамиката е **тиха**.“; за „Вилхелм Тел“ – „Музиката звучи призивно, динамиката е **силна**.“.

3. Разпознаване на тембъра на инструмента гайда чрез актуализиране на знания за песента „Гласът на гайдата“, учена в трети клас (в помощ е и картината на гайдарчето).

4. Задачата е свързана с предходната, като се назовават тоновите имена в припева на песента. Верни отговори: сол, до, сол, до, сол, до.

5. Разпознаване по тембър на инструментите на снимките по реда на тяхното прозвучаване в Звуков пример № 1. Верен отговор: 1) цигулка, 2) кларинет, 3) китара, 4) флейта, 5) пиано, 6) тромпет, 7) арфа.

Заключителна част:

Обобщава се наученото за различните видове тембри, които определят и различния характер („цвят“) на музиката.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпяване на песента „Градче“ със съпровод. 1

Припомняне на песента за гайдата от III клас и определяне на инструмента. 3

Разпознаване на звучащите инструменти и отбелязване на тяхната последователност. 5

2 Определяне на характера на слушани произведения чрез допълване с подходящи определения.

4 Назоваване на тоновите имена.

Тема: Да опазим природата
Урок за нови знания (с. 16 – 17)

Въвеждаща част:

Урокът може да се проведе сред природата, на открито. За тези, които нямат тази възможност, предлагаме алтернативен урок по темата.

1. Учителят насочва учениците към избор на песни, свързани с темата „Да опазим природата". Песните може да са изучени в училище и в предходни класове, може да са и от извънучилищния репертоар. Задачата е свързана и с изработване на плакат за тематичен училищен концерт. Междупредметна връзка с изобразително изкуство.

Основна част:

2. Задачата изисква учениците да влязат в ролята на солисти и хор и да изпеят предложените песни. Очаква се изразяване на емоционално отношение и артистичност при изпълнението.

3. Чрез беседа върху текстовете на песните се насочва вниманието към разделното събиране на отпадъци.

„Всички заедно" – целта на дискусията на тема „Има ли в твоето училище или на твоята улица цветни кофи за разделно събиране на отпадъци? Коя кофа за какво е?" е децата аргументирано да дадат лична позиция по темата. По преценка на учителя дискусията може да се проведе и в края на часа като заключителна част на урока.

4. Задачата насочва към откриване на екопослания в текстове на песни.

5. Пресъздаване на тематична звукова картина. За целта могат да се използват подръчни материали. Задачата предполага междупредметна връзка с български език и литература, като учениците избират четец на текста.

6. Работа по тема, свързана с природата. Активизират се уменията на учениците за използване на компютърните технологии за търсене и съхраняване на звукова информация и за подбор на подходящ музикален материал.

7. Описване характера на музиката. Междупредметна връзка с изобразително изкуство.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за музикални произведения, свързани с природни картини и с темата „Да опазим природата".

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

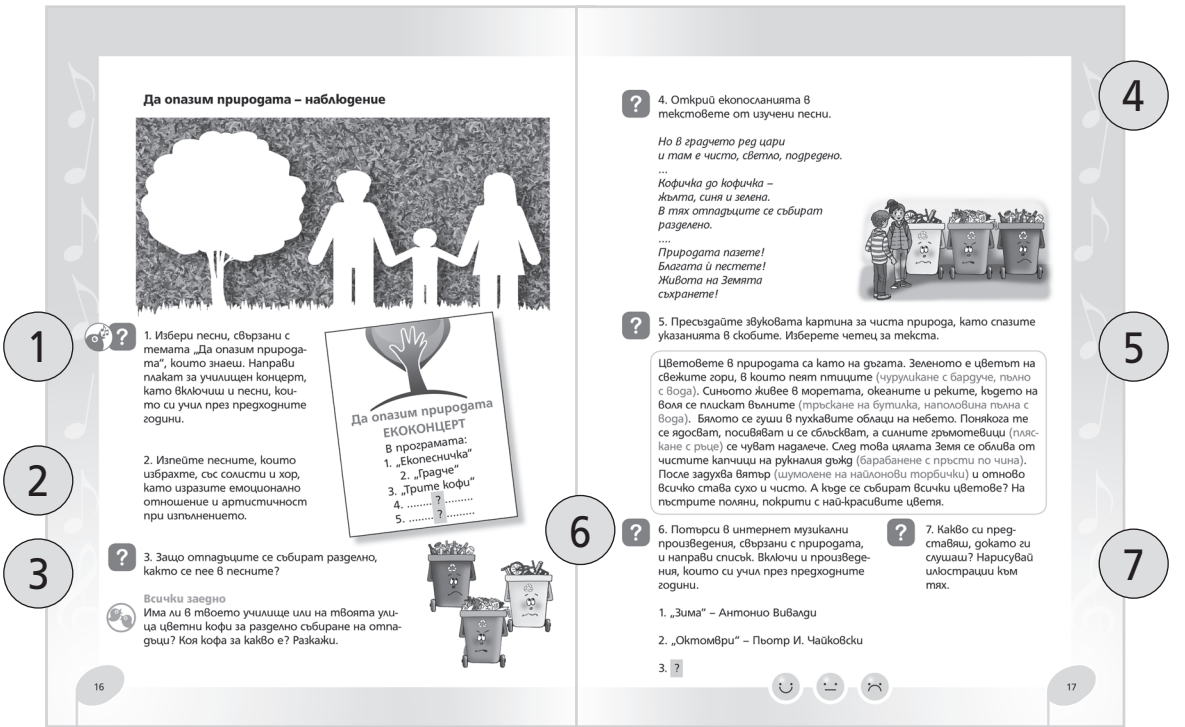

Тема: „Хвърчило“
Урок за нови знания (с. 18)
Опорни думи: *струнни инструменти*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с разпяване с песента „Есента, есента“ (музика Вячеслав Кушев, текст Румяна Шоселова).

Основна част:

1. Разучаване на новата песен „Хвърчило“ (музика и текст Борислав Мирчев) и разговор за детските игри с хвърчило.

2. Задача за проследяване на посоката на движение на мелодията в припева, която се пее с „уа-ба да-ба да“. Верен отговор: а).

3. Припомняне на наученото в предходни класове и затвърдяване на знанията за струнните музикални инструменти. На базата на натрупан слухов опит учениците трябва да изберат инструмента от снимките, на който може да се изпълнява само народна музика. Верен отговор: гъдулка. В дискусията могат да се коментират и другите струнни инструменти.

4. Разпознаване по тембъра на музикалния инструмент, който е в ролята на солист. Верен отговор: цигулка.

5. Задачата е свързана с предходната. Натрупвайки слухов опит, учениците трябва да изберат подходящите определения за тембъра на цигулката. Верни отговори: бляскав и нежен.

6. Слушане на откъс от „Серенада за струнен оркестър“, трета част от Пьотр И. Чайковски и разпознаване по тембъра на вида на инструментите, които свирят. Верен отговор: само струнни. След посочване на верния отговор от учениците учителят може да обяви пълното име на произведението.

7. Разпознаване на изучен танц и избор на размер на основата на броенето в музикалния откъс от *„Серенада за струнен оркестър“* от Чайковски. Верен отговор: валс, 3/4.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за начина на звукоизвличане при различните струнни музикални инструменти.

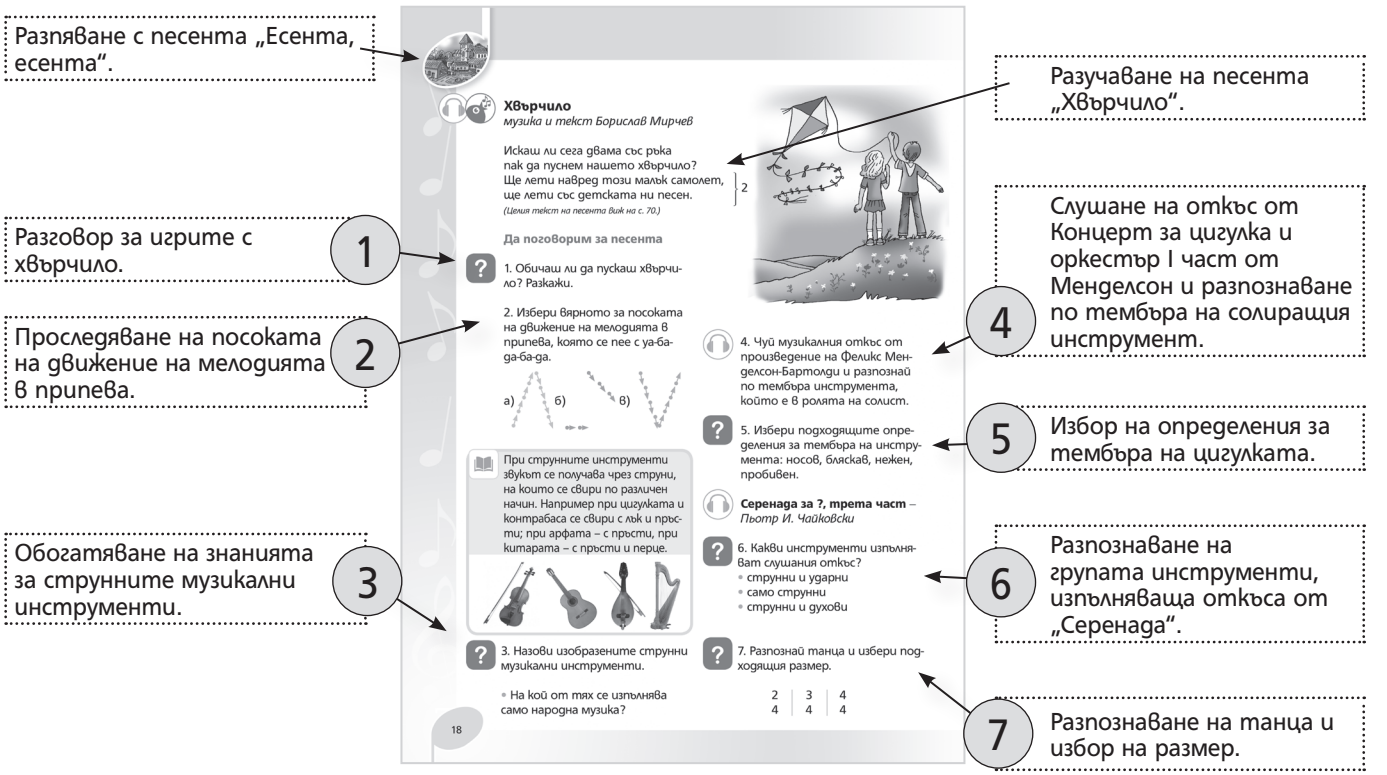

Тема: „Съкровище“
Урок за нови знания (с. 19)
Опорни думи: *духови и ударни музикални инструменти*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с разпяване с песента от предходния час „Хвърчило“ (музика и текст Борислав Мирчев).

Основна част:

1. Разучаване на новата песен „Съкровище“ (музика Вячеслав Кушев, текст Татяна Балова) и беседа върху текста на песента, насочваща към пробуждане на чувството за състрадание, взаимопомощ и щедрост към ближния.

2. Разпознаване по тембъра на вида на инструментите от въведението на песента. Верен отговор: ударни и духови.

3. Припомняне на вече познати духови и ударни инструменти и на начина на звукоизвличане при тях. Поставяне на всеки от показаните инструменти в съответната група. Верни отговори: духови – флейта, кларинет, гайда и тромпет; ударни – тъпан, триангел и дайре.

4. Разпознаване на духови музикални инструменти по описание на различни тембри. Задачата дава възможност за разширяване на слуховия опит на учениците за тембъра на различните инструменти. Верен отговор: кларинет, тромпет, гайда.

5. Слушане на откъс от „Вариации за кларинет и малък оркестър“ от Джоакино Росини, като учениците трябва сами да открият инструмента, който е в ролята на солист – кларинет, и да допълнят заглавието на произведението.

6. Разпознаване по тембъра на инструментите, изпълняващи началото на марша „Синовен дълг“ от Маестро Г. Атанасов. Верен отговор: тромпет и барабан, т.е. духови и ударни.

Заключителна част:

Припомняне на различните ударни и духови инструменти и обобщаване на знанията за тях, като се акцентира на инструментите, на които се изпълнява най-вече народна музика. Може да се назовават отново пълните заглавия на слушаните в часа произведения.

Разпяване с песента „Хвърчило“.

Беседа върху текста на песента. 1

Разпознаване по тембъра на вида на инструментите в началото на песента. 2

Обогатяване на знанията за духовни и духови инструменти.

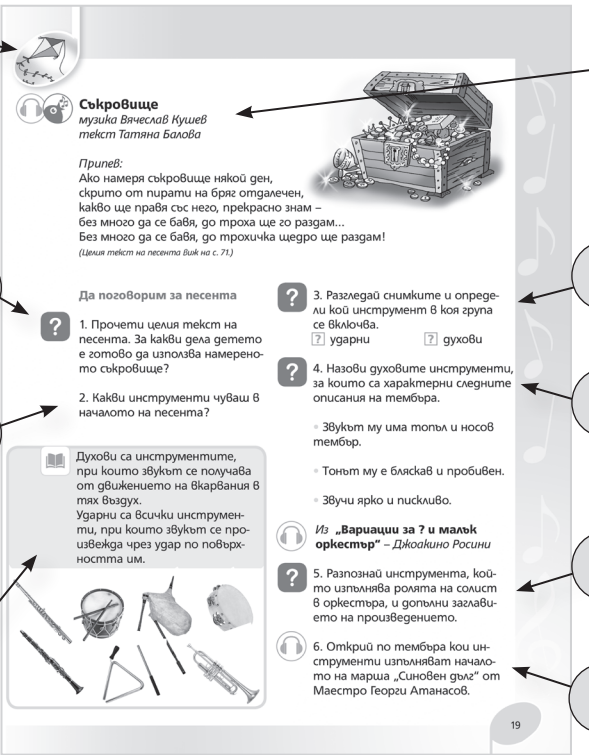

Разучаване на песента „Съкровище“.

3 Разпределяне на инструментите от снимките в групи.

4 Разпознаване на духови инструменти по описание на тембър.

5 Откриване на солиращия инструмент и допълване заглавието на произведението.

6 Откриване по тембър на инструментите в началото на „Синовен дълг“.

Тема: „Роден дом“
Урок за нови знания (с. 20)
Ново понятие: *клавишни музикални инструменти*
Опорни думи: *пиано, орган, акордеон, синтезатор*

Въвеждаща част:

Подходящо е урокът да започне с новата песен от предходния час „Съкровище“, като отново се акцентира на нравствените послания в нейния текст.

Основна част:

1. Разучаването на новата песен „Роден дом“ (музика Хайгашод Агасян, текст Татяна Йотова) е свързано и с работа с текста на песента – откриване на думите, изразяващи връзката с родния дом. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. Задачата акцентира на изпълнението на песента с точна интонация, ритъм и на постигане на тиха динамика в куплетите и средно силна в припевите.

3. Разпознаване на инструмента по тембъра в музикалния откъс от Соната № 17 „Буря“ от Лудвиг ван Бетовен. Верен отговор: пиано. Подходящо е представяне от учителя на клавишните музикални инструменти и на начина на получаване на звука при всеки от тях.

4. Задачата е свързана с предходната – трябва да се проследи посоката на движение на мелодията в същия музикален откъс и да се избере подходящият графичен модел. Верен отговор: б).

5. Разпознаване на инструмента, на който се изпълнява Прелюд в ре мажор от Йохан С. Бах (компактдиск от 3. клас), като учениците си помогнат с илюстрациите на различните клавишни инструменти. Верен отговор: орган.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за клавишните инструменти и различията в тяхното звукоизвличане.

Разпяване с песента „Съкровище“.

Работа с текста на песента.

Изпълнение на песента с точна интонация и динамични нюанси.

Разпознаване по тембъра на пианото в изпълнението на соната № 17 „Бурята“.

Представяне на клавишните инструменти.

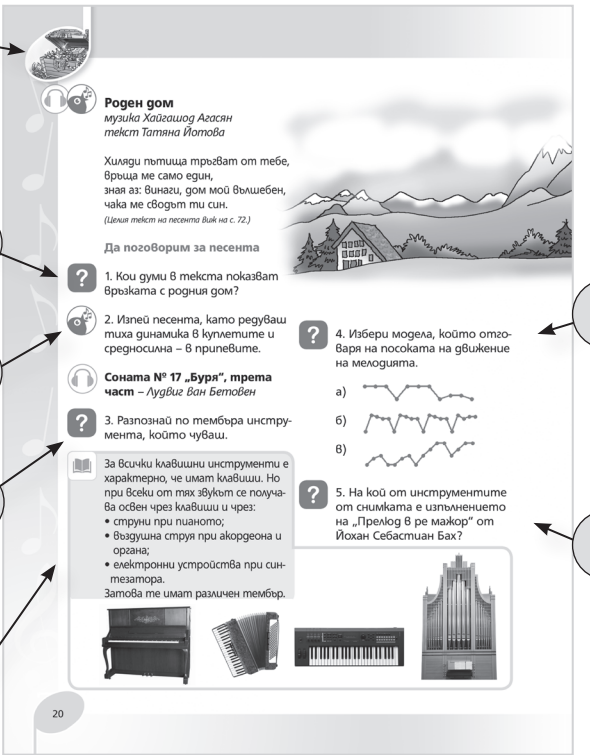

1

2

3

4

Избиране на модел, отговарящ на посоката на движение на мелодията в сонатата.

5

Разпознаване на инструмента, на който се изпълнява „Прелюд в ре мажор“.

Тема: „В царството на музикалните инструменти“
Урок за обобщение (с. 21)

1. Със задачата „Чуй произведението и открий неговото заглавие.“ се поставя началото на обобщение на натрупания слухов опит, свързан с основните групи инструменти, изучени до момента – струнни, духови, ударни, клавишни. Като първа стъпка от задачата се очаква учениците да разпознаят марша „Синовен дълг“ от Маестро Г. Атанасов. Втората стъпка от задачата предполага те да открият мястото на марша в мисловната карта, като съобразят неговия изпълнителски състав и мислено го поставят в празното поле, намиращо се до ударните инструменти. На основата на слуховата информация е необходимо да попълнят и другите изпълнители на творбата – духовите инструменти.

2. Останалите две произведения, които трябва да разпознаят учениците и да поставят на съответните места, са: „Серенада за струнен оркестър“ – Пьотр И. Чайковски, и Трета част из Соната за пиано № 17 „Буря“ – Лудвиг ван Бетовен. Последователността на възприемането им е по преценка на учителя.

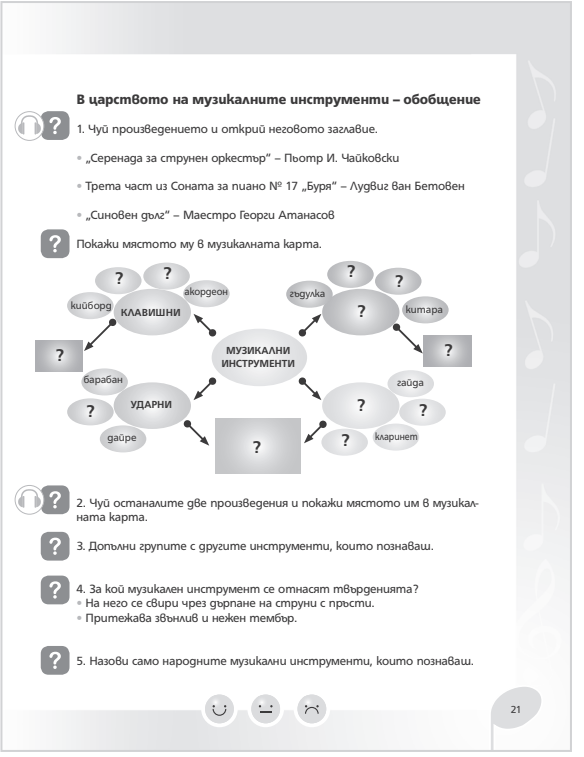

3. Чрез задачата се очаква учениците да допълнят инструменталните групи с други инструменти. Верни отговори: клавишни – орган, пиано; в синьото поле са струнни инструменти: цигулка, контрабас, в жълтото поле са духови инструменти: флейта, кавал; за ударните: клавеси. Естествено е, че този тип задача допуска и други отговори за инструменти, които учениците познават, но може да не са изучавали в клас.

4. Инструментът, за който се отнасят характеристиките в задачата, е арфа, включен в групата на струнните.

5. За да бъде цялостно обобщението на групите музикални инструменти, чрез задачата от четвъртокласниците се очаква да назоват народните инструменти, както тези, включени в мисловната карта, така и други.

Заключителна част:

Обобщават се групите музикални инструменти – класически и народни инструменти. Би било добре учениците да опишат накратко дейностите в часа, както и да назоват музикалните творби, изпълнявани от съответните инструменти.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Тема: „Де е България?“
Урок за нови знания (с. 22)

Въвеждаща част:

Тематично свързана с урока песен за разпяване е „Роден дом“ (музика Хайгашод Агасян, текст Татяна Йотова).

Основна част:

1. При разучаването на песента „Де е България?“ (музика Панайот Пипков, текст Иван Вазов) е предвидена работа с текста като откриване на географските места, които поетът е описал. Междупредметна връзка с човекът и обществото.

2. Задачата е свързана с предходната – откриване на думите, с които Иван Вазов изразява обичта си към Родината. Междупредметна връзка с български език и литература.

3. Отново слушане на песента „Роден дом“ и сравняване на текста ѝ с този на песента „Де е България?“. В разговор с учителя учениците ще достигнат до заключението, че и в двете песни поетите са изразили силната си обич към родината и родното.

4. Определяне на характера на мелодията на песента „Де е България?“. Верен отговор: тържествена, маршова.

5. Откриване на колко се брои и избор на размер на същата песен. Верен отговор: на две; 2/4.

6. Определяне по тембъра на вида на певческия състав в „Химн на народните будители“ (музика и текст Добри Христов). Верен отговор: мъжки хор.

7. Откриване на имената на будителите в текста на песента. Верен отговор: Кирил и Методий, Ботев и Левски.

Заключителна част:

В дискусия с помощта на учителя учениците трябва да отговорят на въпроса „Защо наричаме Вазов будител?“. Обобщават се знанията за народните будители – българските просветители, книжовници, революционери, работили и работещи за издигане на националния дух, за стремеж към образование и книжовност. Заложена е междупредметна връзка с български език и литература и с човекът и обществото.

Разпяване с песента „Роден дом“.

Слушане и разучаване на песента „Де е България?“.

Работа с текста на песента. (1)

Работа с текста – изразяване на обичта към Родината. (2)

Сравнение на текстовете на песните „Де е България?“ и „Роден дом“ чрез избор на думи. (3)

Определяне на характера на мелодията на песента „Де е България?“ чрез избор на думи. (4)

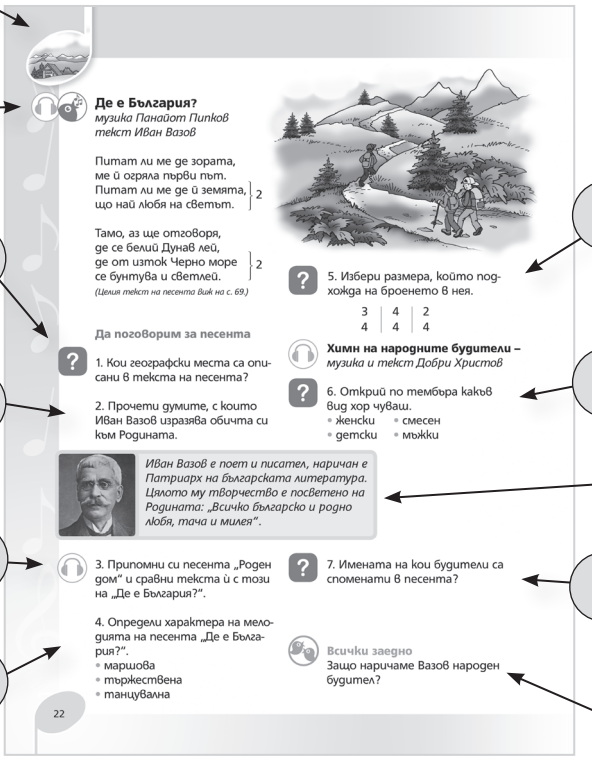

Определяне на броенето в „Де е България?“ и избор на размер. (5)

Слушане на „Химн на народните будители“ и определяне на вида на хора. (6)

Информация за Иван Вазов.

Откриване на имената на споменатите будители. (7)

Заключителна беседа – „Защо наричаме Вазов народен будител?“.

Тема: Ден на будителите
Урок за наблюдение (с. 23)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с кратка беседа на тема „Народни будители" – кои са и каква е тяхната роля. Следва разпознаване на личностите от портретите и определяне на тези, които са революционери. Верни отговори (от ляво надясно и от горе надолу): будители – Васил Левски, Васил Априлов, Петър Берон, Христо Ботев; революционери – Левски и Ботев.

Основна част:

2. При възможност класът може да посети концерт, посветен на Деня на будителите, и след това учениците да споделят впечатленията си за слушаните там произведения.

3. Отново слушане на „Химн на будителите" и художествено изпълнение на песента „Де е България?".

4. Задача за избор на вярното твърдение за двете песни. Верен отговор: „И двете песни звучат тържествено".

Задачи 5 и 6 са насочени към работа в екип и към толерантността.

5. Творческа задача за изработване на постери със снимки и информация за видни будители, както и музикална програма от песни и подходящи произведения по темата.

6. Изпълнение на подготвената програма пред класа или пред друга публика.

Заключителна част:

Обобщава се изпълнението на творческата задача и трудностите при реализирането ѝ, ако е имало такива.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Беседа за народните будители. Разпознаване кой от тях е революционер. 1

Посещение на тематичен концерт и споделяне. 2

Работа по групи:
– намиране в интернет на материали за будителите и изготвяне на постери;
– подготвяне на програма от учени песни и инструментални произведения. 5

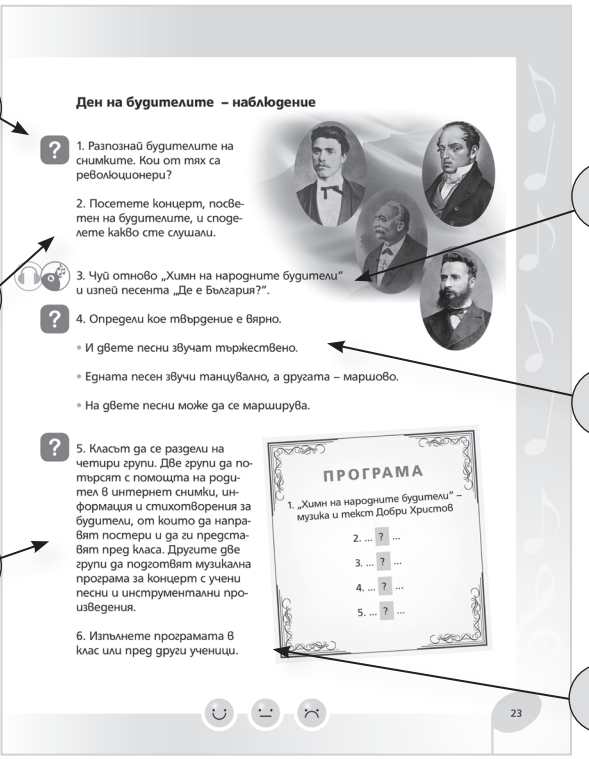
Ден на будителите – наблюдение

1. Разпознай будителите на снимките. Кои от тях са революционери?

2. Посетете концерт, посветен на будителите, и споделете какво сте слушали.

3. Чуй отново „Химн на народните будители" и изпей песента „Де е България?".

4. Определи кое твърдение е вярно.

- И двете песни звучат тържествено.
- Едната песен звучи танцувално, а другата – маршово.
- На двете песни може да се марширува.

5. Класът да се раздели на четири групи. Две групи да потърсят с помощта на родител в интернет снимки, информация и стихотворения за будители, от които да направят постери и да ги представят пред класа. Другите две групи да подготвят музикална програма за концерт с учени песни и инструментални произведения.

6. Изпълнете програмата в клас или пред други ученици.

ПРОГРАМА
1. „Химн на народните будители" – музика и текст Добри Христов
2. ... ? ...
3. ... ? ...
4. ... ? ...
5. ... ? ...

23

Слушане на „Химн на народните будители" и изпяване на „Де е България?". 3

Избор на вярно твърдение и за двете песни. 4

Изпълнение на програмата пред съученици. 6

Тема: **„С песен да раста“**
Урок за нови знания (с. 24 – 25)
Нови понятия: *нотни стойности, паузи*

Въвеждаща част:

Подходяща за разпяване е песента „Хвърчило“ (музика и текст Борислав Мирчев), свързана с темата за детството.

Основна част:

1. Разучаването на новата песен „С песен да раста“ (музика Вячеслав Кушев, текст Мария Маринова) е съчетано с по-артистичен подход при прочита на текста, който може да бъде драматизиран по роли: на детето и на бабата.

2. Задачата стимулира учениците да предложат подходящи определения (прилагателни имена) за характера на мелодията, като например: игрива, весела и т.н. Връзка с български език и литература.

3. Изпълнение на песента със съчинен от учениците съпровод по зададена схема.

Следват задачи, свързани с актуализиране на знания за нотните стойности, паузите и тоновите наименования. Включени са повече задачи, които мога да бъдат редуцирани по преценка на учителя.

4. Песента „С песен да раста“ се изпълнява, като паузите се подчертават с пляскане с ръце. Така се осъществява преход към следващите по-сложни задачи.

5. Актуализират се знанията за нотните стойности и паузите, припомнят се още размер 3/4 и нотата **ре**. Верни отговори: половина нота, четвъртина пауза, половина и четвъртина нота, половина и четвъртина пауза, 2 четвъртини ноти и 2 осмини.

6. Задачата е за съотнасяне на групи нотни стойности към съответни размери. Верни отговори (хоризонтални редици): при първата и третата редица се разменят редиците на нотите и паузите, съответно – 1 половина нота, 1 половина пауза и 2 четвъртини паузи отговарят на 2/4, и обратно – 1 половина нота и 2 четвъртини ноти, половина пауза и 2 четвъртини паузи отговарят на 4/4; а средният ред е верен.

7. Припомняне на песента „Гласът на кукувичката“ (от трети клас). Целите на задачата са: назоваване на имената на нотите – сол, ми, ре, до; изпяване на нотния текст; подчертаване на паузите.

8. Съотнасяне на зададения размер 3/4 и нотните стойности в тактовете чрез откриване на грешките. Верни отговори: в първия и третия такт има 4 времена вместо 3.

9. Музикалното състезание стимулира бързи реакции при съотнасяне на нотните стойности и паузите. Междупредметна връзка с математика. Верни отговори: 1 четвъртина ≥ осмина ≤ 1четвъртина пауза; 2 половини = 4 четвъртини ≥ 1 половина пауза; 4 осмини = 1 половина ≤ 3 четвъртини паузи; 1 половина с точка ≥ 4 осмини ≤ 1 половина и 1 четвъртина пауза; 1 цяла нота ≥ 3 четвъртини ≤ 2 половини паузи.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за нотните стойности и паузите, като се коментират резултатите от музикалното състезание.

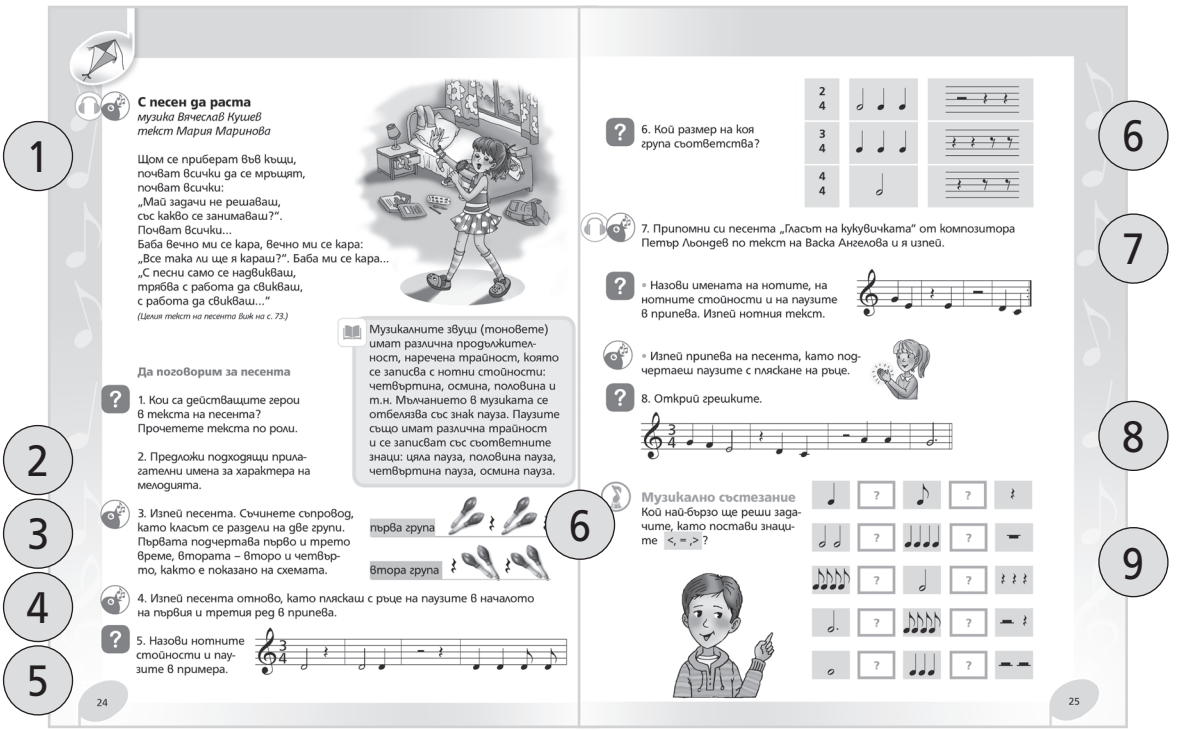

Тема: „Вятър ечи“
Урок за нови знания (с. 26)
Опорни думи: *четвъртина с точка и осмина*

Въвеждаща част:

Подходяща за разпяване е песента „Де е България?“. В изпълнението ѝ е желателно да бъде насочено вниманието на учениците към марша с неговите метроритмични характеристики.

Основна част:

1. Кратка беседа върху новата песен за разучаване „Вятър ечи“ (музика и текст Добри Чинтулов) и изпълнението ѝ на националния празник на България и Деня на будителите, като се отбелязва нейният автор, на училищен празник и др.

2. Избор на вярната схема на броене от три възможности. Верен отговор: два квадрата.

3. Изпълнение на песента, като се подчертава нейният характер на възрожденска революционна песен. Допълнителни знания за Добри Чинтулов и песента.

4. Задачата е свързана с новата група от нотни стойности – четвъртина с точка и осмина, в първи и седми такт в нотния текст на песента „Вятър ечи“. При изпяването му, за да бъде осъзната новата група от нотни стойности, трябва да бъде отмервано всяко време.

5. Разпознаване на инструментите, които звучат в произведението от Йохан Щраус-баща. Верен отговор: б).

6. Задачата е свързана с предходната. Верен отговор: „Фест марш“.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за новата група от нотни стойности четвъртина с точка и осмина.

Разпяване с песента „Де е България?“.

Беседа върху текста и приложението на новата песен „Вятър ечи“, последвана от разучаване. 1

Откриване на броенето в песента. 2

Художествено изпълнение на песента. 3

Посочване на тактовете с новата група от нотни стойности. 4

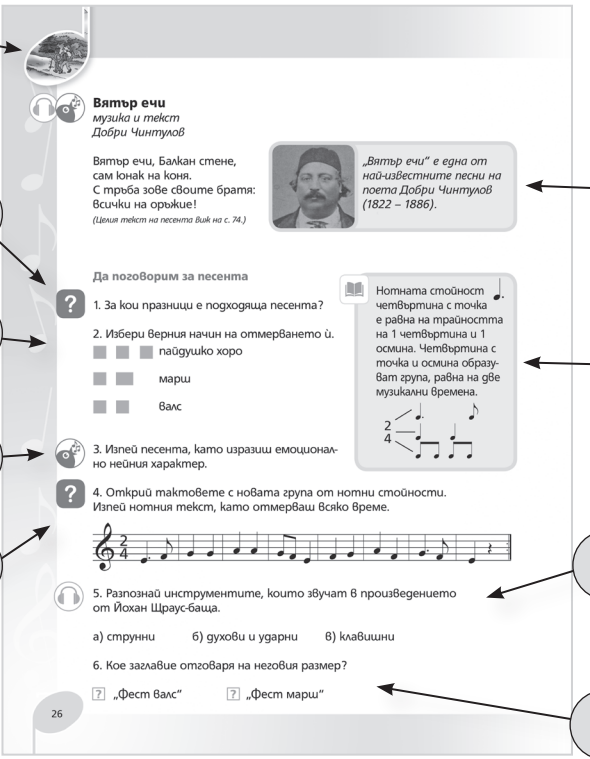

Информация за песента и автора.

Ново знание за четвъртина с точка.

5 Разпознаване на групата инструменти, изпълняващи „Фест марш“ – Щраус.

6 Избор на заглавие за слушаното произведение.

Тема: „Вятър ечи“
Урок за затвърдяване на нови знания (с. 27)
Нови понятия: *ключ сол,*
тактова черта, такт

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с изпълнение на песента „Вятър ечи“, като учениците маршируват.

Основна част:

2. Задачата отново е свързана с нотния текст на песента „Вятър ечи“, като сега учениците трябва да разпознаят грешките в нотните стойности: Верен отговор: грешки в тактове 1, 3, 4, 6, 7, 8.

3. Разпознаване на инструмент по тембъра му. Верен отговор: пиано. Допълнителни знания за композитора Красимир Милетков, като се изтъкне, че негови песни са пети и в предходните класове.

4. Разпознаване на хорото в пиесата от Красимир Милетков, като се определи на колко се брои. Верен отговор: пайдушко.

5. Свързване на „Фест марш“ с подходящия модел. Верен отгоор: б).

Заключителна част:

Обобщават се видовете нотни стойности и подходящите ритмични модели при марш и валс, право и пайдушко хоро, ръченица.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпяване на песента „Вятър ечи“ и маршируване.

Откриване на грешки в нотните стойности.

Разпознаване на размера на слушаната пиеса и определяне на хорото.

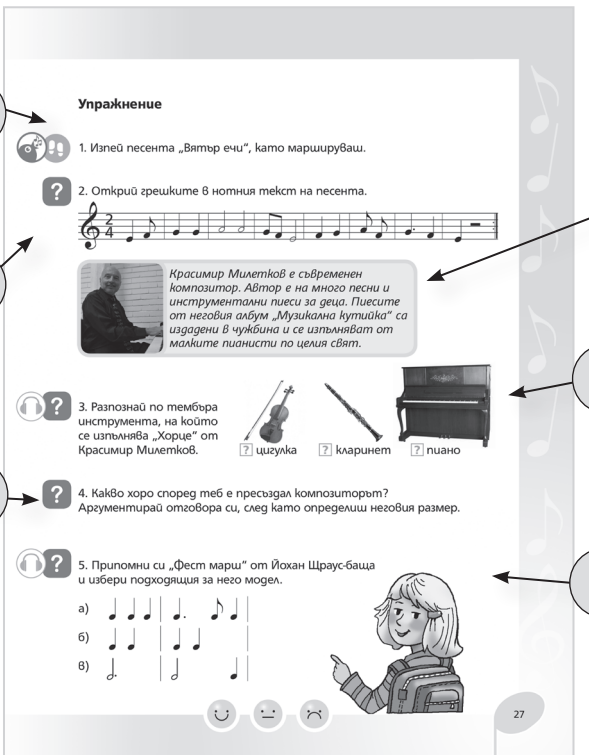

Информация за композитора Красимир Милетков.

Разпознаване на инструмента по тембъра.

Свързване на „Фест марш“ с подходящ ритмичен модел.

Тема: „На гурбет отидох“
Урок за нови знания (с. 28)
Ново понятие: *дайчово хоро*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с изпяване на песента „Де е България?“, като се използва играта „Пеене на глас и наум“ – учителят показва с едно пляскане пеене на глас и с две пляскания – пеене наум.

Основна част:

1. При разучаване на народната песен „На гурбет отидох“ вниманието на учениците може специално да се насочи върху картинката отдясно на текста. Задачата „Какво танцуват главните герои от песента? А ти какви хора знаеш?“ подготвя представянето на новото хоро. Очаква се учениците да си припомнят изучените досега народни танци: право хоро, пайдушко хоро и ръченица.

2. Изисква се избор за характера на музиката на песента от три възможности. Верен отговор: хумористично.

3. Задачата е свързана с дейност изпълнение, като учениците трябва да пресъздадат настроението на песента „На гурбет отидох“.

4. Задачата е свързана с новото понятие „дайчово хоро“ и информацията за неговото темпо, за това как се играе и за метричната му схема. Учениците трябва да открият общото между Горнооряховско дайчово хоро и песента „На гурбет отидох“ чрез дадените метрични схеми на изучените народни танци. Верен отговор: и на двете може да се танцува дайчово хоро; вярната схема е на четвърта позиция – три квадрата и един правоъгълник.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за новото понятие „дайчово хоро“ и за откриването на неговия метрум в песента „На гурбет отидох“ и в Горнооряховско дайчово хоро.

Изпяване на песента „Де е България?“ чрез играта „Пея на глас и на ум“.

Припомняне на учени хора и опит за разпознаване на броенето в новото дайчово хоро.

1

Определяне на характера на музиката.

2

Емоционално изпълнение на песента.

3

Ново знание за дайчово хоро.

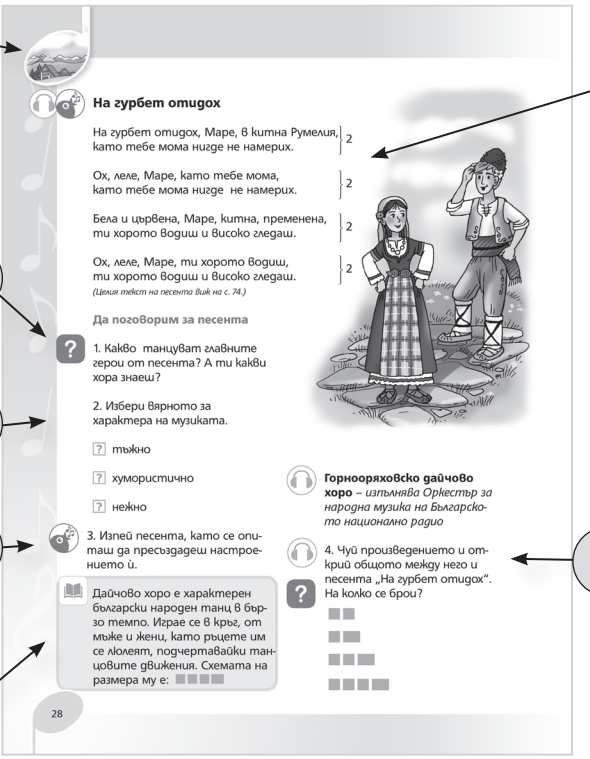

Разучаване на новата песен „На гурбет отидох“.

Сравняване на дайчовото хоро и песента „На гурбет отидох“. Избор на метрична схема.

4

Тема: „На гурбет отидох“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 29)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с песента от предходния урок „На гурбет отидох“. Учениците трябва да съчинят съпровод, като подберат подходящи инструменти.

Основна част:

2. Задача за свързване на моделите с различните танци. Верни отговори: право хоро – два квадрата; дайчово хоро – три квадрата и правоъгълник; ръченица – два квадрата и правоъгълник.

Допълнителна информация за Оркестъра за народна музика на Българското национално радио и снимка. Може да се изтъкне, че много от записите, които учениците слушат, са в изпълнение на този състав.

3. Задачата „Чуй отново „Горнооряховско дайчово хоро“. Тембъра на кои инструменти разпознаваш?“ изисква учениците да се ориентират между две инструментални групи – „народни инструменти“ и „други инструменти“. Верен отговор: инструментите от група „народни инструменти“.

4. Свързване на две хора със съответното им темпо. Верни отговори: право хоро – умерено темпо; дайчово хоро – бързо темпо.

5. Задача за танцова дейност, свързана с новото дайчово хоро, върху изучено музикално произведение.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за дайчово хоро чрез народната песен „На гурбет отидох“ и „Горнооряховско дайчово хоро“.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпяване на песента „На гурбет отидох“ с импровизиран ритмичен съпровод. 1

Начертаване на модели на броене на учени народни танци. 2

Избор на темпо за посочени хора. 4

Танцуване на дайчово хоро. 5

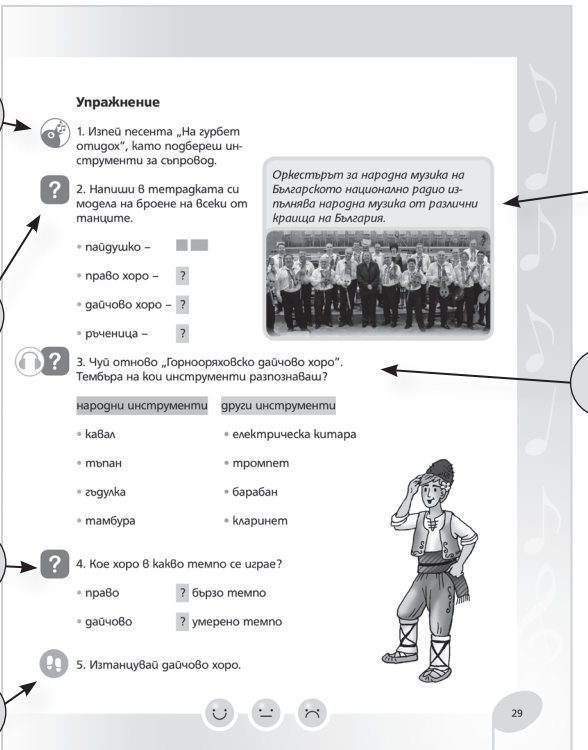

Информация за народния оркестър на БНР.

Разпознаване на тембрите на народните инструменти в Горнооряховското дайчово хоро. 3

Тема: „Върви вземи“
Урок за нови знания (с. 30)

Въвеждаща част:

Подходяща за разпяване е народната песен „На гурбет отидох“, като учениците трябва да си припомнят, че на нея може да се танцува дайчово хоро.

Основна част:

1. Новата, също народна, песен за разучаване „Върви вземи“ е представена и с нотен текст, който след поредица от задачи, свързани с песента, може да бъде изпят, без да затрудни учениците. Първата задача е работа с текста на песента – как се облича момичето за хорото. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. Във втората задача трябва да се определят нотните стойности и размерът на песента: четвъртини и осмини, 2/4.

3. Задачата отново е свързана с нотния текст и с актуализиране на знанията за знаците за повторение и за първи и втори път. Верни отговори: знак за повторение на първи ред; за първи и втори път – на втория ред.

4. При изпяването на песента „Върви вземи“ акцентът е върху следването на движението на мелодията и спазването на повторенията.

5. Последната задача, свързана с новата песен, е изпяването на нотния ѝ текст.

6. Задачата „С кой танц свързваш музикалния пример, който чуваш?“ актуализира знанията за дайчово хоро („Горнооряховско дайчово хоро“).

7. Слушане на още едно дайчово хоро със задачата да бъде разпознат инструментът, който се откроява. Верен отговор: акордеон.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за знаците за повторение и първи и втори път, както и за дайчово хоро.

Разпяване с песента „На гурбет отидох“ и припомняне броенето на дайчово хоро.

Разучаване на песента „Върви вземи“.

Разговор по текста на песента. 1

Определяне на нотните стойности и размера. 2

Откриване на знаци за повторение и за I и II път. 3

Следване на нотните знаци при пеене. 4

Пеене по ноти. 5

6 Разпознаване на дайчово хоро.

7 Разпознаване на познат инструмент в „Ловешко дайчово хоро“.

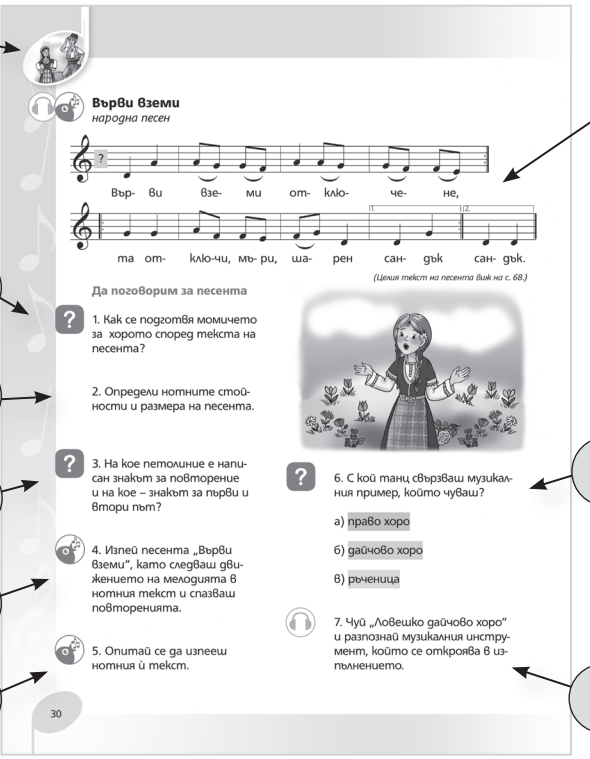
Върви вземи
народна песен
Вър- ви взе- ми от- клю- че- не,
та от- клю-чи, мъ- ри, ша- рен сан- дък сан- дък.
(Целия текст на песента виж на с. 68.)
Да поговорим за песента
1. Как се подготвя момичето за хорото според текста на песента?
2. Определи нотните стойности и размера на песента.
3. На кое петолиние е написан знакът за повторение и на кое – знакът за първи и втори път?
4. Изпей песента „Върви вземи“, като следваш движението на мелодията в нотния текст и спазваш повторенията.
5. Опитай се да изпееш нотния ѝ текст.
6. С кой танц свързваш музикалния пример, който чуваш?
а) право хоро
б) дайчово хоро
в) ръченица
7. Чуй „Ловешко дайчово хоро“ и разпознай музикалния инструмент, който се откроява в изпълнението.
30

Тема: „Върви вземи“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 31)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне със затвърдяване на песента „Върви вземи“ от предходния час, като изпълнението ѝ е, както е описано в задачата.

Основна част:

2. Работа с нотния текст на песента „Върви вземи“ от предходния час, като учениците трябва да открият кои са имената на най-ниския и на най-високия тон в мелодията, както и колко пъти тези тонове прозвучават. Верни отговори: ре и ла; в).

3. Задачата е свързана с нотния текст на същата песен. Сега трябва да бъде открита коя е липсващата нота. Верен отговор: сол.

4. В задачата „Чуй „Трeклянско хоро“ и определени неговото темпо.“ верният отговор е: умерено.

5. Свързване на откъси от четири познати хора с подходящия им модел. Трябва да бъде проследен и редът на прозвучаването им. Верни отговори: 1. Сватбарска ръченица, трети модел; 2. Трeклянско хоро, първи модел ; 3. Пайдушко хоро, втори модел; 4. Ловешко дайчово хоро, четвърти модел.

Заключителна част:

Музикалното състезание е за танцова дейност на право хоро, ръченица и дайчово хоро.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Пеене на песента „Върви вземи“ на групи. 1

Работа с нотния текст. 2

Определяне на темпото на „Трeклянско хоро“. 4

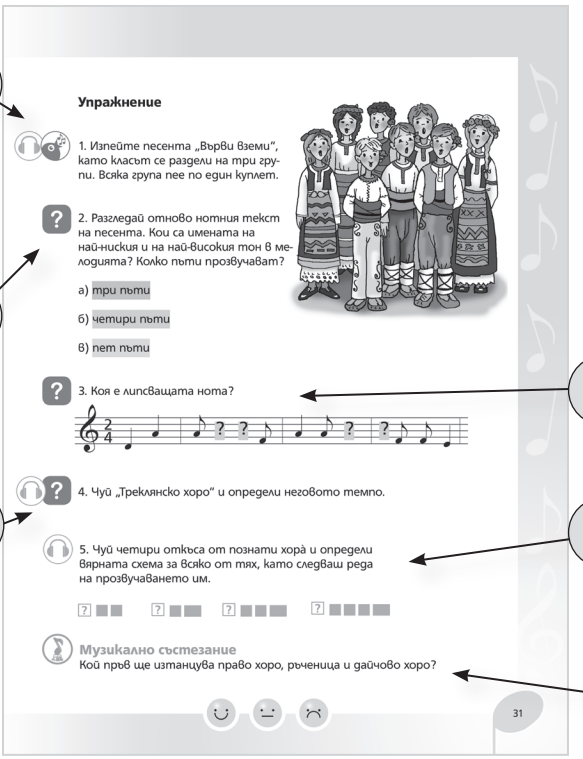

3 Откриване на липсващата нота.

5 Разпознаване на учени хора. Свързване с метричен модел и отбелязване на поредността.

Танцова дейност – състезание.

Тема: „Коледе, леде“
Урок за нови знания (с. 32)
Опорна дума: *Коледа*

Въвеждаща част:

Разпяване с песента „Върви, вземи“. Учителят може да проведе беседа на тема „Коледните обичаи и традиции“, като даде възможност учениците да споделят знанията си за тези празници.

Основна част:

1. Представяне и разучаване на песента „Коледе, леде“ (музика Добри Христов, текст народен), като вниманието се насочва първо към текста на песента. Задача е учениците да открият какво домакинята подготвя и дарява на коледарите. Верен отговор: кравай.

2. В задачата учениците трябва да проследят посоката на движение на мелодията в припева и в куплета и да изберат подходящите графични модели. Верни отговори: припев – а); куплет – в).

3. Задачата дава възможност за художествено изработване на песента (интонационно вярно и ритмически точно) и нейното разиграване със солист и хор.

4. Слушане на автентичната коледарска песен „Подхвръкнало Дойне“ със задачата да определят вида на певческите гласове. Верен отговор: мъжки.

5. Представяне и разучаване на още една коледна песен, но авторска – „Коледно дърво“ (музика Илия Ангелов, текст Борислав Мирчев). Разпознаване на вида на инструментите, които изпълняват началото на песента „Коледно дърво“. Верен отговор: ударни.

Заключителна част:

За музикалното състезание учителят може да начертае кръстословицата на дъската и учениците устно да отговарят на въпросите. Учителят или някой ученик ще попълва буквите в празните квадратчета. Целта е, попълвайки вярно, да получат името на коледното дърво от песента – елха. Верни отговори: 1. тЕмбър, 2. Ла, 3. Хоро, 4. пАуза.

Така се обобщават знанията за Коледа и коледарските обичаи, традиции и песни.

①	Т	**Е**	М	Б	Ъ	Р
	②	**Л**	А			
	③	**Х**	О	Р	О	
④	П	**А**	У	З	А	

Разпяване с песента „Върви вземи“.

Разучаване на песента „Коледа, леде“ и откриване в текста с какво домакинята дарява коледарите. 1

Определяне посоката на движение на мелодията в припева и куплета. 2

Изработване на песента. Пеене със солист и хор. 3

Разпознаване на вида певчески гласове, изпълняващи песента „Подхвръкнало Дойне“. 4

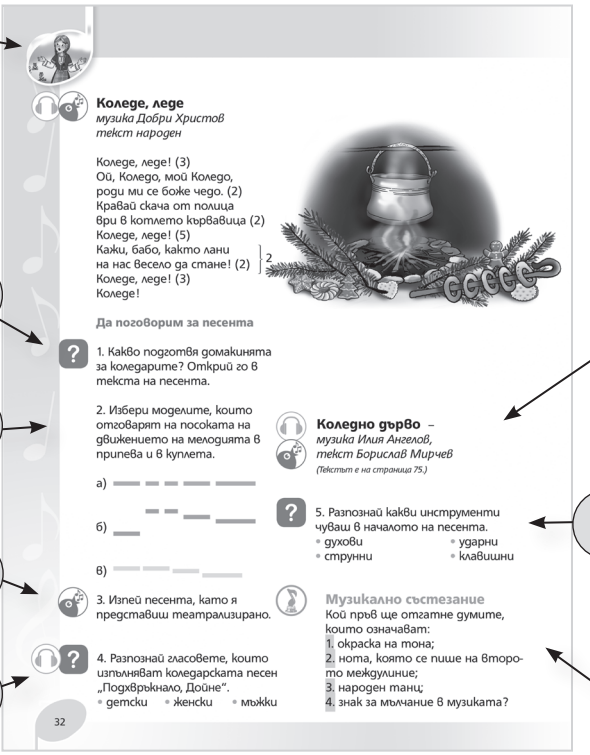

Разучаване на авторската песен „Коледно дърво“.

Разпознаване на вида инструменти в началото на песента. 5

Музикално състезание – кръстословица.

Тема: „Нова година“
Урок за нови знания (с. 33)
Опорни думи: *Нова година, Сурва*

Въвеждаща част:

Разпяване с песента „Коледно дърво“ (музика Илия Ангелов, текст Борислав Мирчев).

Основна част:

1. Представяне и разучаване на арменската песен „Нова година“ с български текст (текст Варта Берберян-Гарабедян), позната като звучене от трети клас, изпълнена на арменски език. Откривайки новогодишните пожелания в текста, учениците упражняват умението си за четене и разбиране на предложен текст. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. Учениците с помощта на учителя могат да прочетат целия нотен текст, който е началото на арменската песен „Нова година“, и да открият мястото на липсващата тактова черта. Верен отговор: след шестата нота от началото на нотния запис.

3. Задача за определяне на нотните стойности в последния такт цели да се затвърдят знанията за нотите, да се упражни умението за четене на нотен текст и за свързване на нотните белези с конкретните тонови височини. Верен отговор: две осмини и четвъртина.

4. Изпяване на песента „Нова година“ и проследяване на посоката на движение на мелодията, показвайки с ръка с помощта на учителя.

5. Представяне и разучаване на българска новогодишна песен – „Сурва, сурва година“ (музика Вячеслав Кушев, текст Иван Василев-Гайдаров). Сравняване на песните „Нова година“ и „Сурва, сурва година“ по характер и темпо, като се изберат определения за всяка от тях. Верни отговори: „Нова година“ – весела, игрива, в умерено темпо; „Сурва, сурва година“ – весела, игрива, в бързо темпо.

6. Слушане на валса „Виенска кръв“ от Йохан Щраус-син, без да се обявява, че е валс. Учениците трябва да открият на колко се брои и да изберат графичния модел. Верен отговор: б).

Заключителна част:

Обобщават се знанията за Нова година и Сурва. Учениците могат да отговорят на въпросите: „Каква е музиката, която звучи на новогодишните празници?“ (например: весела, танцувална, празнична), „Какви сурвакарски пожелания знаете?“ и т.н.

Разпяване с песента „Коледно дърво“.

Разучаване на песента „Нова година“ и откриване на пожеланията в текста. 1

Прочитане на нотния текст и откриване на липсваща тактова черта. 2

Определяне на нотни стойности. 3

Пеене с показване на посоката на движение на мелодията. 4

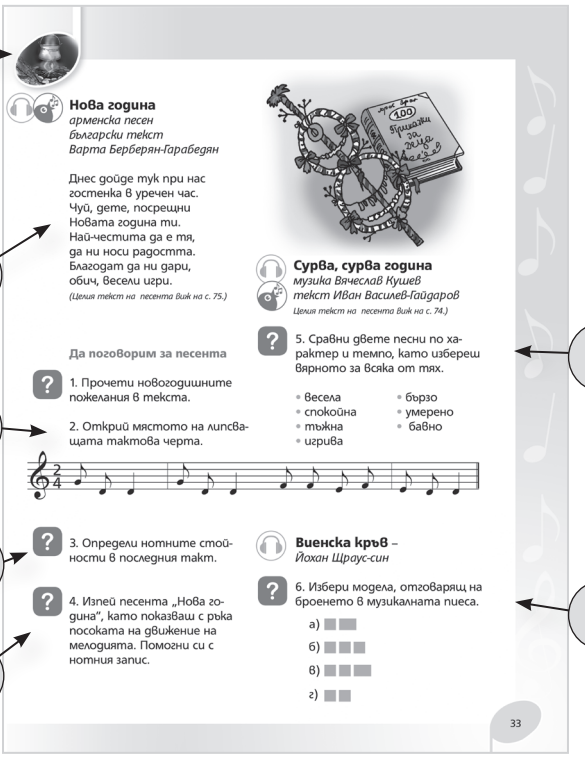

Разучаване на българската авторска песен „Сурва, сурва година“. Сравняване с арменската песен по характер и темпо. 5

Слушане на „Виенска кръв“. Откриване на начина на броене и свързването му с определен метричен модел. 6

Тема: Коледа и Нова година

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 34)

Въвеждаща част:

1. Изпълнение на песните „Коледе, леде“ и „Сурва, сурва година“, като учителят изисква точно интониране и художествено изпълнение. Учениците трябва да открият на коя от двете песни може да се играе дайчово хоро. Верен отговор: „Коледе, леде“.

Основна част:

2. Задача за повторно изпълнение на „Коледе, леде“ на групи, както е описано в учебника.

3. Изпълнение на песента „Коледно дърво“ със съпровод по зададен модел. Учениците избират музикални инструменти от предложените или пляскат с ръце на местата, в които не се пее. Задачата дава възможност за творческа изява и развиване на ритмичния усет у децата.

4. Задачата цели затвърдяване на познанията за знаци за записване на музиката. Верен отговор: знак за повторение.

5. Изпълнение на песента „Коледно дърво“ чрез разиграване – две групи солисти и целия клас, както е описано в учебника.

6. Слушане на популярната английска песен „Jingle bells“. Учениците могат да опитат да изпеят припева на английски език, като съпровождат с избрани от тях детски музикални инструменти. Тази задача развива компетентността за използване на чужд език (английски) и отново дава възможност за проява на творчество със съчиняването на инструментален съпровод.

7. Творческа задача за танцова дейност с импровизиране на движения под звуците на валса „Виенска кръв“ от Йохан Щраус-син.

Заключителна част:

В обобщение може да бъде проведена с помощта на учителя кратка беседа за Коледа, Нова година и Сурва, като се изтъкнат специфични характеристики на всеки от празниците.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпълнение на песните „Коледе, ладе“ и „Сурва, сурва година“ и определяне на коя може да се играе дайчово хоро. 1

Изпяване на песента „Коледе, ладе“ на 2 групи – куплети, припев. 2

Пеене на „Коледно дърво“ с ритмичен съпровод. 3

Разпознаване на значението на знака за повторение. 4

Пеене на песента „Коледно дърво“ по групи. 5

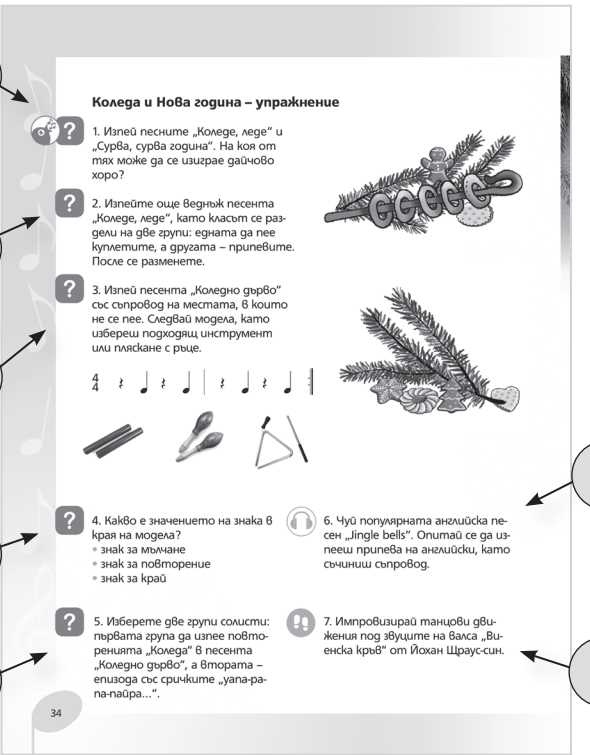

6 Изпълнение на припева на песента „Jingle bells“ със съпровод от избрани ударни инструменти.

7 Импровизиране на танцови движения под звуците на валса.

Тема: Коледно-новогодишен концерт

Урок за наблюдение (с. 35)

Въвеждаща част:

По учебна програма учениците трябва да посетят сутрешен коледно-новогодишен концерт. В случай че това не може да се осъществи, урокът предлага алтернативи, свързани с организиране на коледно-новогодишно тържество.

Основна част:

1. Предлагаме класът да се раздели на 3 групи, като всяка помисли какво е необходимо за организирането на един концерт (зала, декори, украса, осветление) и да подбере изпълнители, които познава.

2. Всяка група да състави програма за детски коледно-новогодишен концерт, като избере песни и произведения, учени в клас или слушани извън училище.

3. Всички заедно да изберат най-разнообразната програма.

4. С помощта на учителя да организират и да осъществят концерт в класната стая, като поканят гости.

5. В случай че класът посети празничен коледно-новогодишен концерт (на друг клас или извън училище), учениците да споделят своите впечатления от музиката и изпълненията.

Заключителна част:

Учениците могат да разискват как са се справили със задачата да реализират коледно-новогодишен концерт и/или какви са им впечатленията от посещението на коледно-новогодишен концерт.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Работа в 3 групи за подготовка на коледно-новогодишен концерт. 1

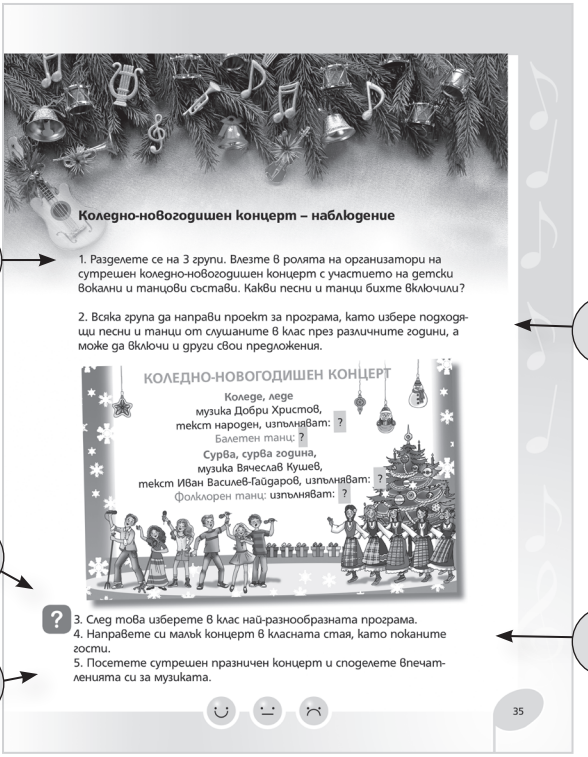

2 Всяка група съставя програма.

Избор на най-добрата програма. 3

Посещение на сутрешен коледно-новогодишен концерт и споделяне на впечатленията от музиката. 5

4 Осъществяване на концерт в класната стая.

Тема: „Усмихната песен“
Урок за нови знания (с. 36)
Нови понятия: *електрически и електронни музикални инструменти*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с разпяване с арменската песен „Нова година“.

Основна част:

1. Слушане и разучаване според възможностите на песента „Усмихната песен“ (музика и текст Йордан Владев). Подходящо е да бъде проведена кратка дискусия, в която учениците да изкажат мнение как собственото им настроение въздейства на околните и по-конкретно как им въздейства усмивката.

2. Откриване на музикалните инструменти, с които започва песента. Задачата е свързана с новите знания за електрическите и за електронните музикални инструменти. Може да се добави, че и други познати им инструменти като контрабас и барабани могат да станат електрически. Верен отговор на задачата: електрически китари.

3. Тази и следващите задачи целят развиване на тембровия слух на учениците. Слушане на кратки изпълнения на електрическа и класическа (акустична) китара и определяне на последователността им.

4. Разпознаване на български народен танц в едно от изпълненията (на класическа китара).

5. Разпознаване на вече слушано музикално произведение – из соната „Буря“ от Лудвиг ван Бетовен, но изпълнено сега от синтезатор. Предоставя се възможност учениците да изразят мнение къде биха използвали различните варианти на това произведение.

Заключителна част:

Обобщава се наученото за новите понятия *електрически и електронни музикални инструменти*.

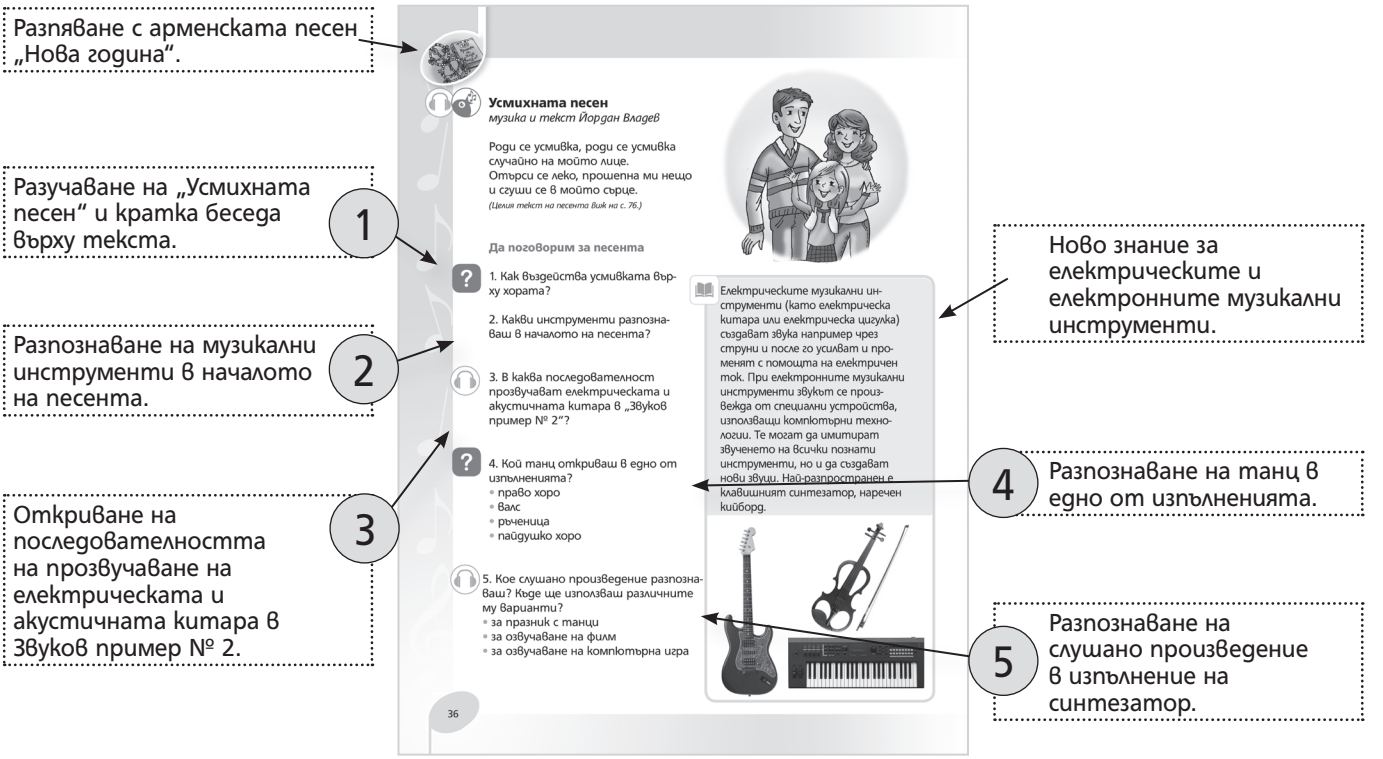

Тема: „Усмихната песен“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 37)

Въвеждаща част:

1. Затвърдяването на песента „Усмихната песен“ е съчетано със сравняване на мелодията на куплетите и на припева. Задачата цели развиване на умението учениците да откриват еднаквост, различие и подобие в слушана песен или инструментална творба. Верен отговор: различни.

Основна част:

2. Преди последващо изпълнение на „Усмихната песен“ със съпровод, както е описано и показано в учебника, желателно е учениците с помощта на учителя първо да разучат ритмичния съпровод на всяка група. Подходящ съпровод за първата група е с дайрета, а за втората – с клавеси или с пляскане с ръце.

3. Задачата за възприемане е свързана с разпознаване на тембъра на електрическата китара от Звуков пример № 2. Следва учениците да го опишат със свои думи. Желателно е да бъде направено сравнение с тембъра на класическата китара от звуковия пример.

4. Тази задача е свързана с предходната и затвърдява знанията за електронни и електрически инструменти. Сега трябва да определят кой инструмент е електронен, като се аргументират. Верен отговор: синтезатор (за същия инструмент се използва и наименованието кийборд).

5. Предлагаме учениците с помощта на родител или учител да потърсят в интернет изпълнение на кийборд, да определят разпознават ли тембъра на познат инструмент, или чуват нови звуци. След това в клас да споделят кое ги е впечатлило.

Заключителна част:

„Всички заедно“ – дискусията се основава на наученото, като учениците трябва да аргументират отговорите си с изпълненията, които биха избрали за концерт на открито – на класическа или на електрическа китара? Възможен отговор: електрическата китара звучи по-силно и пробивно и е по-подходяща за открити пространства. Обобщават се знанията за изучени и други електрически инструменти, както и за електронните инструменти и използваните при тях компютърни технологии.

Затвърдяване на песента „Усмихната песен“ и сравняване на мелодията на куплета и припева.

1

Изпълнение на същата песен с различен съпровод по предложен модел.

2

Определяне на електронния инструмент.

4

Самостоятелна работа в интернет – търсене на изпълнение на синтезатор (кийборд) и коментар.

5

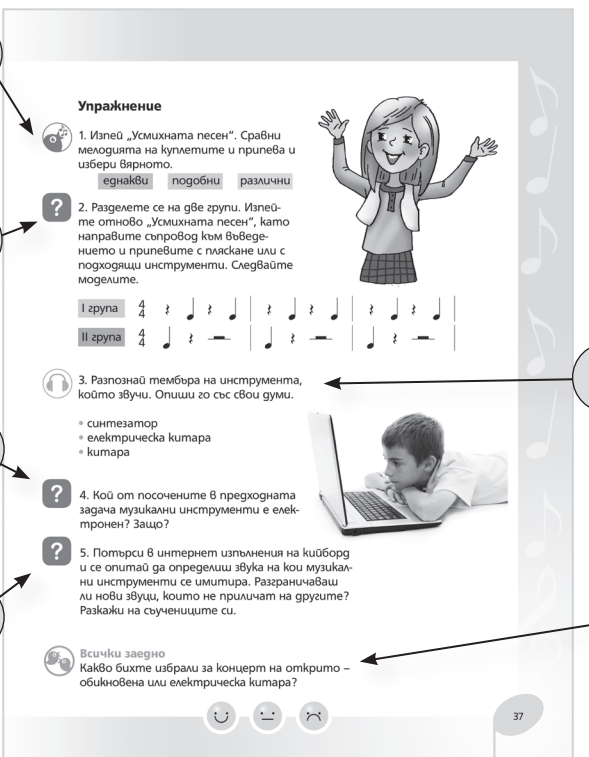

3

Слушане на Звуков пример № 2 и разпознаване на тембъра на електрическа китара.

Кратка дискусия за електрическата и акустичната китара.

Тема: „Дядовият грамофон“
Урок за нови знания (с. 38)
Нови понятия: *аудиотехника, грамофон, магнетофон*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с разпяване с песента „На гурбет отидох“ (народна песен), като се пресъздадат нейното жизнерадостно настроение и танцувалният ѝ характер на дайчово хоро.

Основна част:

1. Въпросът за заглавието на песента „Дядовият грамофон (музика Валери Костов, текст Ваня Ангелска) въвежда новите понятия *аудиотехника* и *грамофон*. В текста за грамофона и записа на звука върху грамофонна плоча са отбелязани основни моменти в неговата история.

2. При изпяването на песента е поставена задача учениците да съпровождат пеенето с пляскане с ръце, което развива тяхното ритмично чувство.

3. С въвеждането на още едно ново понятие – *магнетофона* и неговата история, е свързана задачата за проверяване на новите знания за аудиотехника, грамофон и магнетофон. Учениците трябва да посочат твърдението, което не е вярно. За да достигнат до верния отговор, подходящо е да се коментира разликата между аудиотехниката, на която се записва само звук, и видеотехниката, на която се записват филми. Верен отговор: в).

4. Задачата за възприемане е свързана с една от най-известните песни, обработени от Филип Кутев – „Димянинка“, като трябва да бъде разпознат хорът, който я изпълнява. Верен отговор: женски. Новите знания могат да бъдат допълнени с информацията, че първите записи на народни песни в България са направени на грамофонни плочи, а по-късно – на магнетофонни ленти.

Заключителна част:

Обобщават се новите понятия и знанията за тях, като се акцентира на история на грамофона и магнетофона и използването им в съвременността.

Разпяване с песента „На гурбет отидох“.

Представяне на новата песен „Дядовият грамофон“ и въвеждане на новото понятие *грамофон*.

1

Изпяване на песента с ритмично пляскане.

2

Ново понятие – *аудиотехника*.

Ново понятие – *грамофон*.

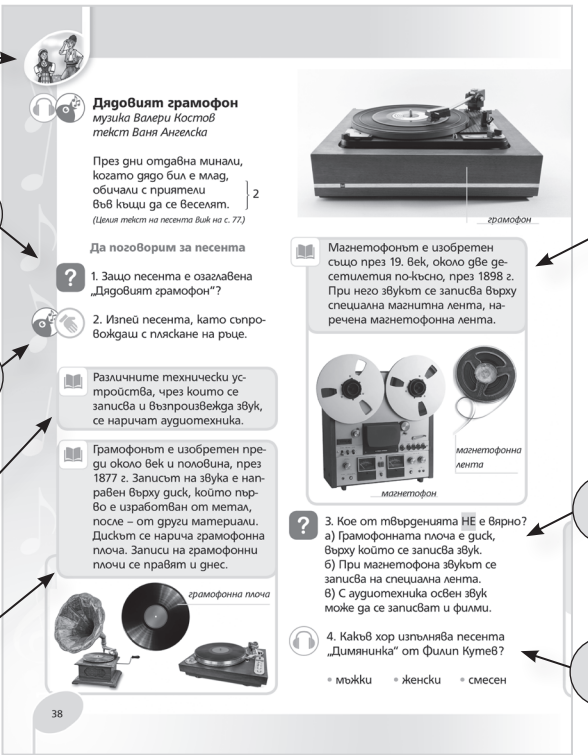

Ново понятие – *магнетофон*.

3

Проверка на знанията за новите понятия.

4

Слушане на песента „Димянинка“ и определяне на вида хор.

Тема: „Къде остана детството“
Урок за нови знания (с. 39)
Нови понятия: *компактдиск, микрофон, тонколони, усилватели*

Въвеждаща част:

Подходяща за разпяване е песента „Хвърчило“ (музика и текст Борислав Мирчев), насочваща вниманието на учениците към темата за детството и игрите.

Основна част:

1. Първата задача, свързана с новата песен за разучаване „Къде остана детството“ (музика Кирил Цибулка, текст Миряна Башева), е работа върху текста ѝ.

2. С въпроса за изпълнението на песента от артист отново се насочва вниманието към значението на текста в песента, както и че песента е от филма „Войната на таралежите“. С помощта на учителя учениците могат да я възприемат като разказ на възрастен човек за неговото детство, да коментират колко ценни са детските спомени, както и дали са гледали филма. А ако са го гледали, да разкажат за него. (Разговорът за филма може да се проведе и в края на часа.)

3. След като прочетат целия текст, следва изпълнение на песента, като специално се обърне внимание на умереното темпо и средно силната динамика.

4. След представянето на новите понятия *компактдиск*, *микрофон, тонколони* и *усилватели*, с които се разширяват знанията за аудиотехниката, вниманието на учениците се насочва към запис на музика от композитора Симо Лазаров, в който се очаква да разпознаят по тембър двата инструмента – синтезатор и пиано.

5. Задачата е свързана с предходната. Верни отговори: двата инструмента са клавишни, синтезаторът е електронен инструмент.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за новите понятия и за тяхната функция при звукозапис и възпроизвеждане на музика, като специално се акцентира на музиката във филми, които учениците са гледали и им е направила впечатление. (Учениците вероятно ще обсъждат освен филми с детски или приказен сюжет и филми като „Хари Потър“, „Междузвездни войни“ и др., така темата може да бъде разширена в зависимост от техните интереси.)

Разпяване с песента „Хвърчило“.

Работа върху текста на песента.

1

Изпълнение по зададени критерии.

3

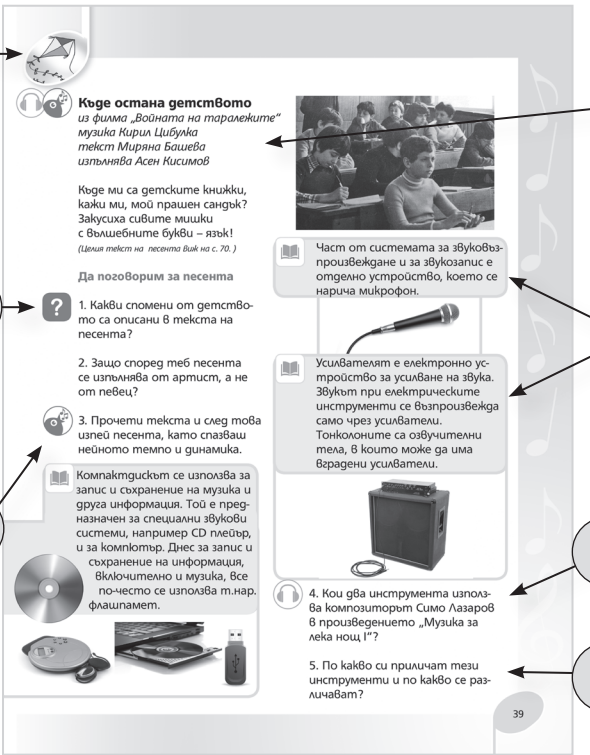

Разучаване на песента „Къде остана детството“.

Нови понятия – *микрофон*, *усилвател*, *тонколони*.

4

Разпознаване на инструмента в „Музика за лека нощ I“.

5

Разграничаване на вида на инструментите.

Тема: „Аудиотехника“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 40)

Въвеждаща част:

Предлагаме урокът да започне със затвърдяването на новите песни от предходните уроци, като те се представят по-атрактивно.

Основна част:

1. За песента „Дядовият грамофон“ могат да се изберат солисти, които да пеят куплетите, а всички заедно – припевите.

2. При „Къде остана детството“ учениците трябва да изпълнят песента, като ясно изговарят текста, и така да пресъздадат изпълнението на артиста.

3. Задачата е за избор на подходящи прилагателни за характера на музиката, темпото и динамиката на двете песни. Верни отговори: за „Дядовият грамофон“ – бодро, умерено, средно силна; за „Къде остана детството“ – спокойно, умерено, средно силна.

4. Задачата е за затвърдяване на новите знания за аудиотехника чрез разграничаване на изучените аудиосистеми за звукозапис, за възпроизвеждане и за усилване на звука. Учениците могат да си помогнат със схемата на с. 41, която ще обсъждат следващия час.

5. Чрез задачата „С кои цифри ще замениш въпросителните знаци?“ отново се затвърдяват знанията за различните аудиосистеми и съответстващите ѝ звуконосители: грамофон – грамофонна плоча, магнетофон – магнитна лента, CD плеър – CD. Желателно е да бъде демонстрирана наличната техника с музикален материал по избор.

Заключителна част:

При обобщаването на знанията за аудиотехниката се акцентира на различните аудиосистеми – новите знания, които се затвърдяват в урока.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Пеене на песента „Дядовият грамофон“ със солисти и хор. 1

Задача за емоционално изпълнение на песента „Къде остана детството“. 2

Определяне на характер, темпо и динамика на двете песни чрез избор на определения. 3

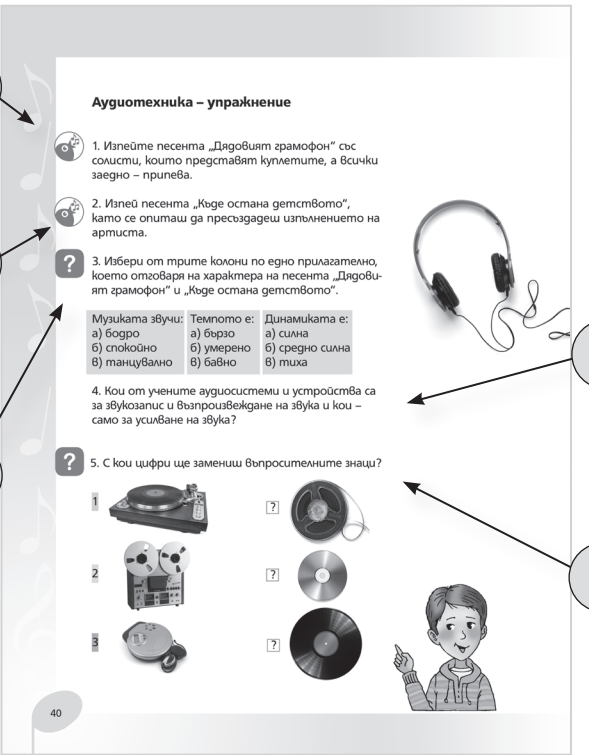
Аудиотехника – упражнение

1. Изпейте песента „Дядовият грамофон“ със солисти, които представят куплетите, а всички заедно – припева.

2. Изпей песента „Къде остана детството“, като се опиташ да пресъздадеш изпълнението на артиста.

3. Избери от трите колони по едно прилагателно, което отговаря на характера на песента „Дядовият грамофон“ и „Къде остана детството“.

Музиката звучи:	Темпото е:	Динамиката е:
а) бодро	а) бързо	а) силна
б) спокойно	б) умерено	б) средно силна
в) танцувално	в) бавно	в) тиха

4. Кои от ученните аудиосистеми и устройства са за звукозапис и възпроизвеждане на звука и кои – само за усилване на звука?

5. С кои цифри ще замениш въпросителните знаци?

1 ? 2 ? 3 ?

40

4 Затвърдяване на новите понятия.

5 Свързване на различни аудиосистеми със съответния звуконосител.

Тема: „Аудиотехника“
Урок за обобщение (с. 41)

Въвеждаща част:

1. Разпяването може да започне с песента „Дядовият грамофон“, като учениците я разпознаят по инструменталното ѝ начало.

Основна част:

2. Задачата „Открий липсващите думи в музикалната карта“ обобщава новите знания за аудиотехника, като отново е въведена и логическата връзка аудиосистема – звуконосител (вж. задача № 5 от упражнението в предходния час), обособена е аудиотехниката за усилване на звука. Верни отговори (от ляво надясно): грамофонна плоча, магнетофон, компютър, мобилен телефон, тонколони.

3. Чрез три познати примера, свързани с темата за електрическите и електронните инструменти, трябва да бъдат разпознати инструментите: китара, електрическа китара и синтезатор.

4. Задачата е свързана с предходната и обобщава знанията за електрически и електронни инструменти. Учениците трябва да изберат подходящото твърдение за синтезатора и електрическата китара. Верен отговор: в)

Заключителна част:

„Всички заедно“ – в дискусията върху темата „Кое от познатите ти средства за възпроизвеждане на звук използваш най-често?“ учениците трябва да аргументират своя отговор.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Откриване на песента за разпяване по инструментално начало („Дядовият грамофон“).

1

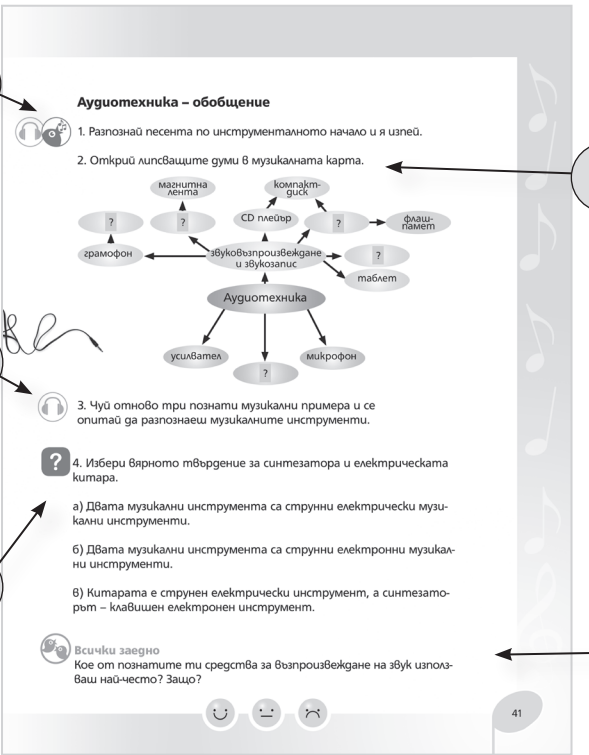

2

Попълване на липсващите думи в музикалната карта.

Разпознаване по тембър от познати примери на инструментите китара, електрическа китара и синтезатор.

3

Избор на вярно твърдение.

4

Споделяне на личен опит с различни аудиосредства.

Тема: В звукозаписното студио

Урок за наблюдение – 2 учебни часа (с. 42 – 43)

Въвеждаща част:

По учебна програма учениците трябва да посетят звукозаписно студио. В случай че това не може да се осъществи, уроците предлагат различни алтернативни дейности, свързани с темата. Предложените задачи, включени в учебника, могат да бъдат организирани в часовете по преценка на учителя. Добре би било при възможност единият час да бъде проведен в извънучилищна среда, а другият – за работа в екип или самостоятелно, включително в интернет среда (междупредметна връзка с компютърно моделиране).

Основна част:

1. На снимката на съвременно звукозаписно студио учениците могат да разпознаят учената аудиотехника. Учителят е желателно да насочи вниманието им и към друга техника, характерна за оборудване на съвременно звукозаписно студио, като звукозаписен пулт, да им обясни, че днес се използват компютри и на екраните им се проследява графиката на звука и т.н.

2. Задачата е творческа и включва съставяне на програма с подходящи песни от учения при желание и от извънучилищния репертоар, подходящи за концертна програма на тема „Музикални усмивки“, както и предложение за включване на аудиотехника за звуковъзпроизвеждане и усилване на звука в концерта. Желателно е задачата да се осъществи, като класът се раздели на няколко екипа.

3. Задачата е свързана с предходната. Отделните екипи трябва да представят пред класа две песни от предложението за концертна програма, като при изпълнението се използва подходяща аудиотехника.

4. Както при задача 2, задачата е за самостоятелна творческа дейност или за работа в екип. Подготовката на кратък текст за радиопредаване върху конкретна тема по позната музика – „Музика за лека нощ“ от Симо Лазаров, асоциативно развива въображението на учениците, свързвайки музикалната и словесната образност. Междупредметна връзка с български език и литература.

5. При възможност да бъде посетено звукозаписно студио, учениците трябва да разкажат пред класа своите наблюдения. Като алтернативна дейност е предложена задачата учениците в клас да разгледат снимки на звукозаписно студио в интернет.

6. Задачата образно представя историята на аудиотехниката. На най-долния, четвърти рафт учениците трябва да поставят грамофона и грамофонната плоча, на третия – магнетофона и магнитната лента.

7. В задачата „Попълни липсващите думи в описанието на техниката в музея.“ верните отговори са: аудиотехника, грамофонна плоча, магнетофона, CD плейър, тонколоните.

Задачи 8 и 9 са за работа в интернет, търсене и систематизиране на подходяща информация за грамофона и магнетофона.

Заключителна част:

В края на двата часа се обобщават дейностите, които са реализирани, като учениците е желателно да коментират своето участие в тях.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

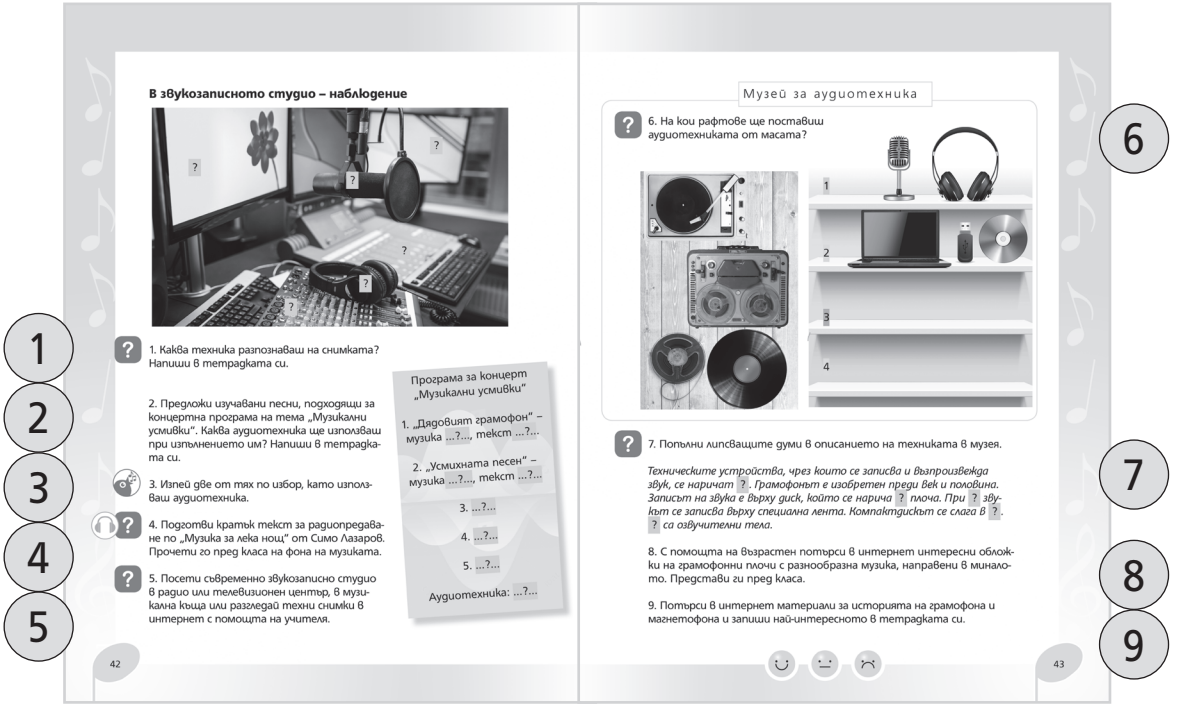

Тема: Вече зная

Урок за затвърдяване на нови знания
(с. 44 – 45)

Въвеждаща част:

1. Урокът може да започне с припомняне на песните „Върви вземи“ (народна песен), „Роден дом“ (музика Хайгашод Агасян, текст Татяна Йотова), „На гурбет отидох“ (народна песен) и „Дядовият грамофон“ (музика Валери Костов, текст Ваня Ангелска). Очаква се учениците да свържат имената на песните с композиторите им.

Основна част:

2. Верният отговор на задачата „На коя от песните може да се танцува дайчово хоро?“ е: „На гурбет отидох“. Актуализират се уменията за откриване на метрум и свързването му със съответното хоро.

3. В задачата се очаква учениците да назовават имената само на народните инструменти, които разпознават, и да определят в кой оркестър от снимките те свирят. Верни отговори: народни инструменти – гайда, тамбура, кавал; в народен оркестър (снимка 2).

4. В игрословицата се предлага по забавен начин учениците да проверят своите знания. Верни отговори: мелодия, тембър, темпо, ритъм.

5. Задачата „Чуй „Утро“ из „Пер Гинт“ от Едвард Григ и определи вида на инструментите, които разпознаваш.“ затвърдява знанията за видовете инструментални групи. Верни отговори: духови инструменти, струнни инструменти.

6. Задачата е за затвърдяване на уменията за анализиране на нотен запис с изучаваните нотни стойности. Верен отговор: грешният такт е вторият.

Заключителна част:

Обобщаване на знанията за инструменти, инструментални групи, оркестър от народни инструменти, музикалноизразни средства.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

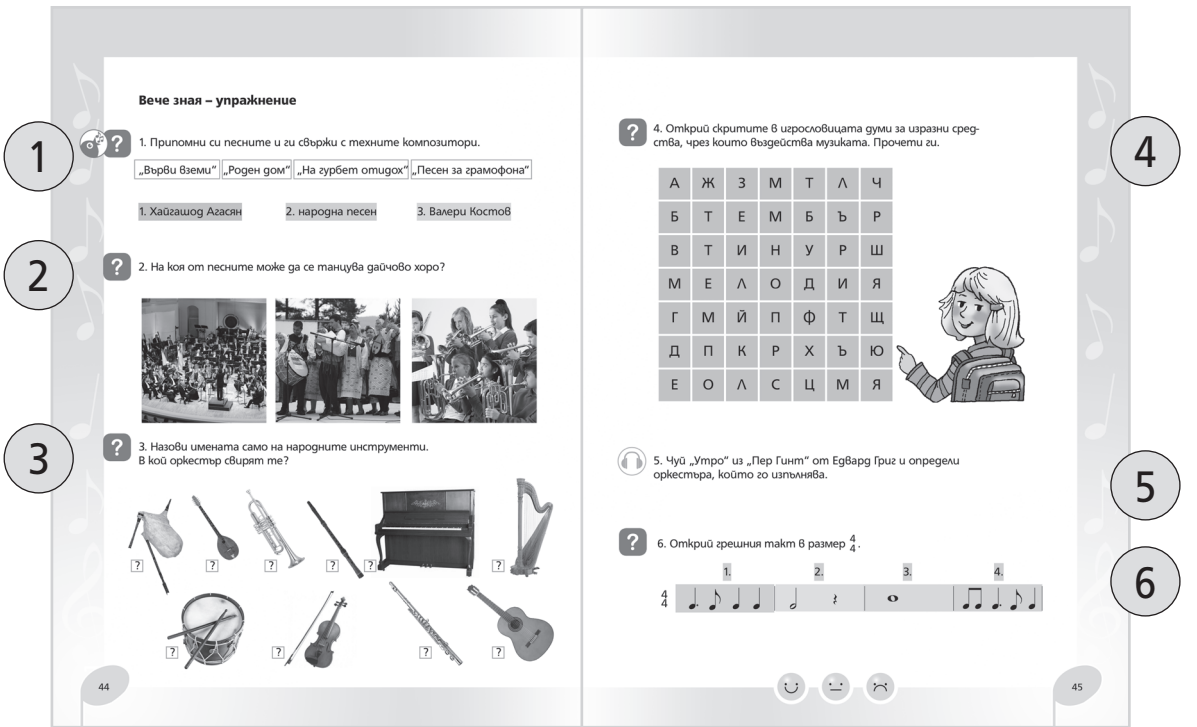

Тема: Провери какво знаеш и можеш в края на първия срок

Урок за диагностика (с. 46 – 47)

Общи инструкции:

Задачите в междинното ниво са 6 на брой. Както и при входното, те също са разработени в два варианта – за учебника и във формата на работен лист за ученика (вж. приложението).Целта на всяка от тях е установяване на постигнат очакван резултат към конкретна област на компетентност от учебната програма по музика за четвърти клас. По този начин е създадена възможност за сравнение на получените резултати в началото на годината и в края на първия срок.

И в този диагностичен инструмент задачите са отнесени към едно от шестте познавателни нива на класификацията на Б. Блум и колектив (описание в таблица).

Методически насоки:

1. Задачата „Изпей песента „Вятър ечи“ от Добри Чинтулов и избери инструменти, които са подходящи за нейния съпровод.“ предполага осъзнаване ролята на тембъра като изразно средство.

2. Чрез задачата „Разгледай нотния запис на мелодията на песента. В кой ред е показана вярно последователността на пропуснатите ноти?“ е създадена възможност за учениците да проследят и анализират по нотен запис движението на мелодията на песента „Вятър ечи“, като открият пропуснатите ноти и съответните музикални тонове. Верен отговор: б)

3. „Кое равенство е вярно?“ е задача, чиято цел е анализиране по нотен запис на ритмични примери с изучаваните нотни стойности, чрез която е създадена междупредметна връзка с математиката.

4. Отрицателната формулировка на задачата „Кои инструменти от всеки ред НЕ са на правилното място?“ акцентира върху откриването на музикалните инструменти, които не принадлежат на съответните групи.

5. Включването на задача за проследяване на последователността на инструменталните групи в Първа част из Концерт за цигулка и оркестър от Феликс Менделсон-Бартолди е обвързано с качествата на музикалното възприятие на четвъртокласниците – основа, на която имат възможност да демонстрират знанията си за групите музикални инструменти.

6. Чрез задачата „Чуй „Горнооряховско дайчово хоро“ и избери вярното предложение за него от всяка колона.“ се установява равнището на развитие на умението за анализ на музикалноизразни средства в определен жанр – дайчово хоро, с цел осмилянето му като комплекс.

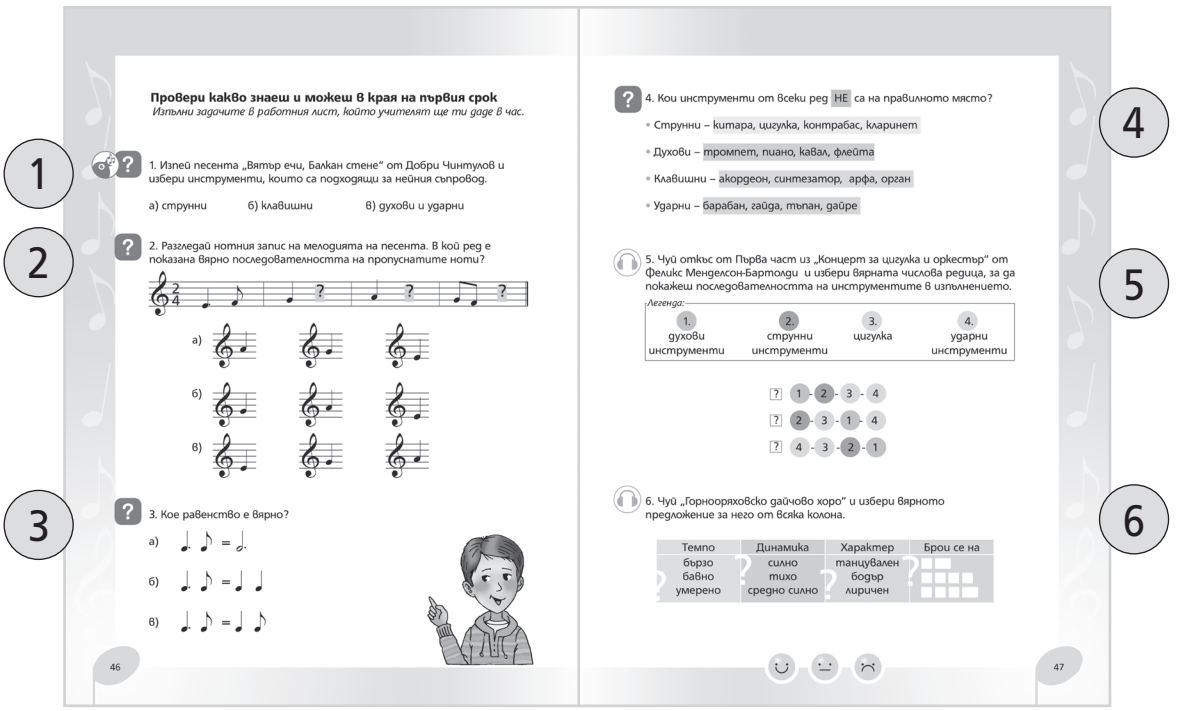

Ключ на отговорите:

зад. 1: духови и ударни.

зад. 2: б.

зад. 3: б.

зад. 4: струнни – кларинет, духови – пиано, клавишни – арфа, ударни – гайда.

зад. 5: втори отговор – последователност: струнни инструменти, цигулка, духови инструменти, ударни инструменти.

зад. 6: бързо, средно силно, танцувален, неравномерна пулсация на 4.

Таблица на задачите, включени в диагностика в края на първи срок

№ задача	Очакван резултат – знания, умения и отношения	Област на компетентност	Познавателно ниво	Критерии и показатели за оценка
1	Осъзнава ролята на тембъра като изразно средство.	Тембър, характер, динамика	Приложение	
2	Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни.	Начална нотна грамотност	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
3	Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.	Начална нотна грамотност	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
4	Познава принципите на звукоизвличане при ударните, струнните и духовите инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група.	Музикални инструменти	Разбиране	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 4 т.
5	Слуша музика с определени задачи.	Слушане на музика	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
6	Проследява характерни изразни средства в инструментални произведения.	Тембър, характер, динамика	Анализ	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор 1 т. Общ брой за цялата задача: 4 т.

Скала за оценяване на постиженията на учениците чрез получен тестов бал:

Максимален брой точки: 12

12 – 9 т. – отлично представяне – усмихнато личице

8 – 4 т. – добро представяне – сериозно личице

3 – 0 т. – слабо представяне – тъжно личице

Скала за самооценяване от учениците:

12 – 9 т. – успях да се справя без помощ – усмихнато личице

8 – 4 т. – справих се, но допуснах грешки – сериозно личице

3 – 0 т. – беше ми трудно – тъжно личице

Тема: Музиката изразява, музиката изобразява
Урок за затвърдяване на нови знания
(с. 48 – 49)

Въвеждаща част:

Разпяването в урока може да се осъществи чрез песента „Къде остана детството" из филма „Войната на таралежите". Учениците я разпознаят по припева, записан на дъската, но в разбъркана последователност на стиховете. Например:

Не съм се изгубил безследно
А днес моят собствен наследник
щом той ме повтаря, нали?
извършва геройски бели.

Основна част:

1. Задачата „Изпей песен, с която да изразиш своето настроение в момента. Нека съучениците ти отгатнат какво е то." предполага изразяване на емоция от пеещия ученик/ученици и разчитането ѝ от останалите в класа. Идеята е да се стимулират емоционалният потенциал и най-вече уменията за изразяване и разчитане на емоции. Целта е да се започне работа по утвърждаване на идеята за музикалното изкуство „като език на чувства и емоции" и възможност за художествено пресъздаване на обекти от заобикалящата ни действителност.

2. Чрез задачата за разпознаване на произведения по откъси се цели актуализиране на слухов опит, свързан с творби, възприети в предходни часове: „Утро" из „Пер Гинт" – Едвард Григ; Концерт за цигулка и оркестър в ми минор, първа част – Феликс Менделсон-Бартолди.

На тази основа с водещата роля на учителя се реализира игрово упражнение с помощта на „Карти за емоционално развитие чрез изкуство" в четирите стъпки.

Стъпка 1: въпроси – „Какво настроение носи творбата?", „Какво чувстваш, когато слушаш творбата?".

Стъпка 2: предполагаеми отговори – нежно и в определени моменти потиснато за Концерта за цигулка на Менделсон, и нежно и бодро за „Утро" от Григ.

Необходимо да се подчертае, че тези отговори не са единствени, че всеки друг избор на карта би бил верен, защото емоционалната интерпретация е субективна и до голяма степен зависи от моментната нагласа на възприемащия. Идеята е да се подчертае пред учениците, че много често една и съща творба може да се възприема и определя като емоционално послание по различен начин от различни хора.

Стъпка 3: Показването с мимики и движения на настроението на фона на музикалните произведения цели развиване на умението на четвъртокласниците за изразяване на емоционално отношение и артистичност.

Стъпка 4: Прочитането на думите на английски език от картите е дейност, свързана с уменията на четвъртокласниците за общуване на чужди езици, присъстващи като компетентност в учебната програма.

3. Задачата представлява своеобразно обобщение, че музиката може по свой специфичен начин както да изразява емоции и настроения, така и да изобразява, макар и абстрактно. Основно обобщение, което е важно да се подчертае, е, че дори творбата да има зададена програма – съдържание, конкретизирано в заглавие, като например „Утро", тя носи и определено емоционално послание.

От „Магическия кръг" четвъртокласниците могат да изберат:

За „Утро" из „Пер Гинт" – Едвард Григ:
– музиката изобразява и изразява;
– спокойствие, нежност, изгрев, щастие;
– флейта – представител на духовите инструменти, оркестър, умерено темпо, светъл тембър.

За Концерт за цигулка и оркестър в ми минор, първа част – Феликс Менделсон-Бартолди:
– музиката изразява;
– тъга, вълнение;
– цигулка – представител на струнните инструменти, оркестър, умерено темпо, кадифен тембър.

4. Чрез задачата „Предложи две произведения – едното да изобразява, а другото – да изразява. Аргументирай избора си." се очаква учениците да предложат творби, които „изобразяват и изразяват", като Соната за пиано № 17 „Буря", трета част – Лудвиг ван Бетовен, „Октомври" из „Годишните времена" – Пьотр И. Чайковски, и др., както и

такива, които само изразяват, като „Серенада за струнен оркестър“ от Пьотр И. Чайковски, „Вариации за кларинет и малък оркестър“ от Джоакино Росини. В аргументацията с помощта на учителя е важно учениците да се основават на музикалноизразните средства по подобие на тези от „магическия кръг“ от предходната задача.

Заключителна част:

Въпросът „Как разбирате думите на композитора Лудвиг ван Бетовен: „Музиката е посредник между живота на ума и живота на чувствата.“?“ създава възможности за развиване на уменията на четвъртокласниците да дискутират и подкрепят мненията си с аргументи.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

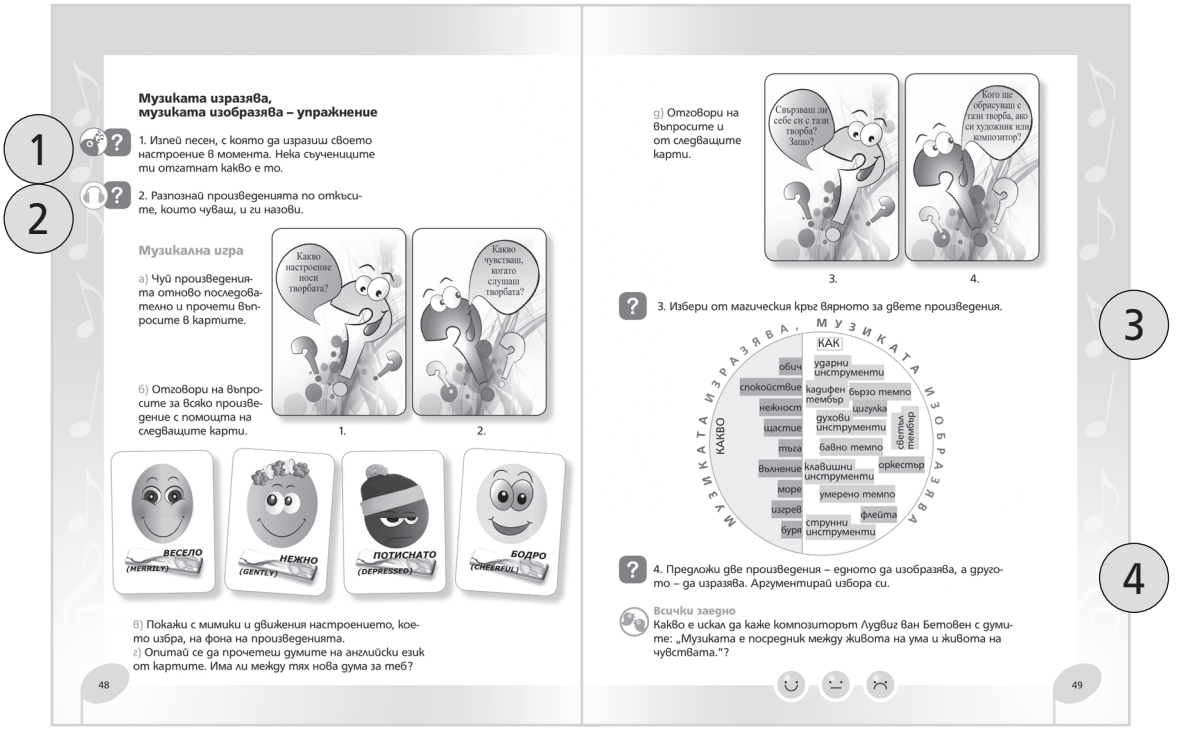

Тема: „Молитва за България“
Урок за нови знания (с. 50)

Въвеждаща част:

Подходящо е в началото на урока да бъдат актуализирани знанията за песни на Хайгашод Агасян. Вариант за това е упражнението „Коя от песните НЕ е на мястото си?“: на дъската се записват песните „Четвъртокласници“, „Роден дом“ „Есента, есента“ (от четвърти клас) и „Баба Яга рок“ (от трети клас). Верен отговор: „Есента, есента“, която е от друг композитор – Вячеслав Кушев. Разпяването може да се осъществи с песента „Роден дом“.

Основна част:

1. Първата задачата, свързана с разучаването на новата песен „Молитва за България“ (музика Хайгашод Агасян, текст Анета Мутафова), има за цел да създаде активна междупредметна връзка с български език и литература чрез технологията „Слушане с разбиране“, използвана в езиковото обучение. От учениците се очаква, след като чуят песента, да подберат подходящата сентенция. Възможните отговори са повече от един с цел провокиране на кратка дискусия.

2. Задачата „Какъв е изпълнителският състав?“ насочва към определяне на различни изпълнителски състави и запознаване с новото понятие *симфоничен оркестър*. Предполага отговор: детски глас и съпровод на електрически и електронни инструменти.

3. Задачата „Избери фигури и създай модел, показващ на колко се брои в песента. Изпей я.“ е за разпознаване на метрума на музика в 4/4. Верен отговор – парчетата от пъзел в комбинация 2 – 4 – 6 – 3.

4. Чрез задачата за определяне на изпълнителския състав в първата част на Симфония № 8 „Недовършена“ от Шуберт се актуализират знания за видове изпълнителски състави, изучени до момента, и се поставя основата за запознаване с новото понятие. Верен отговор: оркестър.

5. След запознаване със значението на понятието *симфоничен оркестър* учениците имат възможност да затвърдят знанието чрез предложени твърдения. Верен отговор: а.

6. Задачата, свързана със следващо възприемане на първата част на Недовършена симфония от Шуберт, е от по-високо познавателно ниво и предполага разпознаване на различните групи инструменти в симфоничния оркестър чрез имитационни движения.

Заключителна част:

Обобщаване на знанията, свързани с новото понятие *симфоничен оркестър*.

Припомняне на песни от Хайгашод Агасян чрез игра. Разпяване с песента „Роден дом“.

Задача върху съдържанието на песента с повече от 1 отговор. 1

Определяне на изпълнителския състав на песента (модел). 2

Сглобяване на пъзел, отговарящ на броенето в песента. 3

Определяне на изпълнителския състав в Симфония № 8 – Шуберт. 4

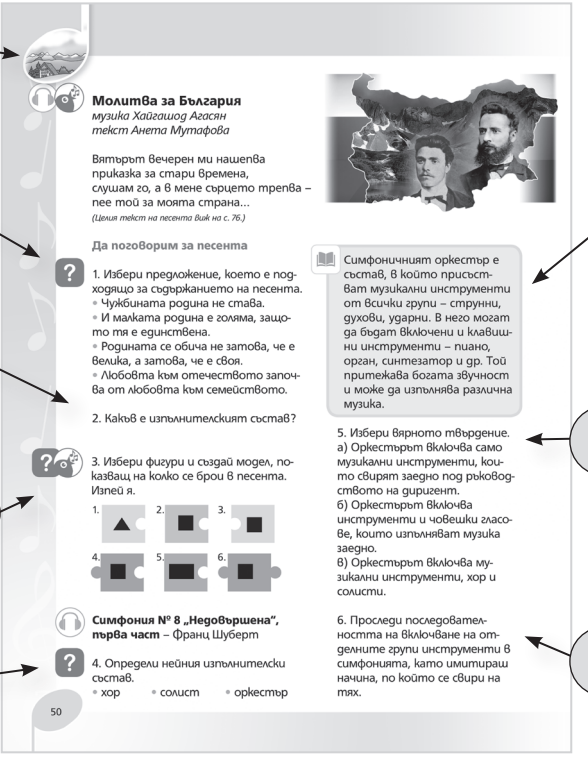

Ново знание за симфоничен оркестър.

Избор на вярно твърдение за симфоничния оркестър. 5

Повторно слушане на откъс от Симфония № 8 и разпознаване на звучността на различните групи инструменти. 6

Тема: „Молитва за България“
Урок за затвърдяване на нови знания (с. 51)

Въвеждаща част:

1. Припомня се разучената в предходния час песен „Молитва за България“ след разпознаването ѝ по част от музикалния съпровод. При определянето на размера ѝ добре е да се припомни подреждането на пъзела от предходния час, свързано с равноделния ѝ четиривременен метрум, съответстващ на размер 4/4.

Основна част:

2. Задачата с отрицателна формулировка е свързана с актуализиране на знание за новото понятие *симфоничен оркестър* от предходния час отново чрез възприемане на първата част от Симфония № 8 „Недовършена“ – Франц Шуберт. Верен отговор: клавишни инструменти.

Информацията за Шуберт допълва представата за тази творба чрез запознаване накратко с нейния автор и с епохата, в която е творил (началото на Романтизма).

3. „Пресъздай настроението в диалога между струнни и духови инструменти в първата част из Симфония № 8 „Недовършена“ от Франц Шуберт с помощта на движения и изражение на лицето.“ е задача, чиято цел е откриване на тембровите промени, свързани с различни групи музикални инструменти в произведението, чрез движения и мимики.

Заключителна част:

Музикалното състезание е включено, за да се създаде възможност за разпознаване и записване в тетрадката на инструменти от състава на симфоничния оркестър чрез първата част от симфонията на Шуберт. Това е задача от високо познавателно ниво – анализ. Състезанието може да се реализира и по групи, записващи откритите инструменти върху постер. Ценното в него е, че учениците е възможно да открият инструменти, които не са изучени в часовете, но познават от извънучилищната си музикална практика.

Накрая в кратка беседа, коментирайки резултатите от музикалното състезание, учениците могат да опишат основните дейности в часа, да назоват произведенията, които се изпълняват и възприемат с цел натрупване на музикален опит, като се поставя акцент на значението на понятието *симфоничен оркестър*.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпяване на песента „Молитва за България“ и определяне на размера ѝ.

1

Слушане на откъс от I част на Симфония № 8 и откриване на липсващата група инструменти.

2

Артистично пресъздаване на настроението в музиката.

3

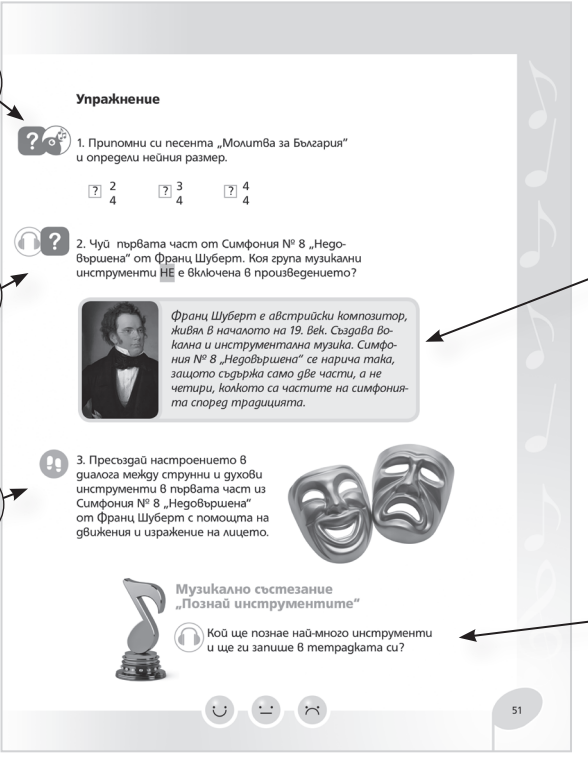
Упражнение

1. Припомни си песента „Молитва за България“ и определи нейния размер.

? 2/4 ? 3/4 ? 4/4

2. Чуй първата част от Симфония № 8 „Недовършена“ от Франц Шуберт. Коя група музикални инструменти НЕ е включена в произведението?

Франц Шуберт е австрийски композитор, живял в началото на 19. век. Създава вокална и инструментална музика. Симфония № 8 „Недовършена“ се нарича така, защото съдържа само две части, а не четири, колкото са частите на симфонията според традицията.

3. Пресъздай настроението в диалога между струнни и духови инструменти в първата част из Симфония № 8 „Недовършена“ от Франц Шуберт с помощта на движения и изражение на лицето.

Музикално състезание „Познай инструментите“

Кой ще познае най-много инструменти и ще ги запише в тетрадката си?

51

Информация за композитора Франц Шуберт и творбата.

Състезание „Кой познава най-много музикални инструменти?“.

Тема: „Васил Левски“
Урок за нови знания (с. 52)
Ново понятие: *духов оркестър*

Въвеждаща част:

Подходящо е разпяването да бъде с песента „Молитва за България“ (музика Хайгашод Агасян, текст Анета Мутафова), тематично свързана с новата песен.

Основна част:

1. Първата задача, свързана с новата песен „Васил Левски“ (музика Маргарита Шоселова, текст Ангелина Жекова), е за работа с текста ѝ. Учениците трябва да прочетат целия текст на песента и да изберат стиховете, които най-ярко описват личността и делото на Васил Левски, като учителят насочи вниманието им към третия куплет. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. Разпознаване по тембър на инструментите, които съпровождат песента. Верен отговор: ударни и духови.

3. Определяне на характера и темпото на песента, като учениците изберат вярното твърдение. Верен отговор: б). При изпълнението на песента вниманието е насочено към интонационно точното изпяване със стремеж за художествено пресъздаване на тържественото настроение.

4. Задачата е свързана с новото понятие *духов оркестър*, като се набляга на различната музика, която този състав изпълнява. Слушайки целия Марш „Родина“ от Николай Братанов като пример за звученето на духов оркестър, учениците трябва да проследят промените в динамиката и да изберат един от отговорите. Верен отговор: „Динамиката се променя – ту е силна, ту е тиха“.

5. Задачата цели затвърдяване на новите знания за инструментите в духовия оркестър, като учениците посочат излишните и допълнят липсващите инструменти от познатите им. Верни отговори: излишните са гайда и кавал, а липсващите са кларинет и барабан.

Заключителна част:

С помощта на учителя учениците е добре да обобщят каква музика изпълняват духовите оркестри и къде можем да ги чуем.

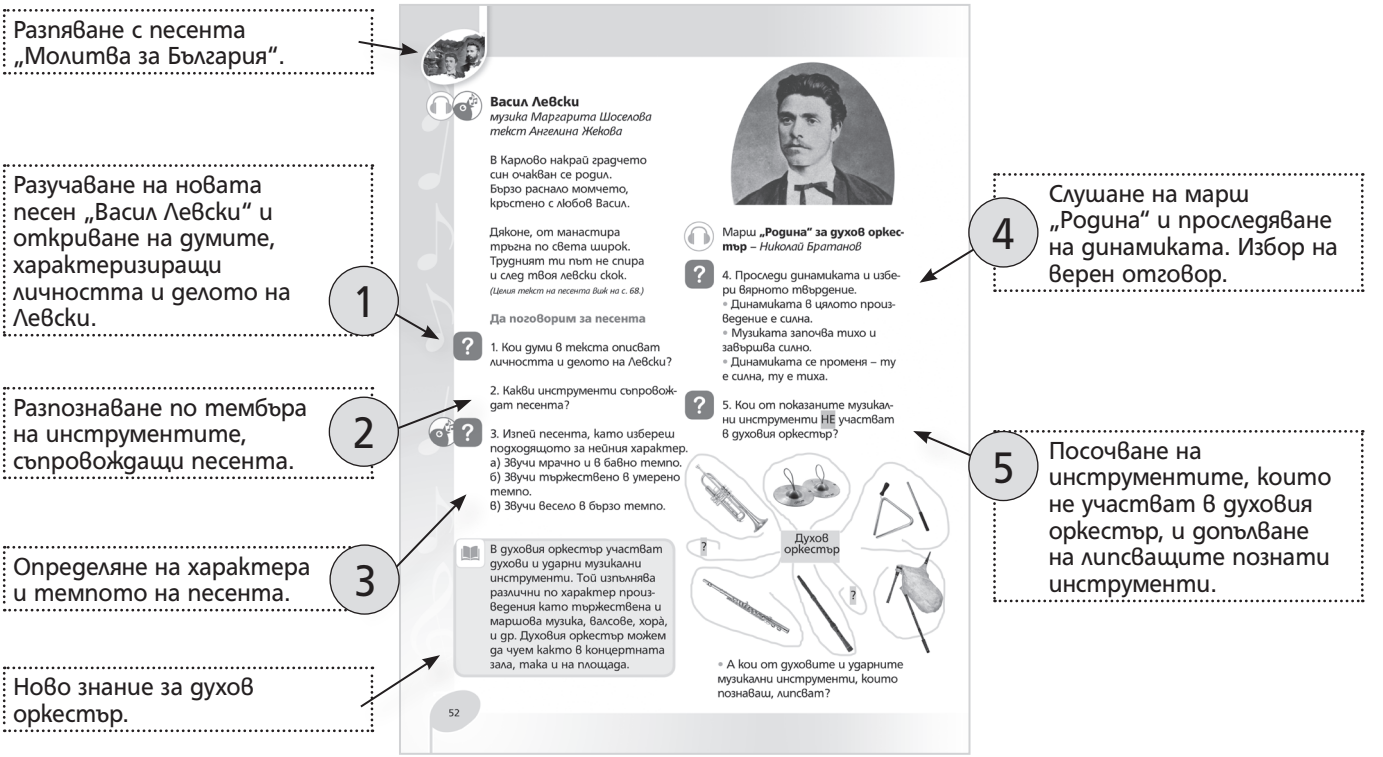

Тема: Национален празник

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 53)

Въвеждаща част:

1. Часът може да започне с художествено изпълнение на подходящи за националния празник изучени песни: „Вятър ечи“, „Де е България?“ и „Васил Левски“.

Основна част:

2. С помощта на учителя учениците да изпеят нотния откъс и да разпознаят началото на коя песен е записано. Упражнява се умението за четене на ноти и за свързване на нотните символи с тоновите височини. Верен отговор: „Де е България?“.

3. Задачата е свързана с предходната и цели затвърдяване на новата група от нотни стойности – четвъртина с точка и осмина, равна на две времена.

4. Актуализиране на слуховата представа за трите песни и определяне в коя от другите две песни е използвана същата група от нотни стойности (четвъртина с точка и осмина). Верен отговор: „Вятър ечи“. След откриването ѝ учениците да запеят началото на песента, като подчертават броенето с пляскане с ръце.

5. Творческа задача, в която учениците ще изберат една от трите изпети песни и ще съчинят към нея съпровод с детски ударни инструменти. Учителят е добре да им помогне в избора на инструменти и в съчиняването на съпровода.

6. Слушането на два марша: „Родина“ от Николай Братанов и „Синовен дълг“ от Маестро Г. Атанасов, цели определяне на вида на оркестъра, който ги изпълнява. Верен отговор: духов.

7. Графичният модел, показващ посоката на движение на мелодията, трябва да бъде свързан с едно от двете произведения в предходната задача. Верен отговор: „Синовен дълг“. Целта е да се упражнява умението на учениците да чуват и определят посоката на движение на мелодията.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за националния празник и музиката, която е подходяща за него, както и за духовия оркестър и включването му в празничните програми на този ден.

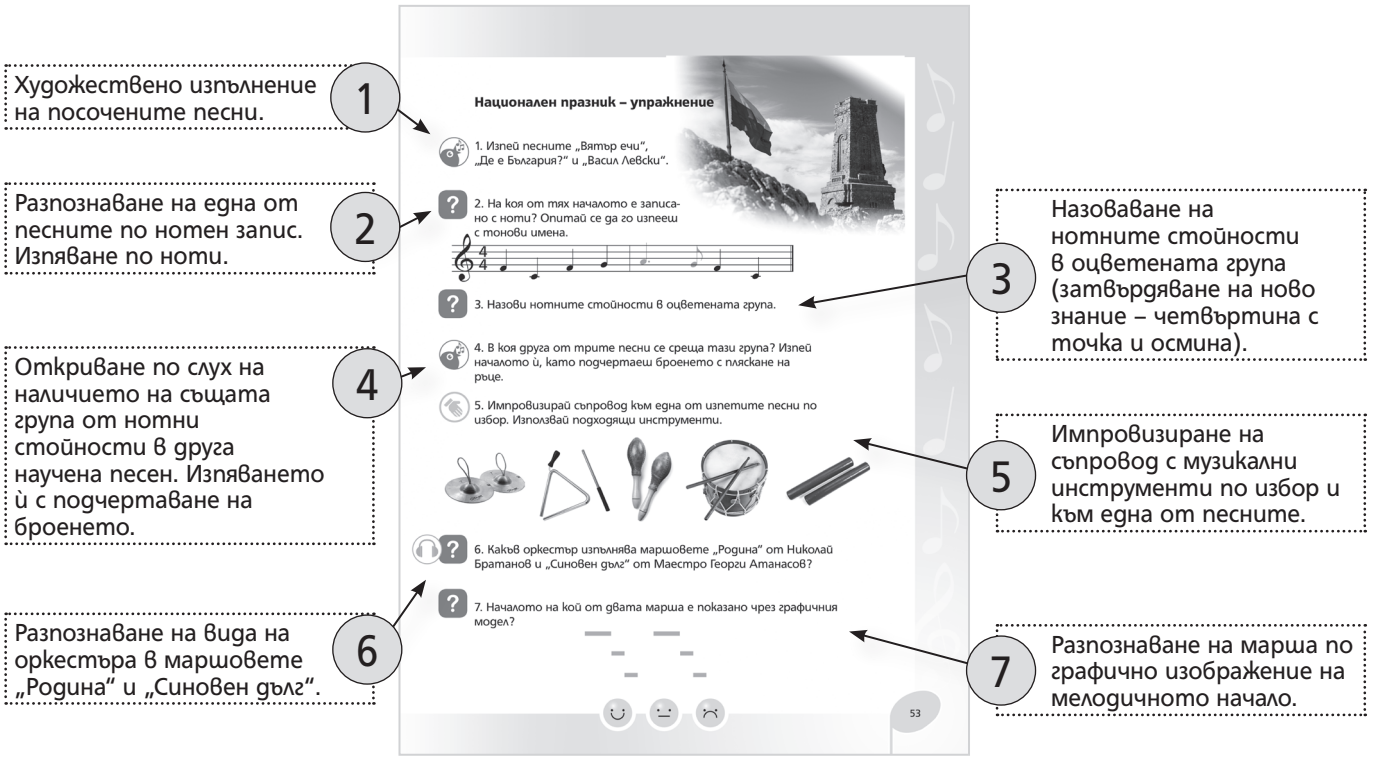

Тема: „Огреяла месечинка“
Урок за нови знания (с. 54)

Встъпителна част:

Подходящо е разпяването да бъде с изучена народна песен като „Върви вземи“. Вниманието на учениците да бъде насочено към нейния танцувален характер – право хоро.

Основна част:

1. С въпроса за новата песен „Огреяла месечинка“ – „Защо хорото се нарича „вито“?“, като се обърне внимание на текста в песента „Направили вито хоро“, може да се проведе кратка беседа как се играят хората. Учениците могат да си припомнят как са играли право хоро, дайчово хоро, ръченица – в права редица, в кръг, самостоятелно. В помощ е и картината към песента.

2. Задачата за новата песен е свързана с определяне на подходящото за нея хоро. Верен отговор: право.

3. При изпяването на песента двувременният ѝ ритъм трябва да се подчертае с пляскане с ръце.

4. Въпросът е свързан с разпознаване на инструмента, който съпровожда песента за възприемане – „Щастието“ (музика Красимир Милетков, текст Борислав Мирчев). Верен отговор: синтезатор.

5. Задачата тематично е свързана с предходната и припомня изучени песни и песни от извънучилищния репертоар, посветени на детството и приятелството. Може да бъде изпята една песен по избор на учениците.

6. Задачата също е свързана с предходната и с изпълнението на една от песните. При аргументиране на своя избор отговорът на въпроса „Кое твое изпълнение има нужда от аудиотехника?“ се основава на познанията им върху възможностите и използването на аудиотехниката, както и на индивидуалните им предпочитания.

7. Насочването към посещение на празничен концерт на открито има за цел да провокира интерес към различни концертни прояви, да активизира тяхната наблюдателност и умението им да използват знанията от учебната програма в реална музикална среда.

Заключителна част:

В кратка беседа с помощта на учителя учениците могат да конкретизират и обобщят своите впечатления от посещения на различни музикални събития.

Разпяване с песента „Върви вземи“.

Беседа върху текста на песента. 1

Определяне на подходящо хоро. 2

Изпяване на песента „Огреяла месечинка“. 3

Разпознаване на инструмента, съпровождащ песента „Щастието“. 4

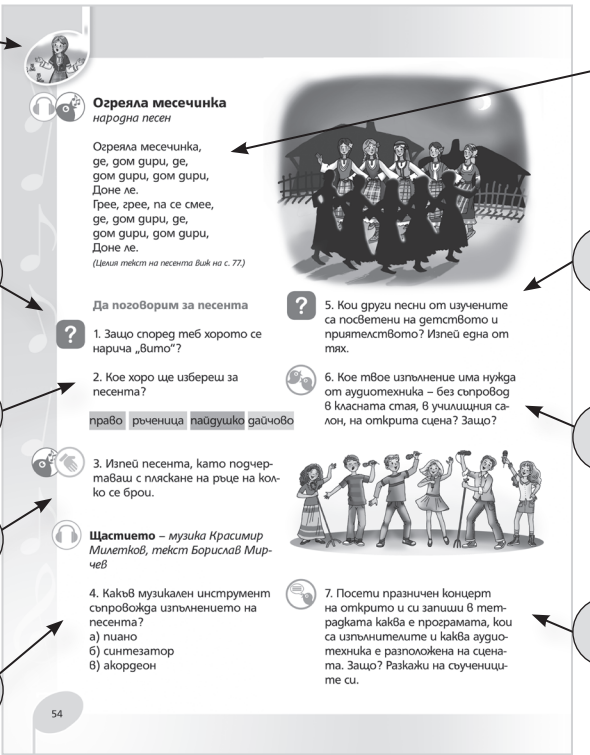

Разучаване на песента „Огреяла месечинка“.

5 Припомняне на изучени песни.

6 Дискусия на тема „Аудиотехниката и моето изпълнение“.

7 Насочване на вниманието към различни концертни прояви.

Тема: Видове оркестри
Урок за обобщение (с. 55)

Въвеждаща част:

1. Преди изпълнението на песента „Де е България?“ (музика Панайот Пипков, текст Иван Вазов) учениците трябва да я разпознаят, като подредят пъзела с тоновите имена, които са в началото на нотния текст на мелодията. Така задачата съчетава няколко дейности. Подходящо е да бъде припомнено изпълнението на „Де е България?“ от духов оркестър (от трети клас). Подреждане на пъзела: 1. парчето, намиращо се горе вляво, 2. парчето – долу вдясно, 3. парчето – горе вдясно, 4. парчето – долу вляво. За проверка – нотния текст на с. 53.

Основна част:

2. Задачата „Прочети или рецитирай част от текста на стихотворението „Майка ми“ от Иван Вазов. Припомни си слушана песен, чийто автор на текста е Иван Вазов.“ създава възможност за отчетливи междупредметни връзки с български език и литература. Песента, която трябва да си припомнят учениците, е „Тих бял Дунав“, също по текст на Иван Вазов, слушана в трети клас. Независимо че е предвидена за разучаване в следващ урок, не е изключено учениците да я запеят още в този час, тъй като нейната популярност е неоспорима. По този начин е създадена възможност за изграждане на по-пълна картина за присъствието на Вазовите стихове в съкровищницата на българската възрожденска песен.

3. Описанието в задачата се отнася за симфоничния оркестър. Пропуснатата дума е „духови“ (инструменти).

4. Чрез задачата „Чуй откъси от три познати музикални произведения. Определи вида на оркестъра, който изпълнява всяко от тях.“ се обобщават изучените видове оркестри до момента. Верни отговори: „Есен“ из „Годишните времена“ – Антонио Вивалди – струнен оркестър; Симфония № 8 „Недовършена“, първа част – Франц Шуберт – симфоничен оркестър, марш „Родина“ – Николай Братанов – духов оркестър.

Заключителна част:

Обобщават се видовете оркестри, изучени до момента – струнен, духов и симфоничен. Би било добре учениците да опишат накратко дейностите в часа, както и да назоват музикалните творби, включени в него, свързани със съответния вид оркестър.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

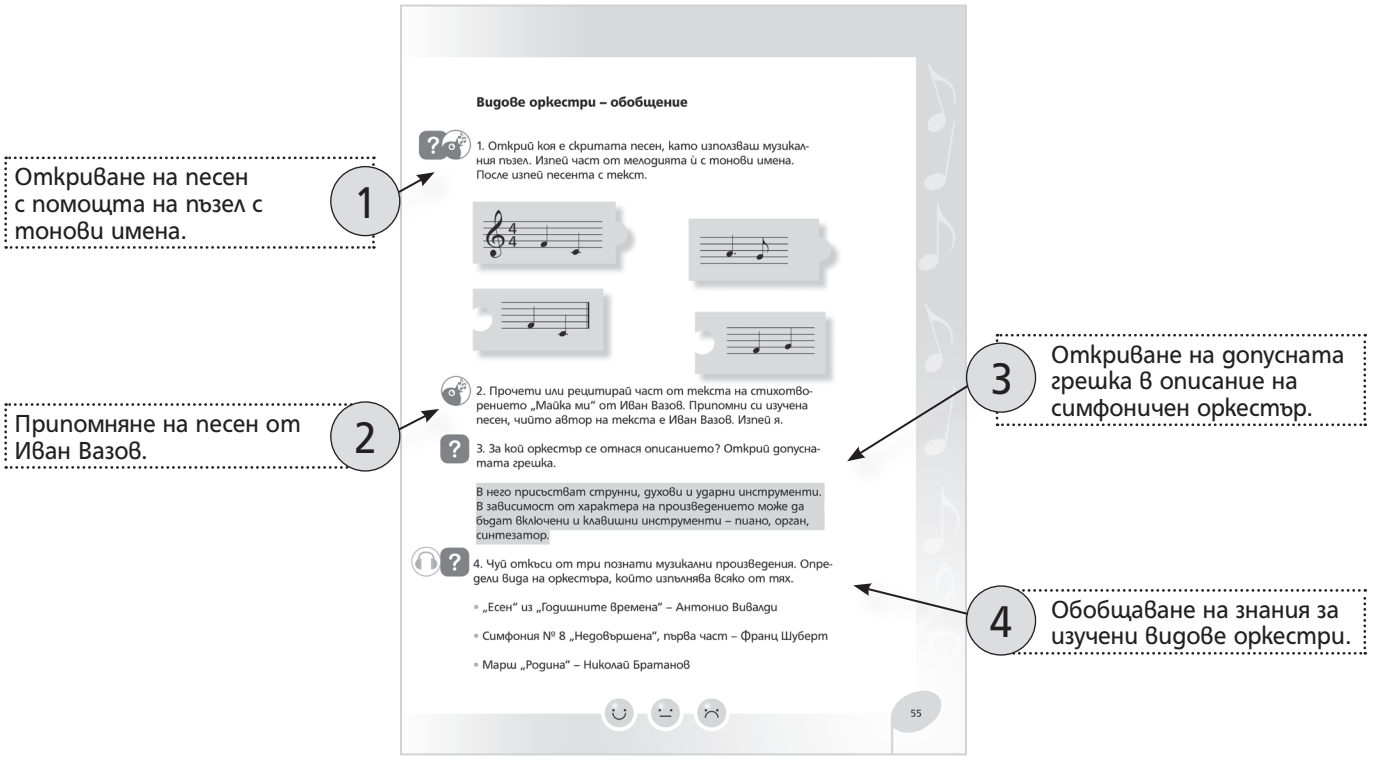

Тема: „Ой, Лазаре“
Урок за нови знания (с. 56)
Ново понятие: *оркестър от народни инструменти*
Опорни думи: *Лазаровден, Цветница*

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с народната песен „Огреяла месечинка“, като учениците синхронизират изпълнението с музикалния съпровод.

Основна част:

1. Песента за разучаване е „Ой, Лазаре“ (народна песен). Задачата е свързана с текста на песента и насочва към избор на празника (обичая), за който се пее. В помощ е и текстът за обичая. Верен отговор: б) Лазаровден.

2. Задачата „Определи изпълнителите на песента.“ актуализира знания за изпълнителски състав. Учениците трябва да изберат от две възможни предложения. Верен отговор: „само деца, които пеят“.

3. Задачата за изпълнение на песента „Ой, Лазаре“, като учениците се разделят на групи от момчета и момичета, изисква те да се съобразяват с жанровите и стиловите особености на песента.

4. Задачата „Кой знак е подходящ за втория ред на песента?“ цели припомняне на знаците за съкратено записване на музиката – първи и втори път и знак за повторение. Верен отговор: б).

5. Празникът Цветница, както и лазаруването е познат на учениците. Подходящо е знанията за него да бъдат припомнени с кратка беседа. Песента за слушане е авторска песен – „Цветница“ (музика Маргарита Шоселова, текст Ангелина Жекова), но в съпровода са използвани и народни инструменти. Учениците трябва да разграничат инструмента, който чуват в началото на песента. Верен отговор: кавал.

6. Звуковото въвеждане на новото понятие *оркестър от народни инструменти*, което се основава на актуализиране на вече изграден слухов опит от предходните класове, е с „Право хоро“. Учениците трябва да изберат вярната метрична схема от три възможни. Верен отговор: б). Подходящо е да се разпознаят и останалите две: а) на пайдушко и в) на ръченица.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за видове оркестри, като се акцентира върху новото понятие *оркестър от народни инструменти*, както и за пролетните празници Лазаровден и Цветница.

Разпяване с песента „Огреяла месечинка“.

Разучаване на песента „Ой, Лазаре“.

Разпознаване на обичая, за който се пее. 1

Актуализиране на знания за изпълнителския състав. 2

Изпълнение на песента по групи. 3

Припомняне на знаците за съкратено записване на музиката. 4

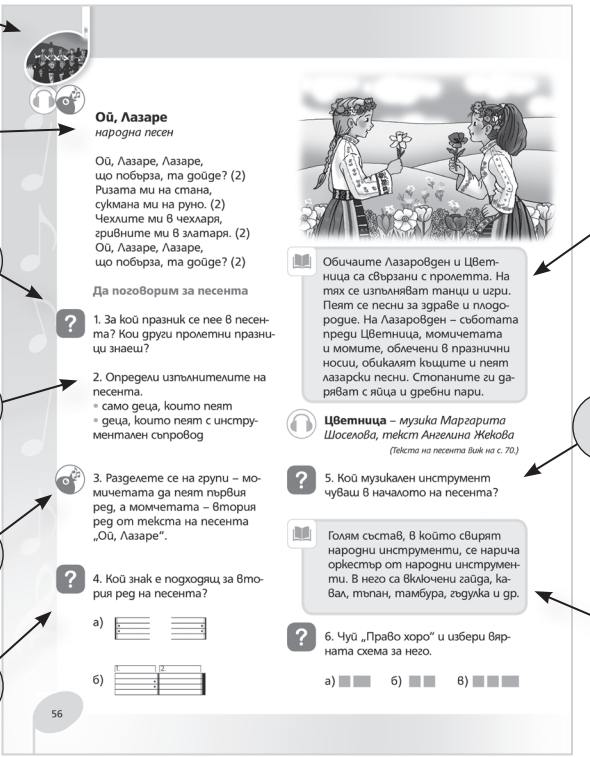

Беседа за актуализиране на знанията за Цветница и Лазаровден.

5 Разграничаване на инструмент в началото на песента „Цветница“.

Ново знание за оркестър от народни инструменти.

Тема: „Ой, Лазаре“

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 57)

Въвеждаща част:

1. Подходяща за разпяване е песента „Ой, Лазаре“ (народна песен), изучена в предходния час. Задачата е свързана със съчиняване на съпровод с пляскане с ръце. Учителят трябва да поощри учениците да изразят своето отношение към настроението на песента.

Основна част:

2. Актуализиране на знанията за музикални размери, конкретно на песента „Ой, Лазаре“. Така се работи върху изграждане на умение за възприемане на музика с определени задачи. Верен отговор: 3/4. (Тук може да се обърне внимание на учениците, че размерът е 3/4, но песента НЕ е валс, защото е българска народна песен. Доколкото е възможно, учениците трябва да осъзнаят, че невинаги метрумът е достатъчен за определяне на жанра, така музика в 3/4 НЕвинаги е валс, както в 2/4 или 4/4 – марш, но обратното е вярно – танцувалният жанр предполага определен метрум и валсът е в 3/4, както маршът е в 2/4 или 4/4. В музикалната литература има и някои изключения, но те нямат отношение към музикалния материал в програмата в различните степени на обучение по музика в общообразователните училища.)

3. В задачата „Назови нотите и открий колко пъти е написана нотата МИ.“ от учениците се изисква да анализират нотен запис с изучаваните нотни стойности и паузи. Верен отговор: 6 пъти.

4. Повторното слушане на „Право хоро“ от предходния час цели да бъдат назовани само инструментите, които са от състава на оркестър от народни инструменти. Очаква се от учениците да разграничат народните инструменти от другите. За улеснение са дадени зрителни опори със снимки на музикални инструменти. Верни отговори: гайда, тамбура, кавал.

5. Танцовата дейност включва съчиняване на тематични танци по характерна музика.

Заключителна част:

Обобщават се дейностите в урока с цел затвърдяване на знанията за Лазароден, Цветница и понятието *оркестър от народни инструменти*.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

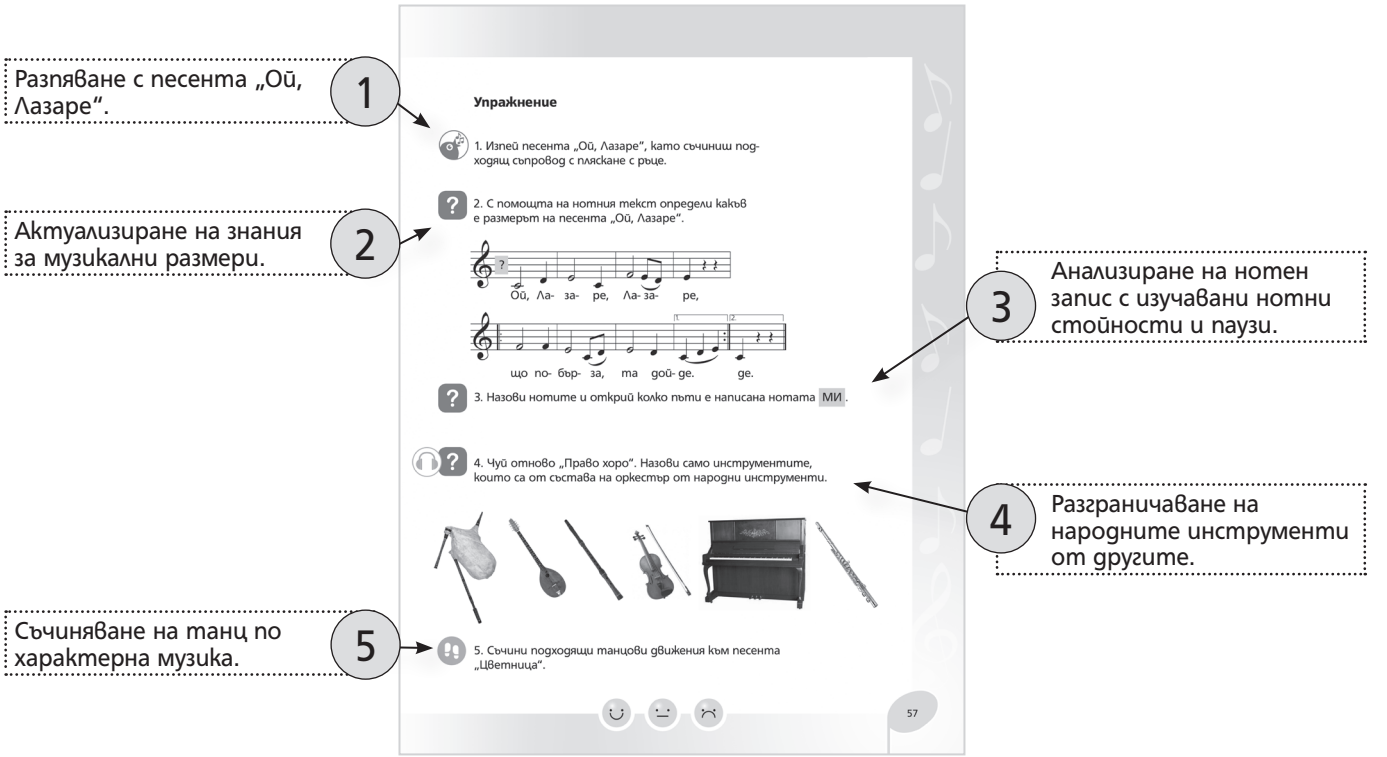

Тема: „Лит летела пеперуда“
Урок за нови знания (с. 58)
Опорна дума: *Пеперуда*

Въвеждаща част:

Подходящо е урокът да започне с народната песен „Ой, Лазаре“ от предходния урок. Предлагаме да се използва играта „Познай песента“ – откриване на песен по начало от инструментален съпровод.

Основна част:

1. Първата задача, свързана с новата песен за разучаване „Лит, летела пеперуда“ (народна, за обичая пеперуда), поставя акцент върху текста на песента. Отговорът на въпроса „Как разбираш тази част от текста: Да налее златно жито“? предполага междупредметна връзка с теми от обучението по български език и литература.

2. В задачата „Определи движението на мелодията в началото на песента.“ са дадени зрителни опори за посоката на мелодията. Верен отговор: хоризонталната стрелка.

3. Импровизирането на танцови движения върху песента „Лит, летела пеперуда“ насочва вниманието на учениците към връзката на фолклора с природата и въпроса защо обичаят пеперуда е назован така. В помощ е поместеният текст за обичая, в който учениците ще открият описанието на облеклото на момичето, танца, с който момичето имитира прелитането на пеперудата, и т.н.

4. Задача за свързване на обичая пеперуда с друг пролетен празник, изпълняван само от момичета – лазаруване.

5. Задача за съпровод на песен в размер 4/4. За целта при изпълнение на „Лит, летела пеперуда“ се използват подръчни материали: моливи; бутилка, пълна със зърна или дребни камъчета; пляскане с ръце. Следи се за съобразяване на изпълнението на съпровода с метрума, темпото и динамиката на музиката.

6. Задачата „Чуй народната песен „Пеперуда ходи“ и определи какъв хор я изпълнява.“ е свързана със знания за видовете изпълнителски състави. Верен отговор: женски хор (автентична фолклорна група).

Заключителна част:

Обобщават се знанията за обичая пеперуда, с който учениците са се запознали в часа.

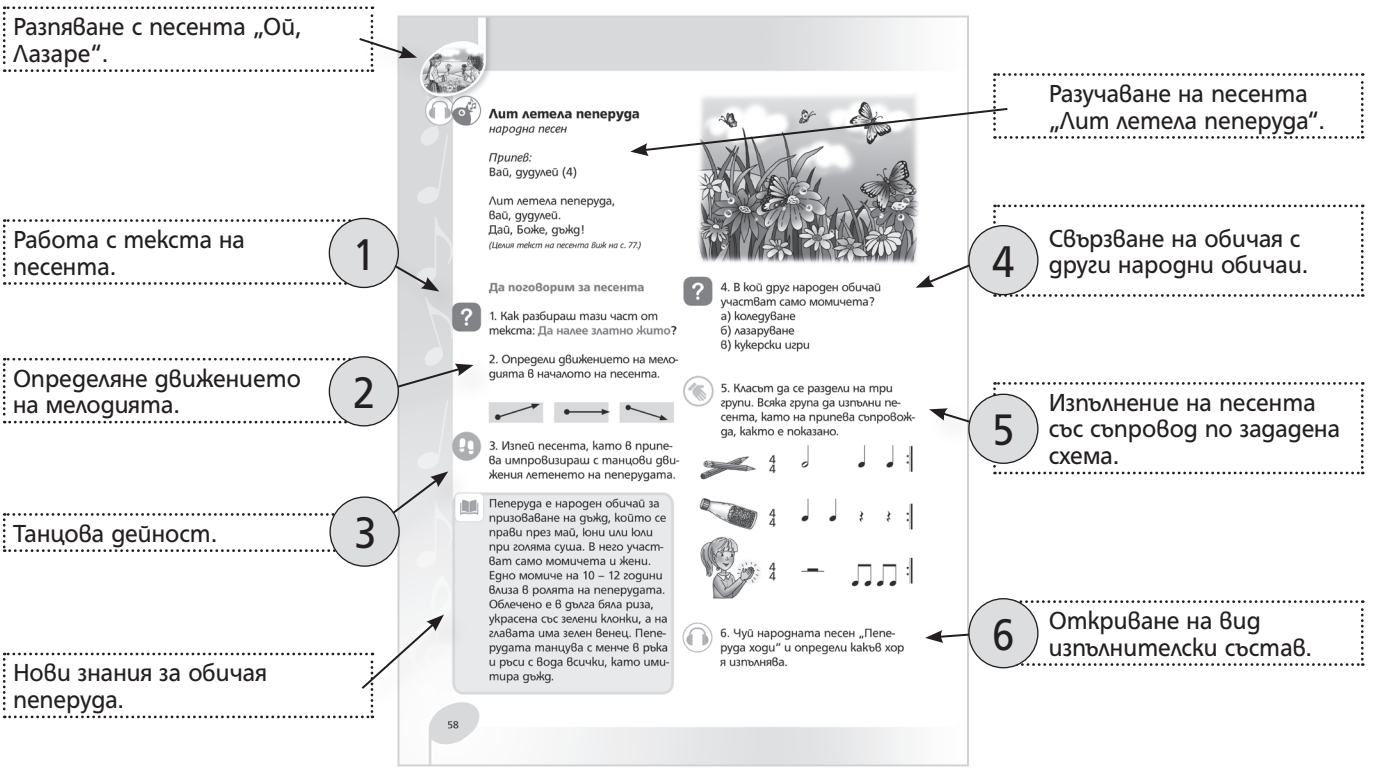

Тема: Народни обичаи
Урок за наблюдение (с. 59)

Въвеждаща част:

Ако във вашето населено място се прави възстановка на обичая Пеперуда, класът може да присъства на него като публика, но ако няма тази възможност, учениците могат да проявят инициатива, като сами изпълнят този обичай. За тази цел подготовката изисква учениците да:

– украсят класната стая с върбови клонки;

– изберат основните действащи лица: перуда, стопанка, пеперударки (дружки на пеперудата), хора от селото;

– си припомнят народната песен „Лит летела пеперуда", която е част от обичая Пеперуда, като синхронизират изпълнението с музикалния съпровод;

– донесат сито, тесто, царевични зърна и боб;

– донесат клонки с листа за облеклото на пеперудата.

Основна част:

Урокът предлага сценарий за обичая Пеперуда. Сценарият е структуриран в 9 описани в учебника последователни дейности, които следват отделните моменти във фолклорния обичай. Учениците влизат в ролите на действащите лица и изпълняват обичая по сценария на с. 59.

Заключителна част:

Обобщават се знанията за обичая Пеперуда, както е по сценарий. Учениците могат да направят собствена оценка на знанията си и степента на лично участие в обичая. Подходящо е да се коментират записи на този и на други пролетни обичаи в интернет, телевизионни предавания и др.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

Изпълнение на обичая Пеперуда по зададен сценарий.

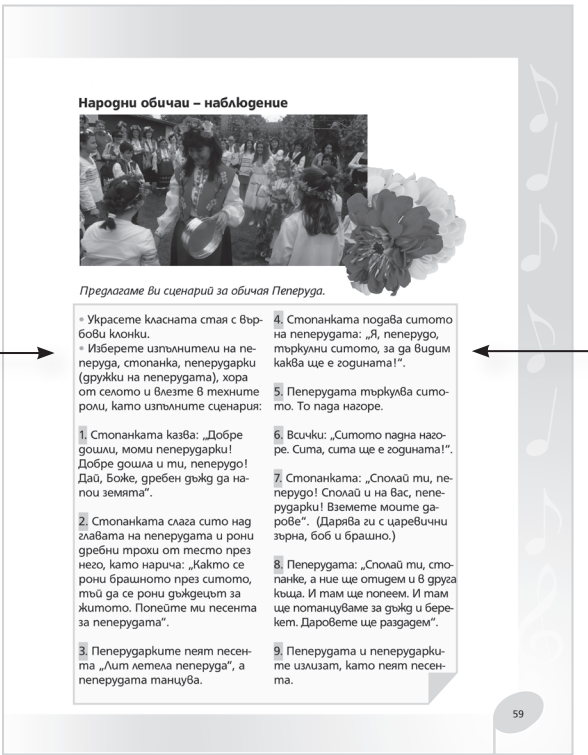

Народни обичаи – наблюдение

Предлагаме Ви сценарий за обичая Пеперуда.

- Украсете класната стая с върбови клонки.
- Изберете изпълнители на пеперуда, стопанка, пеперударки (дружки на пеперудата), хора от селото и влезте в техните роли, като изпълните сценария:

1. Стопанката казва: „Добре дошли, моми пеперударки! Добре дошла и ти, пеперудо! Дай, Боже, дребен дъжд да напои земята".

2. Стопанката слага сито над главата на пеперудата и рони дребни трохи от тесто през него, като нарича: „Както се рони брашното през ситото, така да се рони дъждецът за житото. Попейте ми песента за пеперудата".

3. Пеперударките пеят песента „Лит летела пеперуда", а пеперудата танцува.

4. Стопанката подава ситото на пеперудата: „Я, пеперудо, търкулни ситото, за да видим каква ще е годината!".

5. Пеперудата търкулва ситото. То пада нагоре.

6. Всички: „Ситото падна нагоре. Сита, сита ще е годината!".

7. Стопанката: „Сполай ти, пеперудо! Сполай и на вас, пеперударки! Вземете моите дарове". (Дарява ги с царевични зърна, боб и брашно.)

8. Пеперудата: „Сполай ти, стопанке, а ние ще отидем и в друга къща. И там ще попеем. И там ще потанцуваме за дъжд и берекет. Даровете ще раздадем".

9. Пеперудата и пеперударките излизат, като пеят песента.

59

Алгоритъм на дейностите.

Тема: „Аз обичам да чета“
Урок за нови знания (с. 60)

Въвеждаща част:

Подходяща за разпяване е песента „Де е България?“ (музика Панайот Пипков, текст Иван Вазов), като учениците влязат в роли на солисти и хор.

Основна част:

1. Разучаването на новата песен „Аз обичам да чета“ (музика Георги Тимев, текст Алберт Декало) започва с работа върху нейния текст. Задачата „Разтълкувай изречението: „Голи са без книги всички народи.“ предполага междупредметна връзка с български език и литература. Очаква се изразяване на лична аргументирана позиция в отговорите.

2. Задачата е свързана с определяне на характера на музиката на новата песен. Дадени са три възможни отговора, от които учениците трябва да изберат. Верен отговор: танцувална.

3. Задачата „Изпей песента, като следиш жеста на учителя.“ е свързана с изразяване на емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни, като същевременно се изгражда адекватно поведение при групово музициране.

4. Откриването на липсващия размер в нотния текст на песента „Аз обичам да чета“ цели учениците да анализират нотен запис с изучените нотни стойности и паузи и да определят музикален размер. Верен отговор: в) 4/4.

5. В задачата за възприемане, свързана с произведението „Майски празник“ от Жул Леви (за духов оркестър), целта е да бъде разпозната мелодията на песента, която композиторът е използвал. Дадени са три възможни отговора на песни от училищния репертоар. Верен отговор: б) „Химн на св. св. Кирил и Методий“. Задачата въвежда темата за празника на българската духовност и култура. В новите знания е поместена информация за първото честване на празника.

6. Задачата логично следва темата за празника 24 май, като насочва вниманието на учениците към изпълнителския състав на „Химн на св. св. Кирил и Методий“ (музика Панайот Пипков, текст Стоян Михайловски). Верен отговор: **мъжки хор.**

Заключителна част:

„Всички заедно“ – дискусията върху въпроса „Кои песни, които сте научили, и тези от извънучилищния репертоар може да бъдат включени в тържество за празника?“ предполага учениците да изразят лични предпочитания при предлагане на подходящи песни от училищния и извънучилищния репертоар и да аргументират своите предложения. Обобщават се дейностите в часа, като се акцентира на присъствието на музиката в ежедневието и празника на хората.

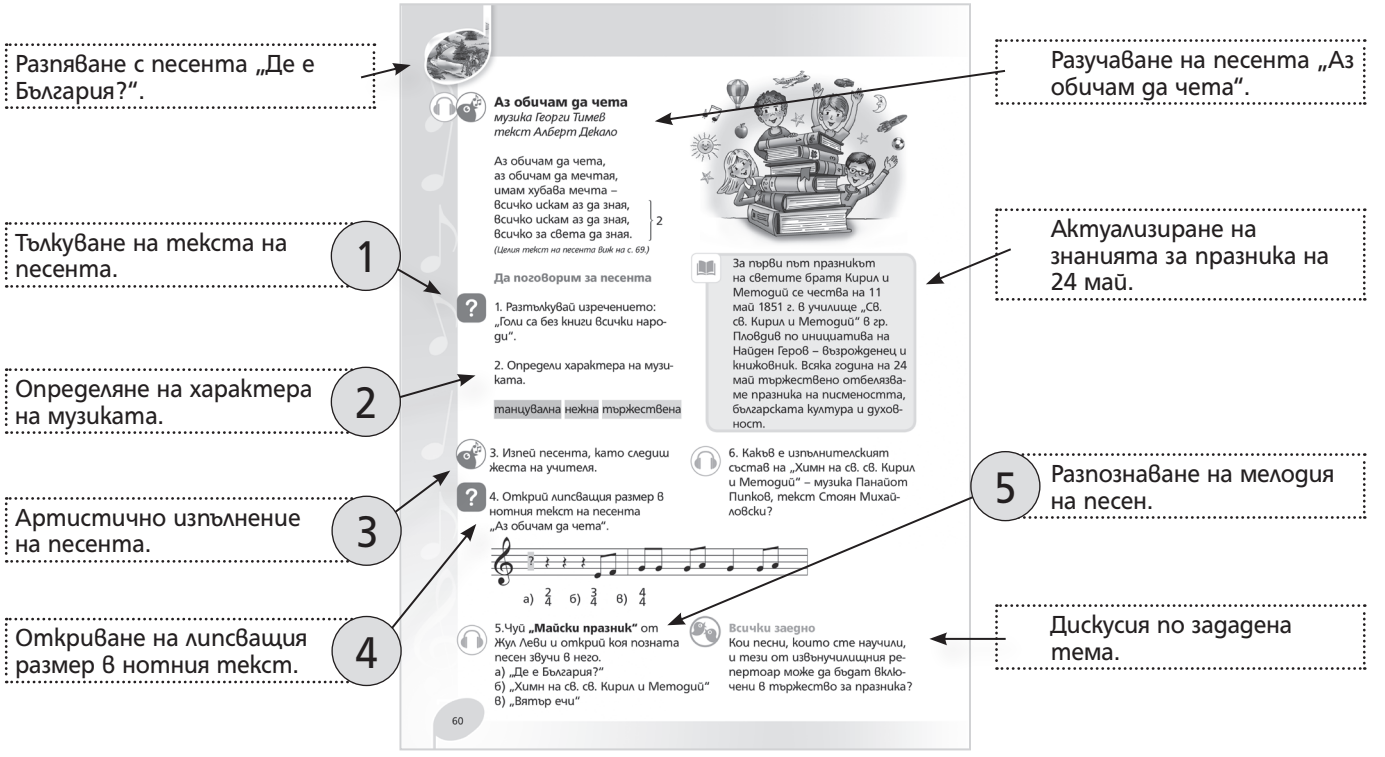

Тема: „Тих бял Дунав“
Урок за нови знания (с. 61)

Въвеждаща част:

Песента за разпяване „Васил Левски“ (музика Маргарита Шоселова, текст Ангелина Жекова) може да бъде въведена по-занимателно чрез игра. Песента се изпява по фрази, като първата е от учителя, втората – от учениците, и т.н. В изучената песен се затвърдяват и умения учениците да запяват едновременно след интродукцията.

Основна част:

1. Разучаването на новата песен „Тих бял Дунав“ (музика Иван Караджов, текст Иван Вазов) може да бъде свързано със задачата „За кой от българските национални герои се говори в текста на песента?“. Верен отговор: Христо Ботев.

2. Следващата задача „Избери вярното за песента.“ насочва към музикалноизразните средства. Учениците трябва да определят музикалния размер, темпото и динамиката, като за всяко има три възможни варианта. Верни отговори: размер 4/4, умерено темпо, силна динамика.

3. Задачата „Изпей песента, като се опиташ да пресъздадеш характера на марш.“ цели осъзнаване на ролята на метрума, динамиката и темпото за пресъздаване на характера на музиката.

В новите знания за песента „Тих бял Дунав“ са описани историческите събития, свързани с нея. Учителят обяснява значението на песента и връзката ѝ с 2 юни – Деня на Ботев и падналите за свободата на България.

4. Слушането на пиесата за духов оркестър е свързано с разпознаване на мелодията на изучена песен. С помощта на портретите учениците трябва да открият и кой е авторът на текста на тази песен. Верни отговори: „Де е България?“, текст Иван Вазов. Междупредметна връзка с български език и литература. Подходящо е да бъде припомнен и композиторът на песента – Панайот Пипков, чийто портрет също е поместен.

Заключителна част:

„Всички заедно“ – дискусията е посветена на музиката, която е подходяща за Деня на Ботев и падналите за свободата на България герои, и по-конкретно за народната музика. Целта е учениците да се включат активно със собствена позиция по темата.

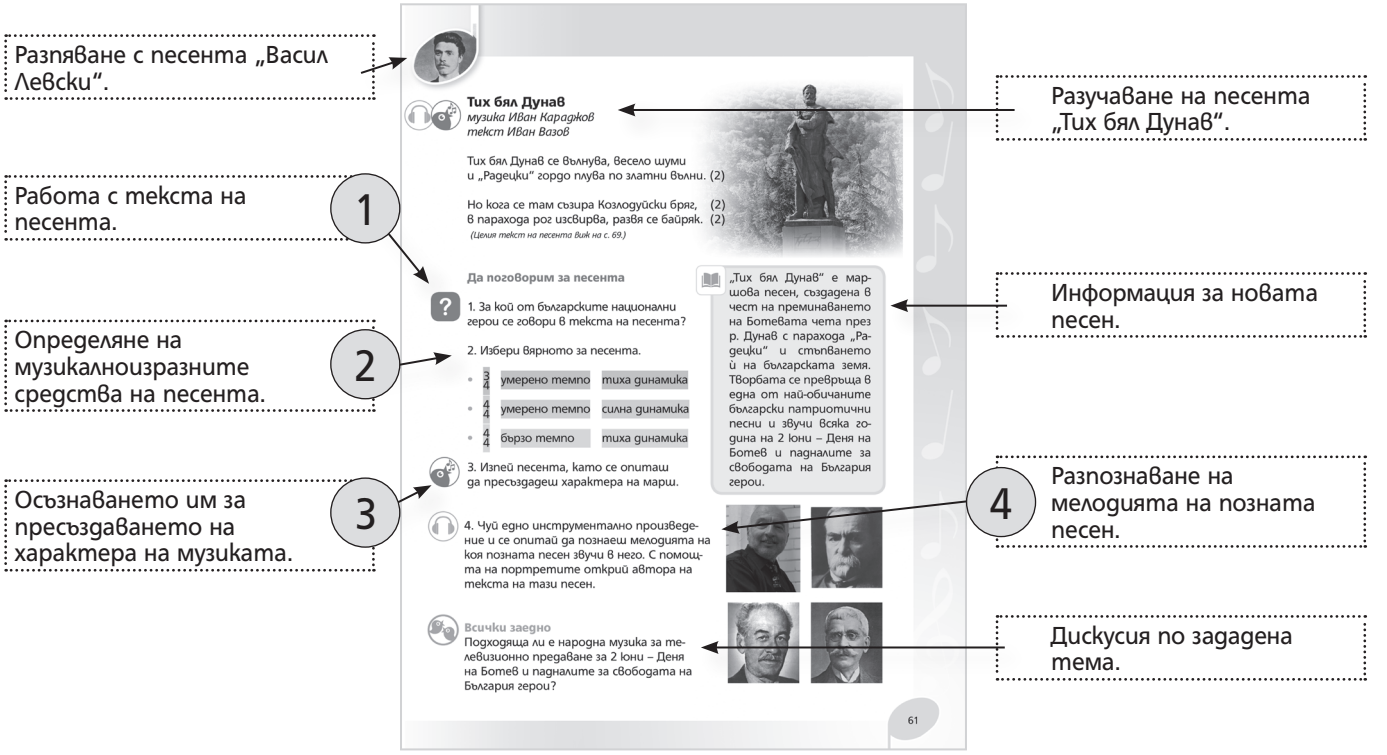

Тема: На танцовата сцена

Урок за затвърдяване на нови знания (с. 62 – 63)

Въвеждаща част:

Преди да изпълнят първата задача в учебника, учениците могат да бъдат разпети с песента „Огреяла месечинка“. Като допълнителна задача те трябва да определят хорото, което може да се играе на нея. Верен отговор: право хоро.

Основна част:

1. Задачата е за разпознаване на песен по нотен запис. Необходимо е учениците да го изпеят с помощта на учителя. Второто му изпяване е съпроводено с помощта на инструменти по избор или пляскане с ръце. Верен отговор: „Ой, Лазаре“.

2. Изпяването на разпозната песен „Ой, Лазаре“ е добре да се съпроводи и с назоваване на размера чрез нотния запис и определяне на метрума ѝ.

3. Задачата „Чуй песента „Сладкопойна чучулига“. По какво си приличат двете песни? Защо първата песен НЕ Е ВАЛС?“ е основа за сравнение, чрез което се достига до обобщението, че метрумът не е достатъчен, за да бъде определен жанрът на дадена творба (както е коментирано при урока на с. 57 в учебника). Верни отговори: приличат си по размер 3/4, но се различават по характер.

4. Задачата „Чуй песента „Мъри Ивано“ и избери вярното за нея.“ предполага определяне на характера, темпото, метрума и жанра ѝ. Задачата се отличава с по-висока познавателна стойност. Песента е непозната и цели разпознаване на изучаваните жанрове, в случая дайчово хоро, изпълнени от различни инструментални формации. Верен отговор: б) танцувален характер, бързо темпо, дайчово хоро, четиривременен неравноделен метрум.

5. Задачата „На кои две снимки имената под тях са разменени?“ е свързана с очаквания резултат от обучението по музика – четвъртокласниците да могат да разпознават имена на български и чуждестранни музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания музикален материал. Верен отговор: разменени са снимките на Вячеслав Кушев и Хайгашод Агасян.

6. Имената на народните танци, скрити в игрословицата, са: право, пайдушко, дайчово (хоро) и ръченица.

Заключителна част:

Предлагаме 3 задачи, свързани с музикалното състезание.

7. Чрез задачата се очаква учениците да предложат подходящи произведения за музикално състезание „Весело хоро“, което да се проведе в двора на училището. Регламентът за състезателите е да танцуват право хоро или ръченица. Компетентността, заложена като очакван резултат в учебната програма, с която е обвързана тази задача, е: „Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния, репертоар“. По тази причина възможни произведения са „Право хоро“ в изпълнение на Северняшки ансамбъл, „Ръченица“ в изпълнение на акордеон от учебника за трети клас (на с. 60) или друга ръченица, музикални творби по преценка на учителя и по предложения на учениците от извънучилищния репертоар.

8. Задачата предполага проява на умения от глобалната тема „Музика и съвременни технологии“. Това са: Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии. Очаква се учениците да продължат списъка с дейности, относно формиране на екип, свързан с организация на състезанието, както и с осигуряване на средства за звуковъзпроизвеждане и озвучаване. При липса на други те могат да бъдат и такива, използвани в домашни условия.

9. Задачата цели обогатяване на музикалния опит на четвъртокласниците на основата на танцова дейност.

В края на часа учениците имат възможност за самооценка.

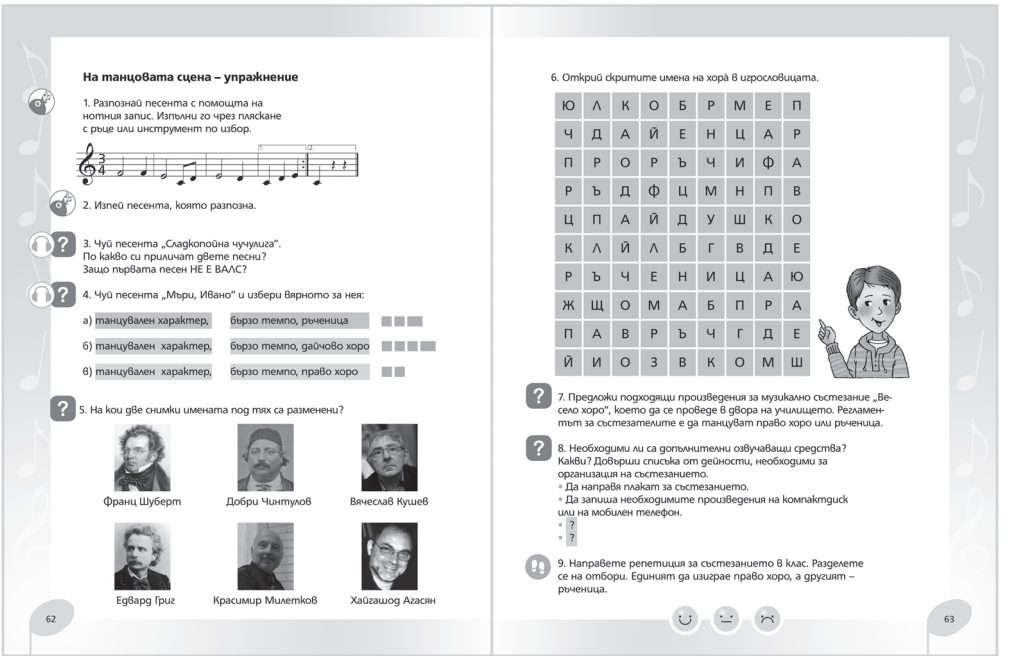

На танцовата сцена – упражнение

1. Разпознай песента с помощта на нотния запис. Изпълни го чрез пляскане с ръце или инструмент по избор.

2. Изпей песента, която разпозна.

3. Чуй песента „Сладкопойна чучулига“. По какво си приличат двете песни? Защо първата песен НЕ Е ВАЛС?

4. Чуй песента „Мъри, Ивано“ и избери вярното за нея:

а) танцувален характер, бързо темпо, ръченица

б) танцувален характер, бързо темпо, дайчово хоро

в) танцувален характер, бързо темпо, право хоро

5. На кои две снимки имената под тях са разменени?

Франц Шуберт | Добри Чинтулов | Вячеслав Кушев

Едвард Григ | Красимир Милетков | Хайгашод Агасян

62

6. Открий скритите имена на хора в игрословицата.

Ю	Л	К	О	Б	Р	М	Е	П
Ч	Д	А	Й	Е	Н	Ц	А	Р
П	Р	О	Р	Ъ	Ч	И	Ф	А
Р	Ъ	Д	Ф	Ц	М	Н	П	В
Ц	П	А	Й	Д	У	Ш	К	О
К	Л	Й	Л	Б	Г	В	Д	Е
Р	Ъ	Ч	Е	Н	И	Ц	А	Ю
Ж	Щ	О	М	А	Б	П	Р	А
П	А	В	Р	Ъ	Ч	Г	Д	Е
Й	И	О	З	В	К	О	М	Ш

7. Предложи подходящи произведения за музикално състезание „Весело хоро“, което да се проведе в двора на училището. Регламентът за състезателите е да танцуват право хоро или ръченица.

8. Необходими ли са допълнителни озвучаващи средства? Какви? Довърши списъка от дейности, необходими за организация на състезанието.
- Да направя плакат за състезанието.
- Да запиша необходимите произведения на компактдиск или на мобилен телефон.
- ?
- ?

9. Направете репетиция за състезанието в клас. Разделете се на отбори. Единият да играе право хоро, а другият – ръченица.

63

Тема: Провери какво знаеш и можеш в края на годината

Урок за диагностика (с. 64 – 65)

Общи инструкции:

Задачите, предвидени за часа за диагностика в края на годината, са 10 на брой. Диагностичната форма е разработена в два варианта – за учебника и работен лист за ученика в книгата за учителя.

Музикалният материал, включен към задачите, съдържа произведения, които присъстват в образователното съдържание, разработено в настоящия учебен комплект.

Методически насоки:

1. Задачата „Изпей песента „Вятър ечи". Кой е верният нотен запис на нейното начало?" цели ученикът да умее да анализира и изпълнява по нотен запис мелодични примери с изучаваните нотни стойности и паузи, като акцентът е върху ритмичната фигура четвъртина с точка и осмина.

2. „Определи броя на четвъртините и осмините от верния запис в предходната задача с помощта на твърденията." е задача, чрез която се поставя за цел да се установи до каква степен четвъртокласниците умеят да анализират по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.

3. Чрез задачата се реализира елементарен анализ на изучавани музикалноизразни средства.

4. „Чуй откъси от три познати произведения и определи вида на оркестрите, които ги изпълняват." е задача, чрез която се цели да се разпознаят видовете оркестри, изучени до момента.

Музикален материал:

Марш „Родина" – Николай Братанов

Серенада за струнен оркестър – Пьотр Илич Чайковски

Увертюра „Вилхем Тел" – Джоакино Росини

5. Задачата създава възможност за определяне на основните групи музикални инструменти, изпълняващи творбите от предходната задача.

6. „Допълни групата на клавишните с още три музикални инструмента." е задача, чрез която учениците имат възможност да покажат знанията си, свързани с инструментите от групата на клавишните.

7. Чрез задачата „Открий пропуснатите думи в равенствата." на основата на междупредметна връзка с математика се предоставя възможност за установяване на равнището на знанията за присъствието на изучените групи музикални инструменти в съставите на различни видове оркестри.

8. В задачата, осъществяваща се на основата на възприемане на „Право хоро" в изпълнение на Северняшкия ансамбъл, се очаква учениците да разпознаят музикалните инструменти, влизащи в състава на оркестъра от народни инструменти.

9. Задачата „Назови имената на пет български или чуждестранни композитори и изпълнители." е пряко обвързана с аналогична компетентност, присъстваща като очакван резултат в учебната програма.

10. „Кое е излишното понятие? Защо?" създава възможност за учениците да разграничат средство за съхранение на звукова информация от такива за усилване на звука.

Ключ на отговорите:

зад. 1: втори нотен запис

зад. 2: второ твърдение

зад. 3: маршово, умерено, 4/4, схема на равномерна пулсация на 4

зад. 4: Марш „Родина" – Николай Братанов, духов оркестър

Серенада за струнен оркестър – Пьотр И. Чайковски

Увертюра „Вилхем Тел" – Джоакино Росини, симфоничен оркестър

зад. 5: липсваща група – клавишни инструменти

зад. 6: пиано, орган, акордеон

зад. 7: духови инструменти + ударни инструменти = духов оркестър

симфоничен оркестър = струнни инструменти + духови инструменти + ударни инструменти

струнен оркестър = струнни инструменти

зад. 8 верен отговор: в

зад. 9: според знанията на учениците

зад. 10: компактдиск

Таблица на задачите, включени в диагностика в края на учебната година (изходно равнище)

№ на задачата	Очакван резултат – знания, умения и отношения	Област на компетентност	Познавателно ниво	Критерии и показатели за оценка
1	Анализира и изпълнява по нотен запис мелодични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.	Начална нотна грамотност	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
2	Анализира по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи.	Начална нотна грамотност	Анализ	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
3	Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др.	Слушане на музика	Анализ	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор: 1 т. Общ брой за цялата задача: 4 т.
4	Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове.	Видове оркестри	Разбиране	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор: 1 т. Общ брой за цялата задача: 3 т.
5	Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти.	Музикални инструменти	Разбиране	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
6	Определя пианото, акордеона, органа и кийборда към групата на клавишните инструменти.	Музикални инструменти	Знание	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор: 1 т. Общ брой за цялата задача: 3 т.
7	Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на духовия, струнния и симфоничния оркестър.	Видове оркестри	Знание	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор: 1 т. Общ брой за цялата задача: 3 т.
8	Разпознава изучаваните инструменти и групи в състава на оркестъра от народни инструменти.	Видове оркестри	Приложение	Правилност на отговорите: – верен отговор: 1 т.
9	Назовава най-малко пет имена на български и чужди музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания музикален материал.	Слушане на музика	Знание	Правилност на отговорите: – за всеки верен отговор: 1 т. Общ брой за цялата задача: 5 т.
10	Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис.	Музика и съвременни технологии	Знание	Правилност на отговорите: – за верен отговор: 1 т.

Скала за оценяване на постиженията на учениците чрез получен тестов бал:

Максимален брой точки: 23
23 – 15 т. – отлично представяне – усмихнато личице
14 – 7 т. – добро представяне – сериозно личице
6 – 0 т. – слабо представяне – тъжно личице

Скала за самооценяване от учениците:

23 – 15 т. – успях да се справя без помощ – усмихнато личице
14 – 7 т. – справих се, но допуснах грешки – сериозно личице
6 – 0 т. – беше ми трудно – тъжно личице

Тема: „Босоного лято“
Урок за нови знания (с. 66 – 67)

Въвеждаща част:

Урокът може да започне с изпяването на песента „Усмихната песен“ (музика и текст Йордан Владев), като насоката е към изразяване на емоционално отношение и артистичност при изпълнението.

Основна част:

1. Първата задача в урока е свързана с разучаването на новата песен „Босоного лято“ (музика Светослав Лобошки, текст Катя Кирянова). При въпроса „Как си представяш лятната ваканция? Има ли изречения от текста, които описват моменти от нея?“ се изисква обсъждане на текста на песента. Очаква се учителят да насърчи изказването на лично мнение от учениците. Междупредметна връзка с български език и литература.

2. В задачата „Изпей песента и определи вярното за нея от всяка колона.“ се очаква те да разграничат посоката на мелодията в началото на песента, темпото и метрума, като изберат от три възможности. Верни отговори: за посока – хоризонталната стрелка, за темпо – умерено, за метрум – четири квадрата.

3. Изпълнение на новата песен сега със съпровод, като се следва предложената графична ритмична схема.

4. Задачата „Чуй песента и открий имената на нотите, скрити в думите от текста.“ е свързана с нова песен за слушане „На море с приятели“ (музика Хайгашод Агасян, текст Татяна Йотова). По забавен начин в зададени думи от текста ù учениците трябва да открият имена на ноти. Верни отговори: море – ре, плавници – ла, очила – ла, възглавница – ла, радост – до.

При задачи 5 и 6 се очаква активно изразяване на лично мнение, свързано с местата, където четвъртокласниците ще прекарат лятната ваканция, и личните им предпочитания към изучените през годината песни.

Заключителна част:

Предлагаме като последна задача в учебника веселото музикално състезание „Отговори пръв“. Учениците трябва да отговарят на четири въпроса, като се поощрява бързината на даване на отговори. За целта първо трябва да си припомнят песните: „Лит летела пеперуда“, „Градче“, „На гурбет отидох“, „Химн на св. св. Кирил и Методий“ и „Аз обичам да чета“. Верни отговори: въпрос № 1 „Градче“, въпрос № 2 „Лит летела пеперуда“ и „На гурбет отидох“, въпрос № 3 „Химн на св. св. Кирил и Методий“, въпрос № 4 „На гурбет отидох“.

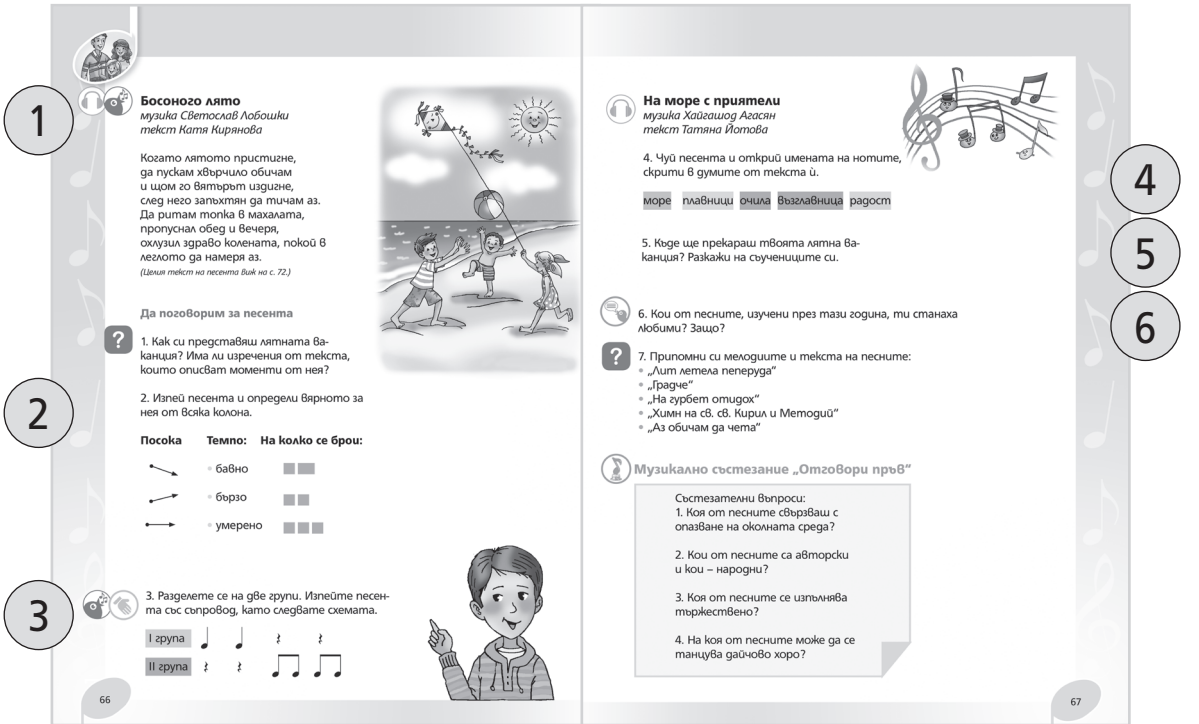

Градче

муз. Росалин Наков
текст Румен Николов

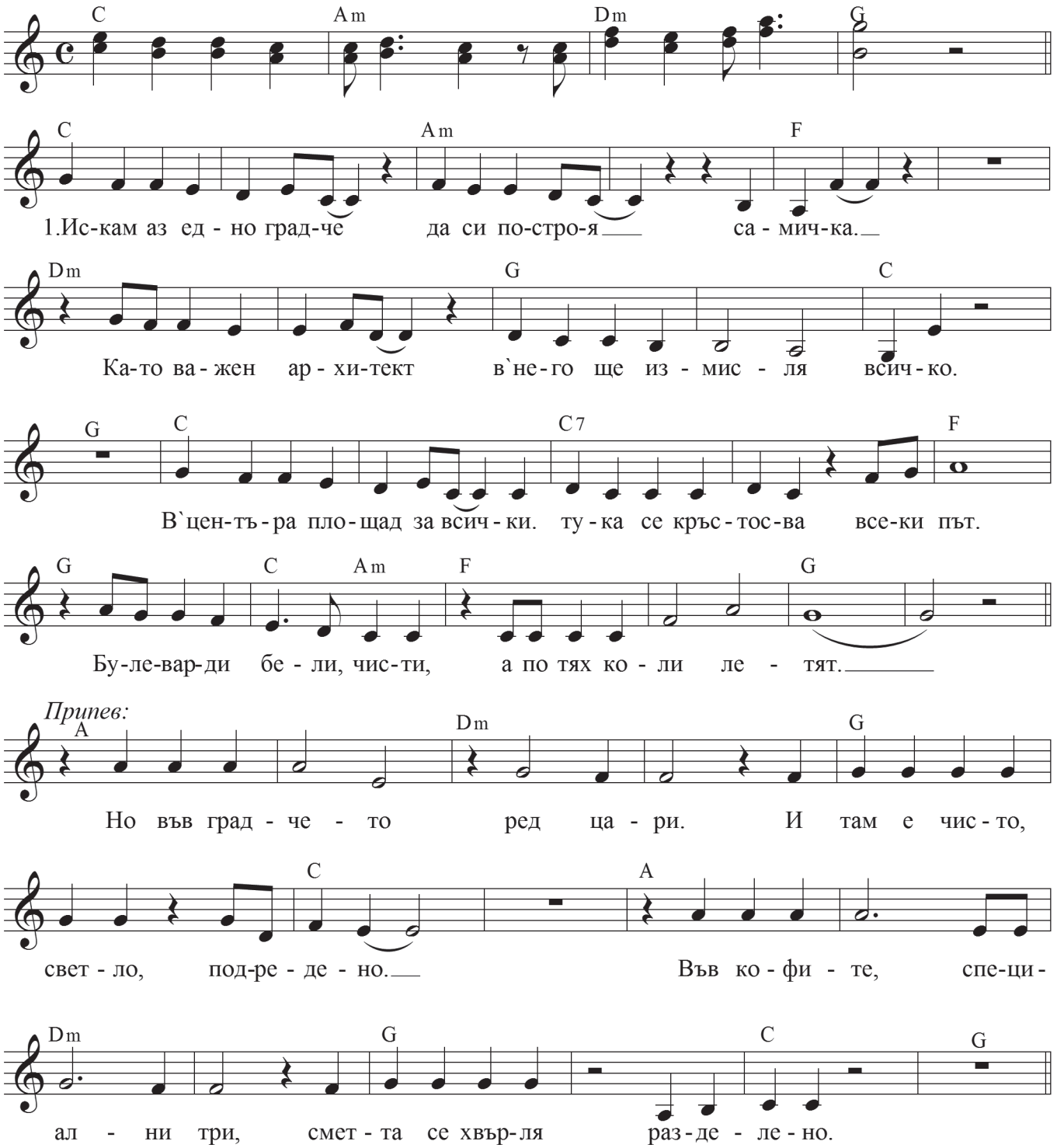

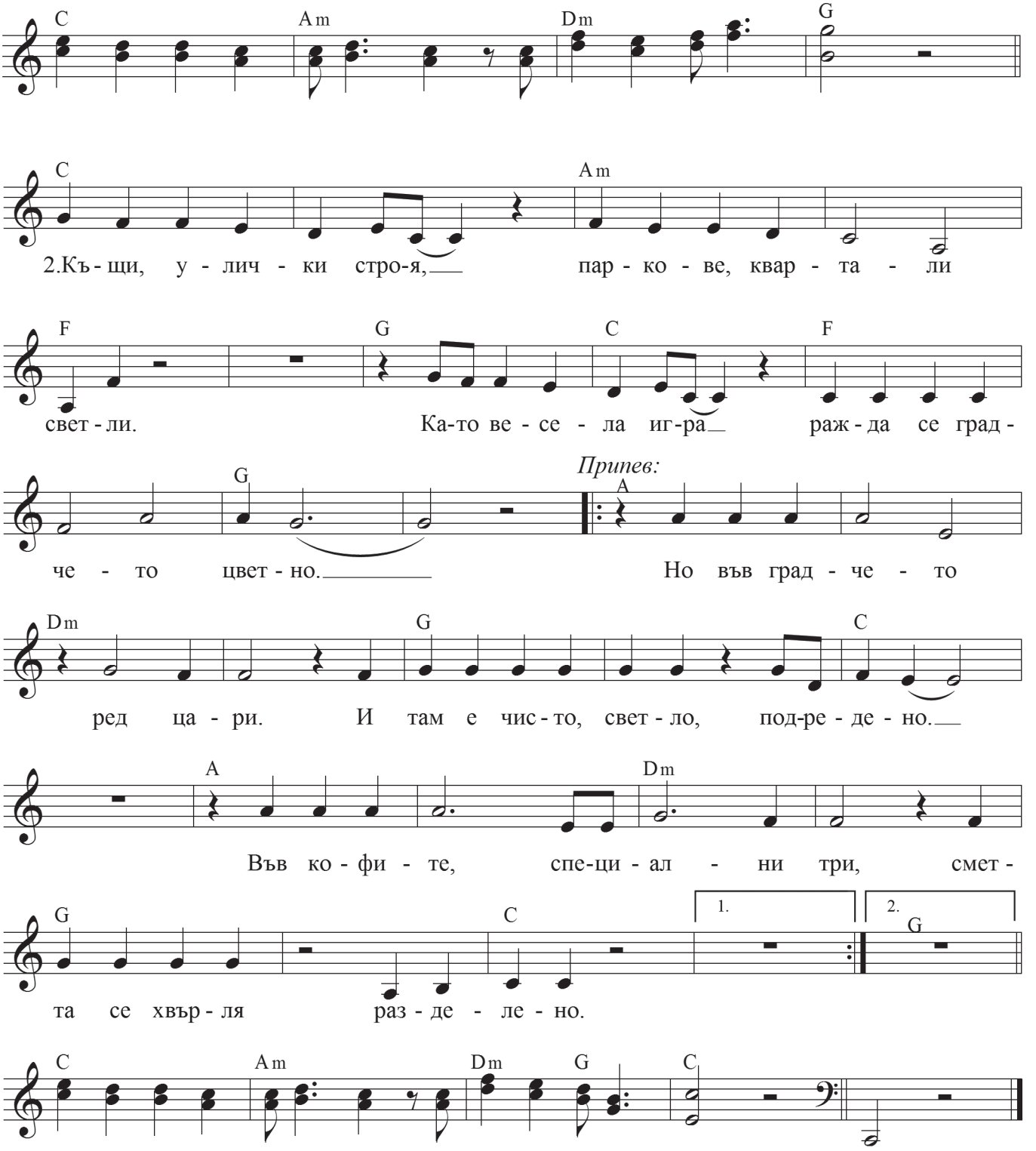
C Am Dm G
C Am
2.Къ - щи, у - лич - ки стро-я, пар - ко - ве, квар - та - ли
F G C F
свет - ли. Ка-то ве - се - ла иг-ра раж - да се град -
Припев:
G A
че - то цвет - но. Но във град - че - то
Dm G C
ред ца - ри. И там е чис - то, свет - ло, под-ре - де - но.
A Dm
Във ко - фи - те, спе-ци - ал - ни три, смет -
G C 1. 2. G
та се хвър - ля раз - де - ле - но.
C Am Dm G C

Четвъртокласници

муз. Хайгашод Агасян
текст Ангелина Жекова

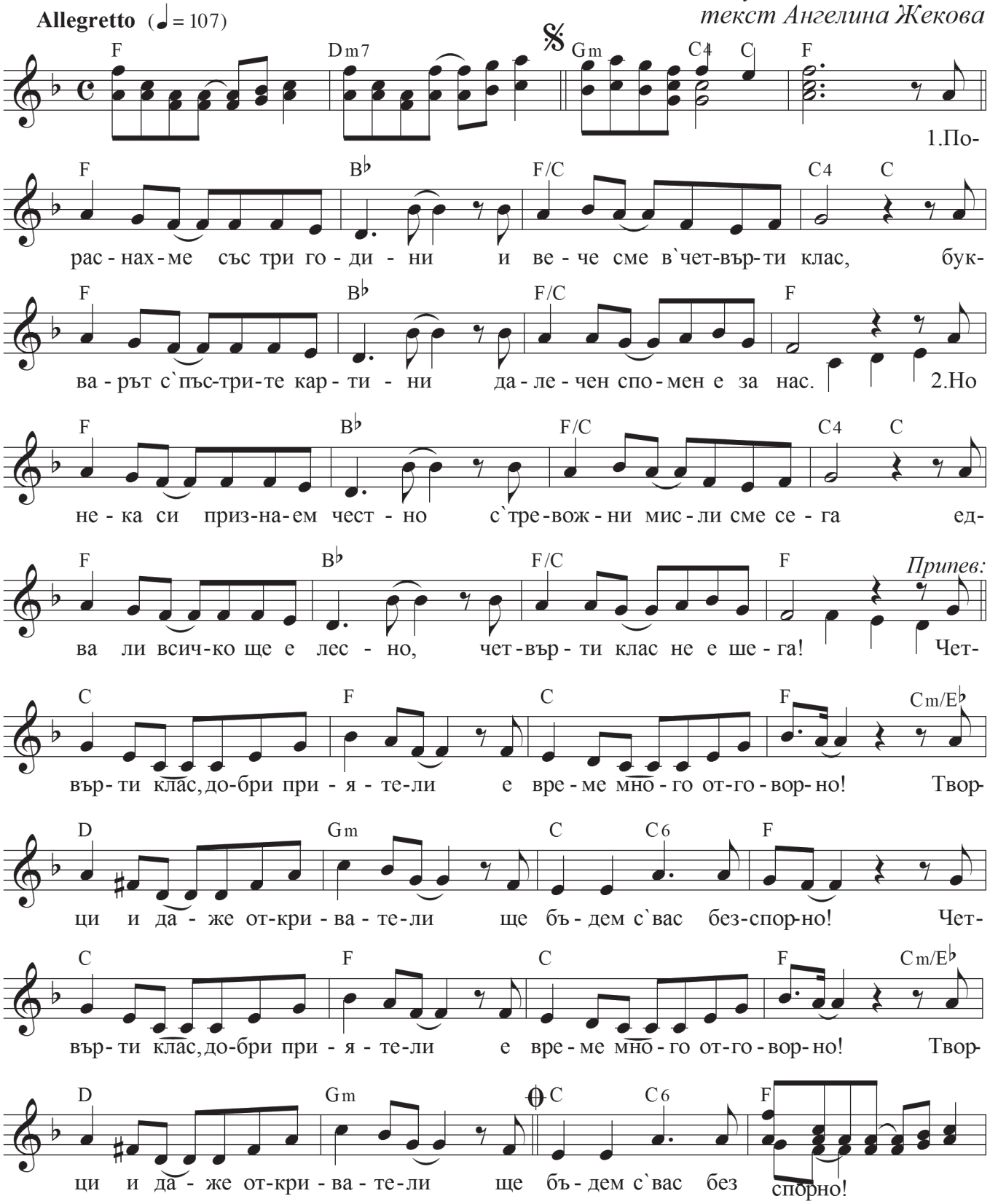

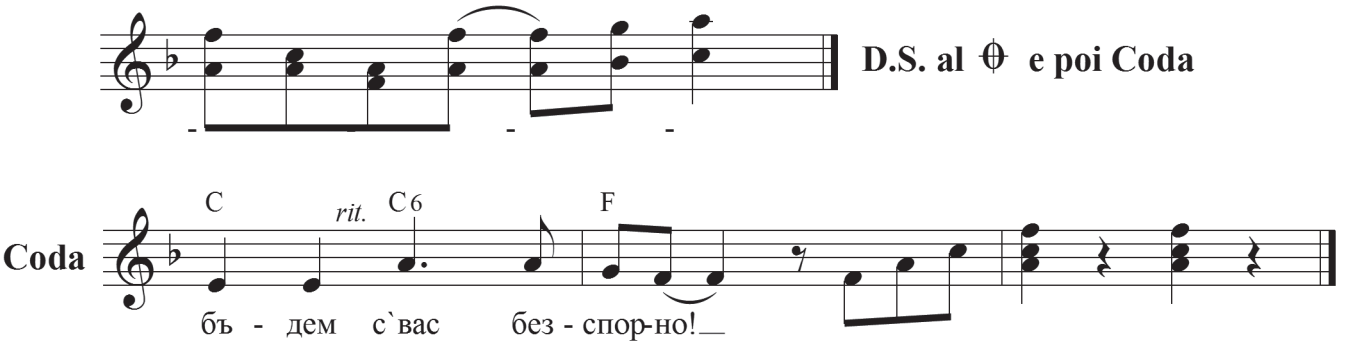

3. Ще бъдат пълни часовете
с безброй открития за нас,
добрите дружески съвети
ще станат нашия компас.

4. Изпълнени със смях и грижа,
по правилник, от нас приет,
несетно дните ще се нижат…
Привет, четвърти клас! Привет!

Припев: (2)

Лит летела пеперуда

Умерено *Народна песен*

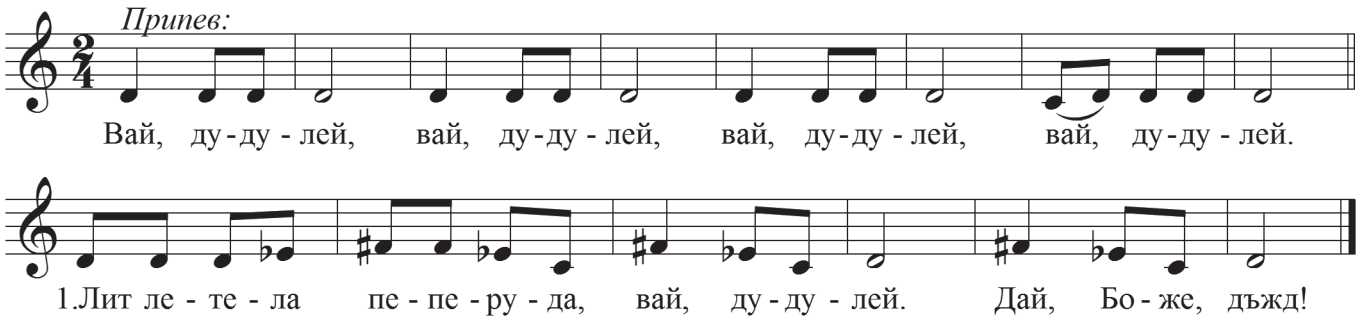

Припев:
2. Да измоли берекетец,
вай, дудулей.
Дай, Боже, дъжд!

Припев:
3. Да налее златно жито,
вай, дудулей.
Дай, Боже, дъжд!

Припев:
4. Да са пълни нощовите,
вай, дудулей.
Дай, Боже, дъжд!

Молитва за България

муз. Хайгашод Агасян
текст Анета Мутафова

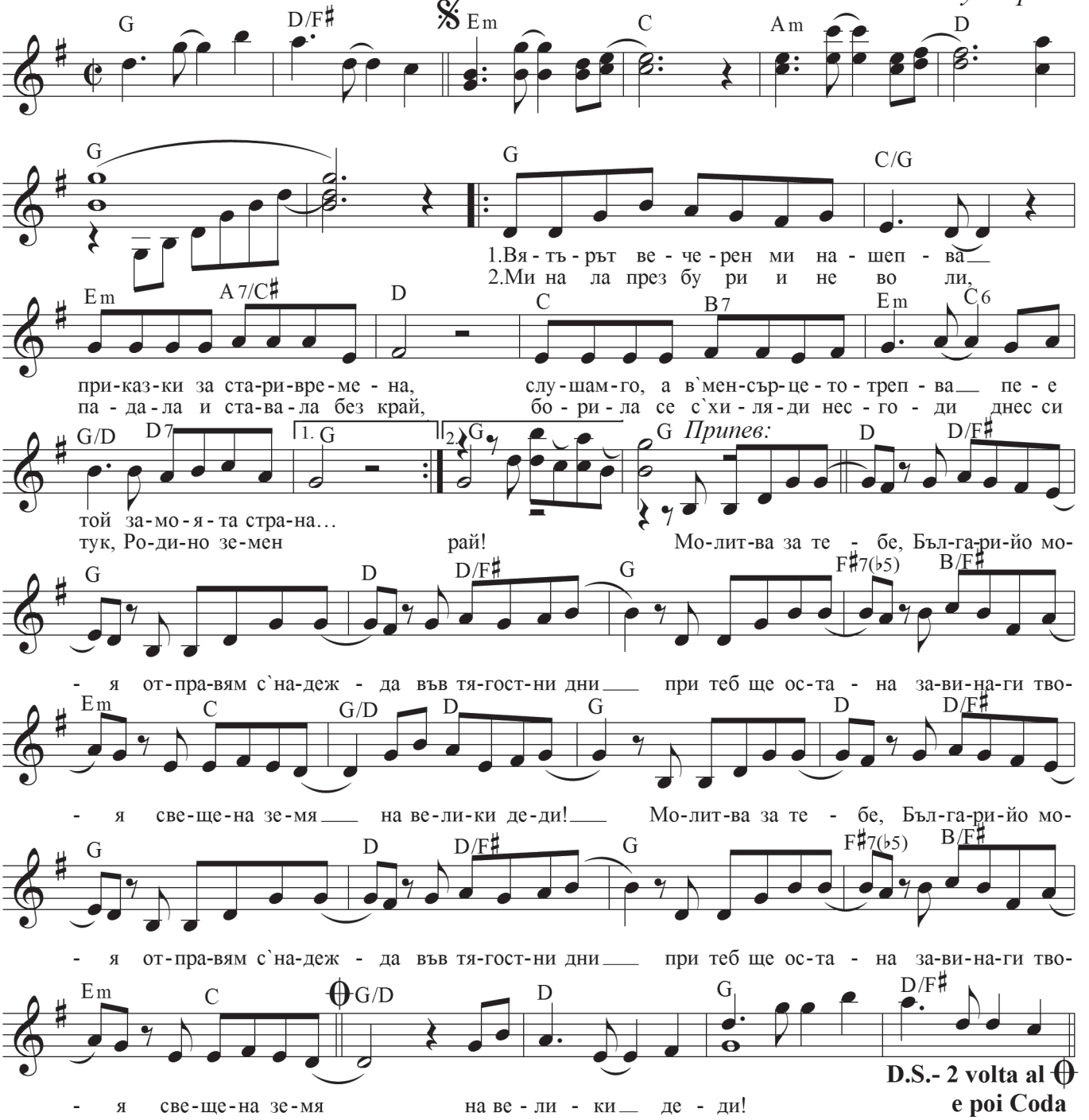

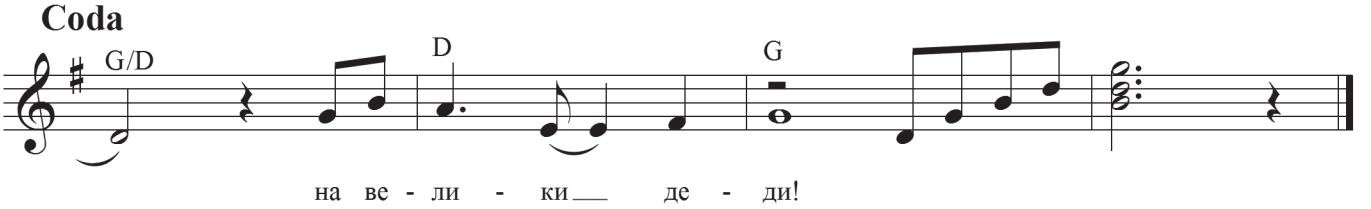

3. Силата на Ботев и на Левски
нека те закриля, роден дом,
ти прости ни грешките човешки –
със любов изпращам ти поклон!
Припев: (2)……

На гурбет отидох

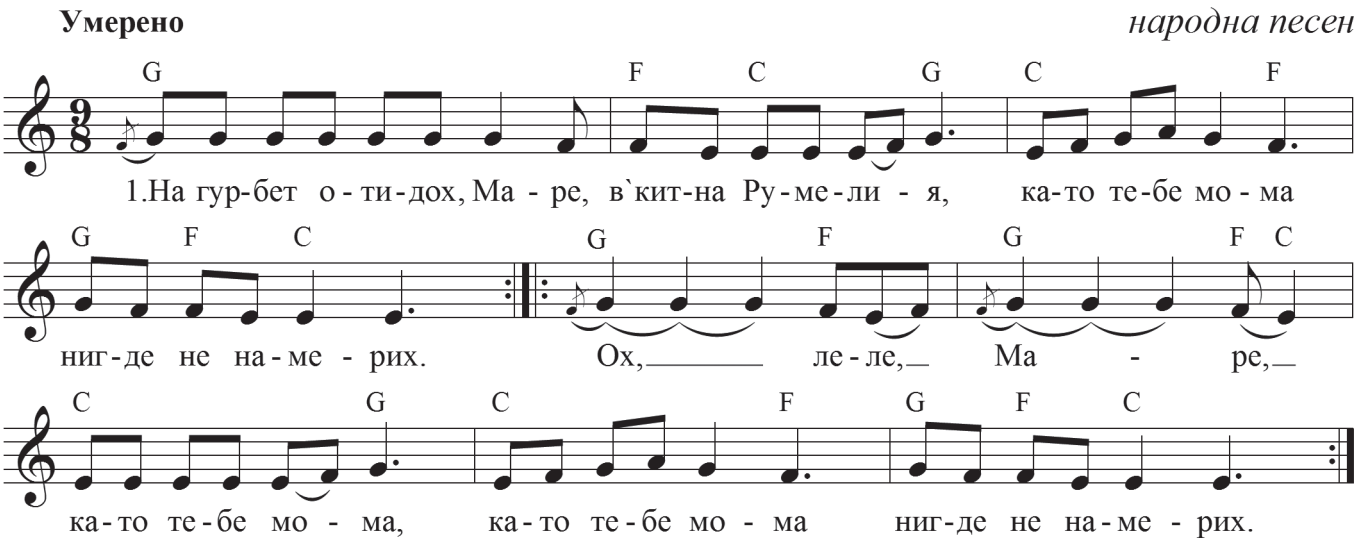

2. Бела и цървена, Маре, китна, пременена,
ти хорото водиш и високо гледаш. } 2

Ох, леле, Маре, ти хорото водиш,
ти хорото водиш и високо гледаш. } 2

3. Коня си оставих, Маре, на хоро се хванах,
на хоро се хванах, тебе да си гледам. } 2

Ох, леле, Маре, на хоро се хванах,
на хоро се хванах, тебе да си гледам. } 2

На море с приятели

муз. Хайгашод Агасян
текст Татяна Йотова

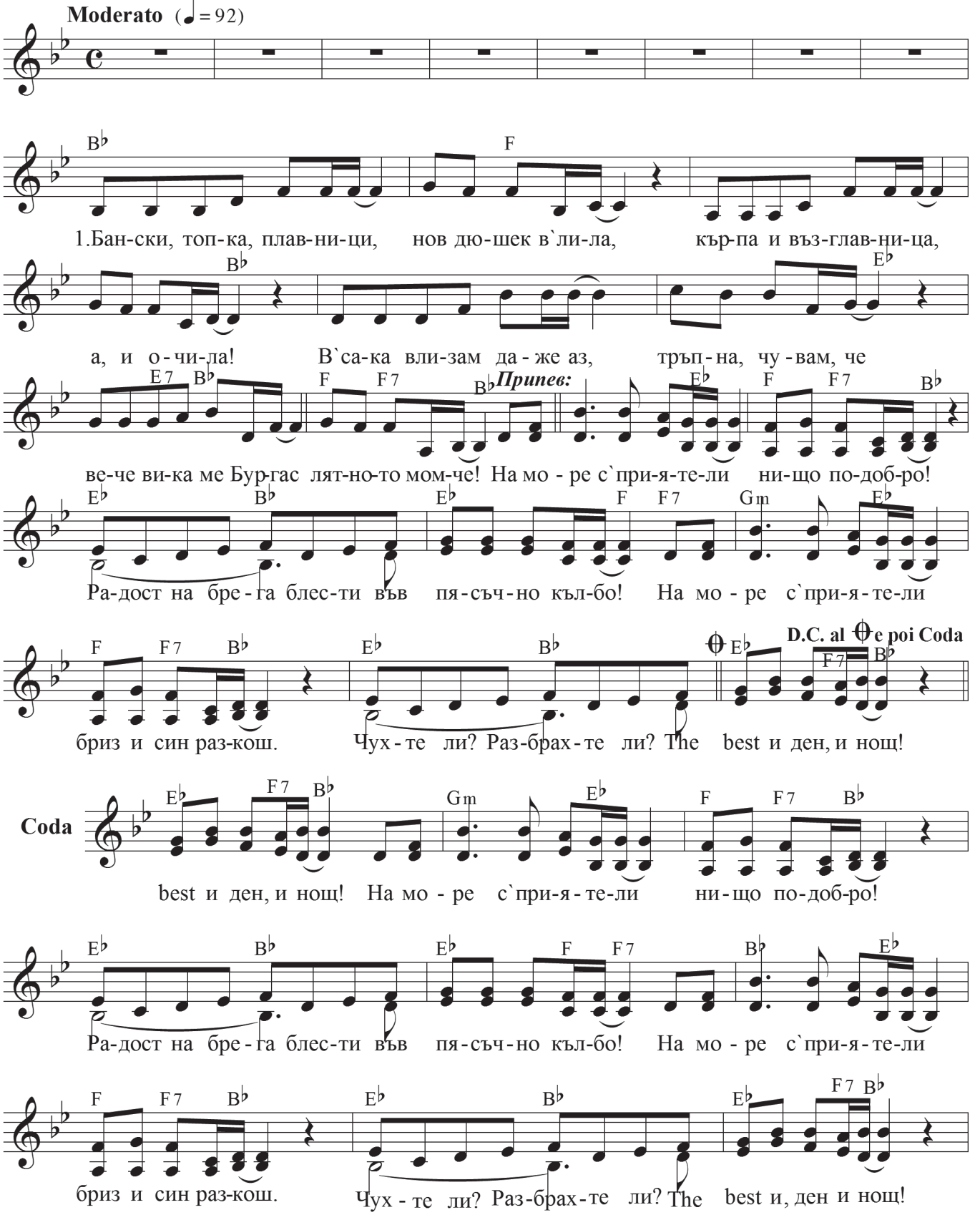

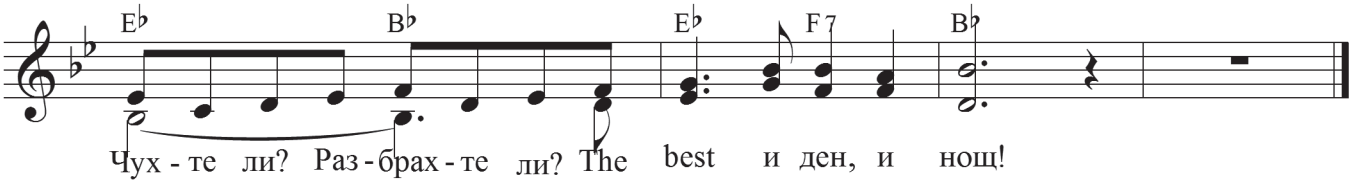

2. Пътят ми се струва век!
Няма, няма край!
Карай бързо бе, човек!
Иде морски рай!
Почваме с пързалката,
после – риболов,
за десерт пристига тя –
морската любов!

Припев (2)

Чухте ли? Разбрахте ли?
The best и ден, и нощ!

Нова година

арменска песен
български текст Варта Берберян-Гарабедян

Бързичко

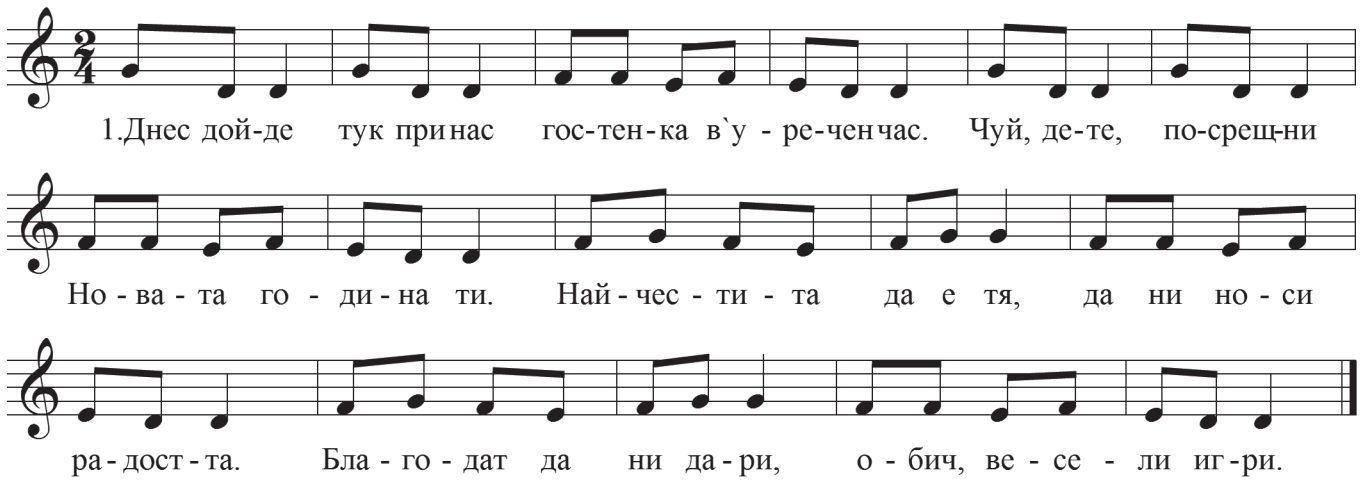

2. Хей, деца по света, } 2
да запеем песента
нека тя да носи мир
по света надлъж и шир. } 2

Огреяла месечинка

Народна песен
от Западна България

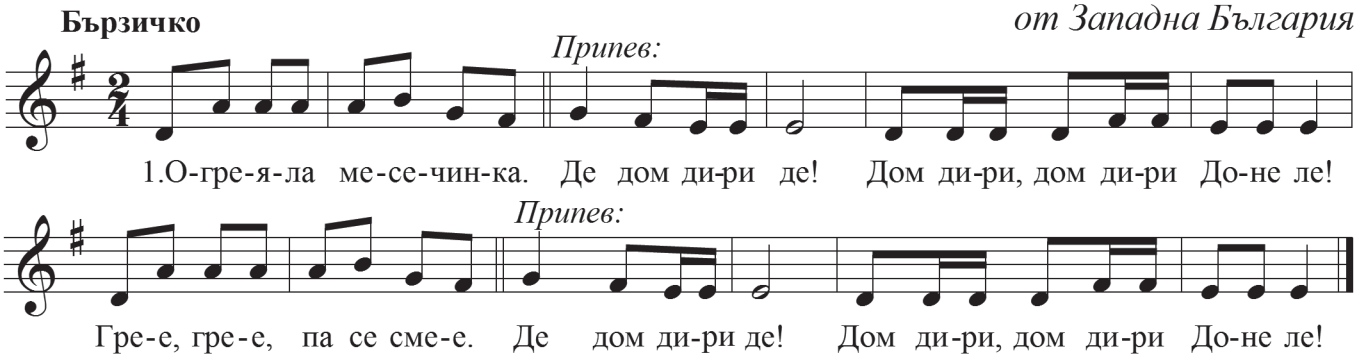

2. Събрали се сите моми.
Припев:...
Направили вито хоро.
Припев:...

3. Поиграли, погледали.
Припев:...
Коя мома най-убава.
Припев:...

4. Анка мома най-убава,
Припев:...
най-убава, най-гиздава.
Припев:...

Роден дом

муз. Хайгашод Агасян
текст Татяна Йотова

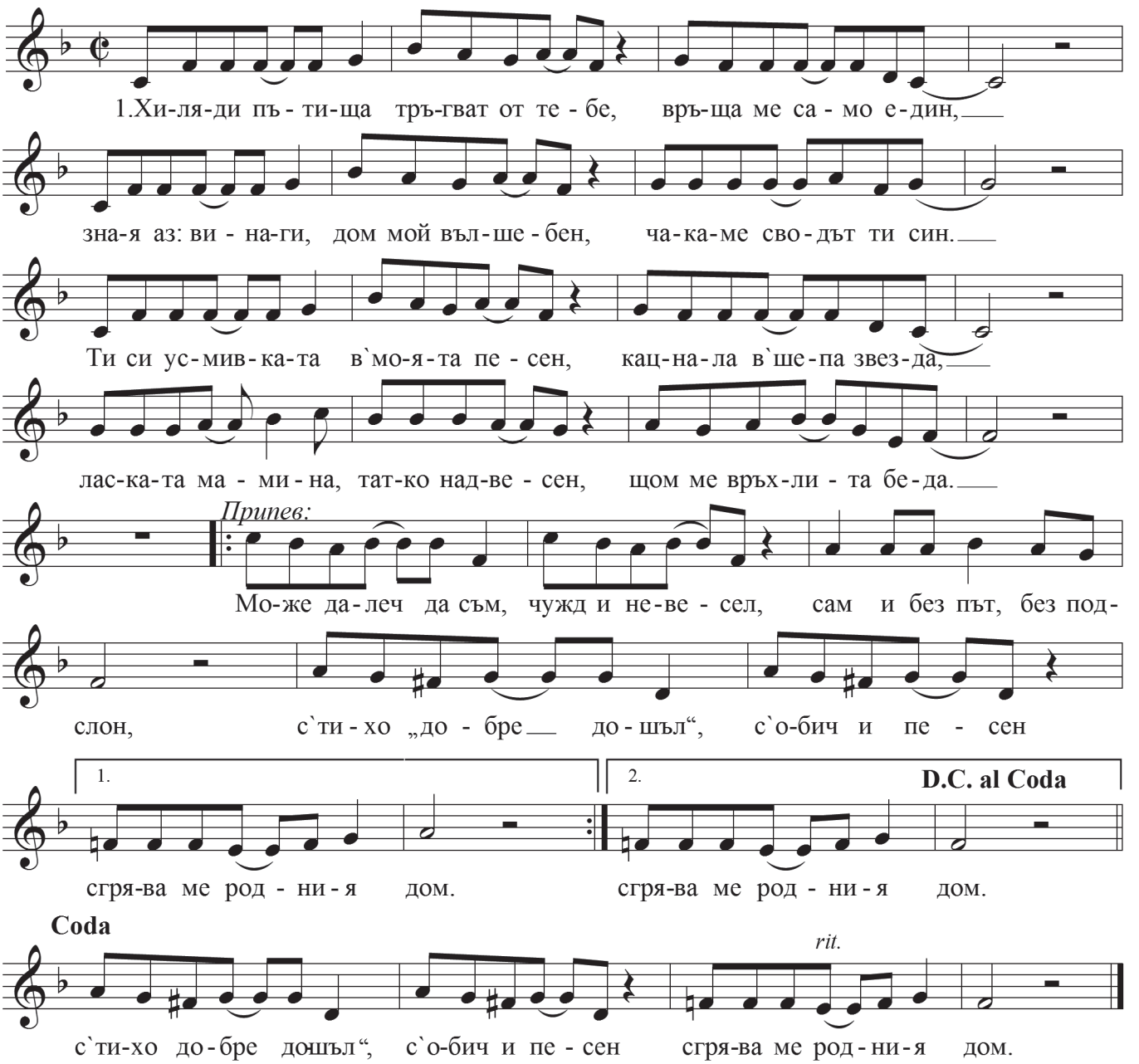

2. Тук имат отговор всички въпроси,
вещите носят душа,
тука земята е винаги росна,
болка с приятел теша.

Даже в ъглите на детската стая
шушнат, надничат игри,
в чудната утрин закуска ухае…
Мигвам… и залез гори…

Припев: *(2)*…
с тихо „добре дошъл“, с обич и песен
сгрява ме родния дом.

С песен да раста

муз. Вячеслав Кушев
текст Мария Маринова

Живо

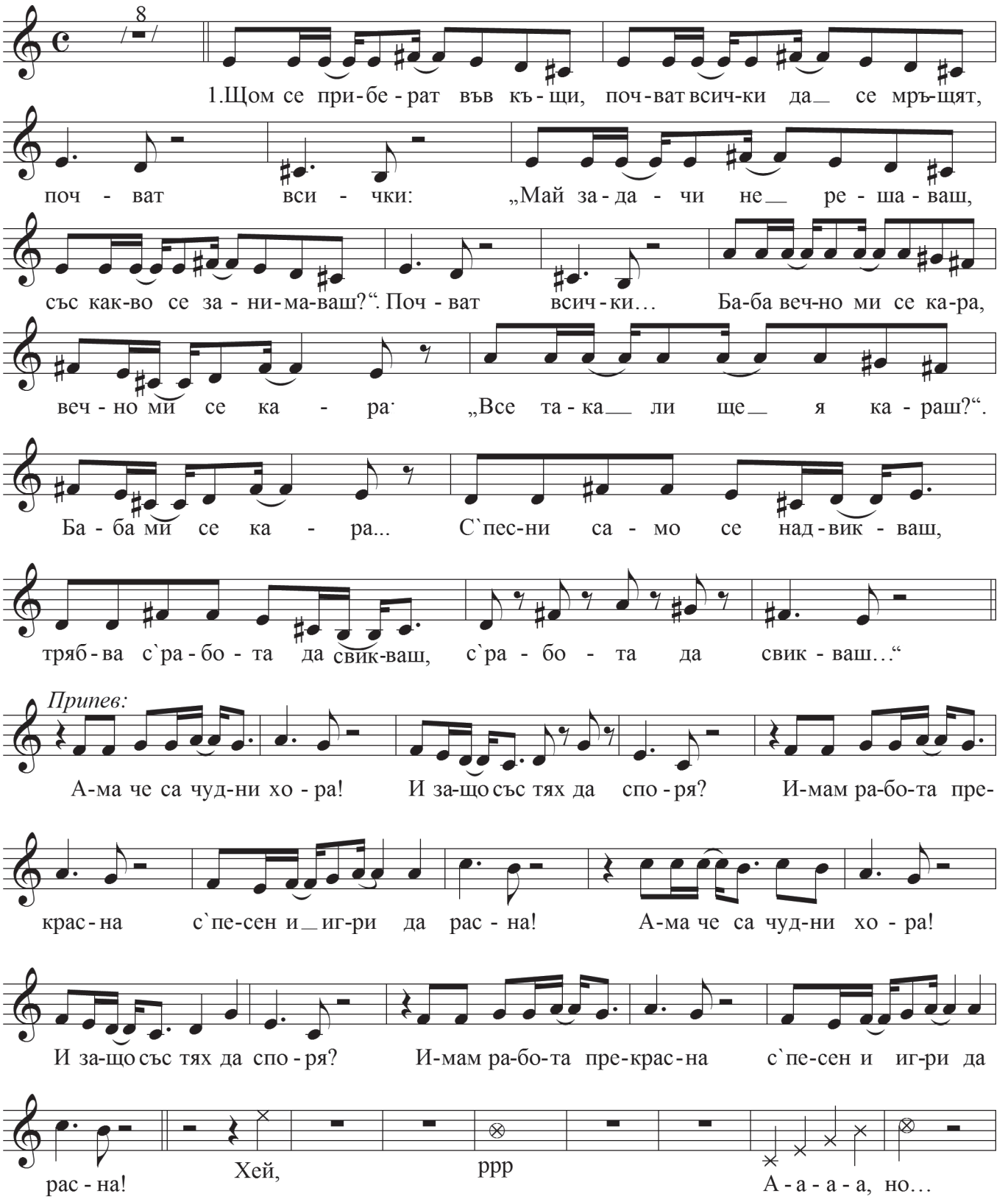

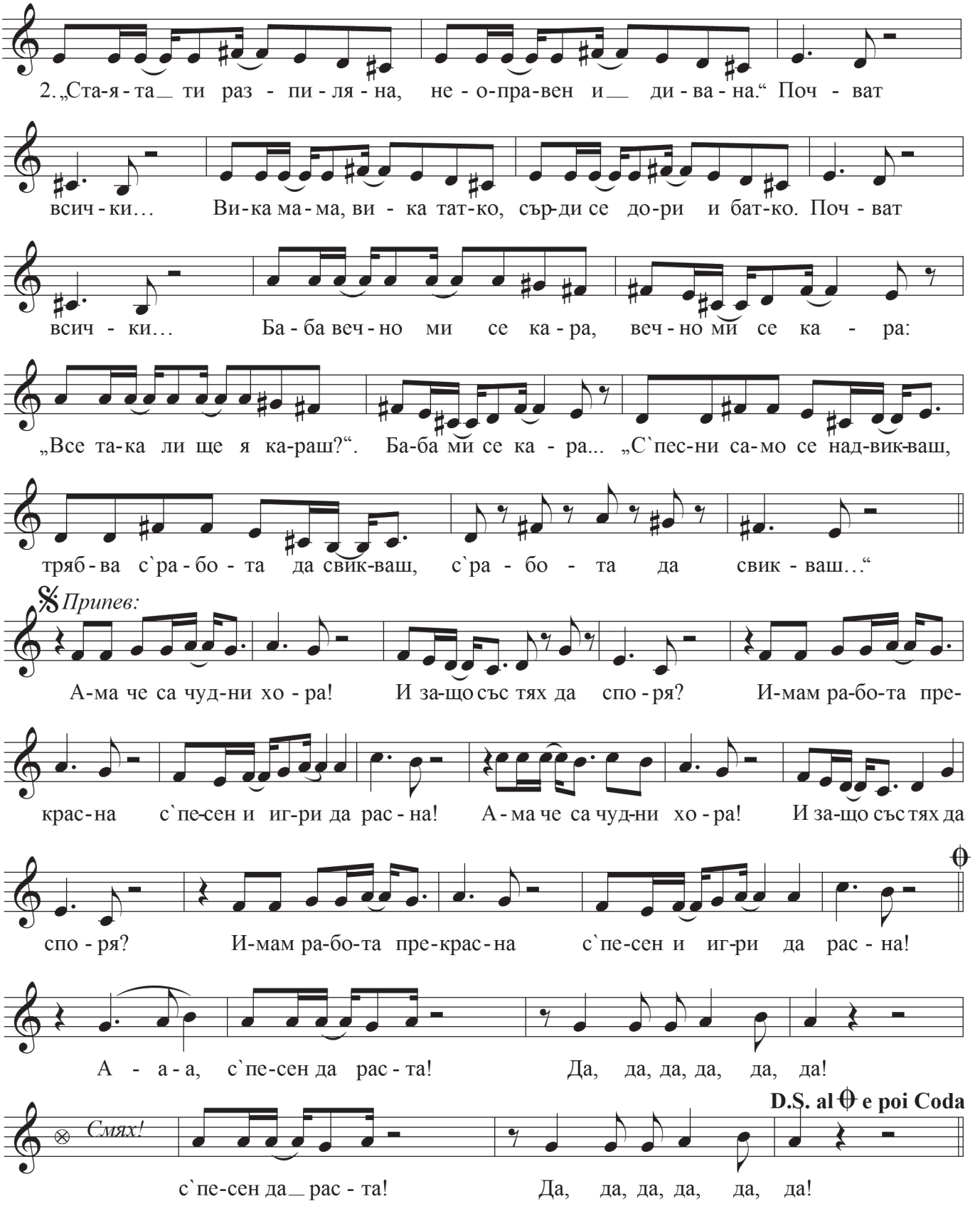
2. „Ста-я-та_ ти раз - пи-ля-на, не - о-пра-вен и_ ди-ва-на.“ Поч - ват
всич-ки… Ви-ка ма-ма, ви - ка тат-ко, сър-ди се до-ри и бат-ко. Поч - ват
всич - ки… Ба - ба веч-но ми се ка-ра, веч-но ми се ка - ра:
„Все та-ка ли ще я ка-раш?“. Ба-ба ми се ка - ра... „С`пес-ни са-мо се над-вик-ваш,
тряб-ва с`ра-бо - та да свик-ваш, с`ра - бо - та да свик - ваш…“
Припев:
А-ма че са чуд-ни хо - ра! И за-що със тях да спо-ря? И-мам ра-бо-та пре-
крас-на с`пе-сен и иг-ри да рас-на! А-ма че са чуд-ни хо-ра! И за-що със тях да
спо - ря? И-мам ра-бо-та пре-крас-на с`пе-сен и иг-ри да рас - на!
А - а - а, с`пе-сен да рас - та! Да, да, да, да, да, да!
Смях!
D.S. al 𝄋 e poi Coda
с`пе-сен да_ рас - та! Да, да, да, да, да, да!

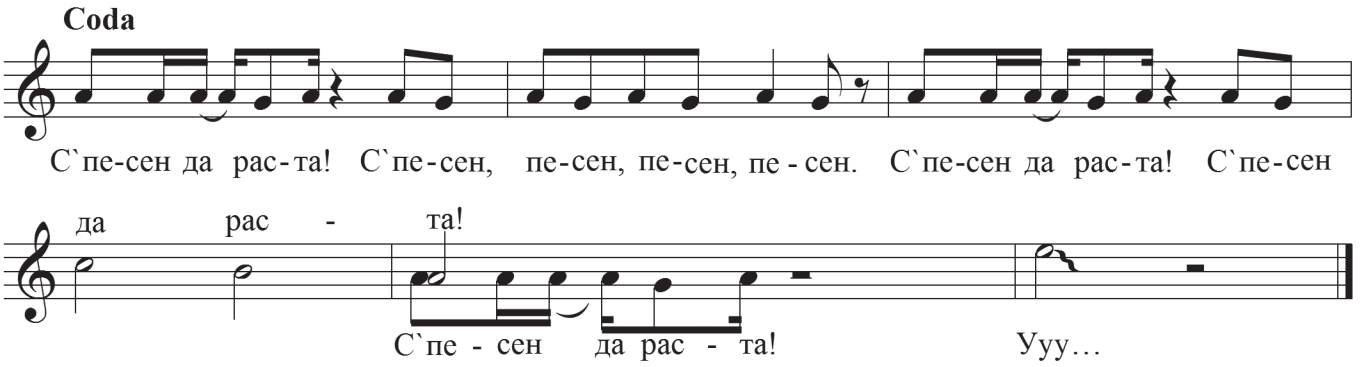

Ой, Лазаре

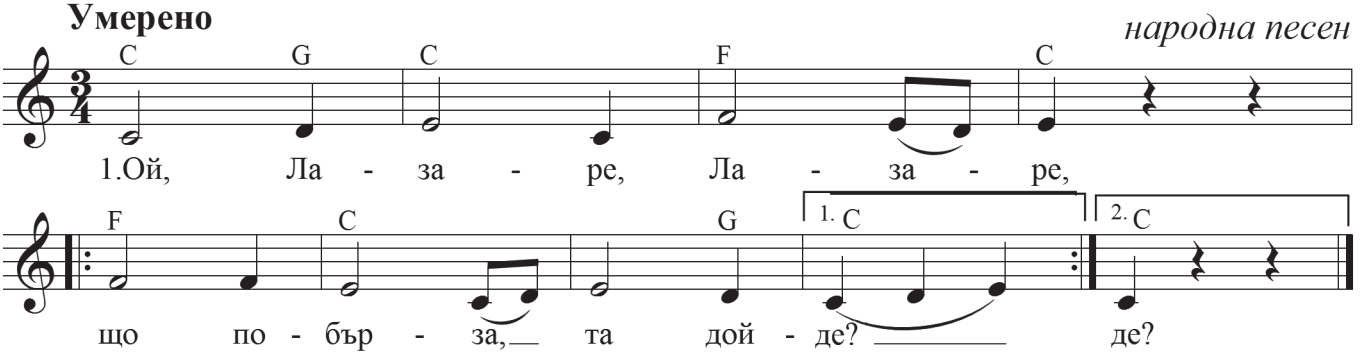

2. Ризата ми на стана,
сукмана ми на руно. (2)

3. Чехлите ми в чехларя,
гривните ми в златаря. (2)

4. Ой, Лазаре, Лазаре,
що побърза, та дойде? (2)

Сурва, сурва година!

муз. Вячеслав Кушев
текст Иван Василев-Гайдаров

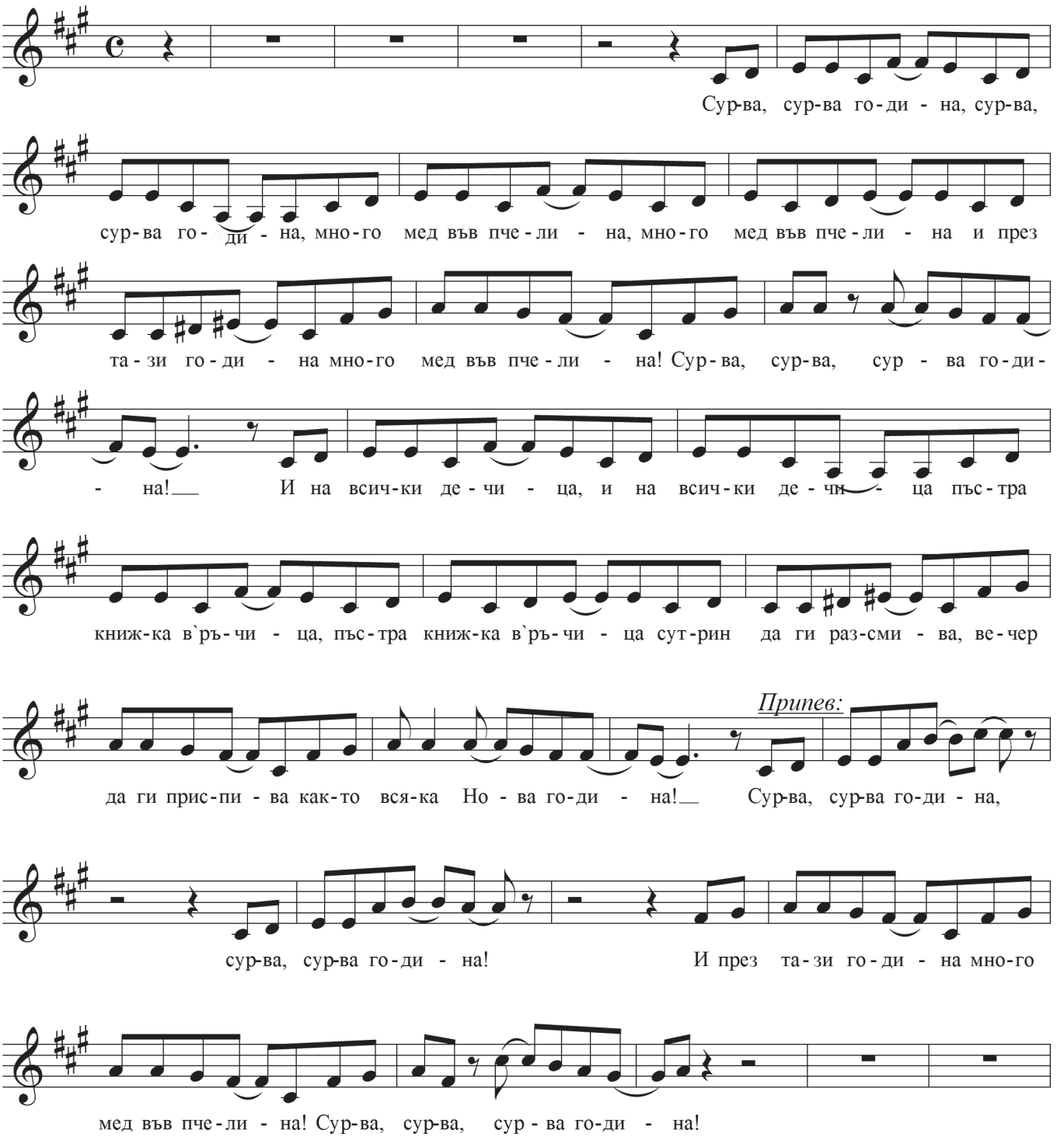

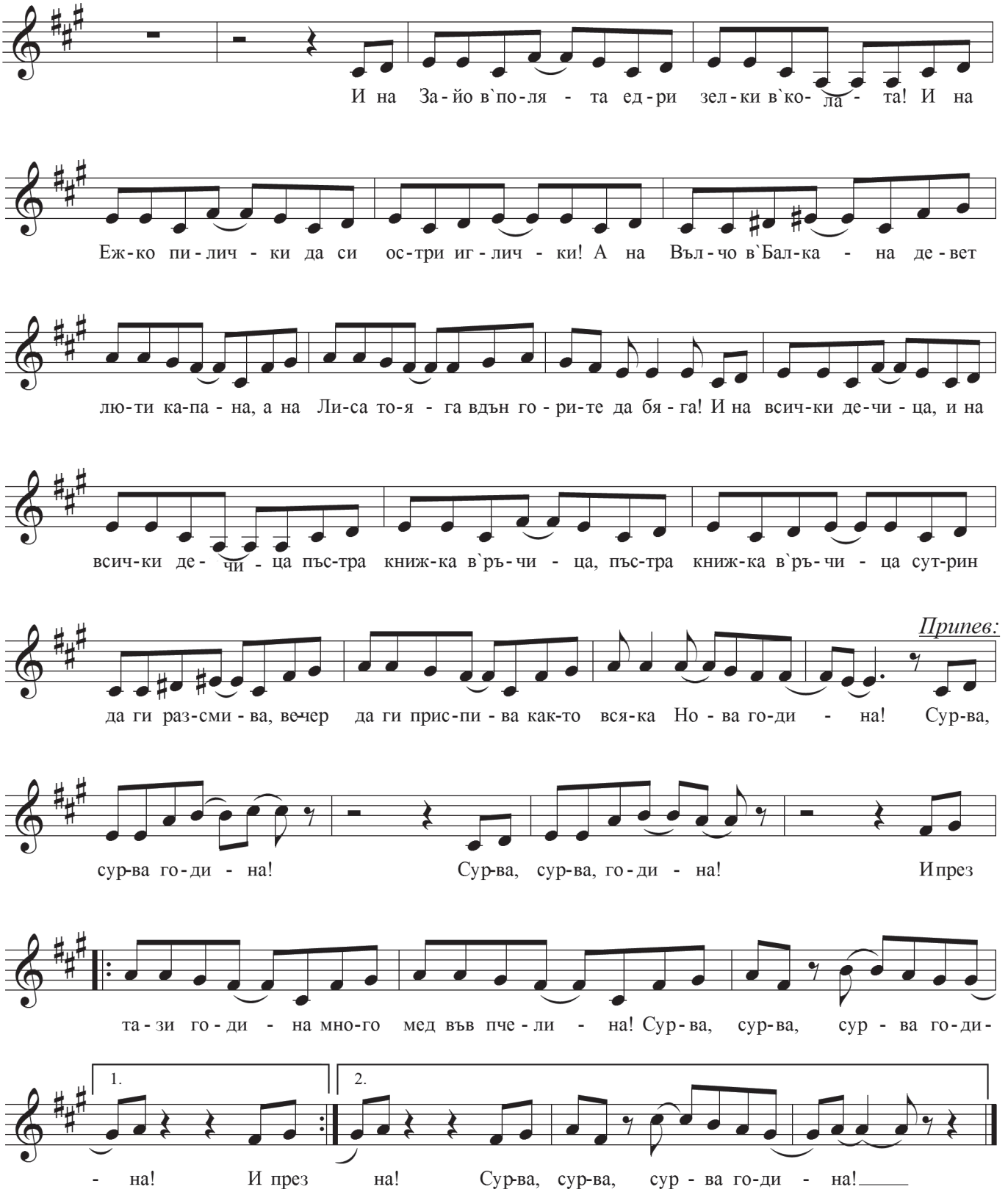
И на За-йо в`по-ля - та ед-ри зел-ки в`ко-ла - та! И на
Еж-ко пи-лич - ки да си ос-три иг-лич - ки! А на Вълчо в`Бал-ка - на де-вет
лю-ти ка-па - на, а на Ли-са то-я - га вдън го-ри-те да бя-га! И на всич-ки де-чи-ца, и на
всич-ки де- чи - ца пъс-тра книж-ка в`ръ-чи - ца, пъс-тра книж-ка в`ръ-чи - ца сут-рин
Припев:
да ги раз-сми-ва, вечер да ги прис-пи-ва как-то вся-ка Но-ва го-ди - на! Сур-ва,
сур-ва го-ди - на! Сур-ва, сур-ва, го-ди - на! И през
та-зи го-ди - на мно-го мед във пче-ли - на! Сур-ва, сур-ва, сур - ва го-ди-
1.
2.
- на! И през на! Сур-ва, сур-ва, сур - ва го-ди - на!

Съкровище

муз. Вячеслав Кушев
текст Татяна Балова

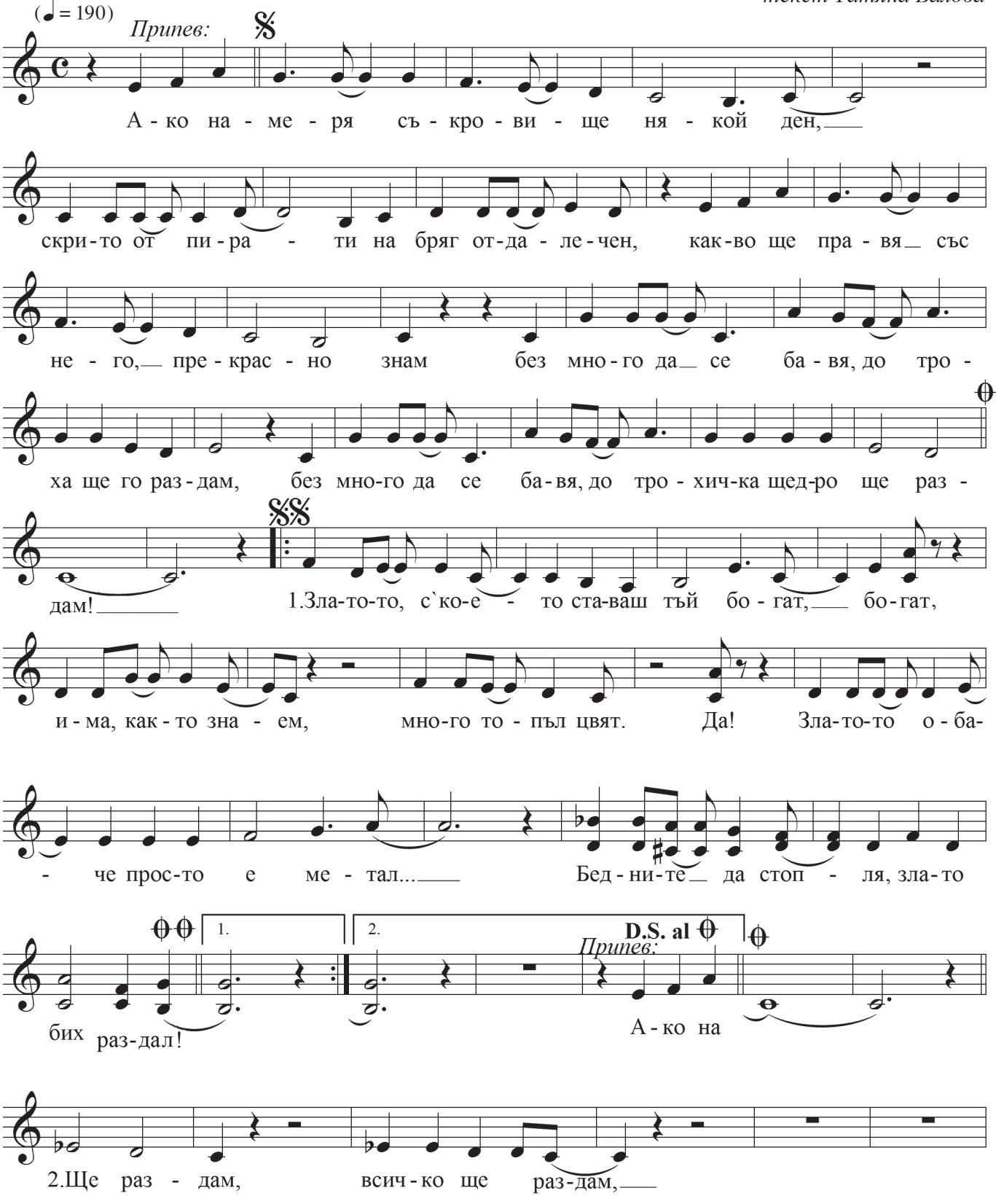

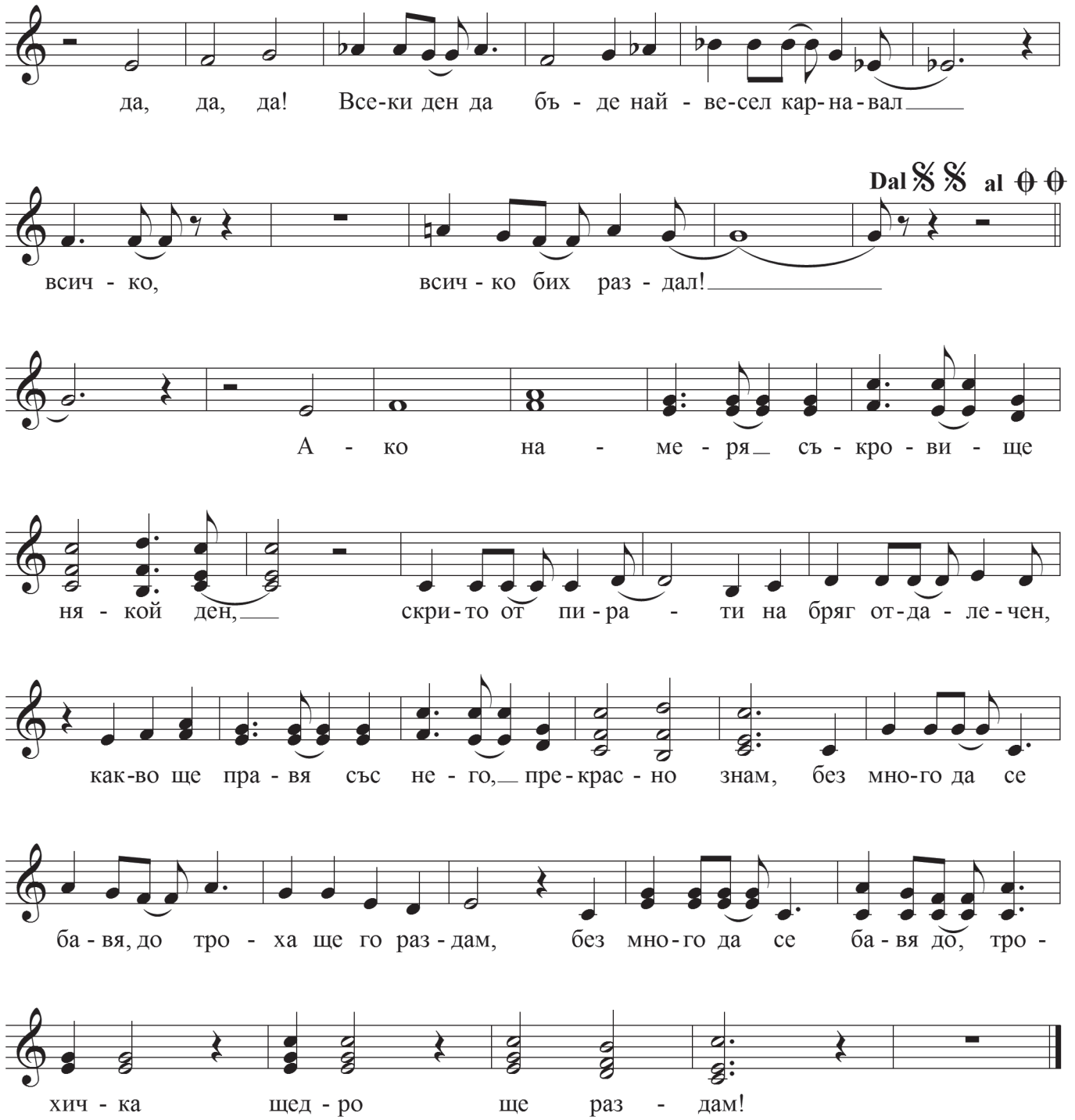
да, да, да! Все-ки ден да бъ - де най - ве-сел кар-на-вал
Dal 𝄋 𝄋 al 𝄐 𝄐
всич - ко, всич - ко бих раз - дал!
А - ко на - ме - ря съ - кро - ви - ще
ня - кой ден, скри-то от пи-ра - ти на бряг от-да - ле-чен,
как-во ще пра - вя със не - го, пре-крас - но знам, без мно-го да се
ба - вя, до тро - ха ще го раз - дам, без мно-го да се ба - вя до, тро -
хич - ка щед - ро ще раз - дам!

Припев:
Ако намеря съкровище някой ден,
скрито от пирати на бряг отдалечен,
какво ще правя със него, прекрасно знам –
без много да се бавя, до троха ще го раздам,
без много да се бавя, до трохичка щедро ще раздам!

1. Златото, с което ставаш тъй богат, богат,
има, както знаем, много топъл цвят. – Да!
Златото обаче просто е метал...
Бедните да стопля – злато бих раздал!
Гривни, огърлици с бляскави искри
могат да послужат за дела добри. Да!
Кучета бездомни, котки без подслон,
с перли и брилянти бих ви купил дом!
Припев:

2. Ще раздам, всичко ще раздам, да, да, да!
Всеки ден да бъде най-весел карнавал,
всичко, всичко бих раздал!
Облаци да няма в моя слънчев ден,
нито да връхлита вятърът студен.
В райско кътче бих превърнал всеки град
Иначе защо да съм така богат?

Припев:...

Вятър ечи

Като марш *Муз. и текст Добри Чинтулов*

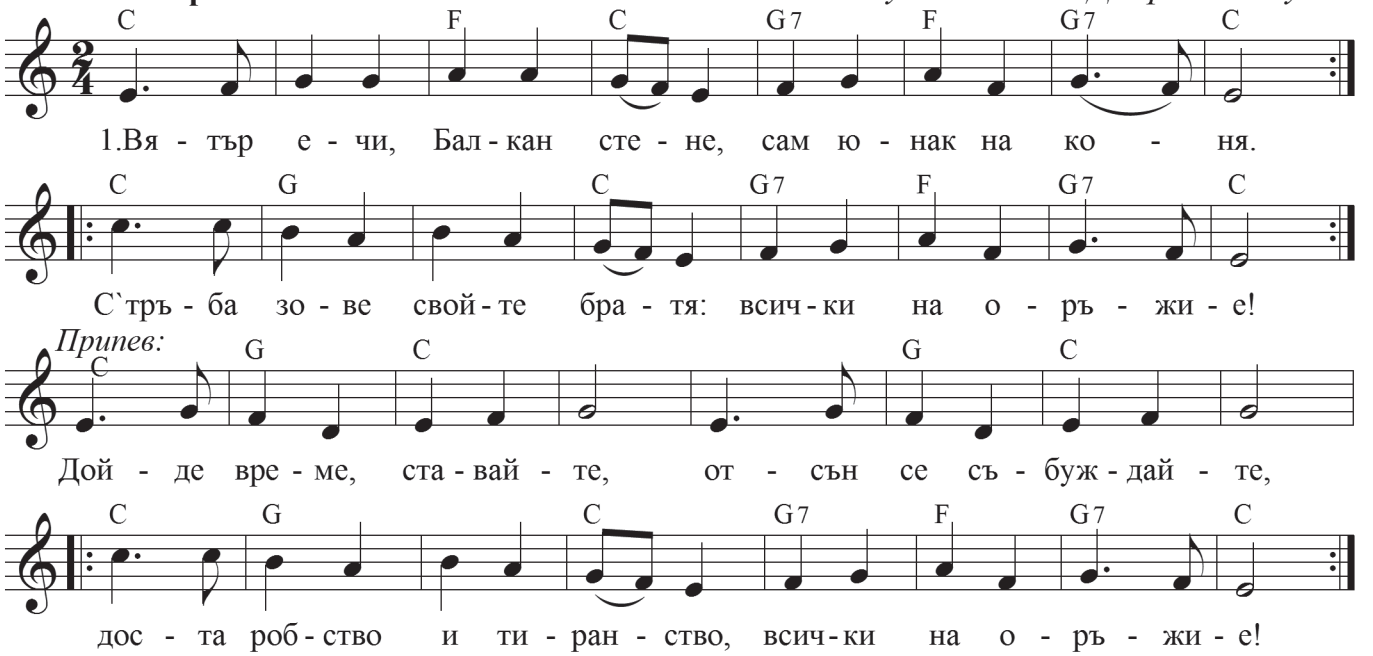

2. Който носи мъжко сърце
и българско име, } 2
да препаше остра сабя,
знаме да развее! } 2
Припев:...

Радецки

(Тих бял Дунав)

муз. Иван Караджов
текст Иван Вазов

Марш

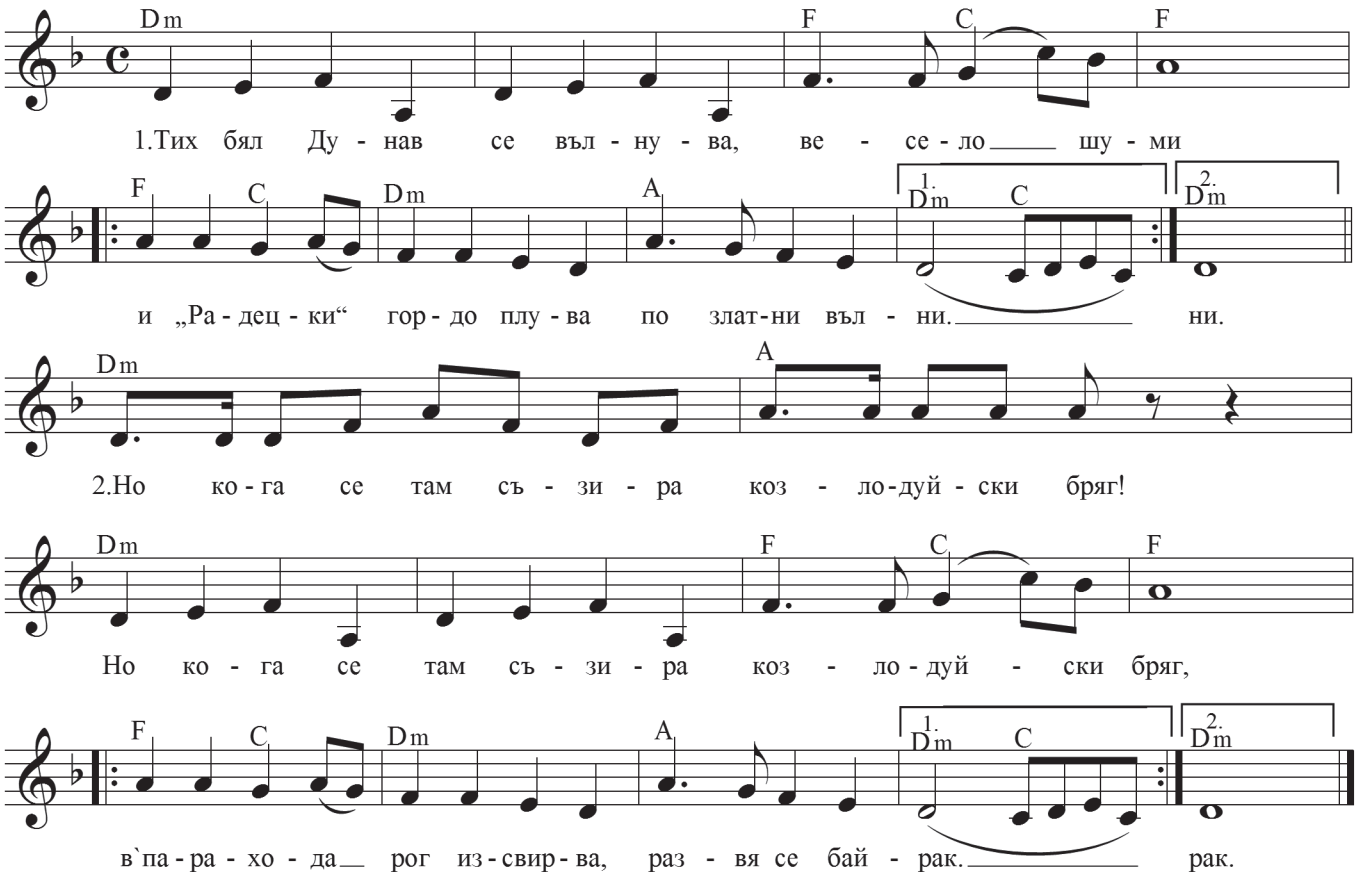

3. Млади български юнаци
явяват се там,
на чела им левски знаци
в очите им плам. } 2

4. Гордо Ботев там застана
младият им вожд –
па каза на капитана
с гол в ръката нож: } 2

5. – Аз съм български войвода,
момци ми са тез,
ний летиме за свобода,
кръв да леем днес! } 2

6. Ний летиме на България
помощ да дадем
и от тежка тирания
да я отървем. } 2

Усмихната песен

Весело

муз. и текст Йордан Владев

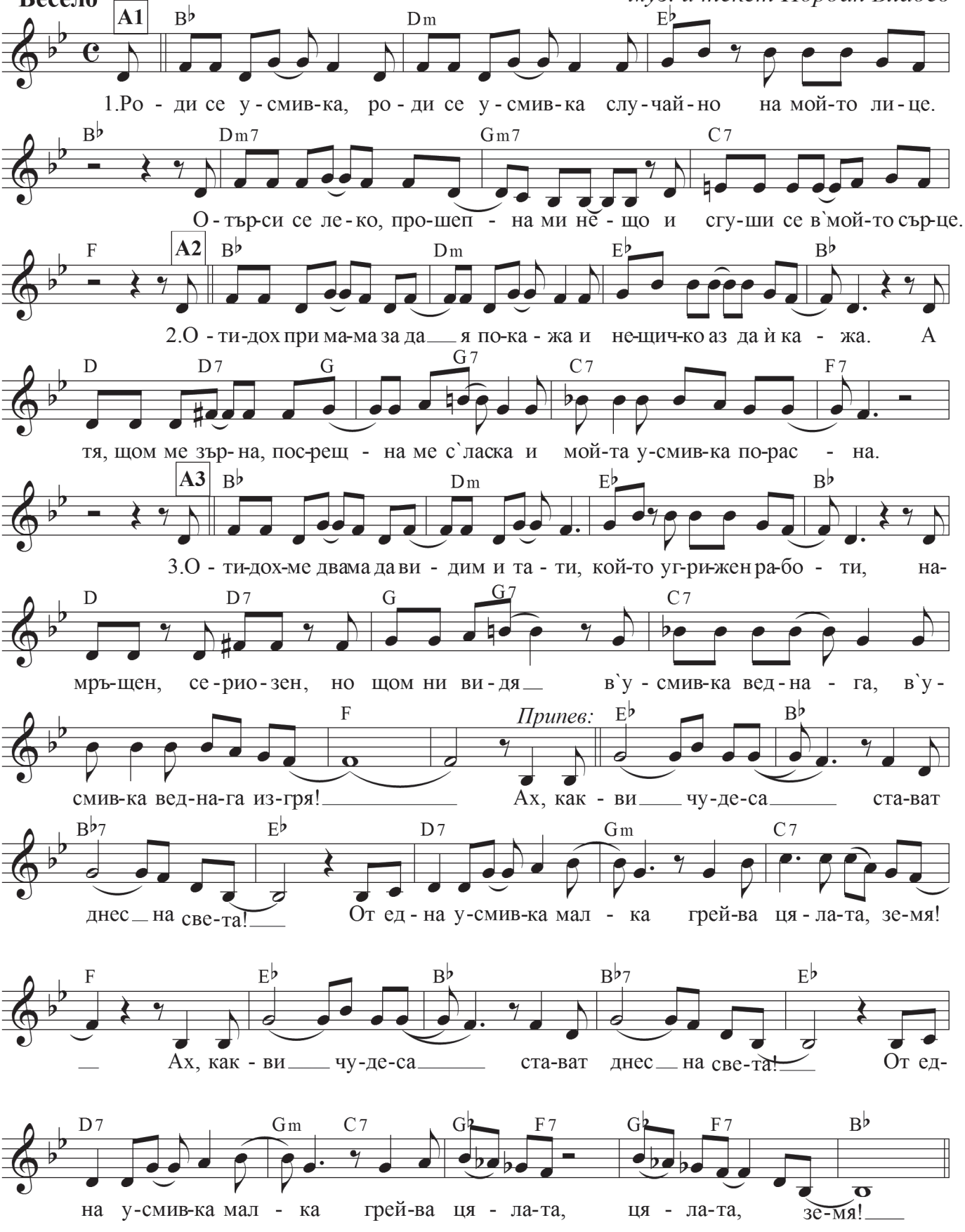

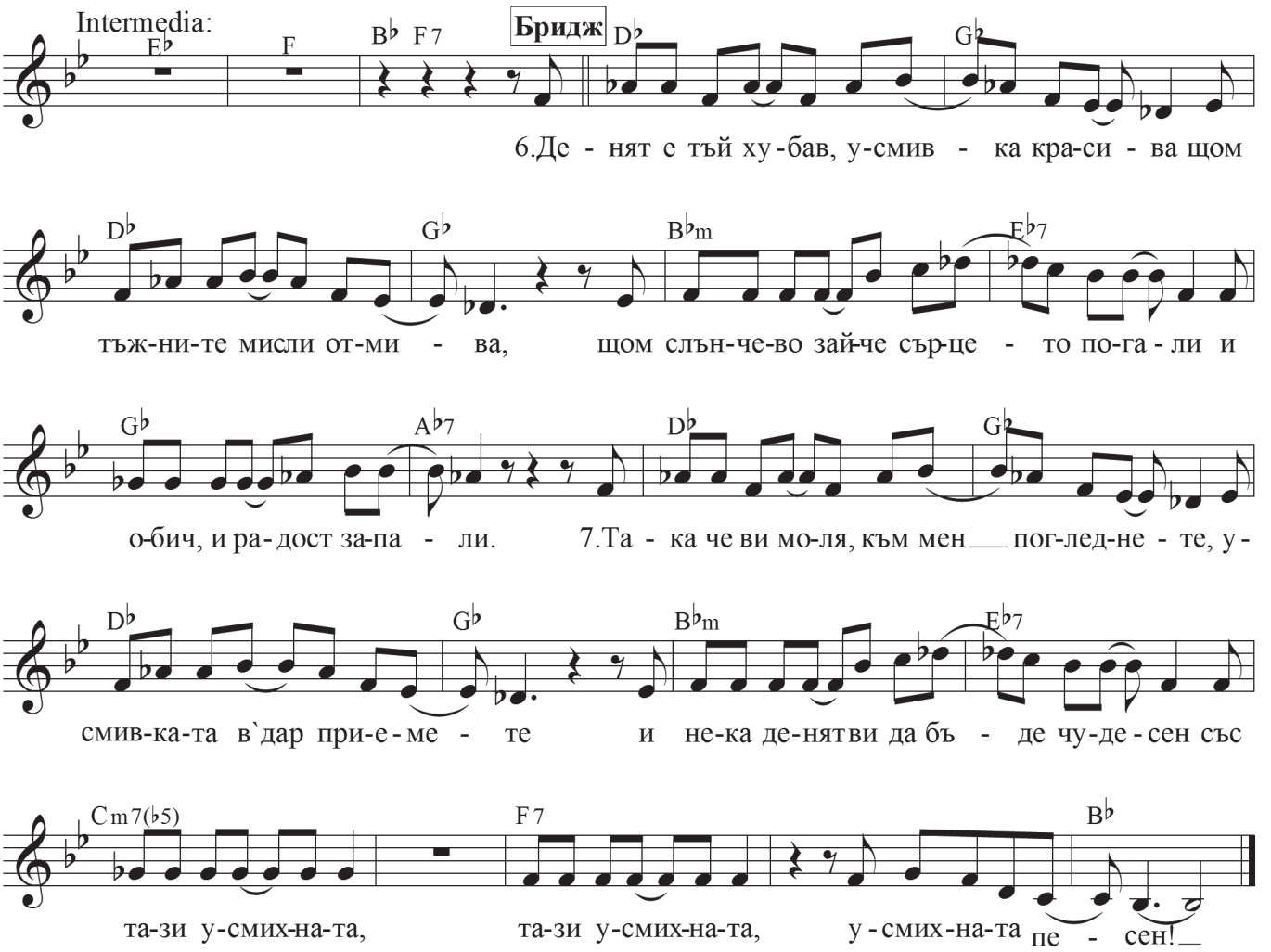

А1 1. Роди се усмивка, роди се усмивка
случайно на мойто лице.
Отърси се леко, прошепна ми нещо
и сгуши се в мойто сърце.

А2 2. Отидох при мама да я покажа
и нещичко аз да ѝ кажа.
А тя, щом ме зърна, посрещна ме с ласка
и мойта усмивка порасна.

А3 3. Отидохме двама да видим и тати,
който угрижен работи,
намръщен, сериозен но щом ни видя –
усмивка веднага, усмивка веднага изгря!

Припев (2):
Ах, какви чудеса
стават днес на света!
От една усмивка малка
грейва цялата земя!

А1 4. Излязохме трима от къщи на воля,
навън беше слънчева пролет.
Вървяхме засмени ръка за ръка.
В нас се вглеждаха всички деца

А3 5. и майки, и татковци, какички, лели
забързани нейде поели,
но тъй във очите им, без да усетят,
усмивки започват/2 да светят.

Припев (2)...

Бридж 6. Денят е тъй хубав, усмивка красива
щом тъжните мисли отмива,
щом слънчево зайче сърцето погали
и обич, и радост запали.

7. Така че ви моля, към мен погледнете,
усмивката в дар приемете
и нека денят ви да бъде чудесен
със тази усмихната/2,
усмихната песен!

Припев (2)...

Хвърчило

муз. и текст Борислав Мирчев

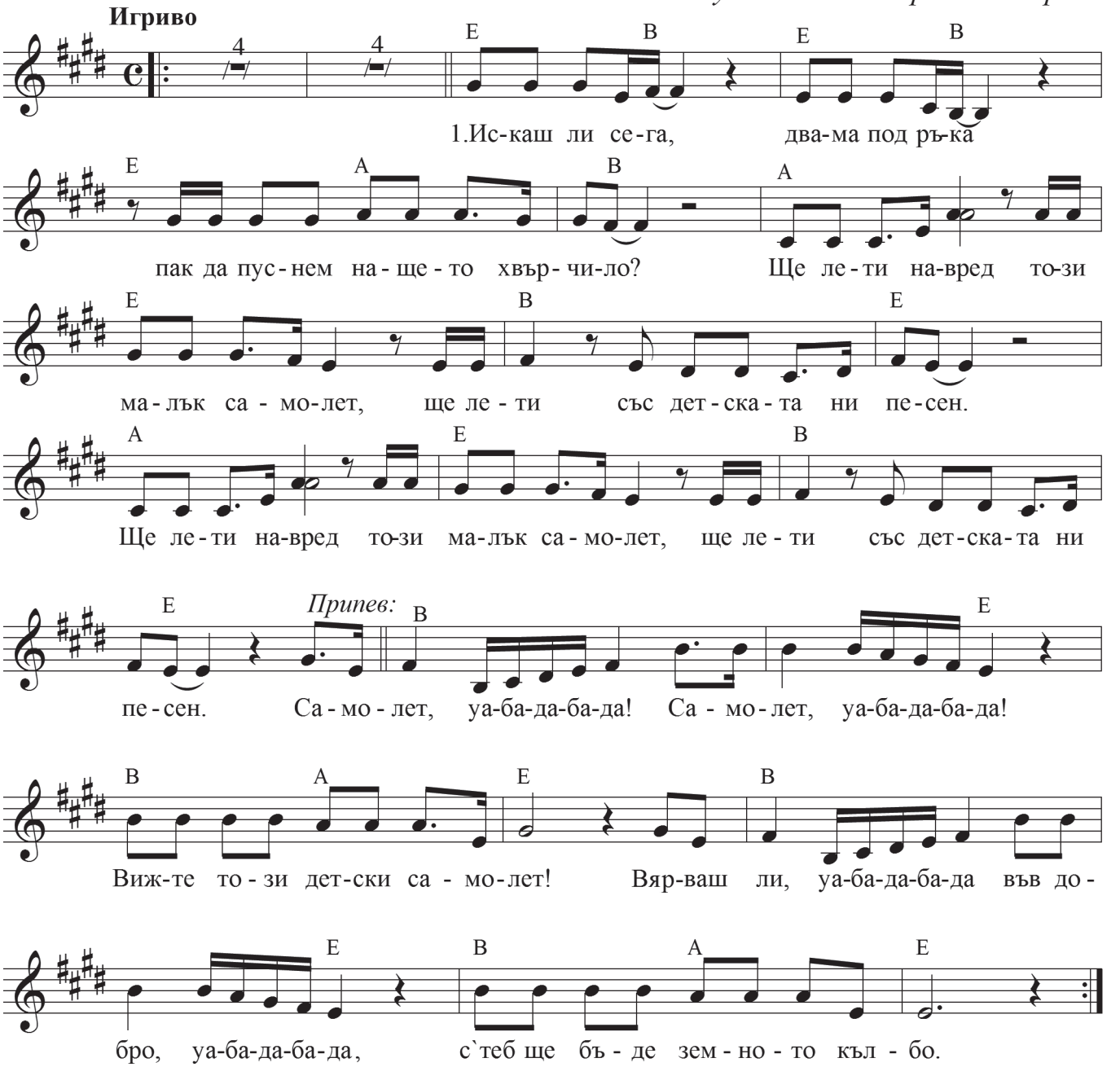

2. Искаш ли сега всичките деца
да напишем с нашето хвърчило:
„Чудния ни свят със мечти богат
е красив, когато е свободен“. } 2

Припев:...

Цветница

муз. Маргарита Шоселова
текст Ангелина Жекова

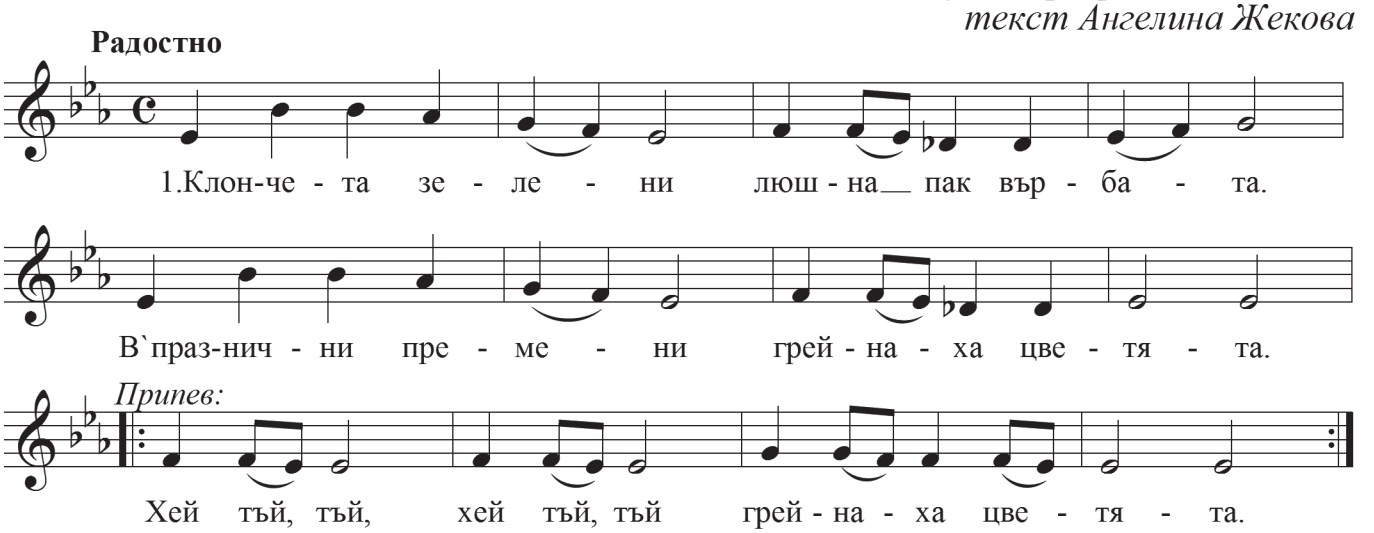

2. Слънцето се вдига,
будят се горите.
Цветница пристига
с китка във косите.

Припев:
Хей тъй, тъй, хей тъй,тъй
с китка във косите. } 2

3. Със цветя красиви
тя венчета вие.
Весели, щастливи,
здрави да сме ние.

Припев:
Хей тъй, тъй, хей тъй, тъй
здрави да сме ние. } 2

Есента, есента...

муз. Вячеслав Кушев
текст Румяна Шоселова

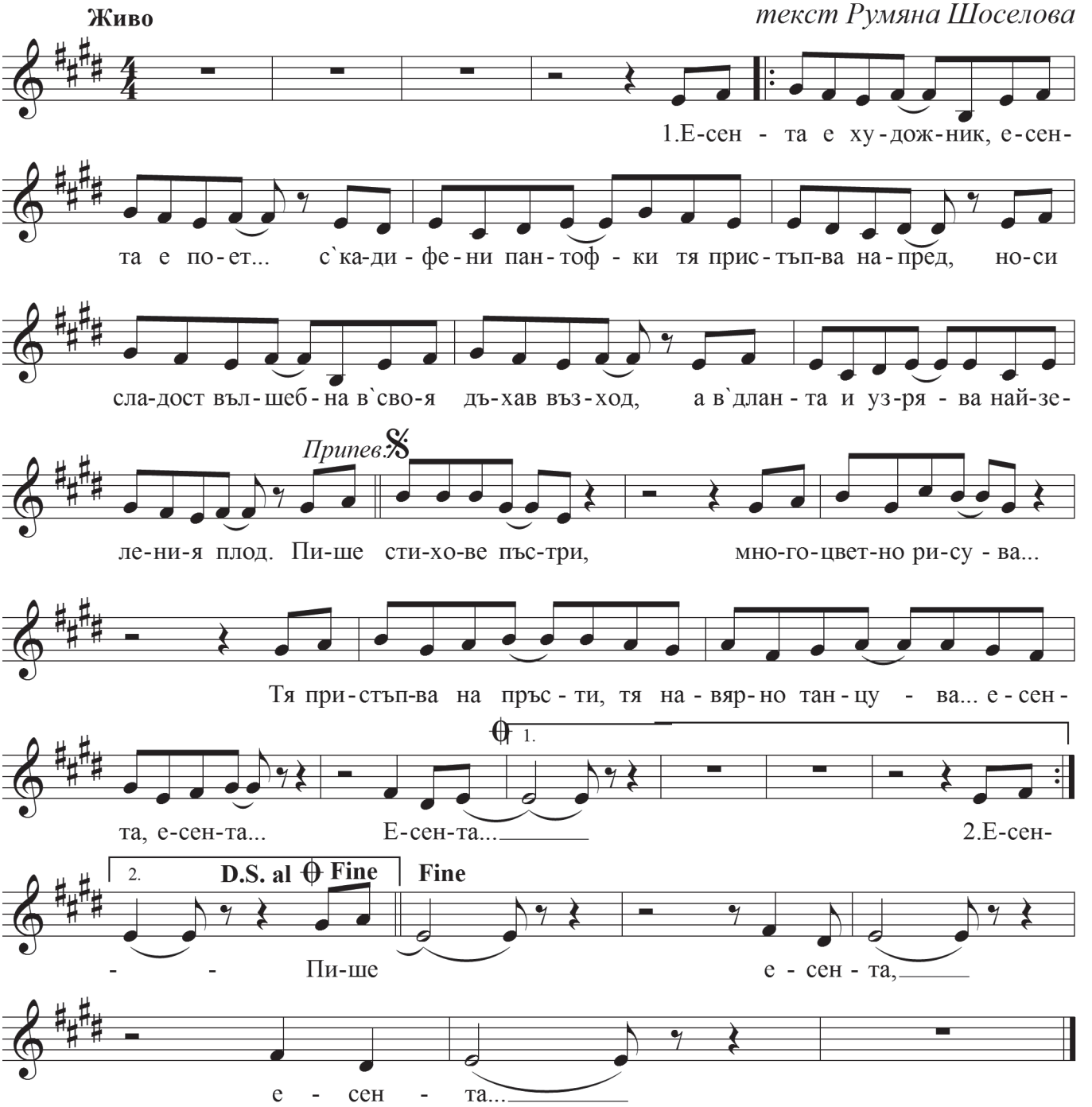

2. Есента е магьосник с несънуван талант –
или може би също скулптор и музикант,
тя е шумна и ведра, като вино тече...
Или просто е щедра като плодно дръвче...

Припев: (2) есента, есента...

Коледно дърво

муз. Илия Ангелов
текст Борислав Мирчев

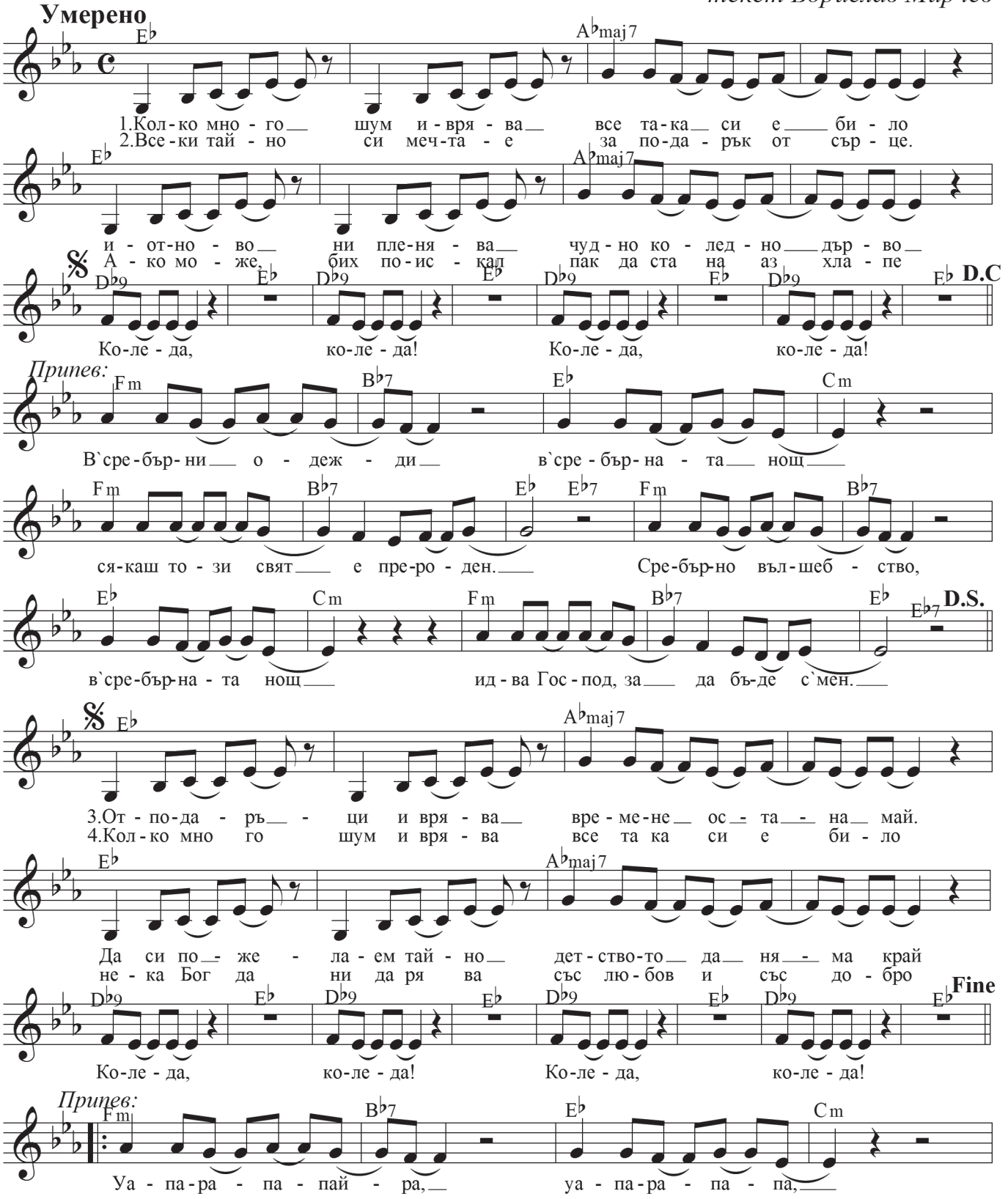

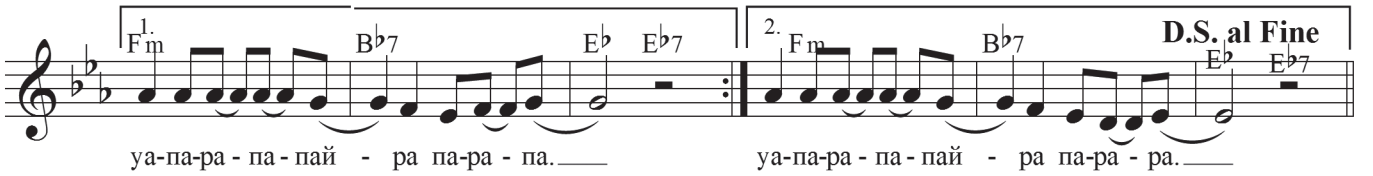

Коледе, леде

муз. Добри Христов

текст народен

Игриво

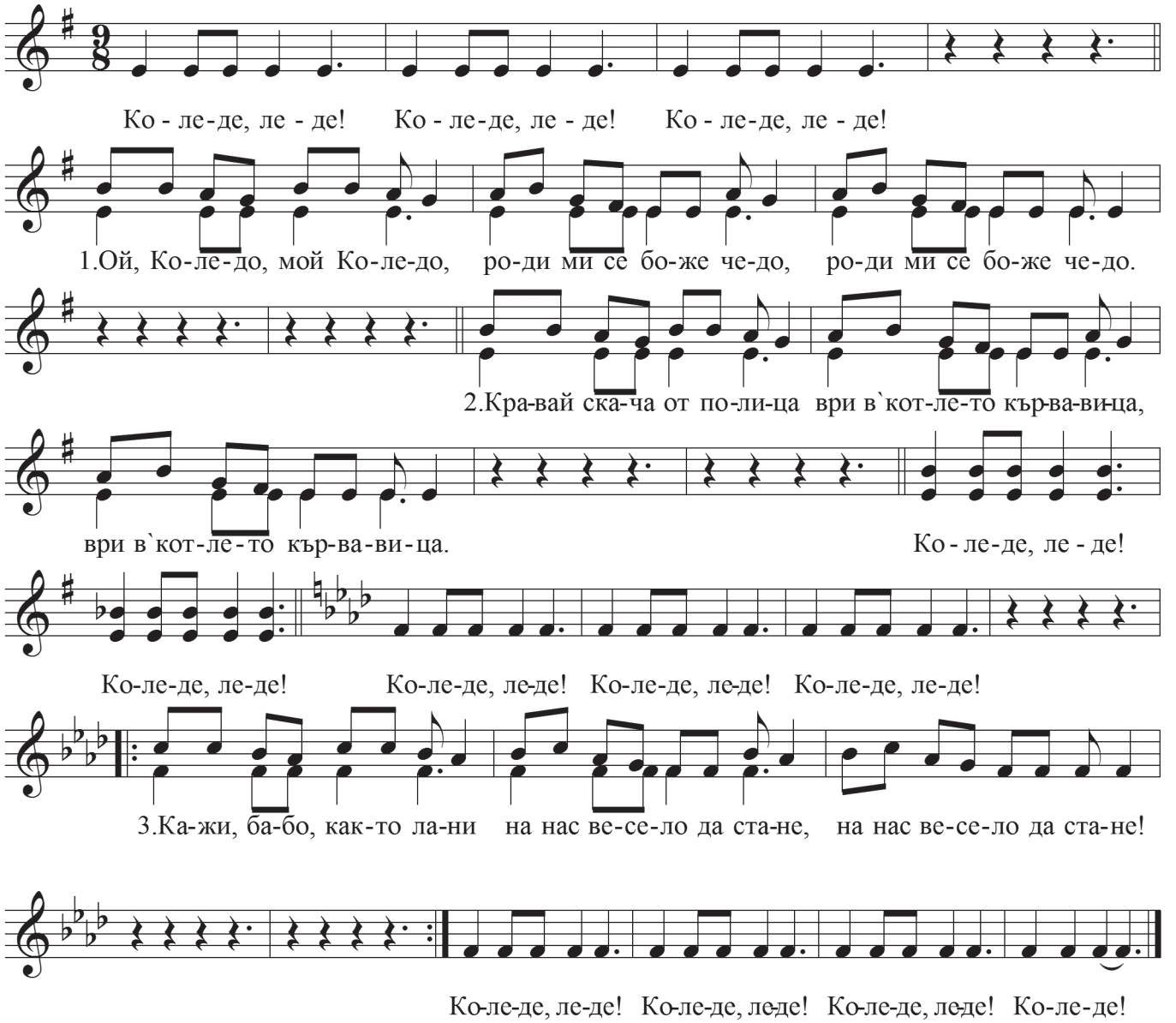

Върви вземи

Родопска народна песен

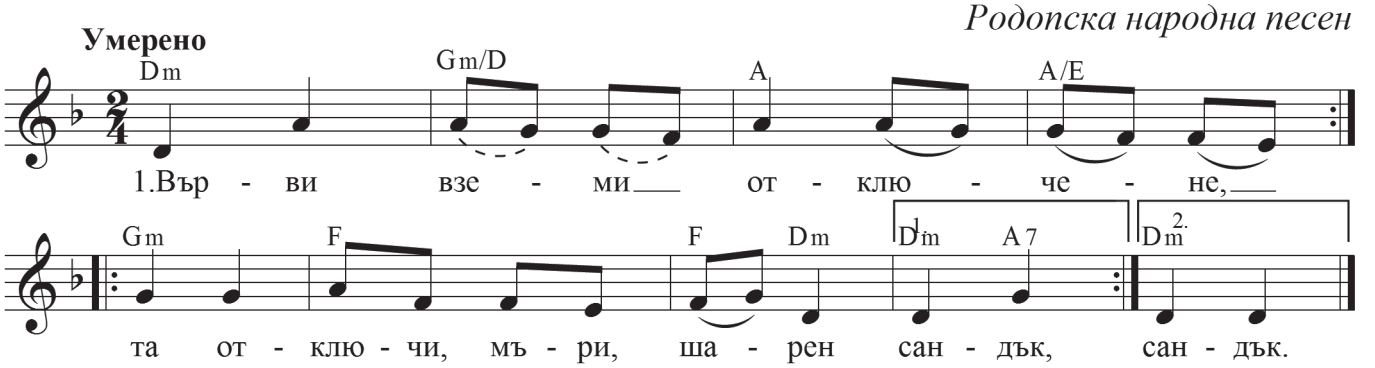

2. Та извади, мъри, всичко дребно, (2)
всичко дребно, мъри, копринено. (2)

3. Та накичи, мъри, тьонка снажка, (2)
та се фани, мъри, на хороно. (2)

Речник:
отключене – ключе

Дядовият грамофон

муз. Валери Костов
текст Ваня Ангелска

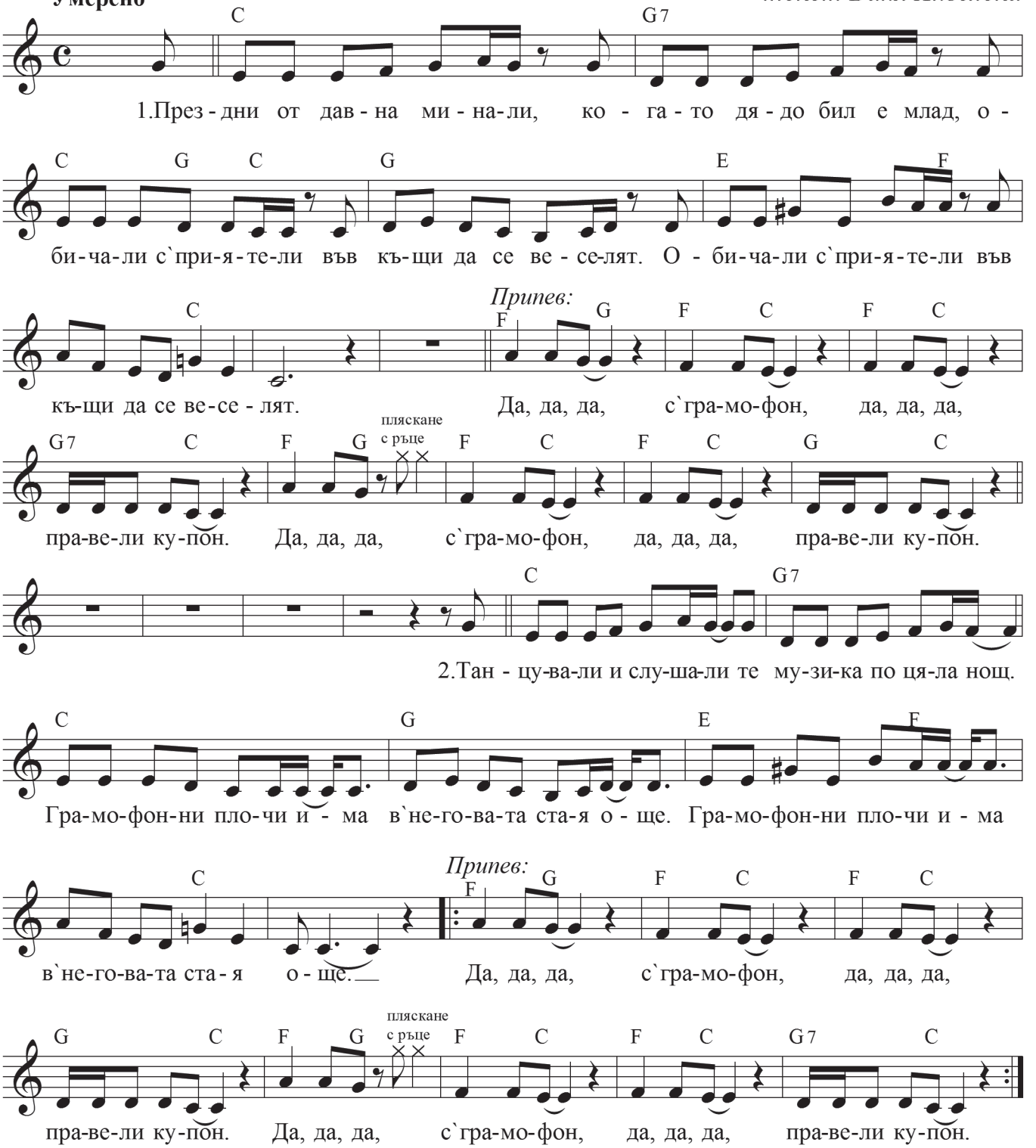

Васил Левски

муз. Маргарита Шоселова
текст Ангелина Жекова

Умерено

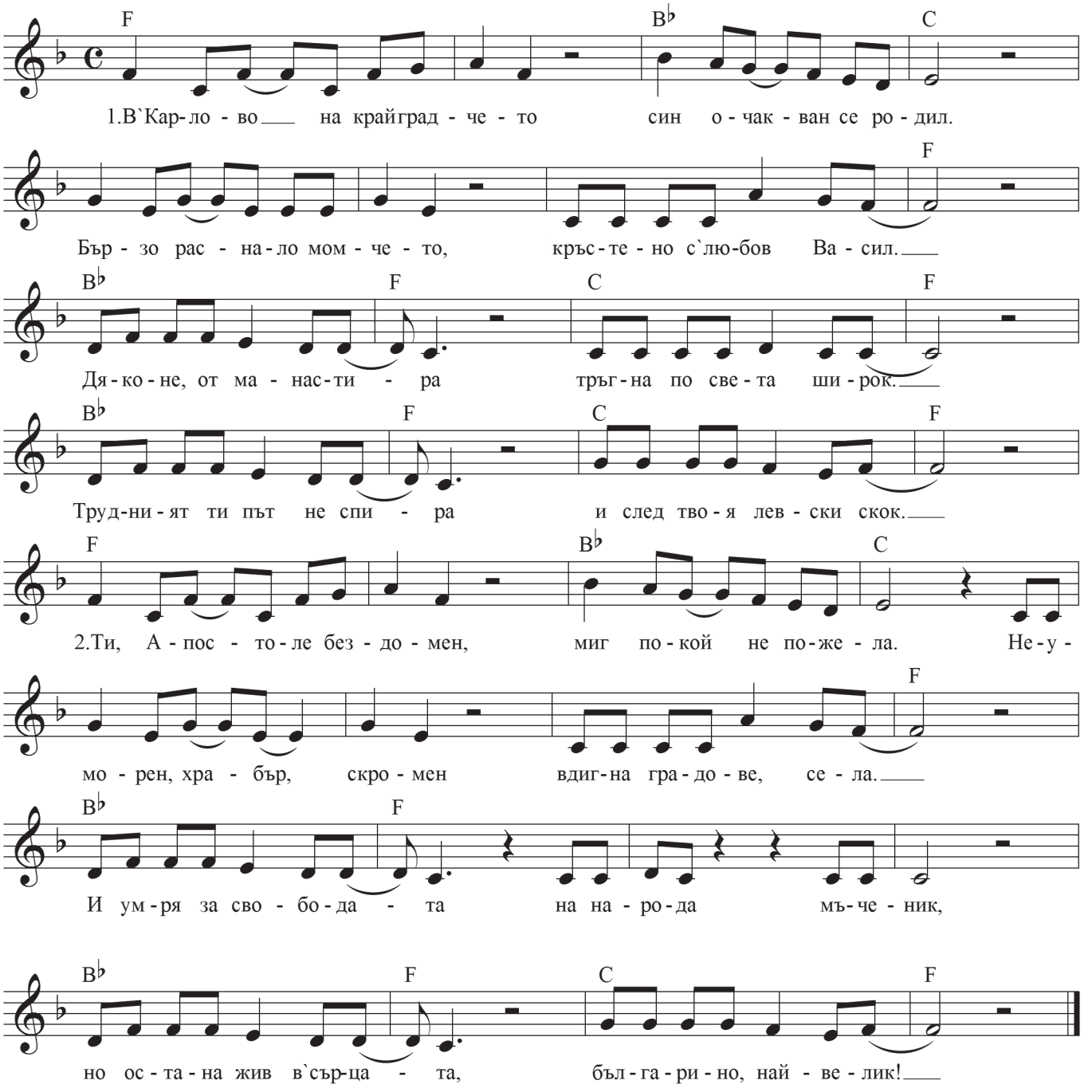

Де е България?

муз. Панайот Пипков
текст Иван Вазов

Маршово

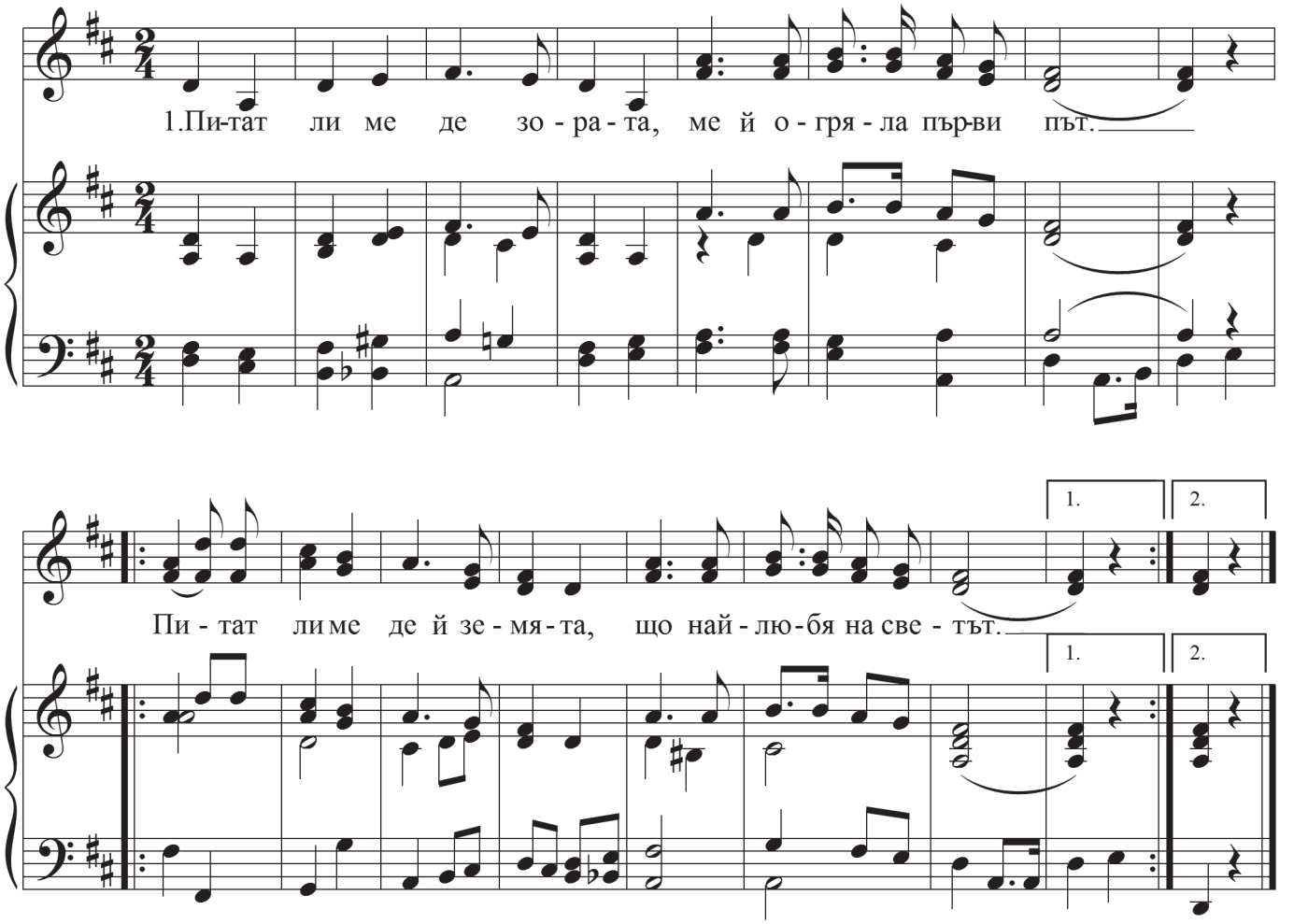

2. Тамо, аз ще отговоря,
де се белий Дунав лей,
де от изток Черно море
се бунтува и светлей; } 2

3. тамо, де се възвишава
горда Стара планина,
де Марица тихо шава
из Тракийска равнина. } 2

4. Българийо, драга, мила,
земя пълна с добрини,
земя, що си ме кърмила,
моя поклон приеми! } 2

Босоного лято

муз. Светослав Лобошки
текст Катя Кирянова

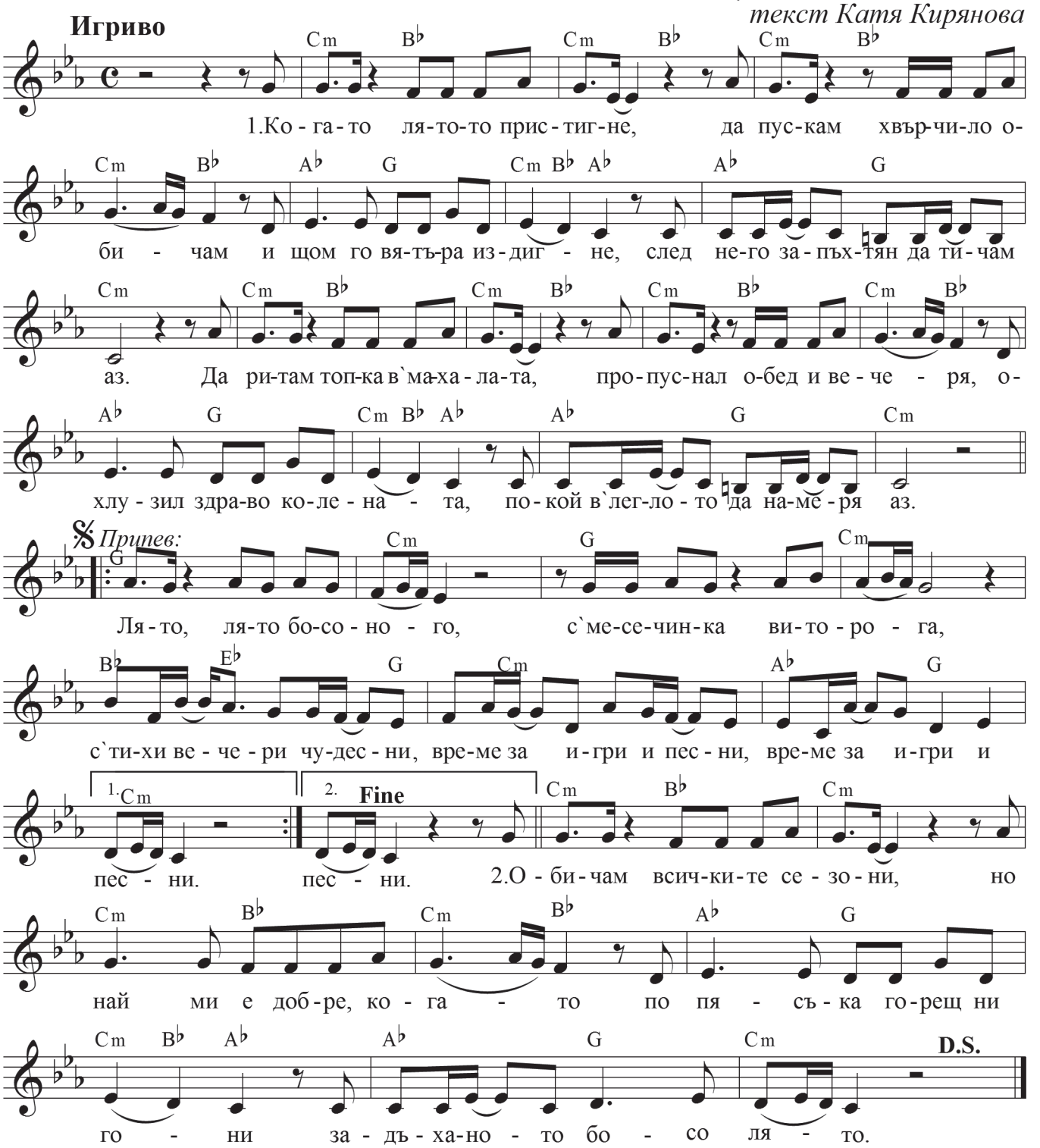

Припев: (2)...

Интермедия:...

Припев:(2)...

Къде остана детството

муз. Кирил Цибулка
текст Миряна Башева

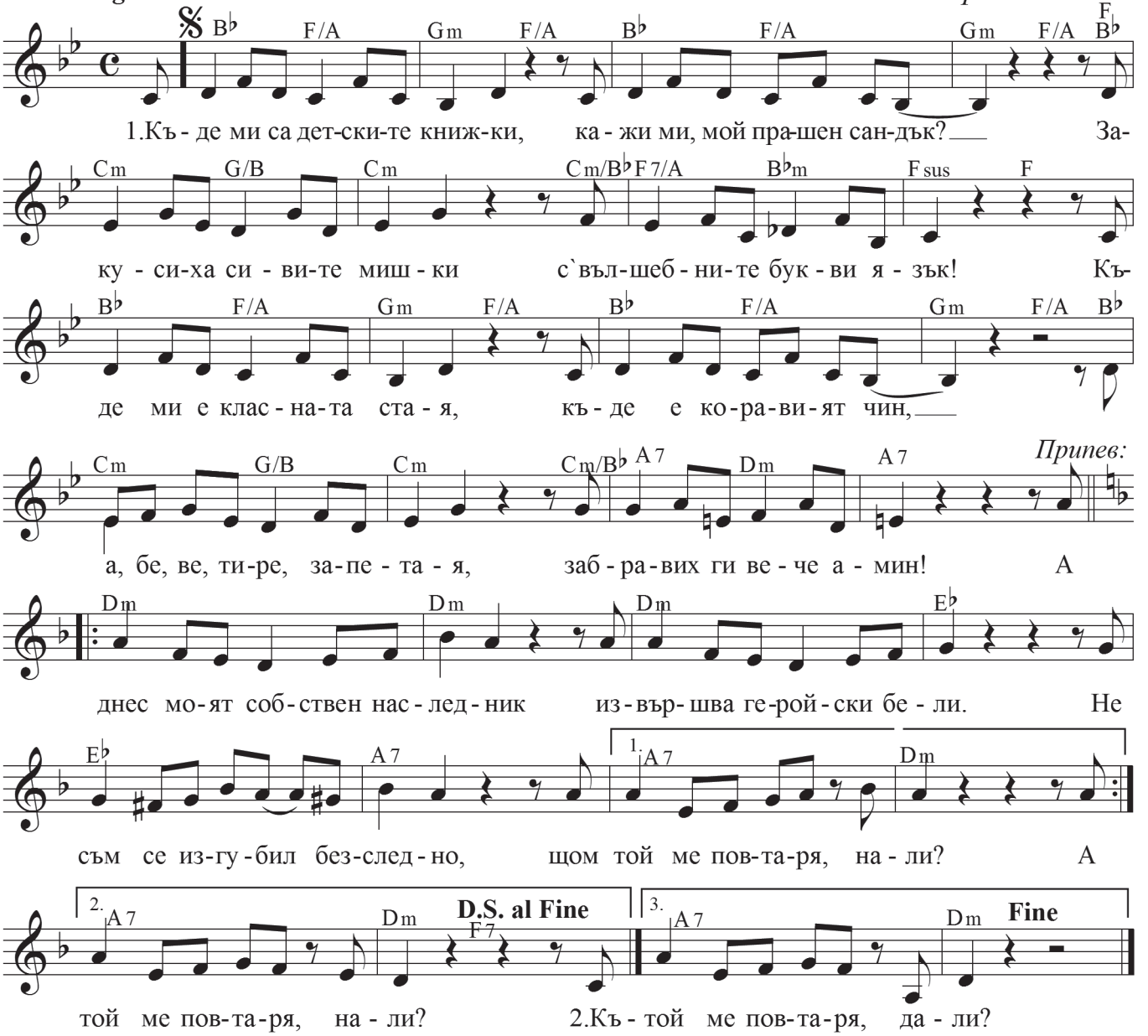

2. Къде е момчешката дързост,
след мене защо не върви,
отминаха стъпките бързи
и ехо не чувам, уви.

Къде ли се водят войните
за мойте наивни мечти,
дали пък не са ми сърдити,
че съм ги отрекъл почти?

Припев: (2)
Щом той ме повтаря, дали?

Аз обичам да чета

муз. Георги Тимев
текст Алберт Декало

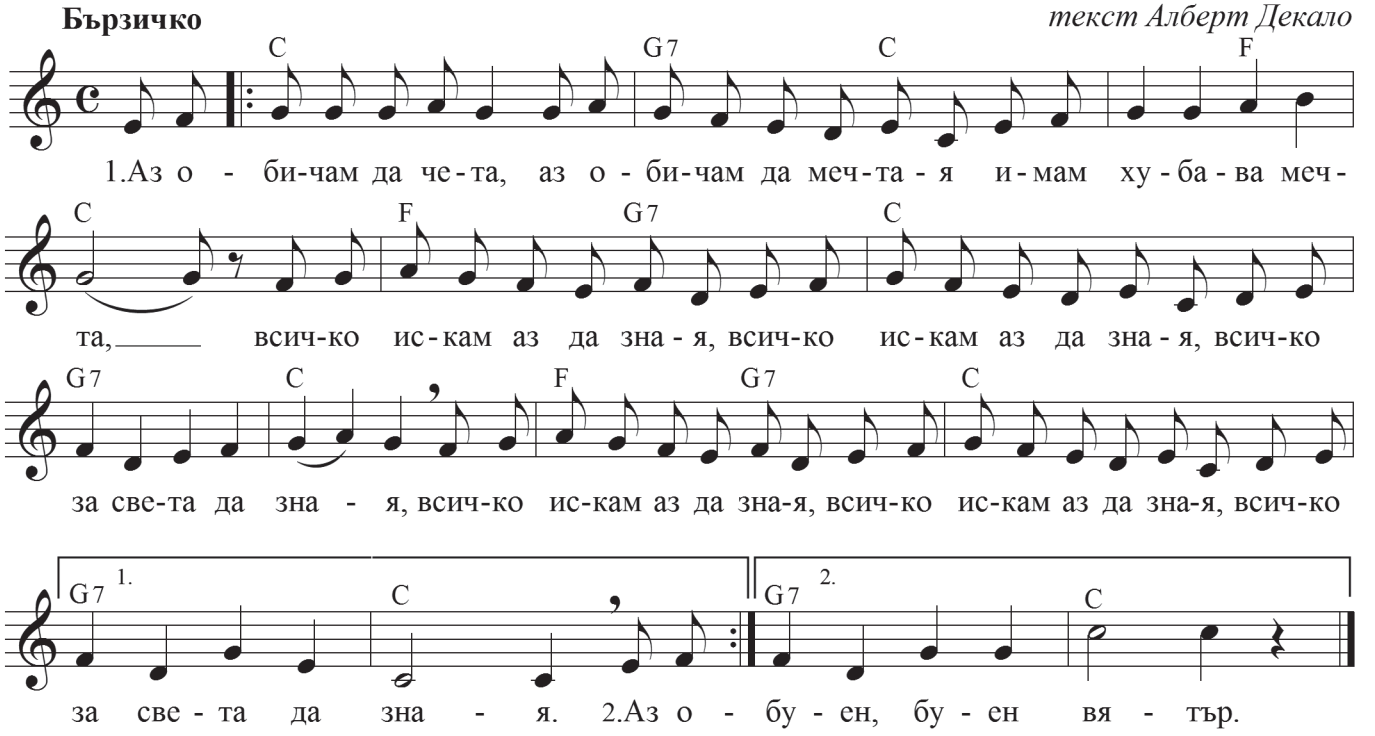

2. Аз обичам песента,
тя е мой добър приятел,
с бойка песен аз летя
като вятър над полята,
като буря над земята,
като буен, буен вятър. } 2

Приложение № 1

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МУЗИКА ЗА ЧЕТВЪРТИ КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по музика за четвърти клас на началния етап от основната образователна степен описва учебното съдържание за задължителното обучение.

Учебното съдържание в четвърти клас е насочено към надграждане на базисните знания, умения и отношения, които са натрупани в процеса на обучение в първи, във втори и в трети клас и са свързани с различните аспекти на музикалното изкуство и с изграждането на музикалноизпълнителски, музикалноаналитични, познавателни, социални и други компетентности у ученика.

Спецификата на музикалнообразователния процес в четвърти клас предполага акцент върху дейностите, в процеса на които се овладяват необходимите знания, умения и компетентности, както и максимално приложение на извънучилищния опит на учениците в посока от познато към непознато, от най-достъпното в практически план към по-абстрактното.

В четвърти клас продължава спираловидното разширяване на учебното съдържание по основните области на компетентност. Учебното съдържание е структурирано в 12 теми, които предполагат надграждане на базисните знания и компетентности за основните дейности в обществената музикална практика: изпълнение на музика, възприемане на музика и музикално творчество, елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо, динамика, тембър, за основните формообразуващи принципи, красотата и разнообразието на българската фолклорна музика и обредност и др., за разнообразни по тембър, външен вид и звукоизвличане музикални инструменти, за различни видове вокални и инструментални състави, за красотата и разнообразието на българския песенен и танцов фолклор, обреди и традиции, за връзката между музиката и съвременните технологии и др. Темата, свързана с изучаване на елементите на музикалната изразност, се разширява със знанията за видове оркестри и понятията: оркестър от народни инструменти, духов, симфоничен оркестър. Въвеждат се понятията: клавишни, електрически и електронни инструменти. Темата, свързана с влиянието на съвременните технологии в музиката, се разширява в посока създаване на представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии. Продължава надграждането на въведената в трети клас тема за фолклорна музика и обредност в България в посока формиране на интерес към самобитната музикална култура на различните етнически групи в България.

Музикалнообразователният процес в четвърти клас:

- осигурява условия за спираловидно надграждане на усвоените знания от първи, втори и трети клас;
- създава предпоставки за учениците да изпитват радост от общуването с музика, провокира тяхната артистичност и въображение;
- създава условия за изява на толерантно избирателно отношение към явления от различни типове и видове музика и от различни музикални култури и способност за мотивиране на личните музикални предпочитания;
- изгражда умения в областта на основните видове музикални дейности – изпълнение, слушане и импровизация;
- дава основни знания и компетентности във връзка със същността на музиката и социалната ѝ роля.

Разбирането на базисните знания за музиката, осмислянето и правилната употреба на основните понятия се осъществяват в процеса на дейности като изпълнение на музика, възприемане на музика, импровизация на ритъм, без да се натоварват учениците с излишни теоретични дефиниции.

В музикалнообразователния процес по музика в четвърти клас се създават условия за по-ефективно развитие на музикалните способности като съществен фактор за емоционално общуване с музиката и успешно реализиране на музикалните дейности. В хода на учебната работа се създават умения за работа в екип, стимулират се креативно поведение и интерес към начините за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
Музикална практика: музициране, възприемане на музика	• Пее според възможностите най-малко четири авторски и народни песни по избор от училищния репертоар. • Пее предпочитана песен от извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда ритмичен съпровод с помощта на графични символи и по нотен запис. • Съчинява съпровод върху песни и инструментална музика по избор. • Назовава името на творбата и нейния автор в три характерни откъса от репертоара за слушане.
Елементи на музикалната изразност	• Определя мелодия, характер, темпо, динамика, тембър в музикални примери. • Познава по тембър и външен вид духови, струнни, ударни, клавишни, електрически и електронни музикални инструменти и принципите на звукообразуване. • Познава основните групи и инструменти в състава на оркестъра от народни инструменти, духовия и симфоничния оркестър. • Разграничава по тембър детски, мъжки, женски и смесен хор. • Определя еднаквост, различие и подобие в песни и инструментални творби от училищния репертоар. • Разпознава метрума и размера на музика в 2/4, 3/4, 4/4 и метрума на музика в 5/8, 7/8 и 9/8 в подходящи примери. • Разпознава нотни стойности и паузи до осмини, ритмична група четвъртина с точка и осмина в нотни примери. • Използва основни елементи на нотописа – петолиние, сол ключ, ноти и паузи, като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена. • Анализира видове мелодическо движение по слух и с помощта на елементарен нотен запис.
Музика и игра	• Играе право хоро и ръченица. • Импровизира движения върху характерна музика по избор от различни жанрове и стилове.
Музика и съвременни технологии	• Има начална представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация. • Познава съвременни електрически и електронни музикални инструменти.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Пеене на песни	• Пее пет песни от училищния репертоар – авторски и народни. • Изразява лични предпочитания и изпълнява по избор песни от училищния и/или извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда мелодията и метроритъма според индивидуалните си възможности. • Съобразява изпълнението си с жанровите и стиловите особености на песента. • Аргументира избора си на предпочитана песен. • Изразява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни.	

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Ритмичен съпровод	• Съпровожда песни и подходящи инструментални откъси от училищния и/или извънучилищния репертоар. • Съобразява изпълнението на съпровода с метрума, темпото и динамиката на музиката. • Съпровожда по графичен запис на метрум музика в размери 5/8, 7/8 и 9/8. • Съпровожда по нотен запис музика в размери 2/4, 3/4 и 4/4. • Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера, жанра и стила на музиката. • Участва в съчиняването на тематични звукови картини. • Импровизира ритъм и/или ритмичен съпровод върху музика по избор.	
Слушане на музика	• Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и др. • Проследява мелодия, характер, темпо и динамика в подходящи инструментални творби и ги използва като слухова опора при разпознаване. • Разпознава песен по характерен ритъм. • Назовава най-малко пет имена на български и чужди музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания музикален материал.	
Тембър, характер, динамика	• Знае смисъла на понятието *тембър* и го използва правилно. • Подбира подходящи определения за тембъра на изучаваните инструменти. • Осъзнава ролята на тембъра като изразно средство. • Осъзнава ролята на динамиката, темпото и тембъра за характера на музиката. • Проследява характерни изразни средства в инструментални произведения.	• тембър
Музикални инструменти	• Разпознава по външен вид и тембър изучаваните инструменти. • Познава принципите на звукоизвличане при ударните, струнните и духовите инструменти и отнася изучаваните инструменти към съответната група. • Разграничава народните инструменти от останалите. • Определя пианото, акордеона, органа и кийборда към групата на клавишните инструменти. • Коментира възможностите на електрическите и електронните инструменти.	• клавишни инструменти • електрически и електронни инструменти
Видове оркестри	• Назовава изучаваните инструменти и групи в състава на оркестъра от народни инструменти, духовия и симфоничния оркестър. • Свързва изучаваните видове оркестри с типични жанрове. • Разпознава по тембър изучаваните видове оркестри в типични за състава жанрове.	• оркестър от народни инструменти • духов оркестър • симфоничен оркестър
Метрум	• Определя еднаквост, различие и подобие в песни и подходящи инструментални пиеси от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства. • Изработва графични модели на песни от училищния репертоар. • Разграничава равномерна от неравномерна пулсация на четири. • Отразява метрума на дайчово хоро двигателно и го свързва с графичен модел. • Разпознава метрума на музика в 2/4, 3/4, 4/4, 5/8, 7/8 и 9/8. • Сравнява и анализира графични модели на изучаваните метруми.	• дайчово хоро

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Начална нотна грамотност	• Анализира и изпълнява по нотен запис ритмични примери с изучаваните нотни стойности и паузи. • Проследява и анализира по нотен запис движението на мелодията в подходящи откъси от учени песни. • Използва подходящ нотен текст като зрителна опора при изпълнение на мелодия с тонови имена.	• паузи • стойности
Музика и танц	• Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. • Подбира подходяща музика за изпълнение на право хоро и ръченица. • Участва в съчиняване на тематични танци по характерна музика. • Импровизира движения по разнообразна музика.	
Музикални жанрове	• Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. • Разпознава изучаваните жанрове, изпълнени от различни инструментални формации в позната и непозната музика. • Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората.	
Фолклорна музика и обредност в България	• Коментира музиката и спецификата на обредите в коледуването, сурваканото, кукерските игри и лазаруването. • Изпълнява наричания и народни песни, свързани с изучаваните обреди. • Коментира отразяването на народните традиции и обреди по електронните медии. • Разграничава народната и авторската музика в училищния репертоар. • Коментира фолклорна музика и обреди на различни етноси в България.	
Музика и съвременни технологии	• Познава възможностите на електрическите и електронните инструменти за създаване и изпълнение на разнообразна музика. • Коментира присъствието на разнообразна музика в предаванията на радиото и телевизията, в концертни изяви и др. • Познава различни средства за звуковъзпроизвеждане и звукозапис. • Има елементарна представа за търсене, съхранение и разпространение на музикална информация с помощта на съвременните технологии.	• грамофон • магнетофон • компактдиск • аудиотехника • тонколони • усилватели • микрофони

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на предмета в ЧЕТВЪРТИ клас – 51 часа

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	31 часа	50%
За затвърдяване на новите знания и за обобщение		35%
За наблюдение в извънучилищна обучаваща среда	6 часа	10%
За диагностика на входното и на изходното равнище	3 часа	5%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на индивидуалните постижения на учениците по музика в четвърти клас се осъществява предимно устно и стимулира музикалната им изява, свързана с пеене и с възприемане на музиката.

Чрез писмена проверка на знанията и уменията на учениците се диагностицират входното равнище в началото на учебната година и изходното равнище в края на учебната година, както и с текущ контрол. Резултатите на учениците, установени на входно и изходно равнище чрез писмени форми на оценяване, се съхраняват в портфолиото на ученика. Критериите за оценяване на писмените работи се обсъждат предварително с класа и се прилагат и за самооценяване на ученика. В тях не се включва възпроизвеждане на определения и на теоретични знания.

Поставените оценки са с качествен показател, който може да бъде изразен с разнообразни символи.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Познавателните и развиващите дейности се съчетават органично с емоционалното отношение към музиката и разкриват широки възможности за интеграция с други изкуства и извънхудожествени сфери.

Спецификата на музикалнообразователния процес създава условия за придобиване на ключовите компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	✓ описване на звукови картини; ✓ изказване на мнение при възприемане на музиката; ✓ използване на адекватни понятия за определяне на характера на музикалното произведение, четене и обсъждане на текстове на песни.
Умения за общуване на чужди езици	✓ използване на музикалнотеоретични понятия – жанрове, изразни средства и други, с чуждоезиков произход, възприети у нас термини, свързани със съвременните комуникационни технологии, които са на чужд език.
Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите	✓ прилагане на математически понятия и закономерности при осмислянето на по-важните елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо; ✓ свързване на основните съотношения между тоновите трайности със съответните нотни стойности; ✓ коментиране на музикални произведения, посветени на различни природни обекти и явления; осъзнаване на влиянието на технологиите и човешката дейност върху музикалното изкуство.
Дигитална компетентност	✓ използване на дигитална звуковъзпроизвеждаща техника и съвременни музикални инструменти в обучението по музика; ✓ използване на компютърните технологии за търсене и съхраняване на звукова информация, познаване на съвременни музикални инструменти.
Умения за учене	✓ следване на указания за музикалноизпълнителска дейност; ✓ планиране на собствената дейност в групово музициране; ✓ сравняване на различни интерпретации на едно и също музикално произведение, обобщаване; ✓ групиране по определен признак; ✓ самостоятелно събиране и използване на информация в дейности в изнесена обучаваща среда – посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници, посещение на концерт – матине, посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др., моделиране на мелодически или ритмически последования, работа с модели.
Социални и граждански компетентности	✓ обсъждане на различни музикални произведения; ✓ подбор на патриотични песни, подходящи за официални празници, като например песента „Българийо, обичам те“, муз. Хайгашод Агасян, текст Донка Кацарева; ✓ подбор на музика за предстоящ празник на класа, толерантност към музиката на различните етноси и народи, търпимост, уважение и подкрепа в процеса на груповото музициране, умения за работа в екип и др.

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Инициативност и предприемчивост	✓ активно участие с музикални изяви в различни тематични дейности – благотворителни кампании, поздравителни концерти (в детски градини, домове за възрастни хора), организация и подготовка на проекти за училищни тържества, сценични музикалнотворчески изяви и др.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	✓ изразяване на емоционалното преживяване при общуването с българския музикален и танцов фолклор; ✓ избиране на музика при отбелязването на български празници, свързани с обредния календар; ✓ изследване на обреди и традиции в родното място; ✓ посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници; ✓ посещение на концерт – матине; ✓ посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	✓ изпълнение на подходящи музикални произведения, свързани с адекватното поведение на човека в природата, на улицата, у дома и на обществени места за опазване на човешкото здраве, за опазване на природата, оценяване на значението на природосъобразния начин на живот.

Постигането на образователните цели по предмета може да се осъществи и чрез дейности в изнесена обучаваща среда – посещение на тематични концерти, свързани с официални, национални и други празници, посещение на концерт – матине, посещение на звукозаписно студио в телевизия, радио и др. В процеса на дейностите, изнесени в извънучилищна обучаваща среда, се натрупват музикални впечатления и богат социален опит относно: многообразното функциониране на музиката в живота на хората, разнообразието на форми и тематика на музикалноизпълнителските изяви, възможностите за натрупване на конкретни впечатления относно акустичната природа на музикалните звуци и др.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.

Провери какво знаеш и можеш

1. Чуй произведенията, открий музикалните инструменти, които ги изпълняват, с помощта на пъзела. Напиши ги на празните места.

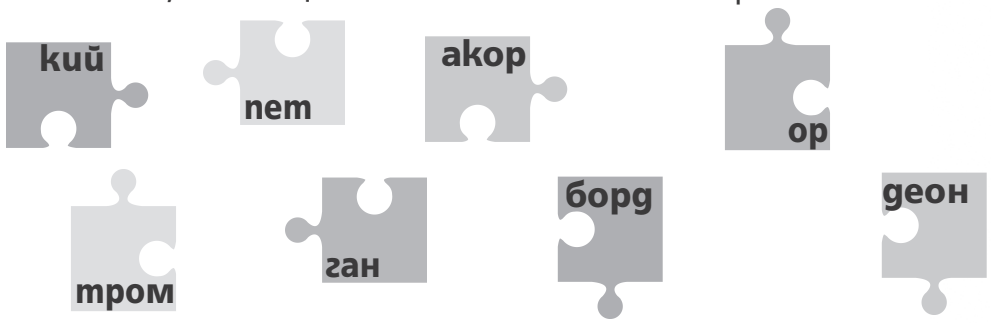

....

2. Реши числения израз, като спазиш реда на действията, и ще откриеш първата буква на духовия инструмент. Запиши го на празното място.

55 – 9. 4 = ...

3. Огради буквата на произведението, за което се отнася твърдението.
• *Изпълнява се от инструмент с мощен звук, темпото е умерено, а динамиката – силна.*
а) Неаполитански танц из балета „Лебедово езеро" – П. И. Чайковски;
б) „Снежинки" – С. Лазаров
в) Прелюд – Й. С. Бах
г) Валс № 2, оп. 64 – Ф. Шопен (изп. на акордеон)

4. Допълни всяка от редиците поне с две предложения, като ги запишеш на празните места.
Авторска музика:
1. „Ерген дедa" – Петър Льондев 2. ..... 3. .....
Народна музика:
1. „Жълтото цвете цъфтеше" 2. ..... 3. .....

5. Открий грешките в изреченията, свързани с авторите на произведенията, и ги поправи, като запишеш вярното в скобите.
а) Песента „Родина" е написана от композитора Панайот Пипков. (.....)
б) Композиторът Георги Спасов (.....) е написал песента „Родна реч".
в) Добри Христов (.....) е автор на „Валс на цветята" из балета „Лешникотрошачката".

6. Изпей песента „Песен на Ла“. Открий пропуснатите нотни знаци и ги запиши на празните места.

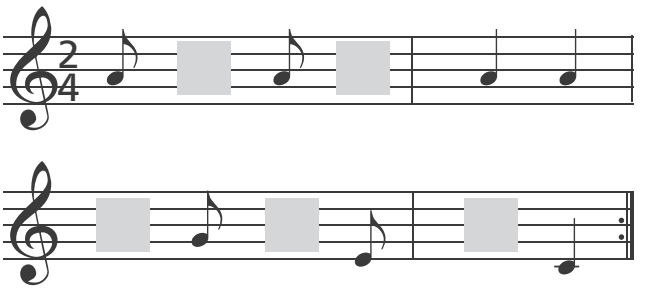

7. Избери вярното за нотния запис, като оградиш буквата.

а) Съдържа осмини и четвъртини.

б) Съдържа осмини, осмини паузи и четвъртини.

в) Съдържа осмини, четвъртини и половини.

8. Как се нарича знакът в края на петолинието? Подчертай вярното.

- знак за повторение
- тактова черта
- знак за повторение първи и втори път

9. Избери вярното за песента от всяка колона, като го оградиш.

игриво	бързо	тихо
нежно	умерено	силно
хумористично	бавно	средно силно

10. Разпознай песента по инструменталния откъс.

Довърши изреченията, свързани с нея.

Песента, която чувам, се нарича „.....“. Тя е в размер ..... и ..... темпо. Звучи..... и ..... .

На нея може да се танцува ..... .

Провери какво знаеш и можеш в края на първия срок

1. Изпей песента „Вятър ечи“ от Добри Чинтулов и огради буквите на тези инструменти, които са подходящи за нейния съпровод.

а) струнни б) клавишни в) духови и ударни

2. Огради буквата на реда, в който е показана вярно последователността на пропуснатите ноти в нотния запис на мелодията на песента.

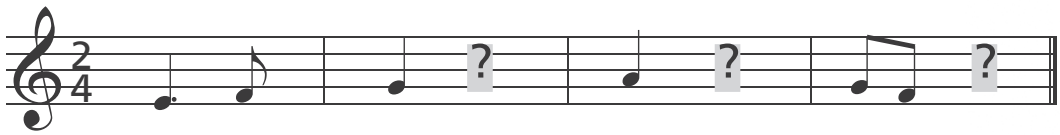

а)

б)

в)

3. Кое равенство е вярно? Подчертай го.

а)

б) 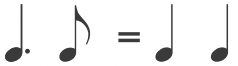

в) 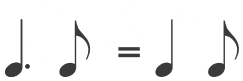

4. Огради инструментите, които НЕ са на правилното място във всеки ред.

- Струнни – китара, цигулка, контрабас, кларинет
- Духови – тромпет, пиано, кавал, флейта
- Клавишни – акордеон, синтезатор, арфа, орган
- Ударни – барабан, гайда, тъпан, дайре

5. Чуй откъс от Първа част из Концерт за цигулка и оркестър от Феликс Менделсон-Бартолди. Постави знак „Х“ пред вярната числова редица, за да покажеш последователността на инструментите в изпълнението.

Легенда:

1.	2.	3.	4.
духови инструменти	струнни инструменти	цигулка	ударни инструменти

☐ 1 - 2 - 3 - 4

☐ 2 - 3 - 1 - 4

☐ 4 - 3 - 2 - 1

6. Чуй „Дайчово хоро“ в изпълнение на Оркестъра на БНР и огради вярното за него.

Темпо	Динамика	Характер	Брои се на
бързо бавно умерено	силно тихо средно силно	танцувален бодър лиричен	☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐☐☐

Провери какво знаеш и можеш в края на годината

1. Изпей песента „Вятър ечи“. Огради буквата на верния нотен запис на нейното начало.

а)

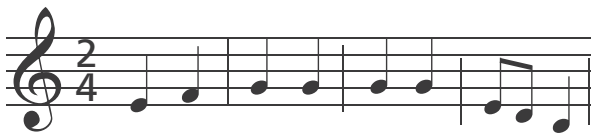

б)

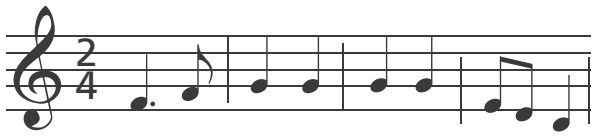

2. Постави знак „Х“ в празното квадратче пред твърдението, което показва броя на четвъртините и осмините от верния запис в предходната задача.

- ☐ Съдържа седем четвъртини и две осмини.
- ☐ Съдържа пет четвъртини и три осмини.
- ☐ Съдържа шест четвъртини и три осмини.

3. Подчертай вярното за песента „Тих бял Дунав“ от всяка колона.

игриво	бързо	$\frac{2}{4}$	■■■■
маршово	умерено	$\frac{4}{4}$	■■■
хумористично	бавно	$\frac{3}{4}$	■■

4. Чуй откъси от три познати произведения. Запиши вида на оркестрите, които ги изпълняват, в последователността на прозвучаване.

1. ..... 2..... 3.....

5. Открий липсващата група музикални инструменти в произведенията, които слуша. Огради ги.

а) струнни инструменти
б) духови инструменти
в) клавишни инструменти
г) ударни инструмени

6. Допълни групата на клавишните инструменти с още три.

синтезатор → кийборд → ____ → ____ → ____

7. Попълни пропуснатите думи в равенствата.

духови инструменти + ударни инструменти = оркестър

симфоничен оркестър = ____ + духови инструменти + ударни инструменти

струнен оркестър = инструменти

8. Чуй „Право хоро" в изпълнение на Северняшки ансамбъл. Огради буквата на инструментите, включени в състава на оркестъра от народни инструменти.

а) гъдулка, пиано, тамбура, тъпан

б) тромпет, кларинет, кавал, гайда

в) тъпан, гъдулка, тамбура, кавал

9. Запиши имената на петима български или чуждестранни композитори и изпълнители.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

10. Подчертай излишното понятие.

тонколони усилватели компактдиск микрофони

СЪДЪРЖАНИЕ

Учебен комплект по музика за четвърти клас 5

Цел и особености на музикалнообразователния процес в четвърти клас според учебната програма 5

Съдържание на типовете уроци, представени в учебника 7

Специфични форми и методи за оценяване на постиженията на учениците 11

Представяне на учебния комплект 11

Предимства на обучението по музика в четвърти клас чрез представения учебен комплект 13

Годишно тематично разпределение по учебния предмет музика за четвърти клас 14

Методически насоки и разработки на уроците 37

Нотни текстове на песните за разучаване 92

Градче 92

Четвъртокласници 94

Лит летела пеперуда 95

Молитва за България 96

На гурбет отидох 97

На море с приятели 98

Нова година 99

Огреяла месечинка 100

Роден дом 101

С песен да раста 102

Ой, Лазаре 104

Сурва, сурва година! 105

Съкровище 107

Вятър ечи 109

Радецки 110

Усмихната песен 111

Хвърчило 113

Цветница 114

Есента, есента 115

Коледно дърво 116

Коледе, леде 117

Върви вземи 118

Дядовият грамофон 119

Васил Левски 120

Де е България? 121

Босоного лято 122

Къде остана детството 123

Аз обичам да чета 124

Приложение № 1: Учебна програма по музика за четвърти клас 125

Приложение № 2: Работни листове 132

Книга за учителя по МУЗИКА
за 4. клас

Автори
проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова
доц. д-р Пенка Марчева
Ваня Ангелска
Теодора Ватева-Балабанова

Редактор
Даниела Кръстева

Графичен дизайн
Ивац Христов

Илюстрации
Биляна Караманолева

Коректор
Мила Томанова

Българска. Първо издание, 2019 г.
Формат 60x90/8. Печатни коли 17,5
ISBN 978-954-18-1419-2

Издател
„КЛЕТ БЪЛГАРИЯ" ООД
1574 София, ул. „Никола Тесла" № 5, BSR 2, етаж 4
тел.: 02 8061 300, e-mail: administration@bulvest2000.com
www.bulvest.com

Печат
„БУЛВЕСТ ПРИНТ" АД